

7. Tiistaina 18 päivänä helmikuuta 1992

kello 14

Päiväjärjestys		S.
Ilmoituksia		
Vaaleja:		
1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit	90	Pöydällepanoa varten esitellään:
Kolmas käsittely:		
2) Ehdotus valtion maksuperustelaksi	„	7) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laeiksi valtiopäiväjärjestyksen ja edustajanpalkkiosta annetun lain sekä eduskunnan virkamiehistä annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 226/1991 vp).....
Hallituksen esitys n:o 176/1991 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1		„
3) Ehdotus laiksi valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain muuttamisesta	„	8) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laiksi pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta (HE 217/1991 vp)
Hallituksen esitys n:o 221/1991 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2		„
Ulkopuolella päiväjärjestyksen		9) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laiksi maanmittausmaksusta annetun lain 5 ja 9 §:n muuttamisesta (HE 222/1991 vp)
annetaan vastaus ed. Kalliomäen ym. välikysymykseen n:o 1 työllisyystilanteen parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä	91	10) Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laiksi Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain muuttamisesta (HE 229/1991 vp).....
Esitellään:		
4) Ed. Aittoniemen lakialoite n:o 1 laiksi rikoslain 36 luvun 4 §:n muuttamisesta	190	11) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laiksi vientitakuulain 2 a ja 3 §:n muuttamisesta (HE 228/1991 vp)
5) Asetus 7 päivältä helmikuuta 1992 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Somaliaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä (A 1)	191	Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Biaudet, Donner, Koistinen, Lehtinen, Näsi, E. Rehn, T. Roos, Varpasuo ja Väyrynen.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat E. Rehn ja Varpasuo.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä ja huomista päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. Donner sekä tämän kuun 28 päivään sairauden vuoksi ed. T. Roos ja virkatehtävien vuoksi ed. Väyrynen.

Ilmoittautuneita edustajia

Puhemies: Ilmoitan, että edustajat O. Rehn ja Alaranta ovat ilmoittautuneet minulle ja siis tulleet oikeutetuiksi ryhtymään edustajaintoita hoitamaan.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluva helmikuun 14 päivästä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 2, joka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 428, 429, 431 ja 432, kaikki vuoden 1991 valtiopäiviltä. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja

Puhemies: Ilmoitetaan, että Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. O. Rehnin ja varapuheenjohtajakseen ed. Halosen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Erikoisvaliokuntien täydennysvaalit

Puhemies: Päiväjärjestyksen 1) asiana on erikoisvaliokuntien täydennysvaalit.

Kun lakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan täydennysvaaleja varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyissä ehdokaslistoissa, jotka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on valiokuntien jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettu valittaviksi yhtä monta kuin vaaleissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaalit ovat yksimieliset ja että valituiksi ovat tulleet ehdokaslistojen mukaisesti:

lakivaliokuntaan jäseneksi ed. Björkenheim;
ulkoasiainvaliokuntaan jäseneksi ed. Renko;
valtiovarainvaliokuntaan jäseneksi ed. Alaranta ja hänen tilalleen varajäseneksi ed. Liikkanen; sekä
perustuslakivaliokuntaan varajäseneksi ed. Morri.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus valtion maksuperustelaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 176/1991 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 221/1991 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Kalliomäen ym. välikysymys työllisyystilanteen parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen pääministeri Aho ja työministeri Kanerva vastaavat ed. Kalliomäen ym. allekirjoittamaan välikysymykseen n:o 1 työllisyystilanteen parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Sitten kun välikysymykseen on annettu vastaus ja sen johdosta aiheutunut keskustelu on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa.

Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 3 momentin mukaan jo keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa asian valiokuntaan lähettämistä tai perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä.

Myös työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehdotus päätöksen teon siirtämisestä on tehtävä, ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Välikysymykseen vastaten lausuvat

Pääministeri Aho: Herra puhemies, herrat! Suomi ajautui lamaan ja suurtyöttömyyteen siksi, että 1980-luvun loppupuolella taloutta rakennettiin kestäättömälle pohjalle. Suhdanteet päästettiin ylikuumentumaan, mikä söi teollisuuden kannattavuuden ja kilpailukyvyn. Mielikuvaa Euroopan Japanista pidettiin keinotekoisesti yllä poikkeuksellisen hyvän vaihtosuhteen, kansantalouden rajun velkaantumisen sekä löysän finanssipolitiikan avulla.

Harjoitettu talouspolitiikka perustui väärille arvoille ja olettamuksille. Pitkäjännitteinen työ

Suomen kansantalouden, erityisesti sen veturina toimivan teollisuuden, kehittämiseksi laininlyötiin hetkellisten voittojen ja mielihyvän tavoittelun nimissä. Samaan aikaan alkoi Suomen kansainvälinen toimintaympäristö nopeasti heiketä. Itävienti romahti, meille tärkeät läntiset teollisuusmaat ajautuivat taantumaan, ulkomaankaupan vaihtosuhte heikkeni, ja kansainvälinen korkotaso alkoi nousta.

Nykyinen hallitus otti tehtäväkseen talouden korjaamisen. Hallitusohjelmassa keskeisiksi tavoitteiksi asetettiin teollisuuden ja muun avoimen sektorin vahvistaminen, yrittäjyyden edellytysten parantaminen ja Suomen kustannustason alentaminen kilpailukykyiselle tasolle. Tämän toteuttaminen on mahdollista vain pysäyttämällä julkisen sektorin kasvu.

Ohjelmaansa hallitus on määrätietoisesti toteuttanut. Taiteellinen vaikutelma ei ehkä aina ole ollut paras mahdollinen, sillä työn häiritsijöitä on totisesti riittänyt. Tuloksia on kuitenkin alkanut syntyä. Viimeisimmät tilastot kertovat kiistatta, että vienti on alkanut vetää, korot laskevat ja pörssi on nousussa. Tänä julkistettujen tilastojen mukaan jopa synkissä työttömyysluvuissa on alkanut näkyä parantumisen merkkejä. Laman selkä on taittumassa yhdessä talven selän kanssa.

Herra puhemies! Haluankin oppositiolle todeta, että nyt ei ole aika kirjoittaa uudelleen hallitusohjelmaa. Nyt on aika toteuttaa sitä entistäkin määrätietoisemmin. Mitä suurempi yksimielisyys tästä vallitsee, sitä parempia tuloksia on mahdollisuus saada aikaan.

Valitettavasti talouden käänne heijastuu hyvin hitaasti työllisyyteen. Työttömyyshän on tasaisesti kasvanut kesästä 1990 lähtien. Laman jälkiä korjattaessa vaikein tehtävä tulee olemaan työttömyyden vähentäminen. Parempaan työllisyyteen pyrittäessä on tavoiteltava nimenomaisesti pysyviä työpaikkoja.

Viime vuosikymmenen loppupuolella maahan syntyi edellä mainitsemieni virheellisten arvojen ja olettamusten varaan paljon työpaikkoja, joilla ei ollut kestäväää kansantaloudellista pohjaa. Nyt uudet työpaikat on rakennettava ennen muuta teollisuuden ja muun tuotannon varaan. Ainoastaan siten voidaan rakentaa turvallista pohjaa myös yksityisille palveluelinkeinoille ja julkiselle sektorille.

Tarvitaan myös erityisiä työllistämistoimia ja tässä mielessä paljon puhuttua elvytystä. Näiden toimien on kuitenkin täytettävä kaksi ehtoa. Ensinnäkin niiden on tuettava kansantalouden

pitkän aikavälin tervehdyttämistä ja oltava sopusuhteissa talouspolitiikan yleisen linjan kanssa.

Herr talman! För oppositionen vill jag påpeka att det nu ingalunda är tid att skriva om regeeringsprogrammet. Nu är det tid att ännu mera målmedvetet följa det programmet. Ju större enhet som råder om den saken, desto bättre blir resultatet.

Tyvänn avspeglas omsvängningen i ekonomin mycket långsamt i sysselsättningen. Då spåren efter depressionen undanröjs är den svåraste uppgiften att minska arbetslösheten. När man försöker nå ett bättre sysselsättningsläge bör målet uttryckligen vara bestående arbetsplatser.

I slutet av förra decenniet uppstod i landet till följd av de felaktiga värderingar och antaganden som jag nämnde ovan en mängd arbetsplatser som saknade bestående samhällsekonomisk grund. Nya arbetsplatser måste nu byggas på framför allt industrin och den övriga produktionen. Endast så kan en trygg grund läggas även för privata servicenäringar och den offentliga sektorn.

Vi behöver också särskilda sysselsättningsåtgärder och den mångomtalade stimulansen. Dessa åtgärder måste emellertid uppfylla två villkor. Först och främst skall de stöda en sanering av samhällsekonomin på lång sikt och vara i harmoni med den ekonomiskpolitiska linjen.

Holtittoman velanotonn varaan ei Suomen tulevaisuutta pidä rakentaa. Välikysymyksessä todetaan, että Suomen julkinen velka on esimerkiksi Euroopan yhteisön maihin verrattuna pieni. Niin onkin, mutta välikysymyksen tekijät ummistavat silmänsä kahdelta Suomen velkaantumisen keskeiseltä ongelmalta.

Ensimmäinen on velkaantumisen vauhti. Se on kansainvälistä huippuluokkaa. Jos valtion velanoton kasvun annetaan jatkua entisellään, saati että sitä opposition ajatusten mukaisesti edelleenkin lisättäisiin nykyisestä korkeasta tasosta, veisivät velanhoidomenot pohjan pois kailkelta yhteiskunnan kehittämislältä pitkäksi ajaksi tulevaisuuteen. Jo nyt hallituksen kaavailemista säästöistä huolimatta kasvaa valtionvelka niin, että vuosikymmenen puolivälissä velkojen korot vievät lähes 20 miljardia markkaa vuodessa eli noin puolet valtion tuloveron tuotosta. Vuonna 95 valtion velanhoidomenot ovat yksi budjetin suurimmista pääluokista.

Toinen välikysymyksessä tyystin unohdettu asia on, että valtion ulkomaisen velan määrää pitää tarkastella suhteessa kansantalouden vientituloihin. Ainoastaan vientituloillahan kansantalouden ulkomaiset velat ainakin Suomen kaltaisessa maassa voidaan maksaa. Tässä tarkastelussa Suomi on hyvin heikossa asemassa muihin kehittyneisiin teollisuusmaihiin verrattuna. Kansantalouden ulkomaisen velan määrä suhteessa vientituloihin on Suomessa jo tällä hetkellä Oecd-maiden korkeimpia.

Opposition ehdottamaa lisävelanottoa tulee myös arvioida suhteessa nykyiseen ja tulevaan verotukseen. Vanha totuushan on, joka pätee yhä tänäänkin, että valtionvelka on vain lykkätyä verotusta. Opposition linja johtaisi verotuksen kiristämiseen tulevina vuosina, eli eläisimme tulevien veronmaksajien kustannuksella.

Hallitus pyrkii pitkäjanteiseen, tempoilemattomaan, yrittämistä ja työntekoa kannustavaan veropolitiikkaan. Siihen pääsemisen edellytyksenä on velkakierteen katkaisu, julkisten menojen kasvun pysäyttäminen ja työllisyyden kestävä parantaminen. Verotusta voidaan keventää vain, jos näissä tavoitteissa onnistutaan.

Vanhakantainen, velkaveton elvyttäminen johtaisi kiristyvän verotuksen lisäksi myös toiseen vakavaan ongelmaan: korkojen nousuun. Olemme nyt pääsemässä kansainväliseen korkotasoon ja Suomen talouden tilaan nähden kohtuullisiin korkoihin. Korkotaso on nyt 3 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin hallituksen aloittaessa työnsä.

Jokainen yritys estää julkisen talouden kasvun pysäyttäminen tai lisätä valtion velkaantumistahtia ajaa korkoja ylös. Korot eivät laske, mikäli valtio imee itselleen yhä suuremman osuuden kotimaan rahamarkkinoilta. Säästämisaste on onneksi noussut, mutta nämä pääomat tarvitaan työpaikkojen säilyttämiseen ja uusien luomiseen, ei valtiontalouden kasvavan alijäämän kattamiseen. Lisää velkaa ulkomailtakin Suomi saa vain entistä korkeampaan hintaan, mikäli velkakierrettä ei saada nopeasti katkaistuksi.

Herra puhemies! Hallituksen mielestä pääpaino työllisyyden parantamisessa on pantava kestävään talouskehitykseen ja pysyviin työpaikkojen luomiseen. Kohtuullisia ja valikoivia elvytystoimia voidaan käyttää tuotannollisen toiminnan ja sen edellytysten vahvistamiseen. Mahdollisuudet ovat sitä paremmat, mitä yksimielisemmin voimme luopua julkisista ei-tuotannollisista

investoinneista. Julkiset rakennukset on tähän maahan pääosin rakennettu. Nyt on keskityttävä niiden kunnostamiseen ja käytön tehostamiseen. Uusia asuntoja toki vielä tarvitaan, mutta painopiste asuntotuotannossakin pitää siirtää uudisrakentamisesta peruskorjaukseen.

Liikenteen sujuvuuden parantamiseen on liisättävä voimavaroja niin maanteillä kuin rautateilläkin. Ne parantavat maan aluerakennetta ja luovat edellytyksiä elinkeinojen kehittämislle. Kohtuuhintaisen energian riittävydestä huolehtiminen unohtamatta kotimaisia energialähteitä on myös tuotannollista elvytystä, jota pitää kaikein keinoin suosia.

Herr talman! Interpellationen tangerar rätt fråga när den hänvisar till de sociala problem som arbetslösheten för med sig. Den största faran som idag hotar Finland och finländarna är att arbetslösheten fastnar vid de nuvarande höga siffrorna. Det är ett svårt problem, och att lösa det är vår gemensamma uppgift. Vi bör göra allt vi kan för att det inte skall gå för oss som för många mellaneuropeiska länder, där arbetslösheten när den en gång stigit till tio procent inte har sjunkit nämnvärt ens när ett ekonomiskt uppsving börjat. Finland har ännu tid att undfly denna fälla. Detta förutsätter dock en modig politik som ingriper i de grundläggande strukturerna.

Herra puhemies! Väliskysymys sivuaa aivan oikeaa asiaa viitatessaan työttömyyden aiheuttamiin sosiaalisiin ongelmiin. Suurin Suomea ja suomalaisia uhkaava vaara on, että työttömyys jumiutuu nykyisiin korkeisiin lukemiin. Se on kipeä ongelma ja sen voittaminen yhteinen tehtävämmme. Meidän tulee tehdä kaikkemme, ettei meille käy kuten monelle Keski-Euroopan maalle, joissa työttömyys noustuaan 10 prosenttiin ei ole sieltä paljoa laskenut edes taloudellisen nousun alettua. Suomella on vielä aikaa välttää tämä loukku. Se kuitenkin edellyttää rohkeaa, perusrakenteisiin puuttuvaa politiikkaa.

Pyydän, että vastaukseni ruotsinkielinen käännös otetaan eduskunnan pöytäkirjaan.

Pääministeri Ahon vastaus on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Finland drevs in i depression och massarbetslöshet för att ekonomin under senare delen av 1980-talet byggdes på ohållbar grund. Konjunkturerna tilläts bli överhettade, vilket åt upp industrins lönsamhet och konkurrenskraft. För-

reställningen om Europas Japan upprätthölls på ett konstgjort sätt med hjälp av en exceptionellt god bytesbalans, en våldsamt skuldsättning av samhällsekonomin samt en slapp finanspolitik.

Den utövade ekonomiska politiken baserade sig på felaktiga värderingar och antaganden. Det långsiktiga arbetet för att utveckla Finlands samhällsekonomi och i synnerhet dess lokomotiv industrin försumrades till förmån för jakten på flyktiga vinster och välbehag. Samtidigt började Finlands internationella verksamhetsmiljö snabbt försvagas. Östexporten kollapsade. De för oss viktiga västliga industriländerna drevs in i en lågkonjunktur. Bytesförhållandet inom utrikeshandeln försvagades och den internationella räntenivån steg.

Den nuvarande regeringen åtog sig att återställa ekonomin. De viktigaste målen i regeringsprogrammet var förstärkande av industrin och den öppna sektorn i övrigt, förbättring av förutsättningarna för företagsverksamheten och sänkande av kostnadsnivån i Finland till en konkurrenskraftig nivå. Detta är möjligt att genomföra endast genom att den offentliga sektorns tillväxt stoppas.

Regeringen har målmedvetet följt sitt program. Det konstnärliga intrycket av arbetet har inte alltid varit det bästa möjliga, ty det har minsann funnits tillräckligt med störande element. Resultat har emellertid börjat synas. De senaste statistikuppgifterna visar att exporten har tagit fart, att räntorna sjunker och att börserna är på uppåtgående. Enligt den statistik som offentliggjorts idag har det börjat skönjas tecken på förbättring t.o.m. av de dystra arbetslöshets-siffrorna. Den värsta lågkonjunkturen håller på att gå över samtidigt med vintern.

För oppositionen vill jag påpeka att det nu ingalunda är tid att skriva om regeringsprogrammet. Nu är det tid att ännu mera målmedvetet följa det programmet. Ju större enhet som råder om den saken, desto bättre blir resultatet.

Tyvärre avspeglas omsvängningen i ekonomin mycket långsamt i sysselsättningen. Arbetslösheten har ju stigit jämnt sedan sommaren 1990. Då spåren efter depressionen undanröjs är den svåraste uppgiften att minska arbetslösheten. När man försöker nå ett bättre sysselsättningsläge bör målet uttryckligen vara bestående arbetsplatser.

I slutet av förra decenniet uppstod i landet till följd av de felaktiga värderingar och antaganden som jag nämnde ovan en mängd arbetsplatser som saknade bestående samhällsekonomisk

grund. Nya arbetsplatser måste nu bygga på framför allt industrin och den övriga produktionen. Endast så kan en trygg grund läggas även för privata servicenäringar och den offentliga sektorn.

Vi behöver också särskilda sysselsättningsåtgärder och den mångomtalade stimulansen. Dessa åtgärder måste emellertid uppfylla två villkor. Först och främst skall de stöda en sanering av samhällsekonomin på lång sikt och vara i harmoni med den ekonomiskpolitiska linjen.

Finlands ekonomi bör inte byggas på odisciplinerad skuldsättning. I interpellationen konstateras att Finlands offentliga skuld är liten jämfört med t.ex. EG-länderna. Så är det, men interpellationsställarna blundar för två centrala problem i Finlands skuldsättning.

Det första är den fart med vilken Finland skuldsatt sig. Den är av internationell toppklass. Om statens skuldsättning tillåts växa som hittills, för att inte tala om ifall den ännu ökar så som oppositionen tänkt sig, skulle utgifterna för skötseln av skulden undergräva förutsättningarna för all samhällig utveckling för lång tid framåt. Redan nu, trots de inbesparingar som regeringen planerar, ökar statsskulden så att i mitten av årtiondet kommer räntorna på skulderna att uppgå till nästan 20 miljarder mark per år, dvs. hälften av intäkterna av den statliga inkomstskatten. Kostnaderna för att sköta statens skulder utgör en av de största huvudtitlarna i 1995 års budget.

Den andra saken som glömts bort i interpellationen är att beloppet av statens utlandsskuld bör granskas i förhållande till exportinkomsterna. Det är ju endast med exportkostnaderna som samhällsekonomin utlandsskulder kan betalas. Vid en sådan granskning är Finland i en mycket svag ställning i jämförelse med andra utvecklade industriländer. Beloppet av utlandsskulden i förhållande till exportinkomsterna är i Finland redan nu bland de högsta i Oecd-länderna.

Den av oppositionen föreslagna skuldsättningen bör också bedömas i förhållande till den nuvarande och kommande beskattningen. Det är ju en gammal sanning att statens skuld är uppskjuten beskattning. Oppositionens linje skulle leda till att beskattningen skärps under kommande år. Vi skulle alltså leva på framtida skattebetalares bekostnad.

Regeringen eftersträvar en långsiktig, okonstlad skattepolitik som uppmuntrar företagsamhet och arbete. En förutsättning för detta är att skuldspiralen bryts, tillväxten i de offentliga

utgifterna hejdas och sysselsättningen permanent förbättras. Beskattningen kan lindras endast om dessa mål uppnås.

Stimulans av det gamla slaget som bygger på skuldsättning skulle inte bara leda till skärpt beskattning utan också till ett annat allvarligt problem, nämligen höjda räntor. Vi är nu på väg att uppnå en sådan räntenivå som med hänsyn till den internationella räntenivån och det ekonomiska läget i Finland är skälig. Räntenivån är nu cirka tre procentenheter lägre än då regeringen inledde sitt arbete.

Varje försök att förhindra att tillväxten i den offentliga ekonomin hejdas eller att öka statens skuldsättning pressar upp räntorna. Räntorna sjunker inte om staten suger åt sig en allt större andel av den inhemska penningmarknaden. Sparkvoten har lyckligtvis stigit, men detta kapital behövs för att bevara arbetsplatser och skapa nya, inte för att täcka det växande underskottet i statsekonomin. Upplåningen utomlands blir bara dyrare för Finland om skuldspiralen inte kan brytas.

Enligt regeringen bör huvudvikten i fråga om förbättring av sysselsättningen läggas vid en bärkraftig ekonomisk utveckling och vid skapandet av bestående arbetsplatser. Skäliga och selektiva stimulansåtgärder kan utnyttjas för att förstärka produktionsverksamheten och dess förutsättningar. Möjligheterna är bättre ju större enighet som råder om att vi kan avstå från offentliga icke-produktiva investeringar. Det har i stort sett byggts tillräckligt med offentliga byggnader i det här landet. Nu bör strävandena inriktas på att renovera dem och göra användningen effektivare. Nya bostäder behövs dock ännu, men huvudvikten bör även inom bostadsproduktionen överföras från nybyggande till renovering.

Mera resurser bör inriktas på att förbättra trafikens smidighet på både lands- och järnvägarna. De förbättrar landets regionala struktur och skapar förutsättningar för utveckling av näringarna. Försorg om tillräcklig tillgång på energi till skäligt pris, inhemska energikällor inte att förglömma, är också sådan stimulans av produktionen som bör prioriteras.

Interpellationen tangerar rätt fråga när den hänvisar till de sociala problem som arbetslösheten för med sig. Den största faran som idag hotar Finland och finländarna är att arbetslösheten fastnar vid de nuvarande höga siffrorna. Det är ett svårt problem, och att lösa det är vår gemensamma uppgift. Vi bör göra allt vi kan för att det

inte skall gå för oss som för många mellaneuropeiska länder, där arbetslösheten när den en gång stigit till tio procent inte har sjunkit nämnvärt ens när ett ekonomiskt uppsving börjat. Finland har ännu tid att undfly denna fälla. Detta förutsätter dock en modig politik som ingriper i de grundläggande strukturerna.

Työministeri K a n e r v a: Herra puhemies! Hallituksen työllisyyspolitiikan lähtökohtana on niin tässä hallituksessa kuin uskoakseni tulevienkin hallitusten osalta yritysten kilpailukyvyyn parantaminen yleisen talouspolitiikan keinoin ja eritoten työvoimavaltaisen yritystoiminnan edellytyksiä tällöin kohentamalla. Tavoitteena täyttyä tässä maassa olla korkean ja tasaisen työllisyyden saavuttaminen.

Parin viimeksi kuluneen vuoden aikana on Suomen kansantalous ajautunut poikkeuksellisen vakavaan ja vaikeaan kriisiin. Jo vuoden 90 aikana tuotantomme lähti valitettavalla tavalla laskuun. Viime vuonna kokonaistuotannon arvioidaan vähentyneen peräti 6 prosentit verran. Muutokset kansainvälisessä taloudellisessa toimintaympäristössämme eivät totisesti ole suosineet maattamme. Vienti entisen Neuvostoliiton alueelle supistui viime vuonna 60 prosenttia, ja itäviennin romahdettua on muutamassa vuodessa menetetty noin viidennes koko viennistämme, mikä vain vähäisessä määrin on ollut korvattavissa länsivientiämme kasvattamalla.

Kokonaistuotannon kasvu oli vuosina 1987—89 yhteensä 15 prosenttia, mikä on ollut tuotantomahdollisuuksiimme nähden liikaa. Inflaatiomme kiihtyi, ja vaihtotaseemme repesi. Takavuosien ylimitoitettut eritoten suljetun sektorin investoinnit ovat luoneet liikakapasiteettia, mikä nyt supistaa investointeja. Inflaatio on heikentänyt yritysten kannattavuutta ja hintakilpailukykyä. Vaihtotasevaje ja ulkomaille velkaantuminen aiheuttavat paineita korkotasoomme, mikä sekin tietysti heikentää niin kysyntää kuin myös tuotantoa.

Nämä rakenteelliset ongelmat pysyivät läpi 80-luvun näkymättömissä syystä, että tuotannon kasvu oli tuolloin nopeaa. Talouden puutteellinen joustavuus ja heikko sopeutumiskykyimme myötävaikuttivat laman syvyyteen.

Viime vuosina kasvaneet ongelmat varjostavat taloutemme näkymiä nähtävissä olevina vuosina. Eritoten taloutemme tasapaino-ongelmat ovat kärjistyneet suorastaan dramaattisella tavalla. Ainoa kestävä tie lamasta ylöspäin on tietysti viennin kasvattamisessa ja tätä kautta

tapahtuvassa vaihtotaseen tervehdyttämisessä, jolloin syntyy reaalista ostovoimaa myös kotimaiseen kulutukseen.

Teollisuuden ja muun avoimen sektorin osuus tulee saada kasvuun samalla, kun julkisen sektorin osuuden on supistuttava yleiseurooppalaiseen tasoonsa. Tuottavuutta on kohotettava ja joustavuutta lisättävä niin yksityisellä kuin myös julkisella sektorilla. Suurin talouspolitiikkamme haaste kohdistuu finanssipolitiikkaan, jossa joudumme rajulla tavalla joka tapauksessa karsimaan julkisia kulutusmenoja.

Irtaanomiset, lomautukset ja työajan lyhenykset ovat laman johdosta lisääntyneet ennennäkemättömän nopeasti. Suhdannetyöttömyyden kasvua on jonkin verran hillinnyt vain se tosiasia, että työvoiman tarjonta on joutanut suhdanteen mukaan. Työvoiman kysynnän jatkuessa heikkona työvoiman tarjonnan odotetaan laskevan myös tänä vuonna, mutta kääntyvän taas kasvuun tietysti suhdanteiden parantua.

Työttömyys, herra puhemies, on vuoden 1991 aikana yli kaksinkertaistunut. Työttömien työnhakijoiden määrä oli vuonna 1991 keskimäärin 235 000, mutta ylitti joulukuussa 340 000. Niin kuin pääministeri äskeisessä puheenvuorossaan totesi, on tänään julkistetun tilaston mukaan työttömien määrä alentunut tammikuussa 4 000:lla joulukuun lukemista, mikä johtuu lomautusten pienenemisestä. Mutta työttömyysjaksot esimerkiksi ovat kuitenkin uhkaavasti pidentyneet ja pitkäaikaistyöttömyys on alkanut lisätyistä toimenpiteistä huolimatta maassamme kasvaa.

Suhdanneodotukset muuttuivat Teollisuuden Keskusliiton suhdannekarometrin mukaan vuoden 1991 lopulla lievästi myönteiseen suuntaan. Tämä merkitsee, että laman pohja lieene ainakin osassa teollisuuttamme sivuutettu. Odotukset ovat kohentuneet erityisesti metsä- ja metalliteollisuudessa. Teollisuustuotannon lasku on pysähtynyt, ja viennin odotetaan lievästi kasvavan, mutta pikaiseen elpymiseen ei vielä voida luottaa ja työvoiman kysynnän odotetaankin laskevan edelleen kuluvan vuoden aikana.

Ongelmat tulevat kärjistymään erityisesti rakennustoiminnassa ja pienissä ja keskisuurissa teollisuusyrityksissä, jotka toimivat valtaosin kotimarkkinoillamme. Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on yleensä suhteellisen vähän omia pääomia, jolloin ulkopuolisen rahoituksen toimivuus on niille elintärkeää. Näiden yritysten tilannetta nyt heikentää vain se tosiseikka, että

suuret yritykset, joilla aikaisemmin oli mahdollisuus hakea kansainvälisiltä markkinoilta rahoitustaan, joutuvat nyt palaamaan takaisin kotimaan markkinoille järjestämään rahoitustaan.

Talouden elpymisen kannalta kovin moni varsin tärkeä projekti uhkaa valitettavasti jäädä toteutumatta pankkien riskinottohalun puutteen vuoksi. Pk-sektorin vakuusongelman ratkaisemiseksi on pikaisesti Valtiontakuukeskuksen voitava tarjota takauksia pienten ja keskiuurten yritysten uusille pankkilainoille.

Niiden alojen yrityksissä, jotka toimivat kotimaisen kysynnän varassa, laman pohja saavutetaan tänä vuonna. Työttömyys leviää valitettavasti tällöin myös palvelusektoriin, joka toistaiseksi kauppaa lukuun ottamatta on vielä suhteellisen hyvin pystynyt pitämään kiinni omasta työvoimastaan. (Ed. Laaksonen: Poistakaan raippavero!)

Ellei tuotanto kasva meillä kestävällä tavalla, mikä tarkoittaa vähintään 3 prosentin vuosivauhtia, on, herra puhemies, suoraan sanottava, että nykytyöttömyydestä ei tulla pääsemään 1990-luvun alkupuoliskolla. Mikäli tämä tuotantotaso jää lyhytaikaiseksi tai vajavaisemmaksi, tulee syntymään kasvukuilu, jonka täyttäminen tulee viemään huomattavasti pidemmän ajan.

Ulkomaisen lainanoton jatkuva lisääminen ei voi olla kestävä ratkaisu työttömyyden poistamiseksi. Nykyinen ulkomainen nettovelkamme on yli 1,5-kertainen vientituloistamme ja korkomenot noin 15 prosenttia vientituloistamme. Kauppatase on tietysti ylijäämäinen, mutta viennin ja tuonnin erotus ei edes nykyisellään riitä korvaamaan ulkomaanvelkamme korkomenojakaan.

Mikä on tällaisen maan luottokelpoisuus? Vastauksen tiedämme: Se on epäilemättömällä tavalla keho. Kaikki velan lyhennykset, kuten myös osa koroista, joudutaan maksamaan uudella velalla. On siis kyse karttuvasta velasta. Teollisuuden kapasiteetin käyttöaste on alhaalla, joten oikeastaan ilman investointejakin olisi vientiä nyt lisättävissä, jos vain markkinat vetäisivät ja jos tuotteittemme hinta olisi oikea.

Ulkomaisen luotonoton vaikeuden jälkeen on käytettävissämme vielä yksi keino, ja se on suorat sijoitukset Suomeen. Suorien sijoitusten edellytyksenä on kuitenkin luottamuksen lisääntyminen talouspolitiikkaamme. Tällaisia ajankohtaisia luottamusta lisääviä toimia, joihin, herra puhemies, eduskunnan on otettava kantaa, tulevat olemaan esimerkiksi EY-jäsenyyden pi-

kainen hakeminen; toiseksi viidennen ydinvoimalan rakentamispäätös, kolmanneksi julkistalouden saneerauksen uskottava aloittaminen; neljänneksi avoimen sektorin vahvistaminen; viidenneksi pääomatulojen verotuksen uudistaminen; kuudenneksi ulkomaalaisomistuksen rajoitusten poistaminen; ja seitsemänneksi työelämän jäykkyyksien purkaminen. Tätä kautta toteutettu määrätietoinen talouspoliittisten päätösten sarja mahdollistaa sen, että Suomi nousee uudelleen houkuttelevaksi investointikohteeksi. Tämä osaltaan vakauttaisi rahamarkkinoitamme ja alentaisi mm. korkotasoa, mikä mm. puolestaan nopeuttaisi laskusuhdanteemme taantumista.

Kuluvan vuoden budjetti on laadittu 10 prosentin työttömyyden varaan. Todellisuudessa työttömyysasteemme on kuitenkin pitkälti yli 13 prosenttia. Tilanne on siis työllisyyden hoidon kannalta nyt aivan toinen, kuin vielä viime vuoden elokuun aikana kykenimme arvioimaan. Ennakoitua pahemmat työttömyysluvut johtavat budjetoitua suurempiin työttömyysturvameinoihimme ja arvioitua suurempiin työllisyysslain veloitteiden täyttämisiin samoin kuin myös verotulojen vähenemiseen arvioitua nopeammassa rytmissä.

Kysymys on perimmiltään siitä, millä tavalla joka tapauksessa välttämätön lisärahoitustarve on tässä maassa järkevintä käyttää. Sen upottaminen vain työttömyyskorvauksiin, velvoitetöyllyttämiseen ja verotulojen vähennyksen kattamiseen on epäilemättä perin passiivista työvoimapolitiikkaa.

Pyrin viime kesänä avaamaan keskustelua julkisten töiden aikaistamisesta. Lisärahoituksen käyttäminen aktiiviseen työvoimapolitiikkaan kuten yritystoiminnan tukemiseen ja valtion investointien aikaistamiseen vähentää mielestäni paineita työttömyysturvameinojen ja verotulojen vähenemisen puolella selkeästi. Investoinnit voidaan toteuttaa tällä tavoin halvemmalla kuin muutamina seuraavina vuosina. Valikoivasti aktiivinen linja on näin myös kokonaistaloudellisesti edullisempaa kuin työttömyyden hallitsemattoman kasvun salliminen tässä maassa.

Tätä varten on työministeriössä valmistettu työllisyyden hoidon tavoiteohjelmaa. Siinä on esitetty toimenpiteitä työvoima- ja aikuiskoulutuksen lisäämiseksi, eräiden perusrakennelinvestointien aikaistamiseksi sekä teollisuuden rakenteen vahvistamiseksi. Myös useat ministeriöt ovat esittäneet valtion kulutusmenoja vähentäviä korkeatuottoisia investointihankkeita.

Nämä ehdotetut hankkeet ja niiden varhen-

nukset eivät merkitse valtion menojen pysyvää lisäämistä, vaan päinvastoin pienempiä määräraharahatarpeita vuosina 94—95, jolloin talouden odotetaan kaikkien käytettävissä olevien arvioiden mukaan joka tapauksessa kasvavan jo muutoinkin varsin rivakalla rytmillä. Tuolloin myös työllisyyden hoidon valtiontaloudellinen rasitus tulee pieneneään.

Monissa kuntasuunnitelmissa on esimerkiksi vuosille 93—95 ajoitettu uusia hankkeita: kouluja, sairaaloita tai muita merkittäviä rakennuksia. Suhdanteiden parantua noiden rakennuskohdeiden hinta tulee Suomessa nousemaan. Valtionapukohteisiin on syytä ohjata korkotukea hankkeen aikaistamisesta johtuvaan lainaan sillä ehdolla, että hanke pannaan heti käyntiin ja että tällaisen hankkeen urakkahinta on parikymmentä prosenttia alle aikaisemman hintatason. Valtion näkökulmasta hankkeen kustannus olisi pitkällä aikavälillä alhaisempi, se synnyttäisi säästöä työttömyyskorvauksissa, ja verotulot saataisiin lisääntymään. Samalla tavalla voidaan aientaa esimerkiksi tiehankkeita maksamalla yksityisille tieurakoitsijoille korkotukea, jos työ tehtäisiin etuajassa.

Hallituksessa pohditaan eri keinoja, joilla nykyistä poikkeuksellisen edullista rakentamisen kustannustasoa voitaisiin käyttää hyväksi lisäämättä merkittäväällä tavalla valtion velanottoa tässä tilanteessa. Tarkoitus on selvittää mm. erilaiset korkotuen käyttömahdollisuudet.

Tässä ei tarvita keskuspankkilainaa kuin aikaistamisesta johtuvan koron verran, mikä ei likviditeettisäyksenä välttämättä olisi enää liikaa. Unohtaa ei pidä myöskään tietysti sitä, että suuret budjettialijäämät ovat elvyttäneet talouttamme tietysti nyt jo merkittäväällä tavalla. Teollisuustuotanto on laskenut noin kymmeneksen, samanaikaisesti julkisen sektorin kasvu ja alijäämä ovat pysäyttäneet kansantuotteen laskun runsaaseen puoleen sanotusta.

Näiden aikaistettujen hankkeiden osalta pitää tietysti olla hyvin valikoiva. On syytä rakentaa sellaista infrastruktuuria, joka on tarkoituksenmukaista toteuttaa maassamme joka tapauksessa, joka parantaa kilpailukykyämme ja joka tukee erityisesti vientituotantomme tuotantoedellytyksiä.

Aktiivinen työvoimapolitiikka tarkoittaa myös työmarkkinoiden toimivuuden ja joustavuuden edistämistä, rakennemuutoksen tukemista, ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden parantamista ja työvoimaan kuuluvien ihmisten osaamisen tason lisäämistä.

Työttömyyden saavutettua kestävämmät mittasuhteet on väärin pyrkiä vähättelemään aktiivisen työvoimapolitiikan merkitystä. Yhtä väärin on korostaa työllistämistä valtion varoin jopa ei-tuottaviin kohteisiin. Aktiivisella työvoimapolitiikalla on kuitenkin tärkeä tehtävänsä lamankin oloissa, jolloin työpaikka- ja työvoimamarkkinat myös toimivat, vaikka ymmärrettävällä tavalla hiljaisemmalla tasolla. Viime vuonna ilmoitettiin työvoimatoimistoihin noin 190 000 uutta avointa työpaikkaa. Näiden työpaikkojen täyttämistä on myös voitu nopeuttaa olennaisesti viimevuotisesta.

Hallituksen tarkoituksena on aktiivisen työvoimapolitiikan tarjoamin keinoin huolehtia työn sekä ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta niin nyt kuin tulevaa työvoiman kysynnän elpymistäkin silmälläpitäen. Työmarkkinoiden luonne edellyttää 90-luvulla etenemistä jatkuvan koulutuksen suuntaan työvoiman kehittämisen ja työmarkkinoitten toimivuuden turvaamiseksi.

Viime vuoden aikana toteutetuilla talous-saoin kuin tulopoliittisilla ratkaisuilla on luotu perusedellytykset taloutemme elpymiselle. Myönteiset työllisyysvaikutukset näkyvät kuitenkin valitettavasti viiveellä. Tästä syystä valtioneuvosto tulee lähiaikoina käynnistämään välittömästi työllisyyttä parantavia mm. finanssipoliittisia lisätoimia, jotka samalla vahvistavat uuden taloudellisen nousun perustaa, ja samalla päättämään työllisyyspainotteisesta lisämenoarviosta, jolla tehdään välttämättömiä ratkaisuja välittömien ongelmien ratkaisuun saattamiseksi maaliskuun alkupuolella.

Työllisyyslakia muutettiin eduskunnan toimesta kuluvan vuoden alusta lukien aktiivisen työvoimapolitiikan suuntaan. Tästä kiitos kuuluu myös osalle välikysymyksen jättäneestä oppositiosta. Aktiivisen työvoimapolitiikan linjatukset tarvitsevatkin laajaa tukea koko yhteiskunnalta. Muutoksella korvattiin lain pakko-työllistämislunonetta joustavalla valinnan vapaudella: työhön oikeutettu voi valita työn, koulutuksen ja omatoimisen työllistymisen välillä. Tämä muutos mahdollisti varojen lisäämisen harkinnanvaraiseen työllistämiseen ja kouluttamiseen. Harkinnanvaraisen työllistämisen mahdollisuudet lähes kaksinkertaistuivat, ja työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta lisättiin 5,2 miljoonaan oppilastyöpäivään, mikä merkitsee lähes 25 000 oppilasta kuukaudessa.

Välikysymyksessä on kiinnitetty erityistä huomiota myös nuoriin, alle 25-vuotiaisiin. Hallitus jakaa tämän huolen täysin. Ensimmäisellä kos-

ketuksella työelämään on erittäin suuri merkitys paitsi nuorten sosiaalistumisen ja itsetunnon kannalta myös heidän toimeentulonsa perustan kannalta arvioituna.

Nuoriin ikäluokkiin on kohdistettu ja kohdistetaan tehostettuja toimenpiteitä, joilla nuorten koulutus- ja työllistämisedellytyksiä parannetaan. Nuorten osalta positiivisena uudistuksena voidaan todeta mahdollisuus työllistää alle 20-vuotiaita yli 3 kuukautta työttömänä olleita velvoiterahoilla myös yksityisiin yrityksiin. Lisäksi harkinnanvaraisia määrärahoja voidaan kohdistaa erityisesti 20—25-vuotiaitten työllistämiseen, jotka useasti putoavat monien järjestelmien väliin.

Nuorten työmarkkina-asemaa parantaa myös mahdollisuus ohjata nuoret yrityksiin harjaantumaan työelämää varten. Tämä tapahtuu ilman työsuhdetta harjaantumissopimusten perusteella. Yhteiskunnan kustannukset ovat harjaantumisen osalta samaa suuruusluokkaa kuin työttömyysturvamenotkin.

Välikyсыmyksessä kiinnitetään huomiota työttömien henkisiin kärsimyksiin ja niistä koituviin seurauksiin. Työvoimaviranomaiset pyrkivät tietysti kaikkiin käytettävissä oleviin keinoin aktivoimaan työttömiä mm. ryhmätoimintoja kehittämällä ja tukemalla työttömien omaehtoisia kehitysprojekteja, joista Tampereen Pesti-projekti on oivallinen esimerkki.

Nykyinen työttömyysturvajärjestelmä on omiaan passivoimaan ja kaipaav tässä suhteessa epäilemättä uudistumista. Hallitus on myös asettanut kolmikantatyöryhmät selvittämään työvoimapalvelulainsäädännön ajanmukaisuutta ja yhtenäisyyttä sekä työllisyyslain toimivuutta. Tässä yhteydessä tullaan arvioimaan myös erityisen työmarkkinoitten puitelain säätämisen mahdollisuus ja tarpeellisuus.

Herra puhemies! Työttömät muodostavat meidän yhteisessä yhteiskunnassamme suurimman yksittäisen vähemmistön, josta ei kenenkään meistä pidä tehdä poliittista pelinappulaa. Jokaisen pitää viimeistään nyt ymmärtää, että työttömyys on merkittävin eriarvoistava tekijä suomalaisessa yhteiskunnassa. Työttömyys asettaa uhanalaiseksi koko yhteiskuntamme arvopeustaa. Suurtyöttömyys on myös liian hyvä kasvualue erilaisten yhteiskunnallisten äärimmäisyyksille, joista Euroopassa on valitettavalla tavalla esimerkkejä käytettävissä.

Työttömyys on yhteiskunnan ongelma numero yksi ja hallituksen keskeinen haaste. Työttömyys koskettaa keskimäärin joka kolmatta suo-

malaista kotitaloutta, ja se kulkee halvaannuttavalla tavalla läpi koko yhteiskunnan. Sen kulku tulee pysäyttää. Terveellä talouspolitiikalla ja aktiivisella työvoimapolitiikalla se onkin pysäytettävissä. Työttömyyden tuomien ongelmien poistamiseksi tarvitaan koko yhteiskuntamme yhteisiä ponnistuksia.

Herra puhemies! Pyydän, että vastaukseni ruotsinkielinen käännös otetaan eduskunnan pöytäkirjaan.

Työministeri Kanervan vastaus on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Utgångspunkten för regeringens sysselsättningspolitik är att förbättra företagens konkurrenskraft genom den allmänna ekonomiska politiken och i synnerhet genom att förbättra förutsättningarna för arbetskraftsintensiv företagsverksamhet. Målet är en jämn och hög sysselsättning. Under de senaste två åren har vår samhällsekonomi drivit in i en exceptionellt svår kris. Redan år 1990 började produktionen minska. Totalproduktionen beräknas ha minskat med hela 6 procent senaste år. Förändringarna i den internationella ekonomin har inte gynnat vårt land under de senaste åren. Exporten till det tidigare Sovjetunionens område minskade senaste år med 60 procent. Sedan östexporten rasat samman har vi på några år gått miste om cirka en femtedel av hela vår export. Detta har endast i obetydlig utsträckning kunnat ersättas genom en ökad export till väst.

Tillväxten i totalproduktionen var åren 1987-89 sammanlagt över 15 procent, vilket är för mycket med tanke på produktionsmöjligheterna. Inflationen ökade och bytesbalansen sprack. De senaste årens överdimensionerade investeringar i synnerhet inom den slutna sektorn har skapat en överkapacitet som nu minskar investeringarna. Inflationen försämrade företagens lönsamhet och priskonkurrensförmåga. Underskottet i bytesbalansen och skuldsättningen utomlands medför ett tryck på räntnivån, vilket också minskar efterfrågan och produktionen.

De strukturella problemen förblev osynliga på 1980-talet, eftersom tillväxten i efterfrågan var snabb. Den bristande smidigheten i ekonomin och den dåliga anpassningsförmågan har bidragit till att fördjupa lågkonjunkturen.

På grund av de allt större problemen under de senaste åren ser det dystert ut för ekonomin under de närmaste åren. I synnerhet de ekonomiska balansproblemen har tillspetsats på ett

formligen dramatiskt sätt. Den enda hållbara vägen ut ur lågkonjunkturen är en exportökning och därigenom en förbättring av bytesbalansen, varvid reell köpkraft uppkommer också inom den inhemska konsumtionen.

Industrins och den övriga öppna sektorns andel bör växa samtidigt som den offentliga sektorns andel bör minska till allmänuropeisk nivå. Produktiviteten och flexibiliteten måste fås upp både inom den privata och den offentliga sektorn. Den största ekonomiskpolitiska utmaningen gäller finanspolitiken, där man blir tvungen att drastiskt skära ner de offentliga konsumtionsutgifterna.

Antalet uppsägningar, permitteringar och fall av nedkortad arbetstid har ökat oerhört snabbt på grund av lågkonjunkturen. Det enda som i någon mån har dämpat ökningen av konjunkturarbetslösheten är att utbudet på arbetskraft har anpassat sig enligt konjunkturen. Eftersom efterfrågan på arbetskraft kommer att fortsätta att vara svag, väntas utbudet minska också år 1992 för att åter börja öka när konjunkturerna blir bättre.

Arbetslösheten har mer än fördubblats år 1991. Antalet arbetslösa arbetsökande var år 1991 i genomsnitt 235 000, men översteg i december 340 000. Enligt statistik som offentliggjorts i dag minskade antalet arbetslösa i januari med 4 000 jämfört med läget i december, vilket berodde på att antalet permitteringar minskade. Arbetslöshetsperioderna har dock blivit hotfullt längre och långtidsarbetslösheten har börjat öka trots effektivare åtgärder.

Konjunkturprognoserna blev enligt Industrins Centralförbunds konjunkturbarometer svagt positiva vid slutet av 1991, vilket torde innebära att lågkonjunktursbotten har passerats inom industrin. Förväntningarna har stigit i synnerhet inom skogs- och metallindustrin. Nedgången i industriproduktionen har avstannat och exporten väntas öka något. Man tror dock ännu inte på något snabbt uppsving, och efterfrågan på arbetskraft väntas fortsätta att minska år 1992.

Problemen är stora i synnerhet inom byggnadsverksamheten samt de små och medelstora industriföretagen, som huvudsakligen verkar på hemmamarknaden. De små och medelstora företagen har i allmänhet ett relativt litet eget kapital, varför finansieringen utifrån är livsviktig. Dessa företags ställning försvåras av att de stora företagen, som tidigare kunde ansöka om finansiering på den internationella marknaden, nu är

tvungna att återvända till den inhemska marknaden för att ordna sin finansiering.

Många projekt som är viktiga för att ekonomin skall få ett uppsving hotar att bli liggande på grund av att bankerna är ovilliga att ta risker. För att problemet med säkerheter inom sektorn för små och medelstora företag skall kunna lösas måste Statsgaranticentralen snabbt kunna erbjuda garantier för nya banklån till de små och medelstora företagen.

Inom företagen i de branscher som är beroende av den inhemska efterfrågan kommer botten att nås år 1992. Arbetslösheten kommer då att sprida sig också till servicesektorn, som med undantag av handeln hittills relativt bra har kunnat hålla kvar sin arbetskraft.

Om inte produktionen fås att öka på ett bestående sätt, dvs. med en hastighet av minst tre procent per år, måste det konstateras rent ut att vi inte slipper den nuvarande arbetslösheten under den första hälften av 1990-talet. Om denna produktionsnivå blir kortvarig eller inte uppnås, kommer det att ta betydligt längre tid att ta igen den förlorade tillväxten.

En konstant ökning av upplåningen utomlands kan inte vara någon hållbar lösning när det gäller att bli kvitt arbetslösheten. Den nuvarande nettoskulden till utlandet är över en och en halv gånger så stor som exportintäkterna och ränteutgifterna cirka 15 procent av exportintäkterna. Handelsbalansen uppvisar ett överskott, men skillnaden mellan exporten och importen täcker inte ens ränteutgifterna för våra utländska skulder.

Hurudan är ett sådant lands kreditvärdighet? Den är sannolikt ganska dålig. Alla avkortningar på skulden liksom en del av räntorna betalas genom ny skuld. Det är således fråga om en tilltagande skuld. Kapacitetsutnyttjandegraden inom industrin är låg, varför exporten egentligen kunde ökas också utan investeringar bara marknaden skulle komma igång och priset skulle vara det rätta.

Förutom svårigheterna med upplåning utomlands finns det ännu ett sätt: direkta placeringar i Finland. Ett ökat förtroende för vår ekonomiska politik är en förutsättning för direkta placeringar. De aktuella förtroendeskapande åtgärderna, till vilka riksdagen skall ta ställning, är: en ansökan om EG-medlemskap, ett beslut om byggande av ett femte kärnkraftverk, inledande av en trovärdig sanering av den offentliga ekonomin, stärkande av den öppna sektorn, revidering av beskattningen av kapitalinkomster, slopande

av hindren för utländskt ägande samt liberalisering av arbetslivet.

En räckta målmedvetna ekonomiskpolitiska beslut av detta slag skulle möjliggöra att Finland på nytt blir ett attraktivt investeringsobjekt. Detta skulle å sin sida stabilisera penningmarknaden och bl.a. sänka räntenivån, vilket också skulle bidra till en snabbare vändning i lågkonjunkturen.

Statsbudgeten för innevarande år uppgjordes med tanke på en arbetslöshetsnivå på 10 procent. Den verkliga arbetslöshetsgraden är dock över tretton procent. Med tanke på skötseln av sysselsättningen är situationen således helt annorlunda än vad som förutspåddes så sent som senaste höst.

Då arbetslöshetssiffrorna var sämre än väntat blir utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa större än vad som budgeterats och skyldigheterna enligt sysselsättningslagen större än beräknat. Dessutom minskar skatteintäkterna snabbare än beräknat.

I grund och botten är det också fråga om vilket som är det förnuftigaste sättet att använda den tilläggsfinansiering som i vilket fall som helst behövs. Det vore en ytterst passiv arbetskraftspolitik att spendera den på arbetslöshetsersättningar, sysselsättning på basis av sysselsättningskyldigheten och täckande av de minskade skatteintäkterna.

Senaste sommar inledde jag en diskussion om tidigareläggning av offentliga arbeten. Om tilläggsfinansieringen används till att föra en aktiv sysselsättningspolitik, t.ex. till att stödja företagsverksamhet och tidigarelägga statliga investeringar, minskar det tryck som hänför sig till utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa och de minskade skatteintäkterna. Investeringarna kunde nu göras billigare än under de inkommande åren. En aktiv linje som drivs med urskillnad blir således också fördelaktigare totalekonomiskt sett än om man skulle tillåta en obehärskad ökning av arbetslösheten.

För detta ändamål har vid arbetsministeriet utarbetats ett målsättningsprogram för skötseln av sysselsättningen. I programmet föreslås åtgärder för ökad arbetskrafts- och vuxenutbildning, tidigareläggning av vissa investeringar i infrastrukturen samt stärkande av den industriella strukturen. Många ministerier har också föreslagit investeringsprojekt med hög avkastning, vilka minskar statens konsumtionsutgifter.

De föreslagna tidigareläggningarna av projekt innebär inte att statens utgifter ökar permanent,

utan tvärtom innebär de mindre anslagsbehov åren 1994—1995, då den ekonomiska tillväxten enligt alla tillgängliga prognoser också annars väntas vara rätt kraftig. Då minskar också den belastning som skötseln av sysselsättningen innebär för statsekonomi.

I många kommuners kommunplaner ingår för åren 1993—95 nya skol-, sjukhus- eller andra större byggnader. När konjunkturerna förbättras stiger priset för dessa byggnadsobjekt. Det är skäl att i fråga om objekt för vilka statsbidrag betalas anvisa räntestöd för lån som beviljas för ett projekt som tidigareläggs, på villkor att projektet genast inleds och entreprenadpriset understiger den tidigare prisnivån med åtminstone 20 procent. Ur statens synvinkel är kostnaderna för ett projekt på lång sikt lägre, och dessutom kan inbesparingar göras i kostnaderna för arbetslöshetsersättningar. Också skatteintäkterna ökar. På samma sätt kan vägprojekt tidigareläggas genom att man betalar räntestöd till privata vägentreprenörer om arbetet utförs tidigare än planerat.

Inom regeringen dryftas också hur den nuvarande exceptionellt fördelaktiga kostnadsnivån inom byggandet kunde utnyttjas utan att den statliga upplåningen i detta läge ökas. Avsikten är bl.a. att reda ut olika möjligheter att använda t.ex. räntestöd.

I lån från centralbanken behövs här endast ett belopp som täcker den ränta som beror på tidigareläggningen, vilket inte nödvändigtvis är för mycket med tanke på den knuff detta ger likviditeten. Man bör inte heller glömma att de stora budgetunderskotten redan nu har inneburit en betydande stimulans för ekonomin. Medan industriproduktionen har minskat med cirka en tiondedel, har ökningen och underskottet inom den offentliga sektorn medfört att minskningen av nationalprodukten har varit bara drygt hälften av detta.

Vid tidigareläggningen av projekt bör stor urskillnad iakttas. Byggandet bör omfatta sådan infrastruktur som det i varje fall är ändamålsenligt att skapa och som stöder i synnerhet exportindustrins produktionsbetingelser.

En aktiv arbetskraftspolitik innebär också att arbetsmarknadens funktionsduglighet och smidighet främjas, att strukturomvandlingen stöds, att arbetskraftens rörlighet och den regionala rörligheten förbättras samt att kunnandet ökas hos alla dem som hör till arbetskraften.

När arbetslösheten har antagit ohållbara proportioner är det fel att försöka underskatta

betydelsen av en aktiv arbetskraftspolitik. Lika fel är det att framhäva vikten av att arbetslösa sysselsätts med statens medel t.o.m. i icke-produktiva projekt. En aktiv arbetskraftspolitik har dock en viktig uppgift även under en lågkonjunktur, eftersom arbetsplats- och arbetskraftsmarknaden fungerar också då, även om det är stillsammare än vanligt. Också i fjol anmäldes cirka 190 000 lediga arbetsplatser till arbetskraftsbyråerna. Arbetsplatserna har också kunnat besättas betydligt snabbare än i fjol.

Regeringens avsikt är också att med hjälp av en aktiv arbetskraftspolitik dra försorg om tillgången på arbete och yrkeskunnig arbetskraft nu, samt med tanke på en kommande ökning av efterfrågan på arbetskraft. Arbetsmarknadens karaktär förutsätter på 1990-talet konstant utbildning för tryggnad av utvecklandet av arbetskraften och arbetsmarknadens funktionsduglighet.

Fjollårets ekonomisk- och inkomstpolitiska beslut har skapat de grundläggande förutsättningarna för ett ekonomiskt uppsving. De positiva effekterna på sysselsättningen syns likväl först på längre sikt, varför statsrådet inom kort kommer att vidta bl.a. finanspolitiska extraåtgärder som omedelbart skall förbättra sysselsättningen. Samtidigt förstärker dessa åtgärder grunden för ett nytt ekonomiskt uppsving. Statsrådet kommer också att fatta beslut om en tilläggsbudget där stor vikt läggs vid sysselsättningen. Syftet med denna tilläggsbudget är att lösa de mest överhängande problemen i början av mars.

Sysselsättningslagen ändrades i början av innevarande år i riktning mot en aktiv arbetskraftspolitik. För detta bör ett tack riktas också till en del av interpellanterna i oppositionen. Linjedragningarna för en aktiv sysselsättningspolitik behöver också ett brett stöd i hela samhället. Genom ändringen ersattes lagens tvångsliknande sysselsättningsskyldighet med en smidig valfrihet. Den som är berättigad till arbete kan välja mellan arbete, utbildning eller sysselsättning på eget initiativ. Lagändringen möjliggjorde tillförandet av extra medel för sysselsättning och utbildning enligt prövning. Möjligheterna till sysselsättning enligt prövning i det närmaste fördubblades och t.ex. mängden arbetskraftspolitisk vuxenutbildning ökades till 5,2 miljoner eleverbetsdagar, vilket innebär nästan 25 000 elever per månad.

I interpellationen har särskild uppmärksamhet också fästs vid antalet unga personer under 25 år. Regeringen delar helt denna oro. Den

första kontakten med arbetslivet har synnerligen stor betydelse såväl för socialiseringen och självkänslan som för grunden för utkomsten.

De unga åldersklasserna har också varit och är föremål för effektiviserade åtgärder genom vilka de ungas möjligheter till utbildning och sysselsättning kan förbättras. Som en positiv reform för de ungas del kan också konstateras möjligheten att unga personer under 20 år som varit arbetslösa över tre månader kan sysselsättas med sysselsättningskyldighetsanslag även hos privata företag. Dessutom kan anslag enligt prövning inriktas på sysselsättande av i synnerhet personer i åldern 20—25 år, som oftast faller mellan de olika systemen.

De ungas ställning på arbetsmarknaden stärks också av att de kan styras till företagen för att få arbetslivsträning. Detta sker utan arbetsförhållande med stöd av ett träningsavtal. Samhällets kostnader för träningen är av samma storleksordning som utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa.

I interpellationen fästs uppmärksamhet vid de arbetslösas psykiska lidande och följderna av detta. Arbetskraftsmyndigheterna försöker på alla sätt aktivera de arbetslösa genom utvecklande av gruppverksamhet och genom stödjande av utvecklingsprojekt som de arbetslösa driver på eget initiativ. Pesti-projektet i Tammerfors är ett bra exempel på ett sådant projekt.

Det nuvarande systemet med utkomstskydd för arbetslösa är passiverande och borde reformeras i detta hänseende. Regeringen har också tillsatt trepartsarbetsgrupper, som skall utreda tidsenligheten och enhetligheten hos lagstiftningen om arbetskraftsservice samt sysselsättningslagens funktionsduglighet. I detta sammanhang bedöms också behovet av att det stiftas en särskild ramlag för arbetsmarknaden.

De arbetslösa utgör den största minoriteten i Finland, och de får inte bli någons politiska spelbricka. Var och en måste senast nu förstå att arbetslösheten är den mest betydande av de faktorer som skapar ojämlikhet i det finländska samhället. Arbetslösheten utgör ett hot för alla de grundläggande värderingarna i vårt samhälle. Massarbetslösheten är också en tacksam grogrund för olika samhällsliga ytterlighetsrörelser, som det finns tillräckligt många exempel på i Europa.

Arbetslösheten är problem nummer ett i samhället och en viktig utmaning för regeringen. Arbetslösheten berör i genomsnitt vart tredje hushåll i vårt land. Dess förlamande verkan

utsträcker sig över hela samhället. Den måste stoppas. En sund ekonomisk politik och en aktiv arbetskraftspolitik möjliggör detta. För att de problem som arbetslösheten för med sig skall kunna elimineras krävs insatser av hela samhället.

Ed. E. Rehn merkitään läsnä olevaksi.

Välükysymyksen johdosta syntyy seuraava

Keskustelu:

Ed. K a l l i o m ä k i : Puhemies! Porvarihallitus aloitti kohta vuoden kestäneen taipaleensa vaikeissa olosuhteissa. Idänkaupan romahdus ja kansainvälinen lamakehitys yhdessä sisäsyntyisten vaikeuksien kanssa olivat kääntäneet tai kääntämässä kansantalouden tilaa kuvaavat mittarit punaiselle. Myös työttömyys oli jo kuukausia ollut kasvussa niistä historiallisen hyvistä lukemista, joihin se oli noususuhdanteen parhaina aikoina painettu.

Porvarihallituksen pääpuolue keskusta oli saavuttanut suuren vaalivoiton, ja se oli ilmoittanut, että sillä on vaihtoehto. On selvää, että kansalaiset halusivat antaa keskustalle ja sen johtamalle hallituskoalitiolle näytön mahdollisuuden ja siihen myös kohtuullisesti aikaa.

Näin ajattelimme myöskin me sosialidemokraatit oppositioasemassamme. Katsoimme, että uudella hallituksella on nyt näytön paikka ja että meidän tehtävämme ei ole pyrkiä sitä suin päin kaatamaan. Lähdimme tekemään oppositiopolitiikkaa, joka tarvittaessa olisi kriittistä ja kovaakin, mutta samalla asioihin paneutuvaa ja omia vaihtoehtoja luovaa. Olimme valmiit yhteistyöhönkin hallituksen kanssa, mikäli kansakunnan etu sitä vaatisi ja hallituksen noudattama politiikka sen mahdollistaisi. Näin itse asiasa tapahtuikin kapean, mutta välttämättömän budjettisovun muodossa sekä valtiosääntöä ja perusoikeuksia koskevan sopimuksen muodossa.

Alusta saakka oli selvää, että vain päättäväinen ja yksimielinen hallitus saattoi selvittää kunnialla kovasta tehtävästään, joka kuukausi kuukaudelta yhä selkeämmin kulminoitui työttömyyden kasvuun pysäyttämiseen. Ahon hallitus ei ole ollut päättäväinen, eikä se ole ollut yksimielinen, ei varsinkaan asioissa, joissa sellaista olisi ehdottomasti vaadittu. Seurauksena on ollut

jatkuva kompurointi, joka jo puolen vuoden taipaleen jälkeen johti talouspolitiikan katastrofiin pakkodevalvaation muodossa.

Esitimme silloin hallitukselle epäluottamuslausetta, koska kävi ilmi, että sillä ei ollut suunnitelmaa devalvaation jatkohoidoksi eikä itse asiassa minkäänlaista uutta talous- ja työllisyyspoliittista ohjelmaa, jossa devalvaation luoma uusi tilanne olisi huomioitu. Kun hallitus tuolloin selvisi epäluottamuslauseäänestyksestä eduskunnassa löylytettynä mutta kuitenkin horjuvan valtansa säilyttäen, totesimme tapahtuneen ja halusimme panostaa erityisesti budjetin läpiviemiseen eduskunnassa mahdollisimman vähin vaurioin. Koko ajan oli kuitenkin selvää, että opposition suhtautuminen hallitukseen kulminoitui entistä enemmän sen kykyyn reagoida suurtyöttömyyteen ja esittää sen mukaisia toimenpiteitä, niin välittömiä kuin pitkävaikutteisia.

Tammikuun lopulla, kun joulukuun hurjat työttömyysluvut eli 341 000 työtöntä olivat tulleet julkisiksi, kävi viimeinkin selväksi, miten Ahon hallitus oli päättänyt reagoida työllisyystilanteeseen. Tiedot leikkauksiin keskittyvistä budjettilinjauksista, rakennepolitiikan kapeudesta ja työministeriön ehdotusten tappiosta hallituksen sisällä antoivat mahdollisuuden vain yhteen johtopäätökseen: Porvarihallituksen markkinasitoutuneisuus oli niin ehdoton, että se hyväksyi suurtyöttömyyden itsestäänselvyytenä, ikään kuin sokeiden markkinavoimien ehdottomana ilmentymänä, jota voi vain katseella seurata ja ihmetellä. Samaa kuvasi hallituksen asenne, että taloutemme kuolonkankeus kyllä helpottuisi, kun kansainvälinen tilanne paranisi ja vienti alkaisi taas vetää. Siitä kuulumme jo ministeripuheenvuoroissa uuden version. Apua siis haettiin mieluummin kaukoparannuksesta kuin omatoimisuudesta.

Juuri nyt opposition epäluottamuksen täydentää epäily, jota ei voi välttää: Hallitus ei vain hyväksy suurtyöttömyyttä, vaan käyttää sitä omalaatuisen rakennepolitiikkansa välineenä. Työttömyys kaikkine haittavaikutuksineen aiheuttaa sen, että mm. kunnat joutuvat tällä hetkellä saneeraamaan palveluitaan tavalla, josta hallittavuus on kaukana. Kuntien toiminnan tervehdyttäminen on toki välttämätöntä, mutta työttömyys on siihen täysin väärä väline.

Suurtyöttömyyden kustannukset valtion budjetissa ovat valtavat, totta kai, mutta onko oikein, että työttömyyden kustannuksia käytetään keppihevosenä vaatimuksissa leikata vuosi-

en ja vuosikymmenten mittaan rakennettua hyvinvointia ja perusturvallisuutta? Käsitykseni rakennepolitiikasta ja sen edellyttämistä toimista on kovin toisenlainen. Siihen palaan myöhemmin, mutta sanon jo nyt, että työttömyyttä, suurta tai pientäkään, ei pidä hyväksyä eikä siitä pidä välinettä rakennepolitiikan tai minäkään muunkaan politiikan käyttöön. Sitä vastaan on taisteltava aina ja kaikkialla ilman takaajatuksia.

Hirtehisen kuvaavaa Ahon hallituksen kompuroinnille on, että sen sisäinen erimielisyys jättää työllisyyspolitiikkaan vielä pienen toivon pilkahduksen. Hallituksessa vähemmistöön jääneen työministerin suhtautuminen suurtyöttömyyteen ja sen edellyttämiin toimenpiteisiin on terveemmällä pohjalla kuin koko muun hallituksen yhteensä. Työministerin vastuuta hänen tappionsa hallituksen sisällä ei kuitenkaan poista. Päinvastoin: ministerin olisi tehtävä selkeät johtopäätökset epäonnistumisestaan.

Arvoisa puhemies! Mitta on nyt täynnä. Talven selkä on kyllä taittunut, mutta ei laman tai työttömyyden selkä, kuten pääministeri ja työministeri äsken väittivät. Työministeri tietää aivan hyvin, että 4 000 työttömän lukemat vähentyneenä joulukuun luvuista eivät tarkoita sitä, että työttömyydessä olisi tapahtunut nyt käänne parempaan. Valitettavasti näin ei ole, vaan perinteisenkin tiedon mukaan joulukuun työttömyysluvut ovat aina piikkinä korkealla. Tilanne on se, että työttömyyden kasvutrendi jatkuu edelleen ja ministeri Kanerva tietää sen aivan hyvin. Sanon, että kovin ovat huolettomia nämä miehet, jotka hallituksessa merkittäväntä valtaa käyttävät.

Välttämättömät uudistukset, joilla Suomen kansantalouden perusrakenteet voidaan uudistaa toimiviksi ja kansalaisten edun mukaisiksi sekä samalla kansainvälisessä kilpailussa menestyviksi, ovat laajoja ja poikkeuksellisen vahvaa päätöksentekokykyä edellyttäviä. Sosialidemokraattien lähtökohta kaikkia päätöksiä tehtäessä on, että vuosien ja vuosikymmenten työllä aikaansaatu suomalaista hyvinvointia ei saa laman ja työttömyyden varjolla romuttaa. Päinvastoin: lama ja työttömyys on voitettava, jotta sosiaalinen, terveydellinen ja muu perus- tai ansioturva voidaan taata.

Se edellyttää, että hyväksymme toimivan, tehokkaan kansantalouden kaiken perustaksi. Hallituksen ja eduskunnan tehtävänä on toteuttaa talouspolitiikkaa, joka tuottaa vaaditun tuloksen. Kun näin sanon, tiedostan täysin sen,

että kansainvälistyvä talouden toimintaympäristö on entistä vaativampi eikä salli hallitukselle ja eduskunnalle sellaisia erehdyksiä tai suhdanteilla surfailua kuin ehkä joskus takavuosina.

Puhemies! Seuraavassa lyhyt arvio eräistä talouden rakenteisiin puuttuvista toimenpiteistä, jotka on mahdollisimman nopeasti käynnistettävä ja vietävä loppuun ja joista osa odotetusti sisältyi ministeri Kanervan puheenvuoroon, ei kuitenkaan pääministeri Ahon puheenvuoroon. Hallituksen sisäinen erimielisyys on siis edelleen voimassa. Hallituksessa on edelleen raskas sarja ja kevyt sarja. Raskas sarja ei anna eväitä jatkolle. Se vaikenee. Mutta nyt niihin toimenpiteisiin.

1) Päätös EY-jäsenhakemuksen jättämisestä on tehtävä viivyttelöttä. Asianmukaiset neuvottelutavoitteet voidaan parhaiten asettaa eduskunnassa EY-selonteon käsittelyn yhteydessä. Eta-sopimus on Suomelle luonteva välivaiheen ratkaisu ennen EY-jäsenyyttä. Suomen edun kannalta on välttämätöntä olla täysipainoisesti mukana kansainvälisessä yhteistyössä yhtäläisin eduin ja velvollisuuksin muiden kanssa. Silloin ratkaisevaksi menestystekijäksi nousee oma tahdomme ja osaamisemme. Muuta Suomen kansa ei ole koskaan vaatinutkaan.

2) Eduskunnan on saatava pikaisesti päätettäväkseen laaja energiansäästöohjelma ja sen jälkeen ehdotukset energian tuotannon mahdollisen lisätarpeen vaatimista toimista. Puolueilla ja eduskuntaryhmillä on ollut riittävästi aikaa valmistautua suurten energiapolitiittisten päätösten tekemiseen. Ainakin sosialidemokraatit ovat valmiit päätöksentekoon pikaisesti, kunhan se tapahtuu oikeassa järjestyksessä: ensiksi säästöohjelma, sitten muut mahdollisesti vaadittavat toimenpiteet.

3) Valtion ja kuntien osuus kansantalouden kokonaisuudessa on saatettava terveille pohjalle uudistamalla julkisen sektorin toimintoja ja luomalla erityisesti kunnille tehokkaat välineet palvelutehtävänsä täyttämiseen. Eduskunnan käsittelyssä olevaa valtiosuosulainsäädäntöä on tarvittaessa parannettava niin, että kuntien itsenäinen päätöksenteko-oikeus edelleen paranee ja lain täyden voimaantulon nyt liian hitaaksi suunniteltu porrastus nopeutuu.

4) Integraation eteneminen edellyttää uudistuvaa maaseutu- ja maatalouspolitiikkaa, joilla voidaan taata maaseudun elinvoima osana valtakunnan kokonaiskehitystä, jota elinkeinoelämän tarpeet ja kansainvälistyminen nyt ohjaavat kasvukeskuksiin.

5) Korkeaan hinta- ja kustannustasoomme on puututtava uudistamalla monopolisoitunutta ja kartellisoitunutta elinkeinoelämämme tuotantorakennetta ja jakeluverkostoja. Se edellyttää yhtäältä rajasuojan asteittaista purkua ja toisaalta kilpailulainsäädännön terävöittämistä siitä tasta, mikä eduskunnalle on esitetty. Määräävää markkina-asemaa ja yritysfuusioita koskevat puutteet hallituksen esityksessä edellyttävät eduskunnalta korjauksia.

6) Pääomaverotus on uudistettava ensi vuoden alusta lähtien niiden linjausten mukaisesti, joita asiaa valmistellut toimikunta on ehdottanut. Uudistus on sopeutettava verotuksen kokonaiskehitykseen niin, että palveluiden ja perusturvallisuuden kannalta välttämättömät verotulot eivät vaarannu.

7) Työllistävän yritystoiminnan edellytykset Suomessa on taattava sekä kotimaisille että ulkomaalaisille yrityksille. Siksi tarpeettomat esteet ulkomaisen pääoman saamiselle Suomeen on poistettava.

8) Työelämän uudistamista on jatkettava niin, että työviihtyvyys, työterveyden edellytykset, työsuojelu ja työn palkitsevuus ylipäänsä voivat kehittyä niin, että luonnollista tietä saavutetaan päämäärät, joihin nykyinen hallitus pyrkii lainsäädännön purkamisella ja saavutettujen etuuksien leikkaamisella. — Useiden näitten kohtien kohdalla kuulin takaani varapääministerin sanovan ”oikein”, mutta en kuullut pääministerin sanovan mitään. Pääministeri on poistunut. (Ed. Jaakonsaari: Mennyt olympialaisiin!)

Puhemies! Näiden toimenpiteiden ohella vaudaan suurtyöttömyyden pysäyttämiseksi ja purkamiseksi kuitenkin välittömiä ratkaisuja, jotka sekä työllistävät suoraan työttömiä että vauhdittavat elinkeinoelämän pyörien pyörimistä muuallakin kuin vain vientiteollisuudessa. Tällöin puhutaan tietenkin työvoimavaltaisesta kotimarkkinateollisuudesta ja yritystoiminnasta.

Tältä osin sosialidemokraatit ovat tehneet saman kaltaisia ehdotuksia työministeriön esittämien kanssa. Keskeinen osa vauhdituksessa tulisi olla vuosille 94—95 suunniteltujen investointien aikaistamisella niin, että näitä erityisesti rakentamiseen suunnattuja kohteita käynnistettäisiin välittömästi sekä työllisyys- että suhdanepoliittisista syistä.

Kun tämän kaltaisen elvytyksen rahoituksesta on niin paljon puhuttu, on paikallaan muistuttaa, että kyseessä ei parin kolmen vuoden aikavälillä katsoen olisi lisärahoitus, vaan jo päätetyn rahoituksen aientaminen. Itse asiassa näin

säästettäisiin jopa satoja miljoonia, koska nyt laman oloissa rakentamisen kustannukset ovat selvästi alhaisemmat kuin todennäköisessä noususuhdanteessa parin kolmen vuoden kuluttua. Jopa valtiovarainministeriöltä on voitava edellyttää päätöksiä hiukan pidemmälle kuin vain vuodeksi eteenpäin katsovalla tähtäimellä. (Ed. Rinne: Menneet aivan metsään puolen vuoden ennustukset!)

Ennemminkin suoranaista lisäpanostusta edellyttävä kohde on tuonnin kanssa kotimarkkinoilla kilpaileva työvoimavaltainen pieni ja keskisuuri yrityssektori. Siihen kohdistettu panostus esimerkiksi korkotuen muodossa toisi sekun uhraukset ennen pitkää moninkertaisina takaisin. Kolmantena talouden vauhditusta auttavana toimenä esitän vielä kerran raippaveron poistamista. Sen nettotuotto on parhaimmillaankin vähäinen, ellei suorastaan kyseenalainen. Suhdannepoliittisesti se on selkeä virhe ja lisää osaltaan paineita liian löysään finanssipoliittikkaan tulevassa noususuhdanteessa. Veropoliittisesti raippaveron on kummajainen, jollaista ei enää soisi Suomessa sovellettavan, ellei hallitus sitten ole halunnut päästä kansalliseen ennätysten kirjaan vuosisadan verottajana.

Tässä joitakin arvioita ja ehdotuksia painajaismaisen työllisyys- ja taloustilanteemme korjaamiseksi. Yksityiskohtaisemmin sosialidemokraattien näkemyksiä esitellään ed. Lindroosin ryhmäpuheenvuorossa sekä eduskuntaryhmämme muiden jäsenten puheenvuoroissa.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho aikoo olla poissa hallituksensa olemassaoloa uhkaavasta luottamuslauseäänestyksestä. On vaikea arvioida, mistä kaikesta se kieli, mutta sen voi sanoa varmuudella, että se syventää epäluottamuksen kuilua työttömien kansalaisten ja maan hallituksen välillä. Kaikella on aikansa ja syynsä, mutta pääministerin valintaa on mahdoton pitää oikein harkittuna ja hyväksyttävänä.

Sosialidemokraattien välikysymys, johon lähes kaikki muiden oppositioryhmien kansanedustajat ovat yhtyneet, on eduskunnan käsittelyssä, koska suurtyöttömyys uhkaa koko suomalaisen hyvinvoinnin perusteita. Välikysymyksellä tavoitellaan sellaista muutosta työllisyys- ja talouspolitiikkaamme, että jo nyt pysyviä vahinkoja aiheuttava kehityssuunta voidaan nopeasti kääntää. Välikysymyksen allekirjoittajat katsovat, että hallitus ei ole tiedostanut riittävästi työllisyysongelman vakavuutta, saati ryhtynyt riittäväällä painolla sen edellyttämiin toimiin.

Ahon hallitus on etsikkoaikansa käyttänyt, sillä ei ole enää asiallisesti hyväksyttävää olemassaolon oikeutusta. Siksi, arvoisa puhemies, me välikysymyksen allekirjoittajat esitämme sille epäluottamuslausetta.

Ed. Varpasuo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T e n h i ä l ä : Arvoisa puhemies! Suurytöttömyys on äärimmäisen vakava kysymys koko kansakunnalle. Työttömyys koskettaa tänä vuonna ilmeisesti välillisesti, perheenjäsenet mukaan laskien, satojatuhansia ja pahimmassa tapauksessa jopa miljoonaa suomalaista. Työttömyyden varjo lankeaa nyt myös sellaisten hyvin koulutettujen ammattiryhmien ja sellaisten alueiden ylle, jotka eivät ole sitä vastaavassa laajuudessa aiemmin kokeneet.

Työttömyyden kasvu on ollut nopeaa. Kun edellinen hallitus päätti viime vuoden budjettiesityksestään, oli Suomessa työttömiä 98 000. Silloin hallitus arvioi työttömien määrän olevan vuoden 1991 lopussa 104 000. Kun Ahon hallitus aloitti työnsä, oli maassa kuitenkin jo lähes 200 000 työtöntä, kuten välikysymyksessäkin todetaan.

Nykyinen ennätystyöttömyys ja kansantuotteen poikkeuksellisen suuri lasku viime vuonna ovat seurausta idänkaupan romahtamisesta sekä ennen kaikkea epäonnistuneesta talous- ja rakennepoliitikasta. Viime vuosikymmenellä vinnin ja teollisuuden kansantuoteosuus supistui kolmanneksesta viidennekseen. Tuotteittemme hintakilpailukyky mureni korkean inflaation myötä. Julkinen sektori kasvoi noususuhdanteessa voimakkaasti, mutta avoimen sektorin työpaikat vähenivät. Söimme ja velkaannuimme enemmän kuin tienasimme.

Hallituksen ja yleensä valtiovallan talous- ja rakennepoliittiset ratkaisut vaikuttavat kansantalouteen melkoisella viiveellä. Tämän hetken ennätystyöttömyyden estämiseen tarvittavat ratkaisut olisi pitänyt tehdä jo vuosia sitten. Kuvaaavaa silloisen päätöksenteon virhearvioinneille on, että viime vuoden budjetin menot kasvoivat 20 prosenttia arvioitua enemmän, kun tuloarviot samalla pettivät.

Kestävän hyvinvoinnin rakentaminen, työllisyyden turvaaminen sekä kattavan ja oikeudenmukaisen sosiaaliturvan ylläpitäminen ja kehittäminen ei ole mahdollista, ellei syntyneitä rakenneväaristymiä pikaisesti oikaista.

Tähän työhön hallitus on käynyt ripeästi. Avoimen sektorin kilpailukykyä on korjattu viidenneksellä mm. devalvaatoratkaisulla, sosiaalivakuutusmaksujen ja TEL-maksun alentamisilla, keskitetyllä tuloatkaisulla ja liikevaihtoverouudistuksella. Tulokset alkavat näkyä, sillä vienti on kääntynyt tuntuvaan kasvuun ja kauppatase on nyt selvästi ylijäämäinen. Inflaatiovauhtimme on taltutettu alle 3 prosentin.

Herra puhemies! Viime vuoden tammikuussa SDP:n vaalikamppailun avauksessa silloinen eduskunnan puhemies Kalevi Sorsa piti merkittävän talouspoliittisen linjapuheen, jonka esimerkiksi Uusi Suomi koko sivun jutussaan otsikoi ”Kalevi Sorsa julkisti uuden hallitusohjelman”. Sorsa vertasi taloustilannetta 70-lukuun ja sanoma oli selvä: ”Talouspolitiikassa on nyt eväiden vaihdon aika. Aivan kuin 1970-luvun lopulla tarvitaan nytkin suurta ennakkoluulottomuutta keinojen valinnassa.” (Ed. Laine: Sitäkö Aho osoittaa?) Hallituspuolue SDP:n tavoitteen Sorsa ilmaisi selkeästi: ”Seuraavan vaalikauden tavoitteeksi tulisi asettaa julkisten menojen kasvun pudottaminen mahdollisimman pieneksi. Nopean kasvun trendi on murrettava.”

Eduskuntavaalien jälkeen SDP ei halunnut lähteä hallitukseen toteuttamaan Sorsan talousohjelmaan, vaan päätti jo ennen hallitusneuvotteluja jäädä oppositioon. Nyt oppositiopuolue SDP on tehnyt välikysymyksen ja julkistanut oman talouspoliittisen julkilausumansa.

SDP:n talouspoliittisen kannanoton kovin yleisellä tasolla oleviin linjauksiin on pääosiltaan helppo yhtyä, koska ne tukevat hallituksen jo tekemiä päätöksiä. (Ed. Jaakonsaari: Mikä päätös on tehty?) Välikysymykseen ja SDP:n kannanottoihin sisältyy kuitenkin se ristiriita, että samalla vaaditaan verotuksen keventämistä ja elvytystä julkisin varoin. Talusteoreettisesti johtopäätös on oikea, mutta tämä elvytysvara syötiin sosialidemokraattisen valtiovarainministerin aikana jo viime vaalikauden noususuhdanteessa, jolloin valtion menot kasvoivat yli 50 miljardia markkaa.

Julkisten menojen kasvu ja valtion kiihtyvä velkaantuminen on pakko nyt pysäyttää, jos emme halua vain vastuuttomasti sysätä nykyisiä itse aiheuttamiamme vaikeuksia tulevien sukupolvien maksettaviksi. Emme voi kohtuuttomasti tehdä vain lisää velkaa oman hyvinvointimme kasvattamiseksi ja ylläpitämiseksi. (Ed. Rinne: Ei, vaan nuorten työllistämiseksi!) Suurytöttömyyttä ei poisteta keinotekoisilla tempuilla, vaan ainoastaan huomalla tuottavia, elinkelpoi-

sia työpaikkoja. Vanha suunnitelmatalouden unelma ei riitä.

Keskusta on valmis tukemaan sellaista valikoivaa elvytystä, joka kohdistuu tuotantotoiminnan kannalta keskeisiin ja välttämättömiin tulevaisuusinvestointeihin. (Ed. Kalliomäki: Onko hallitus valmis?) Koko kansantalouden kannalta tärkeitä kohteita ovat mm. liikenne- ja energiainvestoinnit. Nyt on erityisesti panostettava pienen ja keskisuuren yritystoiminnan toiminta- ja kehitysedellytyksiin esimerkiksi lisäämällä edelleen suhdannelainoja ja harkitsemalla myös määräraikaisten valtion vakuuksien myöntämistä.

Valtionvelka ja valtion velanhoitomenot kasvavat lähivuosina voimakkaasti aiemmin, talouden hyvinä vuosina tehtyjen päätösten johdosta. Tämän kehityksen jatkaminen merkitsee erittäin suuria ja kipeitä valtion menojen lisäleikkaustarpeita ja veronkorotuspaineita tuleville vuosille. Tämä hallitus ei halua tälle itsepetoksen tielle lähteä. Hallitus onkin ohjelmansa mukaisesti päättänyt, etteivät valtion menot reaalisesti kasva tämän vaalikauden aikana.

Opposition ja erilaisten etujärjestöjen olisi omalta kannaltaan viisasta pyrkiä aktiivisesti myötävaikuttamaan erilaisten julkisen sektorin säästökohteiden etsintään eikä vain tyytyä äännekkäästi vastustamaan kaikkea, mitä hallitus esittää. Keskusta on säästöjen etsinnässä avoimella mielellä. Me emme hyväksy heikommassa taloudellisessa asemassa olevien kansalaisten perusturvan leikkaamista. Säästötoimenpiteillä ei saa kasvattaa tuloeroja, eikä niitä tule myöskään kohdentaa tulevan talouskehityksen kannalta tärkeimpiin määrärahoihin.

Mittavan elvytyspaketin kokoamisen ja työllisyysveron poistamisen rahoittaminen useiden miljardien markkojen lisävelanotolla heijastuisi väistämättä yleiseen korkotasoomme, joka on viime aikoina tuntuvasti laskenut. Korkotason lasku kertoo luottamuksesta hallituksen talouspolitiikkaa kohtaan. Lisävelanotto syrjäyttäisi yksityisen sektorin mahdollisuuksia saada luottoja ja nostaisi korkotasoa. Eniten tämä rasittaa jo nyt suurimmissa vaikeuksissa olevia velkaantuneimpia yrityksiä. Esitetty peruskoron lasku helpottaisi yritysten tilannetta vain vähän, koska yritysten veloista pieni osa on peruskorkosidonnaisia luottoja. Peruskoron lasku saattaisi nykyisessä pankkien kannattavuuskrisisissä sen sijaan nostaa uusien luottojen korkoja.

Herra puhemies! Välikysymyksen tarkoitus on hallituksen kaataminen. Jos hallitus tähän

välikysymykseen kaatuisi, siirtyisi vastuu välikysymyksen tekijöille. Toivottavasti välikysymyksen tehnyt yhtenäinen oppositiorintama tämän keskustelun aikana kertoo, mikä sen vaihtoehto on. Ainakaan itse välikysymyksestä sitä ei löydy. Hallituksen kaatuminen synnyttäisi kohtalokasta epäluottamusta maamme talouspolitiikkaa kohtaan niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Korot nousisivat voimakkaasti ja orastava käänne parempaan ehkä näin menetettäisiin. Hallituksen kaatamisella olisi arvaamattomat vaikutukset myös EY-ratkaisuihimme ja niiden arviointeihin ulkomailla. (Hälinää)

Herra puhemies! Hallituksen vastaus tyydyttää keskustan eduskuntaryhmää.

Ed. Lindroos: Arvoisa puhemies! Esko Ahon johtama porvarihallitus on epäonnistunut talous- ja työllisyyspolitiikassaan täydellisesti.

Viime joulukuun lopussa työttömiä oli yli 340 000. Edelliseen vuoteen nähden lukemassa on kasvua 134 prosenttia! Työnhakijaksi ilmoitautui yli puoli miljoonaa suomalaista. Vuonna 1991 tuotannosta katosi 130 000 työpaikkaa eli kaikki se, mitä 1980-luvulla onnistuttiin rakentamaan.

Ahon hallituksen poliittiseen kulttuuriin kuuluu pari kolme peruspiirrettä. Ensinnäkin: omia virheitä ei tunnusteta koskaan. Toiseksi: mitä enemmän on tehty itse virheitä, sitä enemmän vastuuta vieritetään muiden niskoille. Kolmanneksi: hyvin ajoitettu ulkomaanmatka voittaa aina kotiolut kansan silmien alla. Näin ehkä tänäänkin. — No, tämän nk. keskustan vaihtoehdon tulokset ovatkin niin pelottavia, että lievä pakokauhu tätä taustaa vasten onkin ymmärrettävää.

Arvoisa puhemies! Jokaisen joukkotyöttömyyskauden jälkeen on Suomessa jääty pysyvästi aikaisempaa korkeammalle työttömyyden tasolle. Pitkittyvä työttömyys syrjäyttää pysyvästi yhä suuremman osan väestöstä. Nousukauden koittaessakin meille jää työttömien armeija ja työttömyyden kustannukset, niin inhimilliset kuin taloudellisetkin, pysyvät korkeina. Samalla maahan syntyy työvoimapula, niin uskomattomalta kuin se tuntuukin. Meille syntyy pysyvä jako a- ja b-kansalaisiin, etenkin kun työttömyyteen liittyy porvariston ideologinen hyökkäys työttömyysturvaa ja sen rahoitusta vastaan.

Nuorisotyöttömyyteen liittyy yhteiskunnallinen aikapommi. Tällä hetkellä koulunsa päättävät ja vastavalmistuneet nuoret eivät löydä työtä

eikä heillä ole siitä toivon kipinääkään. Heillä ei ole sitä toivon kipinää, jota nuori ihminen välttämättä tarvitsee. Työn arvostus ja työnteon perinne katoavat.

Tällaisten tosiasioiden luulisi herättävän hallituksen toimintaan. Työttömyys, erityisesti pitkäaikaistyöttömyys, on katkaistava kerta kaikkiaan. On nimittäin niin, että työ merkitsee tekijälleen muutakin kuin vain toimeentuloa. Se on yhä suomalaisten keskeinen perusarvo. Työllä tämä maa on rakennettu ja suomalaisen työn voimaan on luotettu vaikeinakin aikoina. Työ merkitsee ihmisarvoa ja itsekunnioitusta. Työ merkitsee sitä, että ihminen liittyy yhteisönsä, vaikuttaa sen hyvinvointiin ja osallistuu sen toimintaan. Työ on henkisen hyvinvoinnin ja kehityksen lähde. Terve sielu asustaa terveessä, työtä tekevässä ruumiissa. Tämän työttömyys tuhoaa. Tämän tuhon edessä hallituksemme levittelee käsiään ja perustelee sitä sillä, että työttömyyden hoito maksaa aivan liikaa.

Arvoisa puhemies! Suurtyöttömyys maksaa nyt enemmän kuin työpaikkojen syntymistä edistävä talouspolitiikka. Työttömyysturvaan tarvitaan tänä vuonna yli 11 miljardia markkaa. Työttömyyseläkkeisiin ja erorahoihin kuluu noin 3 miljardia. Lisäksi kuntien menot kasvavat työttömyyden vuoksi. Toimeentulotukimenot kasvavat, asumistukimenot kasvavat, ja sosiaali- ja mielenterveyspalveluihin menee entistä enemmän rahaa, kun ihmiset sairastuvat useammin. Valtio maksaa osan tästäkin. Loppu kerätään kuntalaisilta veroina, mikä taas leikkaa kysyntää sekä pahentaa lamaa ja tätä kautta lisää työttömyyttä.

Suurtyöttömyys heikentää myös maamme kansainvälistä mainetta, mikä on omiaan lisäämään talouden vaikeuksia ja työttömyyttä. Näkyvä merkki tästä on se, että ulkomaiset sijoitukset Suomeen lähes pysähtyivät viime vuonna.

Olemme nyt sellaisessa noidankehässä ja syöksykierteessä, että luulisi hälytyskellojen todelta soivan. Tämä kierre on katkaistava.

On luonnollista, että sellaista budjettia ei voida laatia, jolla välittömästi saavutettaisiin täystyöllisyys. Mutta olemme varmoja siitä, että nykyisenkin budjetin raameissa voidaan tehdä ratkaisuja, joilla työttömyys voitaisiin muuttaa aktiiviseksi työllistämiseksi. Kun työttömyyden hoitoon uppoavasta 20 miljardista markasta lähes puolet kuluu työttömyyspäivärahoihin, on selvää, että näitä ratkaisuja ei ole riittävästi etsitty. Nykyistä suurempi osa työttömistä voidaan saada tuottavaan työhön tai henkistä pää-

omaa lisäävään koulutukseen ilman, että valtion menoja oleellisesti lisätään.

Sosialidemokraatit tunnustavat sekä valtion että yksityisen sektorin velkaantumisongelman ja valtion ylivelkaantumisen riskit. Kuitenkin lamauttamalla koko talouden tuhoamme tuotannon perusrakenteita siten, että vahinkojen korjaamiseen kuluu koko kuluva vuosikymmen. Siksi pidämme järkevämpänä sellaista ratkaisua, että lähivuosille ajoitettuja julkisia investointeja aikaistetaan ja siten tasoitetaan tietämme tulevaan nousuun. Nyt hallitus lamauttaa kaikilla rintamilla samaan aikaan: Raippaverolla tukahdutetaan kotimainen kysyntä sekä pieni- ja keskisuuri teollisuus. Kaavamaisesti julkisia palveluita leikkaamalla luodaan työttömyyttä sekä estetään julkisen sektorin välttämätön kehittäminen ja sen toiminnan tehostaminen.

Julkiset palvelut kurjistamalla ja ansiosidonnaista sosiaaliturvaa leikkaamalla maahan luodaan kahden kerroksen sosiaaliturva: Rikkaat hankkivat korkeatasoiset palvelut yksityisiltä markkinoilta. Köyhät turvautuvat ministeri Kuuskosken ”perusturvaan” eli rapistuvaan vai-vaishoitoon. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus kärjistyy, ja elpyminen hidastuu.

Julkisen talouden näkökulmasta on tärkeintä se, että taloudenpitäjillä on luottamus siihen, että valtionvelka on hallittavissa pitkällä tähtäimellä. Pyrkimys supistaa vajeet liian rankalla hevokuurilla voi kääntyä tarkoitusiaan vastaan ja johtaa talouskriisiin ja epätasapainon syvenemiseen.

Niin kutsuttu elvytyspolitiikka ei siis merkitse vastuuttomuutta valtionvelan suhteen. Alijäämä on saatava pitkällä tähtäimellä kuriin, ja tästäkin on laadittava uskottava ohjelma. Sitä nopeammin se käy, mitä nopeammin tarvittavat rakenteelliset uudistukset on tehty ja talous saatu elpymään. Kyvyttömyys rakennepolitiikkaan ja silmitön julkisen sektorin karsiminen merkitsee itse asiassa entistä suurempaa vastuuttomuutta.

Arvoisa puhemies! Maamme vientiteollisuus, metalliteollisuus ja paperiteollisuus, on hyvin- tai pahoinvointimme kivijalka. Se joko pitää pystyssä tai keikauttaa nurin. Kuitenkaan yksin viennin lievä elpyminen ei riitä nostamaan talouttamme lamasta ja kääntämään työllisyyttä nousuun.

Kotimarkkinat ja kotimainen kysyntä eli suomalaisen ihmisen ostovoima on tällä hetkellä avainasemassa. Kotimaisen kysynnän lamauttamisessa hallituksen saavutukset ovatkin varsin mittavat. Samalla tulee näkyviin hallituksen epä-

onnistuminen työllisyyden hoidossa. Niin kutsuttu työllisyysvero sekä muut verojen ja maksujen korotukset leikkaavat rajusti kuluttajien ostovoimaa. Tänä vuonna ostovoima hupenee noin 7 prosenttia. Kulutuskysynnän tukahtuessa tukahtuvat myös talouden elpymisen ja työnteon mahdollisuudet. Kulutuksen supistaminen heikentää erityisesti pienen ja keskisuuren yritystoiminnan tuotantoa ja työllisyyttä.

Jos nk. työllisyysveron voisi edes kuvitella parantavan työllisyyttä, sitä voisi ehkä jollakin tapaa puolustaa. Näin ei kuitenkaan ole, ei sinnepäinkään. Todellisuudessa tästä verosta on muodostunut rankaiseva ja kurjistava vero, raippavero. Suomen kansa ei ole sitä ansainnut. Tämä raippavero onkin poistettava välittömästi. Nyt se vain lisää kansan kärsimyksiä ja pidentää porvarihallituksen epäonnistumisten luetteloa.

Työllisyyteen vaikutetaan myös laadullisiin muutoksiin työssä ja työelämässä. Meidän on kehitettävä kilpailukykyämme myös aineettomilla tekijöillä. Meidän on panostettava koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehittelyyn. Yritysten johtamisessa on otettava huomioon ihminen, työntekijä — hänen luovuutensa ja voimavaransa, mutta myös hänen tarpeensa. Perinteisen patruunamentaliiteetin aika on ohi.

Tekninen kehitys ja osaamisen lisääntyminen sekä parannukset työn järjestämisessä ja johtamistavoissa mahdollistavat tuottavuuden parantumisen. Puheet johdon ja henkilöstön tuottavuusyhteistyöstä onkin otettava nyt tosissaan. Samalla voidaan parantaa työympäristöä ja työntekijöiden osallistumismahdollisuuksia. Sukupuolten tasa-arvo työelämässä merkitsee sitä, että koko kansan luova panos rikastuttaa työelämäämme. Työntekijöiden osallistumisoikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa onkin parannettava eurooppalaisen normitason saavuttamiseksi.

Osittain työttömyydestä johtuva ongelma työelämässä on sekä ruumiillisen että henkisen paineen lisääntyminen. Ihmisten työkyky tulisi palauttaa kunniaan. Hallituksen linjasta huolimatta edes työmarkkinaosapuolten tulisi panostaa henkiseen työsuojeluun ja työpaikkojen olosuhteiden kehittämiseen. Kuntoutusta ja työterveyshuoltoa ei tulisi laiminlyödä ja pyrkiä romuttamaan hallituksemme taholta. Hiljattain mietintönsä jättäneen työolokomitean ehdotuksia nk. ”hyvän työn” ja ”hyvän työpaikan” luomiseksi olisi ryhdyttävä pikaisesti toteuttamaan.

Myös meidän kehittynyt työmarkkinajärjestelmämme on todellinen taloudellinen ja tuotan-

nollinen voimavara. Hallituksen taipumus rikkoo tekemänsä sopimukset jo ennen kuin muste on paperissa kuivunut voi johtaa maamme vakavaan työmarkkinaselkkaukseen. Luuleeko hallitus todella, että ristiriitojen lietsonnan tietä pääsemme ylös lamasta?

Arvoisa puhemies! On toivottavaa, että hallitus antaa eduskunnalle lisämenoarvioesityksen, johon liittyy lisämäärärahat työllisyyden parantamiseen. Jokainen työllistetty on parannusta nykyiseen tilanteeseen. On myös toivottavaa, että työllistämishjelmaan saadaan riittävästi resursseja. Työministeri Ilkka Kanervan paljon mainostettu taistelijaaluonne on nyt ankarassa puntarissa.

Pahaa kuitenkin pelkään, että hallituksen työllisyysohjelmaa ei voida pitää minkäänlaisena riemuvoittona. Siinä pyritään tekemään välttämättömyydestä mitä suurinta hyvettä ja todella halvalla. Sitä virheellisen ja kyvyttömän talouspolitiikan kokonaisuutta, johon hallitus on ajautunut, tällainen ohjelma ei sinänsä korjaa.

Onkin siirryttävä sanoista tekoihin.

Oskar Merikannon säveltämässä Työväen marssissa lauletaan: ”Työ kättemme ja hengenkin on ylevätä työtä. Työ tehty kourin jäntevin voi poistaa hengen yötä.” Tuota työtä, ahkeraa ja yhteiskunnallista kehitystä ylläpitävää työtä nyt todella tarvitaan. On poistettava se hengen yö, joka joukkotyöttömyydestä väistämättä seuraa.

On poistettava myös se henkinen pimeys, josta niin valaisevan esimerkin antaa mm. ministeri Pura haastattelussaan Etelä-Suomen Sanomissa viime viikon torstaina. Tuossa haastattelussa hän suoraan haukkui työttömät laiskureiksi ja uhkaili, että ”sellaiset pannaan töihin”. Haluamatta sen suuremmin lietsoa muutoin herkästi leimahtavia ristiriitoja rohkenen kysyä, onko tuottavan työllistämisen kannalta olemassa tehottomampaa yhteiskunnan tukimuotoa kuin on se, jota mm. ministeri Pura jakaa mm. itselleen. Ministeri Pura ja ministeri Viinosen puheiden kaltaista työttömyyden, työttömien ihmisten ja työntekijöiden halveksuntaa me emme tarvitse.

Me tarvitsemme kriisiohjelman, jonka avulla tämän maan pyörät pannaan pyörimään ja työttömyysluvat laskuun. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ehdotus kriisiohjelmaksi on seuraava:

Samalla kun toteutetaan niitä keskipitkän ja pitkän aikavälin rakenteellisia uudistuksia, joita

ed. Kalliomäen puheenvuorossa mainittiin, on pidettävä huoli siitä, että lähiaikojen heikko talouskehitys ei vie perustaa tulevalta kasvulta. Jotta tuotannollista ja inhimillistä pääomaa ei enää menetettäisi, on valtion rahoitettava lyhyellä aikavälillä tuotantoa elvyttäviä hankkeita.

Suhdannepoliittisista syistä on aikaistettava niitä julkisia investointeja, jotka muutoinkin tulisivat toteutettaviksi lähivuosina. Aikaistamisella saavutettaisiin myös säästöjä, onhan rakentaminen laskusuhdanteen aikana merkittävästi edullisempaa. Tällaisia talouden perusrakenteita vahvistavia aikaistettavia investointeja on löydettävissä koulutuksen, liikenteen, tietoliikenteen, energian tuotannon ja ympäristönsuojelun sekä asumisen alalla. Lisäksi:

1) Asuntorahaston lainoittamaa asuntotuotantoa on aikaistettava siitä, mihin budjetissa varauduttiin. Asuntojen perusparannustoimintaan käytettäviä määrärahoja on lisättävä.

2) Tuotantoperustaltaan terveille pienille ja keskiuurille yrityksille on ryhdyttävä maksamaan tilapäistä korkotukea niiden toiminnan ja työpaikkojen turvaamiseksi. Teollisuusneuvottelukunnan esitykset suhdannelainajärjestelyistä, vientitakuulain ja teollisuustakauslain muuttamisesta sekä pienten ja keskiuurten yritysten riskirahoituksesta on toteutettava.

3) On tehostettava investointeja koulutukseen ja tutkimukseen lisäämällä oppilaspaiikkoja ja jatkuuokkia ammatillisessa koulutuksessa, kehittämällä korkeakoulujen täydennyskoulutusta sekä lisäämällä tutkijavirkoja ja harjoittelupaikkoja vastavalmistuneille. Aikuisopintotuen heikentämishankkeista on luovuttava.

4) On lisättävä määrärahoja VR:n radanpitoon ja kehittämisinvestointeihin. Tavara- ja henkilöliikenteen kannalta keskeisten hankkeiden toteuttamista on kiirehdittävä. Tiestön parantamista koskevia valmiiksi suunniteltuja hankkeita on aikaistettava. Ympäristönsuojelumäärärahoja ja energia-avustuksia on lisättävä.

5) Yrityksille on annettava enemmän työllistämistukea ja suhdannelainoja kuluvan vuoden työttömyysongelman helpottamiseksi. Tällainen tuki ei aiheuta lisämenoja, koska kutakuinkin saman suuruiset summat menetetään työttömyyskorvauksina ja verotulojen pienentymisenä. Työttömyysturvan maksamisen sijasta on voimavaroja muutenkin suunnattava aktiivisiin työllistymistä ja koulutusta edistäviin toimenpiteisiin. (Min. Kanerva: Oikein tähän saakka!)

6) Raippavero on viipymättä purettava. — Vieläkö on oikein, ministeri Kanerva? — Perus-

korkoa tulisi alentaa samalla, kun peruskorkojärjestelmää ryhdytään uudistamaan.

Arvoisa puhemies! Nyt on kuitenkin niin, että yksi tiukkakaan ratakiertos työministeriltä ei ole riittävä ponnistus. Nykyistä parempaan lopputulokseen edetään vain sitä kautta, että koko hallituksemme ponnistelee tässä kamppailussa pelkäämättä omaa hengästymistään ja karsimalla joukostaan kaikenkarvaiset perässähiihtäjät. Kun ministeri Kanerva ei tässä koitoksessa kykene saamaan varauksetonta tukea maamme hallitukselta, on hänen aikansa nyt täyttynyt. Tälle samalle ajalle voidaan ajoittaa koko hallituksemme ero. Joukkokeskeyttäminen on harvinaista mutta ei ennenkokematonta, joten terve menoa! Suomen kansa ei kaipaa porvarillista nahkaruoskapoliitiikkaa. Se haluaa tehdä työtä. Siksi tämän hallituksen taival on nyt päätettävä. Sen vuoksi, arvoisa puhemies, ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

”Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen toden, että hallitus on ollut kyvytön suurtyöttömyyden torjumisessa eikä se ole esittänyt riittäviä toimenpiteitä työllisyyden parantamiseksi ja että hallitus ei sen vuoksi nauti eduskunnan luottamusta.”

Ed. H ä k ä m i e s : Arvoisa puhemies! Me kaikki 200 tässä salissa istuvaa päättäjäjä varmasti tiedämme taloudellisen tilanteemme vakavuuden ja siitä seuraavan suurimman yhteisen huolestuksen eli mittavan joukkotyöttömyyden. Työttömänä on nyt lähes 350 000 suomalaista. Heidän lisäksi työttömyys koskettaa satojatuhanisia Suomen kansalaisia heidän joutuessaan kokemaan perheenjäsenensä työttömyyden aiheuttamat ongelmat. Erityisen vakavaa on kasvava nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys. Niiden aiheuttamien ongelmien korjaaminen voi olla vaikeaa, vaikka ja kun taloudellisesti paremmatkin ajat koittavat.

Koko yhteiskunnan on yksissä tuumin tuettava niitä, jotka ovat vaarassa ajautua pysyvästi työelämän ulkopuolelle. Erityisen tärkeää on ymmärtää tarkastella työttömyyttä aina yksittäisen ihmisen näkökulmasta.

Erittäin voimakkaiden 1980-luvun kasvuvuosien jälkeen on työstä tullut asia, joka eriarvoistaa ihmiset hyvin merkittäväällä tavalla. Työttömyyden piiriin on tullut sellaisia ihmisiä, jotka vielä muutama vuosi sitten pitivät työttömyyttä omalta osaltaan ja kohdaltaan teoreettisena kysymyksenä. Omaa elämää suunniteltiin tältä

pohjalta. Tuloksena on työttömyyden lisäksi kahden tai yhden asunnon loukkuja, avioeroja, ahdistuneisuutta jne.

Suomessa ei ole totuttu sellaisiin työttömyyslukemiin kuin joissakin Euroopan maissa eikä pidäkään tottua. Jotkut ovat lamatilanteessa olleet valmiit repimään koko hyvinvointivaltioidean. Sellaiset toimet ovat hätäkoityjä ja lyhytnäköisiä. Mutta yhtä valheellista on kuvitella, että voisimme jatkaa Suomessa lintukotoelämäämme muusta maailmasta välittämättä tai että ongelmiemme ratkaisu löytyisi malleista, joita käytettiin 1950- tai 1970-luvulla.

Suomessa työttömyys on jokaisen lamakauden jälkeen uhannut jäädä pysyvästi aiempaa korkeammalle tasolle, vaikka työvoimasta olisi useilla aloilla puututtakin. Työttömyyden pitkityminen heikentää työntekijän ammattitaitoa ja johtaa työllistämisvaikeuksiin nousukaudenkin koittaessa. Antaessamme työttömyyden jatkoa pitkään on vaarana, että vuosikymmenen puolivälissä meillä on työvoimapulasta huolimatta kymmeniätuhansia ihmisiä, jotka eivät syystä tai toisesta enää kykene työhön. Tämä ei ole työttömän itsensä eikä myöskään yhteiskunnan näkökulmasta kannatettavaa.

Työttömyys aiheuttaa inhimillisen kärsimyksen lisäksi suunnattomia yhteiskunnallisia kustannuksia, työministeriön arvion mukaan tänäkin vuonna noin 22 miljardia. Tähän summaan ei ole laskettu kuntien maksamaa toimeentulotukea tai asumistukien lisäyksiä.

Uskon, että työttömyyden syistä vallitsee tässä salissa hyvin pitkälle menevä yksimielisyys. Toistettakoon ne kuitenkin varmuuden vuoksi: idänkauppamme totaalinen romahtaminen, tärkeimpien vientimaittemme syvä taantuma, teollisuutemme hintakilpailukyvyyn heikentyminen ja kansantaloutemme perusrakenteita vääristäneet pitkäaikaiset ongelmat.

Syntyneitä ongelmia ei voida korjata hetkessä. Edessä on vuosia kestävä prosessi, jonka aikana ei ole varaa talous- ja tulopoliittisiin virheratkaisuihin.

Sosialidemokraatit julkistivat 6 päivänä helmikuuta kuluvaa vuotta oman vaihtoehdoisen talousohjelmansa ”Maa on pelastettava kriisistä”. Keinovalikoima ohjelmassa on valtaosin aivan kannatettava sisältäen niin hallitusohjelmaan kuin kokoomuksen eduskuntaryhmän kannanottoihin kuuluvia asioita.

Keskusteltaessa lamasta selviämisen keinovalikoimasta on suhtautuminen elvytykseen ollut eräänlainen vedenjakaja. Välikysyjätkin vaativat

voimakkaasti elvytystä lääkkeeksi työttömyyteen. Elvytyksellä voidaan lievittää työttömyydestä aiheutuvaa välitöntä inhimillistä hätää, ja tähän on tällä hetkellä todella tarve olemassa. Uhkaahan kotimaisen kysynnän jyrkkä supistuminen lisätä työttömyyttä vielä ainakin puoleentoista vuoden ajan. (Ed. Kekkonen: Mikä on johtopäätös?) — Jos ed. Kekkonen vähän malttaa mielensä, niin kerron.

Asuntojen rakentaminen ja perusparantaminen on laman aikana mielekästä rakentamiskustannusten ollessa tällä hetkellä alhaiset. Jos nyt aloitetaan riittävän usean asunnon rakentaminen, voimme välttyä muutaman vuoden kuluttua uhmaavalta asuntopulalta ja hintojen hallitsemattomalta nousulta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä asuinrakentamisen ohella on mielekästä aikais-taa niitä valtion investointeja, jotka auttavat vientiämme ja joilla voimme näin parantaa vaihtotasettamme. Samoin suhdannelainoja lisäämällä turvattaisiin terveiden pk-yritysten asema.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä antaa tuensa ministeri Kanervan puheenvuorossaan esittämille näkemyksille työllisyyden hoitamisesta. Korostamme kuten ministeri Kanervakin aktiivisen työvoimapolitiikan merkitystä verrattuna perinteiseen lainavaroin tapahtuvaan ei-tuottavaan työllistämiseen. Tässä työssä tarvitaan myös saumatonta eri ministeriöiden yhteistyötä. (Välihuutoja)

Kuitenkin uskon myös välikysyjien tajuavan — myös edustajien Vähänäkki ja Kekkonen — ettei elvytyksellä ole pelkästään myönteisiä vaikutuksia kansantaloudelle. Elvyttäminen aiheuttaa myös paineita korkotasoon, mikä taas jarruttaa yksityisen sektorin, yritysten ja kotitalouksien investointeja ja kulutusta.

Oecd:n viime elokuussa julkaiseman raportin mukaan Suomen finanssipoliittikka on vuosina 91 ja 92 Oecd-maiden elvyttävintä eli Suomen julkinen talous on Oecd-maiden kaikkein alijäämäisin. Valtio ylläpitää kulutusta voimakkaasti alijäämäisillä budjeteilla. Menot ovat tuloihin nähden korkeammalla tasolla kuin missään muussa länsimaassa.

Valtio velkaantui viime vuonna yli 40 miljardilla markalla. Tänä vuonna valtio joutuu ottamaan velkaa noin 55 miljardia markkaa. Tämä ennätysnopea velkaantumisivauhti ja sitä kautta juuttuminen loputtomaan velkakierteeseen on kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä katkaistava. Velan määrän kasvattaminen johtaa nopeaan korkomenojen kasvuun. Tällä velkaan-

tumisvauhdilla vuonna 95 jouduttaneen joka kymmenes veromarkka käyttämään vuosien 92—94 velan korkoihin.

Olemme siis perimmäisten kysymysten äärelä. Missä määrin meidän sukupolvellemme on oikeus elää yli varojemme ja siirtää samalla ylisuuria kulutusmenojamme maksettavaksi tuleville sukupolville? Velkaantumiskierre on joka tapauksessa ennemmin tai myöhemmin katkaistava veroja korottamalla tai säästämällä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä ei hyväksy verojen korottamista, joten meidän ratkaisumme on oikeudenmukaisesti kohdenneitu julkisen talouden säästäminen. (Välihuutoja) — Tulen siihen aivan kohta, ed. Vähänäkki. — Kokoomuksen eduskuntaryhmä on korostanut useaan otteeseen, että hyväksyimme ns. tupomaksun vain tilapäisenä ja yksivuotisena johtuen Sorsan tulopimuksen kaatumisesta sekä opposition haluttomuudesta säästää. Korostamme, että kokoomuksen eduskuntaryhmä ei hyväksy tupomaksun jatkamista ensi vuodelle.

Välükysymyksen uskottavuutta nakertaa myös se, että välükysyjät katsovat taloudessamme olevan kyse suhdanneongelmista. On vihdoin aika tunnustaa, että näin asia ei valitettavasti ole. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä talouspolitiikan tulee perustua talouden rakenteiden korjaamiseen niin, että avoimella sektorilla saadaan pyörät pyörimään ja sen osuutta vahvistetaan. Tämä työ on kovasti paljon vaikeampaa kuin suhdanneongelmien ratkaiseminen, mutta kohtuullinen lienee toive, että myös oppositio tähän keskusteluun osallistuu.

Taloutemme rakenneongelmat kärjistyvät yksin siinä, että yritämme pitää yllä pienemmällä avoimella sektorilla ja yhä lyhyemmällä työajalla yhä suurempaa julkista sektoria. Tämä ei ole mahdollista jatkossa. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä on keskityttävä avointa sektoria parantaviin rakenteellisiin toimenpiteisiin.

Rakennemuutoksen ohessa tarvitaan toki suhdannepolitiikkaakin. Valtion toimin on luotava parempia edellytyksiä avoimen sektorin eli vapaan kilpailun oloissa toimivan yrityskentän toimintaan. Hallitus on jo määrätietoisesti näin toiminut, ja teollisuutemme hintakilpailukyky on kyetty korjaamaan.

Ensimmäisiä merkkejä talouden elpymisestä onkin jo nähtävissä. Vienti alkaa vetää kokonaistuotantoa lievään nousuun. Kauppataaseen ylijäämä lisääntyy tänä vuonna jo varsin paljon, jopa 15 miljardiin markkaan. Nyt on luotu edellytykset ja usko taloudelliselle kasvulle, mut-

ta kasvu-uralle palaaminen vaatii velkaantumisen ja julkisten menojen kuriin saattamista.

Suomen teollisuustuotannon ja sen mukana viennin osuus bruttokansantuotteesta on 80-luvun alusta laskenut koko ajan ja on edelleen valitettavasti laskemassa. Tehdasteollisuuden osuus kokonaistuotannosta on alentunut 80-luvun runsaasta 30 prosentista noin 20 prosenttiin, ja vastaavasti viennin osuus kansantuotteesta on alentunut 33 prosentista 21:een. Julkisen talouden osuus bruttokansantuotteestamme on samassa yhteydessä tietysti kasvanut. Näin ei voida jatkaa, jos me aiomme ylläpitää korkeata elintasoamme ja sosiaaliturvaamme sekä turvata työllisyytemme ja päästä asetettuihin ympäristönsuojelutavoitteisiin.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä lähtee siitä, että Suomi on uusteollistettava eli avoimen sektorin osuutta bruttokansantuotteestamme on nostettava lähelle 30:tä prosenttia. Jotta tämä olisi mahdollista, edellyttää se mielestämme ainakin seuraavien rakenteellisten toimenpiteiden toimeenpanoa:

1) Tarvitsemme nopean päätöksen EY-jäsenhakemuksesta, joka loisi uskoa siihen, että Suomi aikoo hoitaa talousongelmansa ja haluaa kehittyä markkinatalousmaana. Tämän pyrki- myksen uskon toteutuvan suunnittelusti.

2) Koska Suomen teollisuus on kansainvälisesti verrattuna energiavaltaista, on tehokkaasta tuotannosta aiheutuva energian edullinen hinta maassamme harvoja kilpailukeinoja. Eduskunnan on tehtävä pikaisesti päätös ydinvoiman lisärakentamisesta.

3) Muiden maiden pyrkiessä houkuttelemaan ulkomaisia investointeja maahan on Suomi niitä harvoja valtioita, jonka lainsäädäntö yhä säätelee ulkomaalaisomistusta. Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää hallituksen tuovan mahdollisimman pikaisesti esityksen ulkomaalaisomistuksen vapauttamisesta.

4) Pääomatulojen verotus on Suomessa hajanaisista ja suosii muita sijoituskohteita kuin osakesäästämistä. Tämä on erittäin ongelmallista teollisuuden pääomarakenteen kehittämisen kannalta. Edellyttämme, että hallitus toteuttaa hallitusohjelmansa mukaisesti pääomatulojen verouudistuksen vuoden 93 alusta niin, että kaikki pääomatulot siirtyisivät suhteellisen verokannan piiriin toimikunnan ehdotusten mukaisesti.

Ylipäätään verotuksemme tason täytyy olla kansainvälisesti kilpailukykyinen eli verotustamme on jatkossakin kehitettävä kokoomuksen

viitoittaman linjan mukaisesti yrittämistä ja työntekeä suosivaan suuntaan. (Ed. Laaksonen: Keveneekö verotus?) Uudistus on toteutettava myös niin, että pienyrittäjien toimintaedellytyksiä ei heikennetä.

5) On kiistaton tosiasia, että julkiset menot ovat liian korkealla tasolla nykyiseen taloudelliseen kantokykyymme nähden. Tänä vuonna julkiset menot kohoavat yli Oecd-maiden keskitason 53 prosenttiin bkt:stä. Kehityksen katkaiseminen vaatii kipeitäkin leikkauksia, mutta meidän mielestämme niitä on välttämätöntä tehdä.

Huomaatte ehkä, että tässä mainittiin asioita, joita muun muassa ed. Kalliomäki toi puheenvuorossaan esiin, ja todella toivon, että ed. Kalliomäen ja koko SDP:n ryhmän lupaus myös sitten konkreettisissa toimenpiteissä näiden asioiden kohdalta tulee pitämään. (Ed. Rinne: Keskuksista ei sanonut mitään, hallituskumppani!) — Minä en pidä keskustan ryhmäpuheenvuoroa täällä.

Merkittävä syy nykyiseen työttömyyteen on, että Suomessa eivät kustannustekijät jousta taloudellisten tilanteiden muuttuessa. (Ed. Kekkonen: Tervetuloa vain tänne, ed. Häkämies!) Tämä on uusi haaste siirryttäessä yhä yhdyntävään Eurooppaan niin yrityksille, ay-liikkeelle kuin maa- ja metsätaloustuottajillekin. Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttääkin, että hallitus osana työllisyyspoliittista toimenpideohjelmansa ryhtyy valmistelemaan työlaainsäädännön muuttamista niin, että yrityskohtainen sopiminen työsuhteen ehdoista on tietyissä puitteissa mahdollista. Asian valmistelun tulee tapahtua yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Suomessa yritystoiminnan verottaminen ei ole kaikilta osin järkevää. Verojen ja maksujen sitominen yrityksen palkkaaman työvoiman määrään ei ole työllisyyspoliittisesti tarkoituksenmukaista. Yrityksiä rangaistaan siitä, että ne työllistävät ihmisiä.

Tässä vaikeassa tilanteessa on voimakkaasti panostettava uuden, kilpailukykyisen talouselämän perustan kohentamiseen Euroopan uusien haasteiden edessä. Suuntaus työmarkkinoilla tulee lähiaikoina olemaan sellainen, että suuryritykset eivät pysty työllistämään olennaisesti nykyistä suurempaa määrää suomalaisia. Samanlaisesti julkishallinnossa ei kyetä lisäämään työpaikkoja, vaan siellä joudutaan supistamaan henkilöstöä.

Työllisyystilanteen parantaminen tulee olennaisesti painottamaan pienen ja keskisuuren yri-

tystoiminnan varaan. Siksi tarvitaan uusia, nimenomaan tähän sektoriin kohdistuvia toimenpiteitä. Valtion tämän vuoden budjetti oli jo myönteinen tältä osin. Mutta on selvää, että ilman erityistoimia pk-yritysten konkurssikierre jatkuu voimakkaana edelleen tänä vuonna ja suuri määrä normaalitilanteessa kilpailukykyisiä yrityksiä ajautuu konkurssiin. (Ed. Andersson: Mistä se johtuu?)

Eriyisesti suhdannelainajärjestelmä on osoittautunut toimivaksi pyrittäessä torjumaan tarpeettomia konkurssseja. Lainan oleellisen merkitys on siinä, että sen avulla yrityksen päärahoittajat voidaan saada uudelleen kiinnostumaan yrityksen tervehtyttämistä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että vuoden ensimmäisessä lisäbudjetissa tulee myöntää suhdannelainoja nopeasti ja ulottaa koko järjestelmä Kera-lakia muuttamalla koko maahan. Valtiontaloudelle aiheutuvat kustannukset järjestelmän laajentumisesta koko maahan olisivat minimaaliset verrattuna niihin työttömyysturvamenoihin ja yhteiskunnallisiin tappioihin, joita aiheutuisi konkurssiin menevistä yrityksistä.

Suomen yritystoiminnan tukijärjestelmä kaipaa uudelleenarviointia. Tukijärjestelmämme on ollut avustuspainotteinen, kun taas muualla maailmassa tuki on perustunut laajamittaiseen korkotukeen ja riskitakausjärjestelmään. Tällainen korkotuki- ja riskitakausjärjestelmä olisi tarpeellinen monestakin syystä. Reaalikorko tulee kansantalouden ja pankkijärjestelmän ongelmien vuoksi pysymään Suomessa pitkään keskeisiä kilpailijamaita korkeammalla. Tämän lisäksi pk-yritysten lainansaantimahdollisuuksia tulevat vaikeuttamaan pankkien vakavaraisuusvaatimukset ja kasvaneista luottotappioista seurannut kiristynyt antolainauspolitiikka. Korko- ja riskitakausjärjestelmällä voitaisiin näitä muuton voimakkaasti kasvumahdollisuuksia rajoitavia tekijöitä selvästi lieventää ja päästä taloudessa myönteisempään kehitykseen lähivuosina.

Tuotekehitystuki Suomessa on noin 6 prosenttia yritysten tuotekehitysmenoista. Tiede- ja teknologianeuvosto on esittänyt osuuden nostamista Oecd-maiden tasolle eli 10 prosenttiin. Tukea olisi lisättävä, ja se on suunnattava erityisesti pk-yrityksille. On myös tehostettava teknologian siirtoa yrityksiin ja yritysten kesken. Eriyisesti on ryhdyttävä toimiin korkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten ja pk-yritysten yhteistoiminnan kehittämiseksi.

EY-selontekokeskustelussa keskeisenä huolena kaikilla eduskuntaryhmillä oli elinkelpoinen

maaseutu. Kansainvälisen kaupan muutosten, rakennekehityksen ja ylituotannon purkamisen vuoksi maatalouden merkitys maaseudun työllistäjänä vähenee. Maaseudun palvelujen ja maaseudun perusrakenteen turvaamiseksi kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää hallitukselta ohjelmaa, jonka tulee perustua nykyisen ja uuden pienyritystoiminnan kehittämiseen maaseudulla. (Ed. Vähänäkki: Tämä on työllisyysväläkysymys, ei maataloutta koskeva!)

Olemme erittäin huolissamme suomalaisten pankkien ongelmista, jotka uhkaavat vaikeutua jopa niin, että ne rajoittavat talouden kasvumahdollisuuksia. Moni talouden elpymisen kannalta tärkeä hanke jäädytetään toteutumatta pankkien riskiton puutteen vuoksi. Olemme ottaneet askeleen kohti luottolamaa. (Ed. Laaksonen: Eivätkö ne ole ottaneet liikaa riskejä?)

Kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee Suomen Pankista esitettyjä näkemyksiä valtion antamista vakuuksista yritysten uusille lainoille. Näinhän helpotettaisiin pienten ja keskisuurten yritysten jatkuvasti kärjistyntä rahoitusongelmaa. (Ed. Rinne: Sosialismia tuo on!) Tämä ei maksaisi hyvin hoidettuna valtiolle paljoakaan, mutta parantaisi edellytyksiä elinkeinoelämän investointien pirstumiselle. (Ed. Kekkonen: Jo riittää sosialismi!)

Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että nyt työttömiksi jääneet pääsisivät heti nousukauden alkaessa mukaan työelämään. Siksi on tärkeätä, että työttömillä on pätevyys sellaisiin ammatteihin, joissa uutta työvoimaa tarvitaan. Tämän vuoksi on huolehdittava siitä, että työttömien koulutukseen suunnataan riittävästi voimavaroja ottaen huomioon työmarkkinoiden kysyntä. Nyt tarvitaan yhteistyötä työvoima- ja koulutushallinnon välillä. On pidettävä huolta siitä, että työttömiä ei kouluteta niille aloille, joilla ylimääräisiä opetusresursseja on eniten, vaan aloille, joilla arvioidaan eniten olevan työvoiman tarvetta tulevaisuudessa.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että erityisesti nuorisotyöttömyyteen on kiinnitettävä huomiota ja vastavalmistuneiden nuorten työelämään pääsyä on edistettävä. (Ed. Rimmi: Toimenpiteitä!)

Arvoisa puhemies! Uskon, että väläkysyjät suhtautuvat työttömyyteen hyvin vakavasti, mutta he itsekin tietävät, että on suurta itsepetosta väittää ongelman ratkeavan heidän esittämällään keinovalikoimalla. Mieleen tulee erään toimittajan lausahdus hänen oltuaan juuri SDP:n väläkysymysinformaatiotilaisuudessa. Ti-

laisuuden sisällön hän kiteytti seuraavasti: ”Oetaan velkaa ja rakennetaan siltä!” (Ed. Rinne: Tulevaisuuteen!)

Elvytystäkin tarvitaan, mutta alhaisen työttömyysasteen saavuttaminen merkitsee huomattavan syvällistä suomalaisen yhteiskunnan tutkiskelua ja toimenpiteitä, joissa jokainen puolue voi varautua kovaankin kritiikkiin erilaisten eturyhmien taholta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyy puhemiehen ehdotukseen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodosta.

Ed. Rimmi: Arvoisa puhemies! Meidän tietoomme on tänään tässä salissa tullut sellainen seikka, että pääministeri Aho ei aio olla läsnä perjantaina, kun eduskunta äänestää luottamuksesta hänen hallitukselleen. Vaikka pääministeri Aho ei katso tarpeelliseksi olla tässä salissa paikalla, esitän hänelle kuitenkin kysymyksen: Pitääkö hän tärkeämpänä Albertvillen kisoja kuin eduskunnan käsiteltävänä olevaa tärkeätä asiaa? (Ed. Laine: Ei siellä ole mitään toiveita menestyksestä!)

Arvoisa puhemies! Hallitus on kiinnostunut työttömyydestä vain sikäli, että työttömyysturvasta ja työnvälitystoiminnasta sekä työllistämisestä aiheutuu valtiolle kustannuksia. Missään muussa mielessä hallitus ei tunne työttömyyttä, ei tunne työttömiä, ei tajua työttömien ongelmista yhtään mitään, ei tunne heidän hätäänsä. Työttömyys aiheuttaa paljon aineellista hätää ja se aiheuttaa henkistä hätää ja ahdinkoa, toivotomuutta. Se tuo itsetuhoa alkoholin ja huumeiden muodossa. Se aiheuttaa jopa itsemurhia.

Vain täydellinen asioiden tuntemattomuus, välinpitämättömyys ja kylmä sydämettömyys saa valtiovarainministeri Viinasea pitämään työttömyysajan turvaakin liian hyvänä. Hänen maailmaansa ja hänen kokemuspöytänsä ei kuulu tieto siitä, että osa työttömistä on kokonaan turvan ulkopuolella. Hänen kokemuspöytänsä ei kuulu kuva siitä, mitä on elää perusturvan varassa tai jäädä vaille perusturvaa puolison tulojen takia, jotka eivät silti ole mitenkään suuret.

Työttömyys merkitsee tulojen menetystä. Vain aivan alimmissa palkoissa ansioturva tulee lähelle ansiotasoa. Muutama esimerkki: Jos palkka on esimerkiksi 6 000 markkaa kuukaudessa, kertyy päivärahaa bruttona noin 4 000 markkaa, jos palkka on vastaavasti 8 000 markkaa, kertyy päivärahaa 5 000 markkaa, ja jos palkka on 10 000 markkaa, kertyy päivärahaa bruttona 6 000 markkaa. Nämä esimerkit

jo osoittavat sen, miten tulonvähennykset ovat kohtalokkaita velkaisille ihmisille. Valtiovainministerin hyökkäys työttömyysajan turvaa vastaan perustuu joko tietämättömyyteen tai uskoakseni, kylmyyteen ja piittaamattomuuteen.

Uusimpien tietojen mukaan työttömyyden kasvu olisi pysähtynyt ja tammikuussa oli työttömiä 4 100 henkeä vähemmän kuin joulukuussa. Lomautettujen määrän väheneminen selittää tämän pienenemisen, sillä vastaavasti muiden työttömien määrä kasvoi.

Opposition välikysymys on todella perusteltu. Tämä työttömyyden kasvun pysähtyminen ei vielä merkitse minkäänlaista muutosta. Suomen työttömyys on valtavissa mitoituksissa ja bruttokansantuote laskenut tuntuvasti. Jos hallitus tässä tilanteessa olisi kiinnittänyt päähuomion työttömyyteen, se saattaisi sanoa, että kysymys ei ole perusteltu. Kun hallitukselle työttömyys on tosin harmittava mutta toissijainen seikka, joka saattaa korjaantua aikanaan omaan tahtiinsa, jos on korjaantuakseen, juuri näissä oloissa välikysymys on enemmän kuin paikallaan. Ei tällainen hallitus ansaitse luottamusta eduskunnalta.

Ei Ahon hallitus tietenkään ole syyllinen siihen, että lamaan ajaututtiin. Emme me vasemmistoliiton eduskuntaryhmässäkään Ahon hallitusta aivan kaikesta moiti, mutta Ahon hallitus on syyllinen siihen, että lama syveni ja pitkittyi. Yritysten ja kotitalouksien velkaannuttua voimakkaasti pääomamarkkinoiden vapauttamisen jälkeen alkoi pitkään jatkunut talouden nousu taittua. Tätä käännettä syvensi myös Neuvostoliiton-kaupan romahdus. Työttömyys nousi nopeasti. Ahon hallitus kieltäytyi devalvoimasta ja pyrki sitomaan markan arvon liian korkealla kurssilla Euroopan valuuttayksikköön ecuun viime keväänä. Kai hallitus halusi saattaa maan talouden eurokuntoon, ja haluttiin kaiketi luopua vanhasta käytännöstä korjata tarpeen vaatiessa markan ulkoista kurssia yritysten kannattavuuden ja työllisyyden parantamiseksi.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä korosti välittömien toimien tarvetta ennätysmäisen työttömyyden vähentämiseksi, ja kaikista muista eduskuntaryhmistä poiketen vasemmistoliiton eduskuntaryhmä hylkäsi markan sitomisen Euroopan valuuttayksikköön viime keväänä. (Ed. Aittoniemi: Älkää taas aloittako!) Siinä tilanteessa me emme nähneet muuta mahdollisuutta, sillä kurssi oli aivan liian korkea Suomen taloudelle. (Ed. Aittoniemi: Ed. Seppäsen puheet on kuultu moneen kertaan!) — Ed. Aittoniemi py-

syy rehellisyydessä eikä huutele virheellisiä välihuutoja!

Kun devalvaatio joulun alla tuli, me emme suinkaan riemuinneet, vaan meitä lähinnä harmitti se, että hallitus ehti tuhlata puoli vuotta puhumiseen yhteiskuntasopimuksesta, sopimuksesta, jonka koko sisältö ei tainnut sille itsellekään koskaan valjeta. Selvää oli vain, että hallituksen oli tarkoitus saada syntymään sopimus palkkojen alentamisesta, jotta yritysten kannattavuus olisi mukamas parantunut.

Eräillä aloilla palkat tosin olivat jo ilman sopimustakin joustaneet alaspäin. Mutta yleinen palkkojen alennus olisi kiihdyttänyt konkurssien määrää, joka muutoinkin on noussut ennätysmäisen suureksi. Täytyy muistaa, että käänne alkoi itse asiassa yritysten ja kotitalouksien ennätysmäisestä velkaantumisesta, joka ei olisi kestänyt enää palkkojen alentamista. On epävarmaa, olisiko devalvaatiolta voitu vältyä, vaikka palkkojen alentamisesta olisi sovittu. Luultavasti devalvaatioon olisi päädytty viimeistään tämän vuoden 1992 puolella, sillä siihen viittaavat työntantajien lausunnot.

Hallituksen linja tähtäsi palkkojen ja hintojen nousun pysäyttämiseen ja ainakin palkkojen osalta myös niiden alentamiseen. Samalla olisi kieltäydytty elvyttävästä toiminnasta, jotta usean vuoden korkea työttömyys takaisi palkkojen jouston alaspäin. Viime keväästä lähtien, on ollut kysymys tietoisesta valinnasta. Hallituksen kannalta työttömyys saa rauhassa lisääntyä, jotta talous saataisiin hallituksen tarkoittamassa mielessä "eurokuntoon".

Hallitukselle ei nuorisotyöttömyyskään näytä merkitsevän mitään. Viimeisen tilaston mukaan alle 25-vuotiaita työttömiä oli 62 300. Siis 62 300 alle 25-vuotiaasta nuorta suomalaista ihmistä työttömänä tammikuussa! Hallitukselle ei niin ikään näy merkitsevän mitään se, että viisikymppiset pitkän työhistorian tehneet työntekijät ovat yhä heikommassa asemassa niukkenevilla työmarkkinoilla. Työttömän hätä ei muutoinkaan näytä merkitsevän hallitukselle mitään. Sehän valmistautuu vain työttömien toimeentulurvan heikentämiseen.

Herra puhemies! Onnettominta on se, että hallitus, jonka markkinat devalvoivat, ajaa edelleenkin työttömyyttä lisäävää ja pitkittävää politiikkaa, kieltäytyy itsepintaisesti valikoivasta elvytyksestä, päinvastoin raippaverolla pudottaa ostovoimaa ja siten jarruttaa työllisyyden parantamista.

On todellakin tapahtunut tämän hallituksen aikana selkeä arvovalinta, arvojen muuttuminen. Itse asiassa monella muullakin tapaa nykyinen hallitus on etäännyttänyt perinteisestä suomalaisesta ja pohjoismaisesta mallista lähemmäksi amerikkalaista mallia. (Ed. Rinne: Etelä-amerikkalaista!)

Selvimmän ajattelutavan muutos näkyy valtiovarainministerin käyttämässä sosiaalipoliittikan puheenvuorossa. Hyökätessään lapsilisiä vastaan ja vaatiessaan supistuksia sosiaali- ja terveyssektorilla sekä opetuksessa valtiovarainministeri Viinanen ei puhu vain säästötärpeesta, siitä miten näissä oloissa jaettavaa on vähän. Ei, tästä ei ole kysymys. On kysymys aivan toisenlaisesta yhteiskuntanäkemyksestä, itsekkyyden yhteiskunnasta. Suomalaiselle yhteiskunnalle on ollut ominaista laaja ja kattava toimeentuloturva ja julkiset hyvinvointipalvelut. Valtiovarainministeri, joka pyrkii sosiaalipoliittikan uudelleenviitoittajaksi, haluaa tyypistää suomalaisen hyvinvointivaltion vanhanaikaiseksi köyhäinhoidoksi.

Vastaavalla tavalla hänen linjansa näyttää uhkaavan opetusta. Sitä myönteistä kehitystä, minkä Cygnaeus aloitti, uhkaa Suomen uusoi-keisto ymmärtämättä, että yhteiskunnan ja talouden pohja luotiin ja voidaan säilyttää vain laajalla korkeatasoisella opetuksella.

On kai niin, että parhaiten toimeentuleva kymmenes ei kaipaa yleistä hyvinvointia, hyvää koulutusta kaikille, terveyskeskuksia, alhaisempaa työttömyyttä tai kohtuullista työttömyysajan turvaa, kun tämä hyvinvoiva kymmenes arvioi niistä luopumisen tulevan itselleen halvemmaksi. Juuri tämän ajattelutavan tulkkinä meillä on Esko Ahon hallituksessa valtiovarainministeri Viinanen.

Herra puhemies! Palatkaamme takaisin työllisyyteen, päivän aiheeseen. Äskeinen poikkeamani tai oikeammin laajennus aiheesta oli kuitenkin mielestäni paikallaan muistuttamaan siitä, että on kyse laajemmista yhteiskunnallisista valinnoista, linjavälinoista, eikä vain talouspolitiikan insinööriraidoista.

Ei ole ehdotonta mittaa tai rajaa sille, kuinka paljon valtio voi velkaantua. Koska velkaantumiseen liittyy haittoja ja nopea velan kasvu pelottaa, ne joille suuri työttömyys ja useankin vuoden suurtyöttömyys on periaatteessa yhdentekevää, voivat vallan hyvin tyytyä puhumaan velanoton vaarallisuudesta. Meille vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä työttömyys on painava ongelma. Se on suurempi

ongelma kuin velan lisääntyminen. Siksi katsoimme, että raippaverosta voidaan työllisyyden hyväksi luopua. Siksi katsoimme, että asuntotuotannon lisääminen ja eräiden hankkeiden aikaistaminen ovat paikallaan, vaikka valtionvelka kasvaisikin tuntuvasti enemmän kuin valtiovarainministeri haluaisi.

Vastatessaan viime syyskuussa Ed. Helteen ym. työllisyysväläkysymykseen ministeri Kanerva piti suurena ongelmana sitä, että julkisten menojen osuus nousee yli 50 prosenttiin. Tässäkin keskustelussa tämä tyhmä ja tyhjä argumentti on noussut ja nousee varmasti vieläkin esille. Siihen on syytä todeta se yksinkertainen seikka, että jos suhdannesyistä yksityinen sektori taantuu, olisi todella typerää samassa tahdissa supistaa julkista lohkoa ja kaksinkertaistaa laman tehoa. Tämä ei ole ideologista pakkopaitaa, josta ministeri Kanerva viime syyskuussa puhui, vaan täyttä järkeä.

Arvoisat valtioneuvoston jäsenet! Suomi on rapakunnossa. Suomi liittyy Euroopan talousalueen jäseneksi ja — mikäli asia hallituksesta riippuu — käynnistää myös neuvottelut Euroopan yhteisöjen täysjäsenyydestä.

Sekä talousalueen jäsenyys että myös yhteisöjen jäsenyys pakottavat tehostamaan yritysten toimintaa. Laaja ulkomaiselta kilpailulta välttynyt suljettu sektori kohtaa haasteen, jonka edessä se on tuskien halukas kasvattamaan työvoimansa. Pikeemmin yhdentymisen syveneminen johtaa työvoiman vähennyksiin ainakin lyhyellä tähtäyksellä.

Suomelle on nyt siis käymässä niin, että samaan aikaan kun meillä on pitkälti yli 300 000 työtöntä, yhdentymisen syveneminen uhkaa lisätä työttömiä. Ja vaikka devalvaation ansiosta vienti kuinka vetäisi, niin ensi vuonna kummin-kin on pari sataa tuhatta työtöntä. On todella niitäkin, jotka veikkaavat ensi talvikautena vielä yllettävän pahimmillaan 400 000 työttömään. Silloin oltaisiin ensi vuonna parhaimmassakin tapauksessa keskimäärin edelleen 300 000 työtömässä.

Yhdentymistä pitää tarkastella välittömien seuraamusten valossa. Meille vasemmistoliitossa tämän päivän ja huomisen työttömän asia on tärkeä. Pidemmällä ajalla yhdentymisen vaikutukset voivat hyvinkin olla toisenlaisia, mutta mitä pidemmästä ennustejaksosta on kysymys, sitä epävarmemmaksi kaikki muuttuu.

Euroopan talousalue lisää paineita yritystoiminnan rationalisointiin eri maiden välillä. Kun mm. yritysostot vapautuvat, kilpailulta vältty-

neet palvelut joutuvat saneeraamaan. Yhteisön jäsenyys toisi ”järkeistämispaineita” myös maatalouteen ja elintarviketeollisuuteen, vaikkakin mahdollisilla siirtymäajoilla saattaa olla oma merkityksensä.

Sosiaalidemokraatit näyttävät ajattelevan, että Euroopan yhteisön jäsenyys olisi tärkeä osa työllisyyden parantamista. Ehkä heillä silloin tarkastelu pyrkii liukumaan vähän pidemmälle ajalle niin, että unohtuu se vaikkerrusten alho, missä tällä hetkellä ollaan.

Yhdentymisen syventyminen edellyttää siis, että työttömyyttä saadaan painettua alemmaksi. Muussa tapauksessa Suomi muuttuu Euroopan talousalueella Kreikan, Espanjan ja Portugalin tapaan työvoimaa luovuttavaksi reunavyöhykkeeksi.

Herra puhemies! Kannatan ed. Lindroosin ehdotusta perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi. Se on hyvä, lyhyt ja ytimekäs.

Jos hallitus keskustelun päätteeksi saa luottamuslauseen, niin minä kuitenkin esitän kysymyksen työministeri Kanervalle: Pyyttääkö hän eroa työministerin tehtävistä, jos hänen työllisysohjelmansa ei mene lävitse?

Herra puhemies! Mitä nyt pitäisi tehdä?

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä esittää välittömästi toimeenpantavaa työllisysohjelmaa.

Siinä oleellisia kohtia mm. on valtion lainoitaman vuokra-asuntotuotannon ja asuntojen korjaustoiminnan lisääminen.

On aihetta aikaistaa julkisia perusrakennusinvestointeja. Tällä en tarkoita moottoriteitä, vaan ympäristöystävällisiä esimerkiksi raideliikenteen kehittämistä.

Pitää alentaa peruskorkoa, jotta korkotasoa alenisi yleisemminkin.

Pienten ja keskisuurten yritysten rahoitusongelmiin auttaisi varmasti se, että valtio takaisi elinkelpoisten yritysten luottoja väliaikaisesti. Pankkien viimeaikaiset hurjat luottotappiot, jotka tuskin tänä vuonnakaan jäävät pieniksi, tekevät pankeista turhan varovaisia luottottajia. Varovaisuus voi ehkä pankin kannalta olla hyve, mutta maan talouden ja koko elinkeinotoiminnan kannalta se on virhe.

Kotimainen kysyntä laskee työttömyyden tania muutenkin. Kotimaisen kysynnän tukemiseksi on luovuttava raippaverosta.

Samaten on aihetta lisätä työharjoittelua ja koulutusta ja helpottaa työllistymistä.

Arvoisa puhemies! Tässä eräitä niistä kohdis-

ta, joita vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää kiireellisenä toteuttaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. E n e s t a m : Herr talman, herra puhemies! Den samlade oppositionens interpellation handlar om arbetslösheten och är därför värd att mötas med största respekt. En seriös och konstruktiv diskussion mellan regeringspartierna och oppositionen kan bidra till, om inte en lösning, så åtminstone en lindring av arbetslösheten och de problem som är förknippade med den.

Herra puhemies! Asian luonteeseen kuuluu, että oppositio tekee hallituksen syypäiksi kaikkeen pahaan. Joissakin asioissa tähän on perusteita, joissakin ei. Näin ollen oppositio katsoo jokseenkin selkeästi nykyisen hallituksen olevan syyllinen työttömyyden kaksinkertaistumiseen ikään kuin historiankirjoitus alkaisi hallituksen virkaan astumisesta. Tällaiset syytökset ovat luonnollisia, kaikki muu olisikin yllättävää, ja tässä nykyinen oppositio ei poikkea aikaisemmista oppositiopuolueista.

Syytöksiin ei kuitenkaan päästä pitkälle. Työttömyyden menestyksekkään torjumisen edellytyksenä on syntyneen tilanteen syiden rehellinen analysointi. Ilman syiden analysoimista ei ylipäänsäkään ole mahdollista valita oikeaa toimenpidearsenaalia.

I interpellationen saknas denna orsaksanalys. Det är därför skäl att försöka definiera de centrala orsakerna till dagens kris:

1) Förändringar i den internationella ekonomin såsom östhandels sammanbrott, recessionen i västekonomin, försvagat bytesförhållande, höjda realräntor.

2) Företagens, hushållens och bankernas finansiella svårigheter efter att kreditbubban spruckit.

3) Arvet från den överhettade högkonjunkturen i slutet av 1980-talet.

4) De negativt självförstärkande beroendeförhållandena, där minskningen i efterfrågan och produktion samt konkurser och kreditförluster har förstärkt varandra.

5) De strukturella problemen, innefattande bl.a. för många och för stora slutna sektorer, och

korporativism försvårar och försenar en nödvändig marknadsanpassning.

Mainituista syistä rakenteelliset ongelmat ovat vakavimmat. Jos haluamme ratkaista taloudelliset ongelmamme pysyvästi, meidän on luotava uusia rakenteita, jotka sopeutuvat jatkuvasti muuttuviin markkinoihin.

On itsestään selvää, ettei Ahon hallitus ole aiheuttanut kaikkia näitä ongelmia. Kyse ei ole jälkiviisaudesta, kun ruotsalainen eduskuntaryhmä väittää, etteivät Holkerin hallituksen kaksi viimeistä vuotta kylläkään edistäneet tilanteen paranemista vaan päinvastoin. Samalla tavalla kuin silloin arvostelimme ylisuuria menoja suosivia budjetteja, arvostelemme nyt valtion menokehyksien liian suurta väljyyttä. Vain taloutemme välitön saneeraus luo pysyviä työpaikkoja.

Väläkysymyksessä on varsinaisesti kyse siitä, olisiko perinteinen elvytyspolitiikka myös tässä tilanteessa oikea ratkaisu vai vaativatko aika ja tilanne muita ratkaisuja.

Det traditionella sättet kan kort beskrivas så, att den ekonomiska politikens konjunkturer i betydligt större grad har följt politikens än ekonomins konjunkturer. Följderna känner vi alltför bra till; valbudgeter och överhettningar vid högkonjunkturer med djupa depressioner och devalveringar som följd, en opposition som alltid förespråkar diametralt motsatt ekonomisk politik i förhållande till regeringen o.s.v. Den stackars Keynes har utnyttjats skoningslöst av höger, vänster och mitten, alltefter rådande eller hotande maktkonstellationer. Nationalekonomins verkliga behov har ofta hamnat i skymundan. Det är dessutom skäl att påpeka att Keynes lärors följs t.o.m. alltför väl i årets budget, då vi nu med cirka 40 miljarders skuld stimulerar ekonomin.

Denna politik är möjlig för ett industrialiserat land bara så länge det utgör en sluten ekonomi, som sin slutenhet till trots, genom avtalsarrangemang och dylikt och tack vare rätt goda internationella konjunkturer, lyckas hålla sig med en hög nivå på exporten. Den internationaliseringsprocess som för tillfället pågår, och som det största oppositionspartiet Sdp enhälligt sagt sig omfatta, innebär tyvärr att det snart inte längre finns något land som kan utöva ekonomisk politik efter gammalt mönster. Detta mönster finns med andra ord inte längre med bland

alternativen. För Finlands del torde t.ex. tvångsdevalveringen senaste höst ha visat att så är fallet.

Den nya ekonomiska politiken måste — hur paradoxalt det än låter — nu vara mera självständig i förhållande till de löpande nationella problemen och politiska konjunkturerna. De nationella systemens uppgift är att med beaktande av de nationella särdragen och uppfattningarna om rättvisa och jämlikhet, fördela det som den oåterkalleligt internationaliserade ekonomin möjliggör. Detta betyder inte att man inte är med och påverkar den internationella ekonomins utveckling.

Ett land som internationaliserar, och dessutom uttrycker vilja att internationaliserar, kan inte sitta på två stolar.

Herra puhemies! Tästä näkökulmasta tarkasteltuna väläkysymys on epäilemättä vanhan talouspolitiikan ilmaus. Se on huomattavasti poliittisempi kuin talouspoliittisesti realistinen pidemmällä aikavälillä. Tämän osoittaa väläkysyjien vaatimus lainarahoitteisista työllistämistoinista säästämällä rahoitettujen toimien sijaan.

Taloudellisessa katsauksessa, joka on päivätty 25.4.1990 eli aikana, jolloin meillä oli vielä toinen hallituspohja ja jolloin selviä merkkejä suhdannealenemasta alkoi jo näkyä, kirjoitettiin vuosien 1990—1991 kehityksestä näin: ”Uusia siirtoja tehtäessä on arvioitava niiden vaikutus vastaiseen liikkumatilaa useamman vuoden tähtäimellä. Vaihtotaseen vaje ja sen myötä kasvava kansantalouden ulkomainen velkaantuminen muodostavat lähivuosina talouspolitiikan keskeisen ongelman. Velkaantumisen vakauttamiseen on varauduttava useampivuotisin avoimen ja suljetun sektorin kasvua, investointeja ja kotimaista säästämistä koskevin tavoittein ja näiden saavuttamista tukevin vero- ja rakennepoliittisin toimenpitein.” Ja lopuksi mitä tulee velkaantumisen ja työllisyyden nimenomaiseen suhteeseen: ”Ulkomaisen velkaantumisen myötä kasvaneet korkomenot ovat kuitenkin niin suuri erä vaihtotaseen miinuspuolella, että vaihtotaseen nopea tasapainottaminen ei ole mahdollista työllisyyden siitä kärsimättä.”

Tätä kauaskantoista ja järkevää pohdiskelua ei harjoittanut jokin nykyistä hallituspuoluetta lähellä oleva tutkimuskeskus vaan erästä tuolloista hallituspuoluetta lähellä oleva laitos. Kyse on Työväen taloudellisen tutkimuslaitoksen vuotuisesta suhdannekatsauksesta n:o 2 1990.

Citerandet är inte något självändamål, och skall absolut inte ses som ett sätt att försöka rättfärdiga arbetslösheten. Det är däremot en förhoppning om en spelöppning, som skulle inleda en ny era av ekonomisk politik. Svenska riksdagsgruppen ser fram emot en ekonomisk politik som är gemensam för regering och opposition.

Lähtökohtana tulisi olla sopimus siitä, että perinteinen keynesiläisyys, joka merkitsee koko kysynnän elvyttämistä suhdannetaantumissa, ei enää sovi kansainväliseen talouteen. Syynä on juuri se, että korkea velkaantuneisuus on monien maiden suurena ongelmana. Tämän vuoksi ei ole suositeltavaa, kuten välikysymyksen tekijät, perustella lisävelan ottamista sillä, että muilla mailloilla on vielä suurempia ongelmia. Tällaisia perusteluja ei tule esittää varsinkaan silloin, kun itse on matkalla kyseisen yhteisön jäseneksi. Tällöin tulee sahanneeksi oksaa, jolla tulevaisuudessa aikoo istua.

För ett land i Finlands situation måste ett väsentligt inslag i en ny ekonomisk politik därför vara ett kraftigt skärande i de offentliga utgifterna. EG-landet Danmark genomförde en sådan hästkur för cirka tio år sedan, och resultatet torde synas först nu, då ekonomin för första gången på över två decennier börjar visa överskott. Vi bör alltså ha tålmod vad gäller de positiva effekterna, även om vi kan komma överens om långsiktiga åtgärder. Det skall medges att detta inte alltid är så tilltalande för oss politiker.

Vaikka ruotsalaisella eduskuntaryhmällä onkin toisenlainen käsitys rahoitustavasta, emme halua tuomita toimenpiteitä, joita voitaisiin kutsua valikoivasti keynesiläisiksi. Periaatteessa kyse on siitä, että julkinen valta priorisoi sellaisia investointimenoja, jotka ovat omiaan tukemaan avointa, tuottavaa sektoria ja sinänsä parantamaan elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia. Näiden investointimenojen rahoituksen tulee tapahtua lisäämättä valtion velkataakkaa. Sisäiset siirrot ovat yhtenä mahdollisuutena. Tällöin on juustohöylä kuitenkin korvattava kakkulapilla.

Vilka investeringar kan det då handla om? Ja, definitivt inte byggande av ämbetshus. De tjänar inte något produktivt syfte i sig. Det rör sig knappast heller om väginvesteringar vars syssel-

sättande effekt är ringa. Arbetsministrernas alla åtgärdsförslag har ännu inte behandlats mellan regeringspartierna och förhastade slutsatser om i vilken omfattning de förverkligas kan inte dras.

Däremot är det samhällsekonomiskt förnuftigt att påskynda t.ex. statens förbindelsebätsbyggen. De är dels ägnade att förbättra infrastrukturen, dels och framförallt hjälper de den konkurrensutsatta varvsindustrin och sysselsättningen där.

Även bostadsproduktionen vinner svenska riksdagsgruppens stöd, varvid hyres- och bostadsrättsbostäder bör prioriteras.

Nämä investoinnit tulisi, kuten sanottu, rahoittaa mieluiten kulutusmenojen vähentämällä. Jos tämä ei ole mahdollista tarvittavassa laajuudessa ja siten, etteivät heikot ryhmät joudu tästä kärsimään, on harkittava muita rahoitusmuotoja. Ruotsalainen eduskuntaryhmä toistaa ehdotuksensa vuodelta 1988 valtionyhtiöiden yksityistämisestä. (Ed. Laine: Se oli huono ehdotus!) Vuonna 1988 tehdyn ehdotuksen mukaan osakeiden myynnistä saadut tulot olisi käytetty asuntotuotannon lisäämiseen. Malli voisi edelleen olla käypä, mutta sitä voitaisiin soveltaa myös muihin järkeviin investointitarkoituksiin kuten kannattaviin perusrakennelainvestointeihin, kilpailukyvyyn parantamiseen sekä suljetun sektorin avaamiseen. (Ed. Laine: Ne myytäisiin pilkkahinnalla!) — Ajankohta olisi kuitenkin valittava siten, ettei yksityistäminen merkitse yhteisen omaisuuden myymistä alihintaan.

Herra puhemies! Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo siis, että sellainen paluu vanhaan politiikkaan, jonka seurauksena olisi velkaantumisen lisääminen entisestään, ei ole puolusteltavissa vallitsevassa valtiontaloudellisessa tilanteessa. (Ed. Kasurinen: Eikö puhuja ole ollut hallituspuolueessa vuosikymmeniä?) Lisäksi pankkisektorin hyvin huolestuttava kehitys tukee tätä näkökantaa. Vielä yhtenä argumenttina velanoton lisäämistä vastaan on, että tuolloin vain siirrämme ongelmia tuonemmaksi.

Valikoivan keynesiläisyyden lisäksi, josta edellä annettiin esimerkkejä ja joka rahoitettaisiin sisäisin siirroin ja valtionyhtiöiden yksityistämällä, ruotsalainen eduskuntaryhmä tukee pienä ja keskisuuria tuotannollisia yrityksiä varten laadittavaa toimenpideohjelmaa. Työllistävän vaikutuksensa ansiosta nämä yritykset muodostavat kansantaloutemme selkärangan. Ohjelmaa tulisi kiinnittää erityistä huomiota riskipääoman saantiin, tuotekehittelyyn ja koulutuk-

seen. Valtiontakuiden tulisi Suomen Pankin johtajan Åkerholmin äskettäin tekemän ehdotuksen mukaisesti olla olennaisena osana ohjelmassa.

Edellä olevan perusteella ruotsalainen eduskuntaryhmä yhtyy puhemiehen ehdotukseen yksinkertaisesta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Herr talman! Svenska riksdagsgruppen anser sålunda att en sådan återgång till den gamla politiken med ytterligare ökad skuldsättning som följd inte är försvarbar i rådande statsfinansiella situation. Banksektorns mycket bekymmersamma utveckling stöder ytterligare denna ståndpunkt. Ännu ett argument mot ökad skuldsättning är att vi då bara skjuter problemen framåt i tiden.

Förutom en selektiv keynesianism, exemplifierad i de föregående och finansierad med interna omdisponeringar och en privatisering av statsbolagen stöder svenska riksdagsgruppen ett åtgärdsprogram för de små- och medelstora produktiva företagen. Tack vare sin sysselsättande effekt utgör de ryggraden i vår samhällsekonomi. I programmet bör särskild uppmärksamhet fästas vid tillgången till riskkapital, produktutveckling och utbildning. Statliga garantier i enlighet med direktören vid Finlands Bank Åkerholms nyss framlagda förslag, bör ingå som en väsentlig del.

Med hänvisning till ovanstående förenar sig svenska riksdagsgruppen med talmannens förslag om enkel övergång till dagordningen.

Ed. R ä t y: Arvoisa puhemies! Suomella ei ole varaa suurtyöttömyyteen. Nykyinen tilanne on kestämatön niin taloudellisesti kuin inhimillistekin. Suomessa on jo noin puoli miljoonaa tosiasiallisesti työtöntä. Tämä tarkoittaa paitsi ansioiden pienentymistä myös turhautuneisuutta, terveyden heikentymistä ja ammattitaidon vähittäistä rappeutumista. Yritysmaailmassa konkurssit hävittävät ja rapauttavat yritysten osaamista.

Työn arvostus ja työn kunnioittaminen ovat arvoja, joita ei sovi unhottaa. Meidän hyvinvointimme on perustunut kovalle ja ahkeralle työlle. Kun teet työtä, olet rakentamassa suomalaista kulttuuria. Työtön ihminen kokee itsensä arvottomaksi ja hänen haavansa ovat syvät. Työttömyys vie pohjan pois paitsi yksittäisiltä kansalaisilta ja heidän perheiltään myös koko yhteiskunnalta.

Olemme toisistamme riippuvaisia paitsi taloudellisesti myös moraalisesti. Suurtyöttömyys

koituu meidän kaikkien tappioksi. Niinpä työttömyyden poistaminen on meidän suomalaisten yhteinen tehtävä. Sen pitäisi olla hallituksen tämän hetken tärkein tehtävä. Mutta on useita syitä epäillä, ettei hallitus ole tästä samaa mieltä. Siksi tämä väläkysymys on tarpeellinen. Olemme niin vaikean kysymyksen edessä, että on syytä nöyrästi ja avoimesti miettiä kaikki mahdollisuudet suurtyöttömyyden poistamiseksi. Työttömyys ei ole poliittisten irtopisteiden keräilyä, vaan valintojen ja tekojen aihe.

Kestäviä ratkaisuja: Työttömyys ei ole erillinen yhteiskunnallinen ilmiö, vaan siihen vaikuttavat useat eri tekijät. Sillä on kansalliset ja kansainväliset yhtymäkohtansa. Sillä on suhdannevaihteluista johtuvat huippunsa ja aallonpohjansa, mutta myös suhdannevaihteluita huomattavasti pitkäjänteisemmät syynsä ja seurauksensa.

Nykyinen työttömyys on vuosien politiikan seuraus. Se riippuu mm. idänkaupan romahtamisesta ja väärin hoidetusta talous- ja rahapolitiikasta viimeisen noususuhdanteen aikana. Nyt on kuitenkin aika lopettaa menneisyyden syyttäminen ja tehdä, mitä tehtävissä on, Suomen talouden ja suomalaisen työn nostamiseksi.

Vihreiden mielestä Suomen on nyt valittava kestävä työllisyyspolitiikan linja. Meillä täytyy olla näkemys siitä, millaisella työllä ja millaisella taloudella Suomi pärjää muuttuvassa maailmassa vielä pitkälle tulevaisuuteen, ei ainoastaan seuraaviin vaaleihin. Hallitukselta tämä näkemys puuttuu.

Vihreiden mielestä ainoa kestävä strategia on ekologisesti kestävä strategia. Luonnon ja ihmisen kantokykyä ei saa ylittää, ja päätöksissä pitää ottaa huomioon niiden pitkäaikaiset vaikutukset. Meillä ei ole moraalista oikeutta siirtää kulutuksemme laskuja tulevien sukupolvien maksettaviksi. Suomen on keskityttävä tieteen ja taiteen avulla rakentamaan materiaalien kierrätykseen, energian säästöön ja saasteettomuuteen perustuva teollisuus ja yhdyskuntarakenne. Se kannattaa.

Välittömiä toimia: Kestävä kehityksen ehdoton vaatimus on pidettävä mielessä mietittäessä keinoja parantaa Suomen historian karmeinta työllisyystilannetta. Mitkä ovat sitten vihreiden lääkkeet työllisyyden hoitamiseksi lyhyellä aikavälillä?

Ed. Paloheimon ryhmäpuheenvuoro 20.9.91 esitti selvän kymmenen vaihtoehdon ohjelman, silloinkin väläkysymyskeskustelun yhteydessä. Työministeri vastauspuheenvuorossaan kehui

vihreiden näkemyksiä mm. sanoen, että koko puheenvuoro oli rakentava, pohdiskelleva ja eteenpäin vievä. Lisäksi ministeri Kanerva antoi ymmärtää, että esitetyt ja hyväksi havaitut keinot tulvaisiin ottamaan käyttöön. Mutta missä ovat ministeri Kanervan konkreettiset teot? Työttömyys vain lisääntyy. Nyt on todella tekojen aika, ei katteettomien puheiden tai lupausten.

Arvoisa puhemies! Vihreiden eduskuntaryhmä kysyy:

1) Eikö meidän tulisi panostaa kierrätystalouteen, joka loisi uusia työpaikkoja?

2) Eikö olisi juuri oikea aika ruveta käyttämään puuta merkittävästi energian tuotantoon? Samalla toimella saavutettaisiin monta etua: Työllistettäisiin juuri niillä alueilla, joilla työttömyysaste on kaikkein suurin ja joilla on vaikea keksiä muita kestäviä työllistämiprojekteja. Samalla saattaisimme energiapolitiikkamme niin ikään kestäväälle pohjalle. Puu on kotimaista, ja sitä voidaan käyttää niin, etteivät ilmakehää vahingoittavat hiilidioksidipäästöt lisäänty. Tämän päivän kemiallista aurinkoenergiaa on puunpolto.

3) Eikö energian tuotannossa seuraavaksi tulisi siirtyä suoraan aurinko- ja tuulienergian käyttöön? Vihreiden eduskuntaryhmä on aina korostanut vaihtoehtoisten energiamuotojen tutkimusta ja käyttöönottoa ekologisen talouden ohella myös työllistävänä tekijänä. Vaihtoehtoiset energiamuodot, mm. tuuli- ja aurinkovoimalaitokset, tarjoavat myös puhtaamman ja mielekkäämmän työympäristön. World Watch Instituutin vuonna 1988 valmistuneen tutkimuksen mukaan eri energiamuodot luovat työpaikkoja 1 000:ta gigawattituntia kohti vuodessa seuraavasti: ydinvoima 100 työpaikkaa, geoterminen 112 työpaikkaa, hiilivoima 116 työpaikkaa, aurinkovoima 248 työpaikkaa ja tuuli-voima 542 työpaikkaa. Energian säästön ja uusiutuvien energiamuotojen edistäminen on välttämätöntä ympäristön kannalta. Energiapolitiikka, joka keskittyisi nimenomaisesti yhdistämään näitä ratkaisuja, loisi myös uusia työpaikkoja ja uutta teollisuutta, erityisesti vientiteollisuutta. Tämä olisi maamme taloudellisen kehityksen kannalta edullista.

4) Eikö puhdistavan ympäristötekniikan tuotesuunnittelulla ja tuottamisella olisi isot markkinat? Suomi on jo nyt jäämässä kehityksestä jälkeen, vaikka varmaa on, että ympäristöystävällisen tekniikan markkinat maailmalla kasvavat.

5) Eikö suomalaisen puutavarateollisuuden monipuolistaminen ja kehittäminen pitäisi panna alkuun? Nykyinen metsäteollisuutemme on monessa mielessä kestävämmällä pohjalla: Se käyttää liikaa energiaa. Sen jalostusaste on alhainen, eikä se ole sopeutunut valistuneiden markkinoiden muutoksiin.

6) Eikö raideliikenne ja siihen liittyvä liityntäliikenne, joka on lähes saasteetonta, työllistäisi tuhansia tutkijoita, rakentajia jne. Juuri raideliikenteen investointien aikaistaminen olisi nyt oikein suunnattua elvytystä.

7) Eikö valtion budjetissa pk-yrityksille löydy enemmän tukea? Maatalouden tuki vuoden 1991 budjetissa oli noin 10 miljardia markkaa ja pk-yrityksille vain 600 miljoonaa markkaa. Tuo suhde olisi saatava tasa-arvoisemmaksi.

8) Eikö hallitus herää unesta? Viime vuonna Suomessa haettiin konkurssiin ennätysmäärä yrityksiä, kaikkiaan 6 900 kappaletta. Vuonna 1990 konkurssien lukumäärä oli 3 970 kappaletta. Vuonna 1991 120 maatilaa meni konkurssiin, kun vuonna 1990 konkurssien määrä oli 50. Noin 400 tilaa on joutumassa pakkohuutokauppaan. Eivätkö konkurssit ole hallitukselle se viimeinen hälytys katsoa suoraan peiliin: työtäl!

Hallituksen tulisi antaa hyviä esimerkkejä, luoda toimintamalleja, antaa positiivisia signaaleja kansalaisille ja todella satsata yhteisiä verovaroja pk-yrityksille, jottei konkurssiaalto enää jatkuisi ja työttömien määrä lisääntyisi. Passiivisen työttömyystuen ohella yrityksille tulisi antaa suhdannelainoja. Samoin Keran toiminnan laajentaminen pikaisesti koko maahan auttaisi yrityksiä taloudellisesta lamasta.

Nyt on suomalaisten aika herätä joka aamu kirkkain ajatuksin kohti huomista. On käytettävä luovaa kapasiteettia. Laittakamme pikaisesti ajatusnystyrät työhön! Istuva hallitus on tämän asian suhteen lamaanut.

9) Eikö vanhojen, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden asuntoalueiden saneerauksella säilytettäisiin suomalaista asuntorakennuskulttuuria? Raideliikenteen investointien lisäksi olisi nyt paikallaan aikaistaa peruskorjaukseen joka tapauksessa tarvittavia investointeja. Rakentaminen on nyt halpaa ja kannattavaa. Ankeiden lähiöiden saneeraaminen loisi työpaikkoja ja esteettisesti sekä sosiaalisesti inhimillisiä asuin-alueita.

10) Eikö nyt olisi oikea aika panostaa koulutukseen ja tutkimukseen?

Siitä on nyt reilu puoli vuotta, kun eduskunnassa viimeksi tehtiin välikysymys työttömyy-

destä. Siinä yhteydessä esitimme edellä olevat keinot. Mitä hallitus on tänä aikana tehnyt? Kierrätysteollisuuteen on syntynyt satakunta työpaikkaa, vaikka tekemätöntä työtä olisi kymmenilletuhansille suomalaisille.

Energiapoliittisissa linjauksissa näkyy toimittavan kaikkea muuta kuin kestävän työllistämisen perusteella. Vaikka eduskunta on ponnellaan velvoittanut hallituksen ryhtymään toimiin puun käytön lisäämiseksi energiatuotannossa, ei hallitus ole ryhtynyt todellisiin toimiin.

Erityisohjelmana nuorisotyöttömyys: Tämä historiallinen suurtyöttömyys on monessa mielessä uudenlaista työttömyyttä. Se koskee poikkeuksellisen paljon myös koulutettua väestöä, mutta pahinta kaikista on nuorisotyöttömyys. Se on kaikkein kohtalokkainta tulevaisuuden kannalta. Jos nuorena ei saa mahdollisuutta oppia rakentamaan elämäänsä oman työnsä varaan, ovat tulevaisuuden rakennuspuut hauraita. Nuorisotyöttömistä moni on tehnyt kaiken niin kuin yhteiskunta on edellyttänyt: opiskellut velkui, uskonut tulevaisuuteen ja perustanut perheen. Monet ovat vielä joutuneet asuntomarkkinoilla loukkuun. Terve yhteiskunta pitää huolta nuoristaan. Sairas yhteiskunta on se, joka ei näin tee.

Nuorisotyöttömyyden poistamiseksi on saatava aikaan erillinen ohjelma. Erilaisia itsensä työllistämismalleja tulisi toteuttaa ennakkoluuottomasti. Yhdistykset ja järjestöt kokoaisivat valtion tuella työttömiä mielekkääseen toimintaan. Hoivatyön kotona tulisi olla palkallista. Suomessa voitaisiin myös Tanskan mallin mukaan antaa asunnottomille nuorille mahdollisuus kunnostaa valtion tuella itselleen vanhoja asuntoja.

Edellisen lisäksi on taloudelliseen ahdinkoon joutuneiden ylivelkaantuneita nuoria autettava säättämällä pian laki velkojen järjestelyistä. Siitä olisi toki apua myös muille syyttään ylivelkaantuneille. Myös tilapäisissä vaikeuksissa olevat pohjaltaan terveet yritykset ja myös niiden työntekijät hyötyisivät lakiuudistuksesta. Vähänkin pidemmällä tähtäyksellä velkojen järjestelystä hyötyisimme me kaikki. Tulevaisuuteen uskova yhteiskunta koostuu tulevaisuuteen uskovista kansalaisista.

Epäluottamus hallitukselle: Hallitus on epäonnistunut työllisyys- ja talouspolitiikassaan selvästi. Devalvaation jälkihoito on jäänyt tekemättä, ja kansalaisten ostovoima pienenee koko ajan. Osoittaisi täydellistä vieraantumista kansalaisten arkitodellisuudesta, jos me 200 kansan-

edustajaa katsoisimme, että hallituksen politiikka on ollut onnistunutta. Eduskunnan on 200 edustajan voimin saatava aikaan toimenpiteitä, joilla olisi potkua antava vaikutus työllisyyden parantamiseen. Onko meidän tyytyminen maailman laajuiseen toivotukseen lamasta? Varsinkin suomalaisen metsien kansan olisi kiellettävä tuo sana.

Näin ollen ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon:

”Eduskunta toteaa, että hallitus on täydellisesti epäonnistunut talous-, työllisyys- ja ympäristöpolitiikassaan eikä nauti eduskunnan luotamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Oppositio on väläkysymyksellään kiinnittänyt huomiota todella vakavaan ongelmaan. Työttömyysluvat ovat kuukausi kuukaudelta kasvaneet, ja olemme jo saavuttamassa 15 prosentin työttömyysasteen. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä, niin kuin varmasti kaikki muutkin eduskuntaryhmät, on hyvin huolestunut tilanteesta ja pahoittelee sitä, että tämä tärkeä kysymys on jäänyt EY-keskustelun varjoon.

Käsittämätöntä on, että maassamme on Euroopan korkeimpia työttömyyslukuja. EY:ssä keskimääräinen työttömyysaste on tänään vajaa 9 prosenttia, kun se meillä lähentelee edellä mainittua 15 prosentin rajaa. Työttömyysluvat ovat perinteisesti Pohjoismaissa ja myös Suomessa olleet vain puolet Euroopan tasosta, ja nyt olemme siis 50 prosenttia korkeammalla tasolla kuin EY:ssä keskimäärin. Perustellusti herää kysymys, mitä on Suomessa tapahtunut. Johtuuko kielteinen kehitys yksinomaan taloudellisesta taantumasta vai onko arvomaailmassa tapahtunut sellainen muutos, ettemme enää aseta hyvää työllisyystilannetta tavoitteidemme kärkeen? (Ed. Jaakonsaari: Kyllä. Se pitää paikkansa!) Mikäli vastaamme myönteisesti jälkimmäiseen osakysymykseen, kysyn, onko muutos tapahtunut tietoisesti vai onko se pakon sanelema. (Ed. Jaakonsaari: Se on se hallitusohjelma, mitä ed. Kallis tukee!) — Se ei ole ainakaan hallitusohjelman mukaista.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä toteaa kuitenkin tyydytyksellä, että julkisuuteen tulleiden tietojen pohjalta voitaneen tehdä se johtopäätös, että palkansajajärjestöt asettavat tänä päivänä työllisyyden parantamiseen tähtäävät toimenpiteet omien nimellispalkkojensa korottamisen

edelle. (Ed. Laine: Se edellyttää raippaveron poistoa!) Tämä lupaa hyvää tulevia tulopolitiisia neuvotteluja ajatellen, ja tätä myönteistä ilmapiiriä ei saisi nyt harkitsemattomilla lausunnoilla pilata. (Ed. Jaakonsaari: Hallitus on sitä johdonmukaisesti tehnyt!) — Ei saisi harkitsemattomilla lausunnoilla pilata, ed. Jaakonsaari. (Ed. Jaakonsaari: Hallitus on niin tehnyt!) — En tiedä, onko hallitus, mutta oppositio ainakin yrittää tällä hetkellä.

Työttömiä alle 25-vuotiaita oli viime vuoden lopussa 61 000. Se oli liikaa. Nuorisotyöttömyys onkin paikoittain noussut yli 30 prosenttiin. Työttömät nuoret ovat hyvin koulutettuja, ja on helppo kuvitella, miten nuori tuntee tullessaan petetyksi, kun hän pitkän opiskelun jälkeen huomaa, ettei häntä tarvita. Ne henkiset kärsimykset, mitä työtön ja hänen omaisensa joutuvat kokemaan, jättävät pysyviä vammoja. Nuori saattaa myös vieraantua normaalielämästä, ja siihen palaaminen voi myöhemmin olla vaikeaa. Vaikkakin iskulause ”koulutus kannattaa aina” saattaa tuntua nuoren työttömän mielestä valheelta, on jatko-opiskelu työttömälle työpaikan jälkeen toiseksi paras vaihtoehto. Kesätyöpaikkaa vaille jääneitä opiskelijoita tulisi kannustaa eri houkuttimia käyttäen kesäopiskeluun.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä esittää, että tulevana kesänä voisi myös kokeilla järjestelmää, missä henkilö, joka palkkaa nuoren työttömän, saa vähentää maksetut palkat joko kokonaan tai osittain omista veronalaisista tuloistaan. Uskomme, että tällä menetelmällä järjestyisi kymmeniätuhansia kesätyöpaikkoja nuorille. (Ed. Rinne: Kannatetaan lämpimästi, on kokeiltu menestyksekkäästi jo aikaisemmin!) Se on erittäin hyvä järjestelmä, ja minä olen myös täysin vakuuttunut siitä, että se onnistuu, ja ihmettelen, jos valtiovarainministeri tai työministeri tätä vastustaa. Sehän olisi kaikkien etu, jos minä esimerkiksi palkkaisin nuoren ja maksaisin 4 000—5 000 markkaa hänelle kuukaudessa. Ei valtio siinä menetä minulta verotuloja kuin 2 000—3 000, säästää työttömyyspäivärahoja saman verran ja ehkä saa siltä työttömältä jopa jonkin verran veroja. Eli ilmeisesti ensi kesänä toteutetaan, eikö näin?

Suomen talouskehitykseen kuuluu niin laskuja kuin nousuja. 1970-luvun alkupuolella elettiin korkeasuhdanteen aikaa, mutta öljykriisin synnyttämä lama nosti työttömyysluvut vuonna 1978 yli 180 000:n. Lamalääkkeenä käytettiin kaksikin devalvaatiota. Maltillisesta tulopolitiikasta johtuen palkansaajien reaaliensiot alenivat

noin 5 prosenttia. Työnantajien sosiaalikutannuksia alennettiin ja elvytettiin valtion velanotolla.

Kun öljyn maailmanmarkkinahinta romahti 80-luvun puolivälissä, alkoi melkoinen taloudellinen kasvu. Rahamarkkinoiden vapautuminen lisäsi kotimaista kysyntää ja ennen kaikkea tuontitarvaiden kysyntää. Vuosien 85 ja 89 välisenä aikana vienti kasvoi 2,1 prosentilla mutta tuonti peräti 7,7 prosentilla. Kansantalous velkaantui pahasti. Vaihtotaseen suuren alijäämän nostattama korkotaso lisäsi säästämistä ja pysäytti kotimaiseen kysyntään perustuvan talouskasvun.

Kansantalouden suuri ulkomaanvelka tekee vaihtotaseemme vahvasti alijäämäiseksi, ja olemme jäämässä sen vangiksi. Kestävää talouskehitystä ei saada, ennen kuin vaihtotaseen alijäämä saadaan merkittävästi alenemaan. Alijäämä on vuodesta 1986 lähtien jatkuvasti kasvanut, kunnes se viime vuonna kääntyi pieneen laskuun. Tasapainoon on pitkä matka, kun ottaa huomioon, että nettokorot ulkomaille nousivat noin 17 miljardiin markkaan, kehitysyhteistyö vie noin 3—4 miljardia ja matkustustase on alijäämäinen noin 6 miljardia markkaa. Jotta tasapainoon pääsisimme, pitäisi kauppataseen olla peräti noin 26 miljardia markkaa ylijäämäinen. Viime vuonna kauppataseen ylijäämä oli noin 5 miljardia markkaa, eli matka on todella pitkä.

Nämä tilastot eivät varmasti ole kenellekään uusia. Näiden valossa hallitus on katsonut, että lisälainan ottaminen ulkomailta sekä syventää että pidentää kriisiä. Oppositio on eri yhteyksissä esittänyt, että velkamme osuus, 19 prosenttia bruttokansantuotteesta, on kansainvälisesti katsottuna varsin vaatimaton, ja esittänyt elvyttämistä ulkomaisen lisälainan turvin.

Arvoisa puhemies! Hallitus on asettanut yhdeksi keskeiseksi talouspolitiikan tavoitteeksi yritysten kilpailukyvyyn parantamisen. Tässä tarkoituksessa hallitus teki keväällä 1991 päätöksen noin 7 miljardin markan elvytyspaketin antamisesta elinkeinoelämälle. Tämän vaikutukset alkavat tuntua vasta tänä vuonna, koska pääosa sen sisällöstä astui voimaan vasta tämän vuoden puolella. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä esitti jo keväällä, että olisi pitänyt keskittää nämä helpotukset teollisuudelle, jonka kautta elinkeinoelämän muut sektorit myöhemmin olisivat voineet hyötyä. Teollisuus on elinkeinoelämän moottori, ja sen kunnossa pitäminen on erityisen tärkeää.

Uskottavuuden palauttamista Suomen elinkeinoelämään on hallitus pitänyt tärkeänä. Yksi uskottavuuden parhaita mittareita löytyy markkinakorkojen tasosta. Vaihtotase ja valtion budjetin suuret alijäämät pitivät korkotasoa korkealla, eikä markan sitominen ecuun ollut riittävän uskottava. Pakkodevalvaation jälkeen syntynyt maltillinen tulosopimus on ainakin hetkeksi palauttanut uskon Suomen talouteen. Markkina-korot ovat laskeneet, ja inflaatio näyttää jäävän odotettua alhaisemmalle tasolle, vaikka tämän budjetin reaalisuus nousee peräti 7 prosenttiin.

Opposition esittämä kritiikki hallituksen talouspolitiikkaa kohtaan on keskittynyt finanssi-politiikkaan. Näkemyserot siinä näyttävätkin olevan hyvin suuret. Lisälainan ottaminen ulkomailta vaikeuttaisi kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä tilannetta entisestään. Mahdollisille elvytystoimille on löydettävä muita rahoituskeinoja, joihin palaan myöhemmin.

Väläkysymyksessä todetaan, että ”työttömyyden kasvua edistävä syyt ovat kotimaisen kysynnän kehityksessä. Viime vuonna yksityinen kulutus aleni, vaikka käytettävissä olevat reaalitytulot kasvoivat. Kulutuksen aleneminen johtui velkaantumisen vähenemisestä sekä säästämisasteen noususta”.

Edellä luettua lainausta väläkysymyksen tekstistä kannattaisi analysoida hieman tarkemmin. Toteamus, että yksityinen kulutus on laskenut, vaikka tulot ovat nousseet, pitää paikkansa ja kumooa samanaikaisesti oletuksen, että kulutus aina lisääntyy tulojen kasvaessa. Se, että kysyntä vähenee reaalitytulojen kasvusta huolimatta, on seuraus massiivisesta lamapuhekampanjasta, johon niin hallitus kuin oppositio ovat syyllistyneet. Kansalaiset on saatettu pelkoti-laan, eivätkä he uskalla mitään kuluttaa.

Tilanne näyttää jatkuvan vielä tämän vuoden puolella. Tilastokeskuksen kuluttajabarometri osoittaa, että kuluttajat yleisesti ottaen tulevat supistamaan kulutustaan. Ainoan poikkeuksen muodosti matkustaminen ulkomaille, joka matkustusverosta huolimatta ainakin tuon tiedustelun mukaan tulee jatkumaan entisen suuruisena, jopa kasvamaan. (Ed. Vähänäkki: Tämä kaikkihan tiedetään, mutta onko kristillisillä mitään lääketä?) — Oli ja on edelleen. (Sos.dem. ryhmästä: Ei tunnu olevan!) — Hetkinen, niitä tulee pian ja niitä tulee riittävästi.

Tässä valossa opposition esittämä väite, että hallituksen veropolitiikka vahvistaisi lamaa, on-tuu jonkin verran. En väitä sen olevan perätön, mutta sen merkitystä ei pidä liioitella.

Jo edellisen hallituksen aikana aloitettu menojen ja työvoiman karsiminen julkisella sektorilla ja valtion laitoksissa on tämän hallituksen aikana jatkunut. Puhutaan hallinnon yksinkertaistamisesta ja toiminnan tehostamisesta. Rationalisointipäätökset johtavat lyhyellä aikavälillä huonompaan työllisyystilanteeseen. Tilastot osoittavat, että julkiselta sektorilta on vuonna 1991 jäänyt kymmeniätuhansia työttömiä.

Kuntien yli varojensa eläminen alkaa kostautua. Velat painavat päälle, eikä veroäyrin hintaa voida rajattomasti korottaa. Seurauksena on menojen raju karsiminen ja työttömyysluvun nouseminen. Lisäksi hallitus seuraa edeltäjänsä ja tarjoaa kunnille ylimääräistä tukea, jos ne yhdistyvät ja rationalisoivat menojaan. Valitettavasti kaikki tämä sattuu pahimman laman aikana. Järkevää toimenpidettä ei lamasta huolimatta pidä jättää tekemättä, koska toimenpiteestä syntynyttä säästöä voidaan käyttää tehokkaammin. Kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä toimenpiteet julkisella sektorilla ovat kuitenkin olleet oikeaan osuvia. Kuntien tilannetta helpottanee ensi vuonna voimaan astuva uusi kuntien valtionosuuslaki, jolla on piristävä vaikutus myös kunnallistalouteen.

Suunnitteilla oleva pääomatulojen verouudistus saattaa onnistuessaan olla merkittävä piristysruiske elinkeinoelämälle. Eduskuntaryhmämme on sitä mieltä, että on välttämätöntä toteuttaa ainakin osa esitetyistä uudistuksista ensi vuoden alusta. Osinko- ja vuokratulojen saattaminen lähdeveron alaisiksi piristäisi elinkeinoelämää merkittävällä tavalla. Varausjärjestelmän osittainen purkaminen ja yhteisötulon verottaminen yhdenmukaisella ja verraten lievällä tavalla lisääisi yhteiskunnan verotuloja mutta kannustaisi myös yritystoimintaa.

Voimassa oleva lainsäädäntö laajoina varausjärjestelmien ja korkeine veroprosentteineen on kasvattanut yritysten velkasuhdetta. Yritykset ovat mieluummin investoineet velkapaomalla kuin maksaneet veroja. Korkeasuhdanteen aikana epäsuhte velan ja liikevaihdon välillä ei vielä tunnu, mutta laskusuhdanteen aikana menestyvä yritys voi kaatua suuriin pääomakuluihin. Moni rittäjä on katunut veromaksujen lykkäystä varauksia hankkimalla, mutta korkea verotus on näitä tilinpäätöshankintoja suosinut. Pääomatuloverotuksen uudistus tervehdyttäisi yrityksiä huomattavalla tavalla.

Pörssiosakkeiden ulkomaalaisomistuksen vapautuminen ensi vuonna tuonee Suomeen uutta

pääomaa. Toivottavasti pörssikurssien alennusmyynti on siihen mennessä päättynyt. Pörssikurssit ovat tänään vain noin puolet niiden tasearvoista ja houkuttelevat varmasti pian pääomaa Suomeen.

Kaikki edellä mainitut uudistukset tulevat voimaan vasta ensi vuonna, joten erikoistoiimiin työllisyyden hoitamiseksi olisi ryhdyttävä välittömästi.

Eduskuntaryhmämme mielestä investointien aikaistamista ei pidä yksioikaisesti torjua. Ryhmämme mielestä julkisen sektorin eri hallinnonalojen tulisi pikaisesti selvittää käyttömenoja säästäviä, toisaalta tuloja lisääviä ja kotimaisuusastetta nostavia lähivuosien välttämättömiä investointikohteita. Kulutusmenoja lisääviä investointeja tulisi sen sijaan välttää. Esimerkkeinä tällaisista investoinneista mainittakoon kotimaiseen energiatuotantoon liittyvät investoinnit, eräät tiejärjestelyt ja tietenkin ympäristöä säästävät investointikohteet.

Eduskuntaryhmä viittaa aikaisemmin esittämimme rahoitusvaihtoehtoihin. Olemme eri mieltä välikysymyksen tekijöiden kanssa investointien rahoittamisesta ulkomaanlainalla. Kotimaahan vuoden vaihteessa laskettu valtion obligaatiolainan merkittiin loppuun suhteellisen nopeasti. Tämä osoittaa, että kotimaasta löytyy löysää rahaa, jota pitäisi saada näiden investointien rahoitukseen.

Uuden työllisyysobligaatiolainan liikkeelle laskeminen tai pahimmassa tapauksessa pakkolainan ottaminen tietyn tulo- ja varallisuusrajan ylittäviltä on mielestämme varteenotettava rahoitusvaihtoehto. Tietenkin pakkolainan on aina ikävä mutta parempi kuin verojen korottaminen. (Ed. Rinne: Korkeakorkoisilla tileillä ne rahat ovat, 10 prosentin reaalikorolla!) — Ne saadaan, kun lasketaan liikkeelle hyvä työllisyysobligaatiolainan.

Muotomääräyksistä kiinni pitäminen on omiaan viivästyttämään tai pahimmassa tapauksessa jopa estämään yksityisen sektorin investointeja. Esimerkiksi rakentamisen poikkeuslupahakemuksia ja muita erilaisia toiminnan käynnistämistä varten tarvittavia hakemuksia tulisi käsitellä valtion elimissä kiireellisesti. Kuntien menoja voisi merkittävällä tavalla säästää, jos vuokratalojen rakentamista varten varattuja korkotukilainoja myönnettäisiin muille kuin julkisoikeudellisille yhteisöille. Rakennusalan huonon työllisyystilanteen johdosta yksityisen sektorin kiinnostus vuokratalojen rakentamiseen on selvästi lisääntynyt. Lain suomaa mahdollisuut-

ta myöntää korkotukilainoja yksityiselle sektorille pitäisi nyt käyttää.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä pitää hallitusohjelmaan merkittävää kohtaa valtion omistamien yritysten omistusohjan laajentamisesta oikeaan osuneena. Omistaminen ei saa olla itse tarkoitus, ja omistusohjan laajentaminen on hallitusohjelmaan siis kirjoitettu. Yksioikaisesti tätäkään ei pidä soveltaa, yhtä vähän kuin sitä, että pidetään itsepintaisesti kiinni muuttumattomasta omistusohjasta.

Esitimme budjetin palautekeskustelussa, ettei budjettiin varattua 80 miljoonan markan määrärahaa Finnair Oy:n osakepääoman korottamista varten tulisi käyttää vaan osakeannin valtiolle tulevat uudet osakkeet tarjottaisiin muille osakkeenomistajille.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi vielä toistaa eräitä periaatteita, joita kristillisen liiton eduskuntaryhmä on aikaisemmin talouspoliittisissa keskusteluissa esittänyt.

Kahdeksi johtavaksi periaatteeksi tulisi päätöksenteossa nostaa työllisyys- ja vaihtotasekysymykset. Päätöksenteossa tulisi suosia sellaisia hankkeita, joilla on työllistävä ja myös vaihtotaseeseen myönteinen vaikutus. Mikäli johdonmukaisesti näin menettelisimme, muuttuisivat ikävät tilastot hyvinkin pian myönteisiksi.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä kannattaa yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Kun puhomme tänään työttömyydestä, yhdestä maamme kipeimmästä ongelmasta, täytyy hämmästykseksi todeta, että eduskuntasali ammottaa tyhjyyttä eikä nykyisen hallituksen pääministerikään näytä piittaavan 350 000 työttömästä ja heidän hädästään, kun ei ole paikalla edes ryhmäpuheenvuoroja kuuntelemaan. Mielestäni se on käsittämätöntä, kun hallitus on itse saanut valita vastuksensa ajankohdan. Käsittämätöntä on se, että pääministeri lähtee silloin ulkomaille, kun eduskunta ryhtyy keskustelemaan kansakuntaa syvästi koskettavasta jättityöttömyyden ongelmasta.

Työttömyys on tällä hetkellä tavallisen kansalaisen kannalta vaikein ongelma maassamme. Työttömyys koskettaa kuluvan talven aikana joko suoranaisesti tai välillisesti lähes miljoonaa suomalaista. Maassamme oli viime joulukuussa työttömiä työnhakijoita lähes 350 000, mikä merkitsee noin 40 000:ta työtöntä enemmän kuin kuukautta aikaisemmin.

Vuosi sitten vallinneeseen tilanteeseen verrattuna oli kasvua peräti 134 prosenttia eli noin 200 000 henkeä.

Nykyisen keskustajohtoisen Ahon hallituksen vallassaoloaikana työttömyys on kasvanut noin 100 prosentilla. Luku on todella huomattava, kun otetaan huomioon, että hallitus on ollut vallassa vasta alle vuoden. Näiden kaikkien masentavien ja tyrmistyttävien lukujen lisäksi on muistettava, että työllisyyskoulutuksella, työttömyyseläkkeellä ja muilla työttömyyttä vähentävillä menetelmillä on vallitsevaa suurta työttömyyslukua pystytty alentamaan kymmenillä tuhansilla henkilöillä. Aikaisemman käytännön mukaan myös heidät olisi laskettu mukaan työtömiksi, jolloin todellinen luku olisi jo selvästi yli 400 000 hengen.

Todellisuudessa maassamme vallitsee yli kuusinkertainen työttömyys verrattuna siihen tilanteeseen, jolloin työttömyyden takia runnottiin kasaan nk. Mieltusen hätätilahallitus vuonna 1975. Tuolloin työttömiä oli vain 63 382 henkeä. Silloisen työministerin Paavo Väyrysin oltua tehtävässään puoli vuotta oli työttömyys tosin noussut jo 50 prosentilla. Kustajohtoisen työvoimapolitiikan aikaansaannokset eivät siis ole nyt eivätkä aikaisemminkaan ole olleet kovin kehuttavat.

Vallitsevan suurtyöttömyyden ja sen mukanaan tuoman inhimillisen hädän ja kärsimyksen olisi luullut aiheuttavan istuvan Ahon hallituksen sisällä oman hätätilansa sekä istuvalle työministerille tarpeen vaatia pikaisesti lisärahaa ministeriölleen työllisyyden hoitoon. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut, sillä työministeri Kanerva ei vaatinut työllisyysmäärärahojen korottamista kertaakaan ennen kuluvan vuoden tulo- ja menoarvion lopullista hyväksymistä eduskunnassa. Hänellä olisi ollut siihen hyvät mahdollisuudet joko hallituksen budjettiriihessä, budjetin eduskuntakäsittelyn aikana tai viimeistään sen täysistuntokäsittelyssä, kun työttömyyden todelliset mitat olivat viimeistään nähtävillä. Työministeri Kanerva heräsi vallitsevaan tilanteeseen vasta kaksi viikkoa budjetin hyväksymisen jälkeen ja ryhtyi vaatimaan lisärahoja ministeriölleen. Herääkin kysymys, pyrkikö työministeri taktikoimaan itselleen lisää aikaa vaatimalla rahoitusta vasta budjetin kiinni lyömisen jälkeen, sillä onhan erillinen työllisyyslisäbudjetti näyttävämpi kuin normaalin budjetin puitteissa saadut lisämäärärahat. Sulkien hattuun kerääminen työttömien hädällä on kuitenkin erittäin arveluttavaa politiikan tekemistä.

Hallituksen suhtautumista työttömyysongelmaan ja työttömiin kuvaa hyvin valtiovarainministerin toteamus, ettei rahaa työllisyyden hoitoon tule, ellei työministeri itse keksi vastaavia lisätuloja tai säästökohteita valtiolle. Tämän suuntaiset kommentit ovat todella kylmää suhtautumista vallitsevaan kansalliseen hätätilaan eli massatyöttömyyteen. Toisaalta valtiovarainministeri on esittänyt aikaisemminkin tavallisen kansalaisen ongelmiin varsin penseää suhtautumista ja keskittynyt keksimään uusia mahdollisia rankaisumuotoja kansalaisten elintason heikentämiseksi.

Näiden kommenttien lisäksi hallitus ei ole reagoinut itsenäisyytemme ajan korkeimpaan työttömyyteen käytännössä mitenkään vaan on keskittynyt kiistelemään sisällään reunaehdoista tai neuvottelutavoitteista kansan pitkälti vastustamaan EY-hakemukseen. Keskustan ministerit ovat lisäksi erikoistuneet kiertämään Suomea keskustan tupailloissa ja selittämään hyvää pahaksi ja pahaa hyväksi. Hallituksen toiminta näyttää siis pitkälti lamautuneen vallitsevan EY-huuman takia. Ministereiltä ei liikene aikaa eikä kiinnostusta työttömyyden alentamiseen tähtävien toimenpiteiden suunnitteluun, kun olennaisempaa on pyrkiä keksimään uusia mainoskeinoja EY:n täysjäsenyyden kannatuksen lisäämiseksi. Vaikuttaa pitkälti siltä, että hallitus on tosiasiaa hyväksynyt vallitsevan korkean työttömyysasteen ja odottaa ainoastaan ihmettä tapahtuvaksi Brysselin suunnasta.

Mikäli hallitus luulee, että EY-jäsenyyden hakemisesta päättämisen jälkeen maahamme alkaisi välittömästi virrata suuria pääomavirtoja, joiden avulla luotaisiin nopeasti suuri määrä työpaikkoja, se erehtyy pahanpäiväisesti. Vallitsevaa työttömyyttä ei pystytä olennaisesti ainoakaan lyhyellä aikavälillä alentamaan millään imagon selkeyttämisellä Euroopan suuntaan. Ulkomaiset sijoittajat tulevat tarkkailemaan tilannetta ja odottamaan pitkään, ennen kuin tuovat pääomiaan merkittävässä mitassa suomalaisen teollisuuden käyttöön. Tarvitaan olennainen parantuminen elinkeinoelämämme tuottavuudessa ja maamme talouspolitiikan luotettavuudessa.

Tällä hetkellä vallitsevaan taloudellisesti sekasortoiseen tilaan joutuneeseen maahamme on lähes toivotonta odottaa ulkomaisia sijoituksia. Hallituksen on ensin pystyttävä luomaan sellaiset puitteet niin kotimaiselle kuin ulkomaisellekin elinkeinoelämälle, että sijoittaminen Suomeen ja suomalaisiin yrityksiin on jälleen kan-

nattavaa ja turvallista. Mikäli konkurssiaallon annetaan jatkua nykyisen kaltaisena ja suurienkin yritysten vuosittaiset tilinpäätökset näyttävät edelleen satojen miljoonien markkojen tappiota, ei todellakaan ole toivoa merkittävien ulkomaisten pääomavirtojen ohjautumisesta maahan.

Hallituksen tuleekin tämän takia keskittyä vakavammin kotoisen ongelmamme hoitoon eli ryhtyä alentamaan työttömyyttä nopeasti. Tämä edellyttää myös toisen tärkeän osatekijän huomioon ottamista eli elinkeinoelämämme toimintaedellytysten parantamista. Näitä kahta asiaa on lähes mahdoton erottaa toisistaan, sillä ne liittyvät niin saumattomasti toisiinsa. Mikäli suomalaisella yritystoiminnalla ei ole kannattavan toiminnan mahdollisuutta ja riittäviä kotimarkkinoita, se ei myöskään pysty synnyttämään uusia työpaikkoja eikä edes varmistamaan vielä tällä hetkellä olemassa olevia. Yhdentyvästä Euroopasta ei tähän hätään ole saatavissa kuin pelkästään kiristyvää kilpailua ja vielä nyt turvattujen kotimarkkinoiden joutumista entistä laajemman ja vapaamman kansainvälisen kilpailun kentäksi.

Hallitus on näköjään ottanut erääksi päämääräkseen kotimaisen kysynnän olennaisen heikentämisen määräämällä lisäveroja ja entistä korkeampia maksuja. Tällä tavoin tullaan kuluvaan vuonna leikkaamaan kansalaisten ostokykyä useilla prosenteilla. Tämän kaltainen kotimaista kysyntää alentava politiikka ei voi olla omalta osaltaan vaikuttamatta myöskin suomalaisen elinkeinoelämän tilaan. Suomalaisen yritysten tuotavuus ei voi nousta, mikäli kotimarkkinatkin pysyvät hiljaisina ja edelleen hiljenevät. Harjoitetun talouspolitiikan sijaan tarvittaisiin elvyttävämpää, kotimaista kysyntää lisäävää ja elinkeinoelämää suosivampaa politiikkaa. Nyt jos koskaan olisi pikaisen elvytyksen vuoro.

Hallitus on unohtanut sen taloudellisen toiseikan, että pitkään jatkunut korkea työttömyys ei aiheuta pelkästään lyhyellä aikavälillä esiintyviä korkean työttömyyden esiintymisajan kestäviä ongelmia vaan siitä jää jäljelle myös pitkävaikutteisia seurauksia. Talouselämään jäävät pysyvät arvet vuosikausia vallinneesta korkeasta työttömyydestä. Tämän lisäksi tulevat pitkään työttöminä olleille tulleet henkiset kärsimykset ja vauriot. Näistä oheisseurauksista joutuu yhteiskunta kantamaan vastuuta ja seurauksia vielä vuosia, ellei vuosikymmeniä senkin jälkeen, kun työttömyys on saatu olennaisesti alenemaan. Merkittävä joukko kansalaisia menettää käytän-

nössä työkykyisyytensä lopullisesti, ja heidän perheensä joutuvat kärsimään harjoitetusta työvoimapolitiikasta oman raskaan osansa.

Herra puhemies! SMP on lukuisissa yhteyksissä ottanut esiin talouselämän pikaisen elvyttämisen välttämättömyyden. Olemme nähneet tarpeelliseksi, että valtion tulisi kuluvana vuonna ottaa merkittävästi vielä esitettyä enemmän ulkomaista lainaa, jonka avulla saataisiin aloitukseksi nopea elvyttäminen. Elvytyksen avulla voitaisiin elinkeinoelämä saada jälleen toimivammaksi ja työttömyys alhaisemmaksi. Tuotannon kasvun avulla voitaisiin suhteellisen lyhyellä tähtämällä pystyä hoitamaan korkeakin ulkomaanvelka ja siitä aiheutuneet kustannukset.

Mikäli hallitus kuitenkin harjoittaa nykyistä politiikkaa eli lainaa ulkomailta merkittävän määrän vuosittain käyttämättä sitä kuitenkaan tehokkaaseen elvytykseen, tulevat kansakunnallemme tulevina vuosina varsin raskaat ja vaikeat ajat. Ulkomaanvelan hoitokulut nousevat tulevina vuosina olennaisesti ja samalla työttömyys ja elinkeinoelämämme lamakausi jatkuvat edelleen. Näin ollen olemattomalla bruttokansantuotteen kasvulla joudumme hoitamaan entistä suuremmat ulkomaisten lainojen lyhennykset ja korot. Hallituksen talousyhtälö ei siis yksinkertaisesti voi toteutua.

Aikaisemmin työttömyys kärjistyi ja keskittyi kehitysalueille ja tiettyihin lääneihin. Tällä kertaa työttömyys on levinnyt koko Suomeen niin, että myös perinteisesti matalan työttömyysasteen omaavilla alueilla kärsitään laajasta työttömyydestä. Tästä hyvänä esimerkkinä on pääkaupunkiseutu, missä työttömyys on noussut ennennäkemättömiin mittoihin. Tämä on omalta osaltaan nostamassa työttömien lukumäärää numeraalisesti korkeammaksi ja samalla tekemässä työttömyyden seurausvaikutukset entistä mittavammiksi.

Perinteisillä työttömyysalueilla Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä muutamilla muilla alueilla kärsitään tällä hetkellä jo enimmillään yli 20 prosentin työttömyydestä. Nämä luvut ovat jo sellaisia, että käytännössä koko kunnan elinkeinoelämän toimivuus on halvaantumisen partaalla. Tällaisissa kunnissa voidaan todeta työvoimaministeriön olevan suurin työnantaja. Lisäksi nuorisotyöttömyys on jälleen kasvanut vaarallisiin mittoihin huolimatta työllisyyslain voimakkaasta positiivisesta vaikutuksesta sen kurissa pitämisessä.

Tästä huolimatta hallitus ei ole ryhtynyt sen enempää aluepoliittisiin kuin myöskään riittä-

vän tehokkaiisiin työllistämistoimiin. Työttömyysaste on jo tällä hetkellä ylittänyt Oecd-maiden keskiarvon ja EY-maiden keskiarvoisen työttömyysasteen. Lähestymme jo ongelmallisimpien EY-maiden lukuja, mikä tarkoittaa Suomen joutumista samaan kastiin Portugalin, Kreikan ja Irlannin kanssa. Näin korkeata työttömyyden tasoa ei kestä Suomen elinkeinoelämä eikä kansantalous. Samalla se pudottaa Suomen uskottavuuden ulkomaisten lainanantajien ja mahdollisten sijoittajien silmissä nollatasolle. Hallituksen ponneton työvoimapolitiikka on siis vaikeuttamassa mahdollisen noususuhdanteen aikaansaamista myös ulkomaisen vetoavun turvin.

Herra puhemies! Hallitus on viime viikkoina EY-huumansa ohessa ehtinyt sivumennen keskustella työttömyysongelmastakin. Lähinnä hallitus on käsitellyt asiaa puidessaan tulevien budjettien säästöraameja eli sitä, kuinka paljon tullaan tämänhetkisen lainsäädännön mukaan valtiolle aiheutuvia menoja karsimaan tulevissa valtion tulo- ja menoarvioissa. Näihin kaavailuihin on kuulunut mm. se, että julkista sektoria pyritään ajamaan alas kaikilla mahdollisilla osaluueilla. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että uusia työttömiä tullaan tekemään myös perinteisesti varmoina työllistäjinä pidetyiltä kunta- ja valtiosektoreilta. Näin ollen mahdollinen elvyttävä politiikka syö toisaalta olemassa olevia työpaikkoja. Lopputuloksena tästä politiikasta on työllisyystilanteen säilyminen yhtä vaikeana kuin ennenkin. Luonnollisesti julkisen sektorin täytyy pyrkiä tehokkuuden lisäämiseen ja päällekkäisen työn karsimiseen, mutta tietoinen rahan siirtäminen taskusta toiseen ei ole järkevää taloudenpitoa.

Lisäksi hallituksen suunnittelemat sosiaaliturvan leikkaukset tulevat entisestään supistamaan kotimaista kulutuskysyntää ja tätä kautta jälleen heikentämään kotimaisen teollisuuden toimintaedellytyksiä kansalaisten ostovoiman alentuessa samalla, kun pahoinvoivan ja hädänalaisen väestönosan määrä voimakkaasti kasvaa.

Hallitus on, kuten jo edellä totesin, kuluvana vuonna supistamassa kansalaisten ostovoimaa enimmillään jopa 7 prosentilla. Tämä aiheutuu lähinnä verojen ja veroluonteisten maksujen korottamisesta. Mikäli tämän kaltaista verojen korottamisen ja maksujen nostamisen linjaa tullaan valtiovarainministeriön kaavailujen mukaan jatkamaan myös tulevina vuosina, tulee sekin omalta osaltaan jatkamaan lamaa. Hallituksen virheellisen verojen kiristämisen politiikan

sijaan olisi tullut jatkaa aloitetulla, mutta painopisteiltään korjatulla verotuksen keventämisen linjalla ja tällä tavoin turvata kansalaisille ostovoiman säilyminen ja sen avulla kotimaisen kysynnän tason vähintään ennalla pysyminen.

Mikäli hallitus pitää ainoana talousreseptinä Suomen kansantalouden kuntoon saamiseksi viennin olennaista lisäämistä, tarvitaan todella radikaaleja ja nopeita toimenpiteitä kilpailukykyämme parantamiseksi. Tässä ovat kantona kaskessa ennen kaikkea kotimaisen pääoman rajallisuus, vieläkin korkea korkotasoa, korkeat tuotantokustannukset sekä ennen kaikkea yritysten jo tällä hetkellä liian velkapainotteinen pääomarakenne. Näillä edellytyksillä on erittäin vaikeata saada suomalaista vientiteollisuutta nopealla aikavälillä kilpailukykyiseksi Keski-Euroopan ja muun maailman kanssa. Tätä kilpailukykyä ei ole mahdollista ulosmitata pelkästään suomalaisen työntekijän selkänahasta tai metsänomistajan kukkarosta.

Tarvitaan nopea elvyttävä ruiske koko elinkeinoelämäämme. Tämä ruiske olisi tänä vuonna ja mahdollisesti ensi vuonna merkittävästi suunniteltua suurempi ulkomainen lainanotto. Tähän tulisi yhdistää ulkomaisen pääoman maahan houkuttelu, jonka jälkeen teollisuus pystyisi jälleen pyörimään mahdollisimman suurella teholla. Samanaikaisesti kaikilla sektoreilla toteuttavan kilpailukykyyn parantamisen kanssa tämä toimenpide aikaansaisi nopean noususuhdanteen, jonka turvin saataisiin työttömyys alenemaan ja tätä kautta myös kotimainen kulutus jälleen kasvamaan.

Kaikkien tuotantoelämän pyörien saaminen tehokkaammin ja nopeammin pyörimään toisi mukanaan myös automaattisesti kilpailukykyyn paranemisen, mikäli pidettäisiin huolta siitä, etteivät tuotantokustannukset pääse riistäytymään käsistä. Muutaman vuoden sisällä Suomen kansantalous kestäisi nyt tarpeellisten ulkomaisten lainojen lyhennykset ja velanhoitokulut ilman ylitsepääsemättömiä ongelmia. Näin siksikin, että Suomi ei ole vielä velkaantunut ulkomaille eurooppalaisittain verrattuna kovin paljon. Olemme tässä suhteessa vielä eräs Euroopan parhaimmassa asemassa olevista kansakunnista.

Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä al-lekirjoitti SDP:n alullepaneman välkysymyksen, koska olimme huolestuneita maamme talouden tämänhetkisestä tilasta ja ennen kaikkea työttömyyden valtavana tasosta ja sen mukanaan tuomista mittavista seurausongelmista. Mielestämme hallitus ei ole riittävän tehokkaasti, oike-

astaa ei ollenkaan puuttunut tähän tämän hetken mittavimpaan ongelmaan. Hallitus on yksisilmäisesti pyrkinyt ajamaan Suomea EY:n täysjäseneksi ja siinä sivussa pelkäästään toivonut ihmeen tapahtuvan ja kilpailukyymme parantuvan sekä työttömyyden alentuvan. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut eikä tule tapahtumaankaan ilman tehokkaita ja nopeita toimenpiteitä.

Herra puhemies! Ehdotan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

”Eduskunta toteaa, ettei hallitus ole kyennyt toimillaan katkaisemaan suurtyöttömyyden kasvua eikä alentamaan työttömien määrää. Eduskunta edellyttää, että hallitus rakenteelliseen työttömyyteen kohdistuvien toimien lisäksi ryhtyy välittömästi toimiin suurtyöttömyyden kasvun katkaisemiseksi ja työttömien määrän alentamiseen tähtäävän hätäohjelman laatimiseksi ja toteuttamiseksi rahoitussuunnitelmineen, ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Kun työttömyydestä tässä salissa keskusteltiin edellisen työttömyysväläkysymyksen pohjalta, niin tämän keskustelun punainen lanka oli se, ettei Suomi yhteiskuntana voi eikä saa kestää eurotyöttömyyttä. Nyt voisimme olla tyytyväisiä, jos meillä olisi ns. eurotyöttömyys eli tuommoinen 10 prosentin työttömyysaste. Mutta Suomi elää tällä hetkellä, aivan kuten väläkysymyksessä sanotaan, historiansa pahinta työttömyyskautta. Meidän työttömyysasteemme joulukuussa oli 13,6 prosenttia, ja se on Oecd-maiden korkeimpia. Sitä eivät uudet työministeriön luvut muuksi muuta. Hälyttävintä tässä on, että nimenomaan pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys on jatkuvassa kasvussa.

Työttömyys on yhteiskunnallisista vitsauksista ja ongelmista pahin. Se lamauttaa niin yhteiskunnan kuin yksilötkin. Työttömyyden ankeudesta eivät suinkaan kärsi vain ne 350 000 ihmistä, jotka on ajettu kilometritehtaalte. Siitä kärsivät nimenomaan myös työttömien perheet ja ennen kaikkea työttömien lapset. Kaikkein onnettominta on nuorten työttömien määrän raju kasvu. Suomella ei ole tulevaisuutta edes laman jälkeen, jos nuoret eivät pääse koulunsa jälkeen tekemään töitä.

Ahon hallitus on suhtautunut työttömyyteen ennennäkemättömän kylmäkiskoisesti. Pääministeri Aho ei tänään vastannut väläkysyjien kysymykseen, vaan hän piti sen saman talouspo-

liittisen luentonsa, jonka olemme kuulleet täällä jo niin monta kertaa. Yhdyn kaikkeen siihen kritiikkiin, jota pääministeri Ahon kylmäkiskoisuutta vastaan on täällä esitetty. Hänen käyttäytymisensä on kerta kaikkiaan uskomatonta.

Yliä alkusyksynä uskoin tämän hallituksen tahtoon ja kykyyn hoitaa asioita koko yhteiskunnan parhaaksi. Nyt en enää usko, en sen jälkeen, kun joulun alla lueskelin lehdestä, Kalevasta, hallituksen päättäjien reseptejä työttömyyden hoitamiseksi. Niitä ei kerta kaikkiaan ollut. Oli vain liirumlaariumia talouden kuntoon saattamisesta, vientiteollisuuden kilpailukyyn parantamisesta, varoituksia lainanoton vaarallisuudesta ja elvytyksen tuhoisuudesta.

Minä myönnän, että monessa suhteessa valtiovarainministeri ja hänen ekonomistinsa ovat oikeassa. Totta kai Suomi tällä hetkellä elvyttää jo runsaastikin, kun ja jos elvytystä on valtion menojen kasvu, niin kuin se tietenkin on. Viime vuonna budjettimenot nousivat reaalisesti 13 prosenttia, kun kansantuote putosi 6 prosenttia. Tänäkin vuonna valtion menot nousevat reaalisesti 5—6 prosenttia ja julkinen talous vie verotuloistamme yli puolet.

On ilman muuta selvää, että tämä meno on katkaistava ja julkiset menot on saatava aisoihin. Mutta toivottoman vaikeaa se näyttää olevan, koska se samalla merkitsee sitä, ettei kaikesta siitä hyvinvoinnista, jota 80-luvun hulluina vuosina kansalle vaalitäkyinä tarjoihtiin, enää voida pitää kiinni.

Jos valtiovarainministeriön ennustuksiin on uskomista, Suomen talous rämpiä vielä vuosikautia pohjamudassa. Se merkitsee uusia työttömiä. Valtion on lainattava miljardi markkaa viikossa, jotta se selviytyy velvoitteistaan. Veroja ei näet enää voi kiristää. Tässä suhteessa Ahon hallitus on jo tehnyt suomenennätyksen.

Käsittääkseni Suomen talouspolitiikan ongelmat tiedetään niin teollisuudessa, ammattijärjestöissä, hallituspuolueissa kuin oppositiossakin. Niistä siis ollaan yhtä mieltä. Sen sijaan yhtä mieltä ei olla siitä, mitkä ovat pulmista tärkeimmät ja miten ne tulisi ratkaista. Hallituksen tärkein huoli on valtionvelan hirmuinen kasvu ja vaihtotaseen vajeen kasvu. Tässä yhteydessä on syytä huomata se, että vaikka julkisen velan eli valtionvelan määrä ei ole verrattuna muihin Oecd-maihin tai muihin Länsi-Euroopan maihin kovin korkea, niin se on todella korkea, kun sitä verrataan siihen rahamäärään, vientituloihin, joilla tämä velka on maksettava, ja tässä suhteessa olemme kyllä Euroopan kahden kolmen hu-

noimman maan joukossa. Siis tämä julkinen velka ja vaihtotase ovat siis hallituksen kannalta tärkeimmät talouselämän vaikeudet, ratkaistavat ongelmat. Sen sijaan palkansaajajärjestöt ja eduskunnan oppositio pitävät tärkeimpänä talouspolitiikan ongelmana työttömyyttä. Se näyttää olevan myös työministeri Ilkka Kanervan tärkein huoli.

Palkansaajajärjestöt ja oppositio ovat oikealla asialla vaatiessaan valikoivaa elvytystä vaikka lainarahalla. Samalla on kuitenkin sanottava, että asiat eivät olisi näin huonosti, jos ay-pomot, jotka elvytystä nyt vaativat, olisivat 80-luvulla nimellispalkkojen korotusten ohella kantaneet huolta myös silloisista työttömistä, sillä olihan heitä 80-luvullakin, ainakin 100 000. Mutta silloin ei työttömille tästä porukasta kyllä kovin paljon ymmärtämystä löytynyt.

Tosiasia tietenkin on, ettei työttömyys hellitä, ennen kuin talous pääsee nousuun. On saatava pysyviä työpaikkoja, mutta näitä pysyviä työpaikkoja tarvitaan muuallekin kuin suureen vientiteollisuuteen. Hallitus on koko ajan ajanut vientiteollisuuden etuja ja unohtanut lähes tyystin pienet ja keskisuuret yritykset, jotka tässä maassa työllistävät kuitenkin eniten, tarjoavat eniten työpaikkoja. Pienten yritysten ongelmiin ei ole riittänyt miljardien markkojen tukiaisia, niin kuin suurteollisuudelle. Hyvä kun on saatu muutama sata miljoonaa markkaa pahimpaan hätään. Jos edes osa näistä miljardeista markoista olisi käytetty pienen ja keskisuuren teollisuuden ahdingon helpottamiseen, ehkä työttömyys ei olisi aivan näin suuri.

Näitten tukiaisten ohella vientiteollisuus vaati ja sai devalvaation, joka puolestaan ajoi monet kotimarkkinoilla toimivat työllistävät, työpaikkoja tarjoavat yritykset kriisiin. Kun devalvaatio-odpekulaatiot kiihdyttivät pitkät korot nousuun — eivätkä ne ole sieltä vielääkään laskeneet, ed. Kallis — kotimarkkinoilla toimivien yritysten konkurssit lisääntyivät ja samalla lisääntyi myös työttömien määrä.

Pakolla joutuu ihmettelemään, miten Palacen teollisuusherrat pyörittävät tämän tasavallan poliittisia päättäjiä vuodesta ja vuosikymmenestä toiseen. Vaikka 80-luvulla taloudessa meni niin hyvin, että heikkopäistä hirvitti, TKL:n pomot vetivät iänikuisia itkuvirsiiään ja huusivat valtiota jatkuvasti apuun. Taloudessa ei koskaan mennyt niin hyvin, ettei Timo Relander olisi vääntäytynyt surkea ilme kasvoillaan televisioon itkemään, (Ed. Skinnari: Hame päälle vielä!) kuinka huonosti asiat ovatkaan. Vaikka Holkeri

pääministerinä alistui SDP:n kynnysmatoksi, hän sentään uskalsi panna kampoihin teollisuus-pomoille. Tämän hallituksen ministereitä nämä herrat pyörittelevät, miten tahtovat, vaikka juuri he ovat tehneet niin suuria virheratkaisuja, että heille kilometritehdas olisi soveliaampi paikka kuin yritystensä työntekijöille.

Asia kyllä on niin, että Suomen talouselämän johdossa on, on ollut ja on edelleenkin, jotain pahasti vialla. Miten on mahdollista, että kasinopelissä ryvettyneet ja ennätystappiota tuottaneet ovat saaneet pitää paikkansa, samalla kun virheiden maksumiehiksi on pantu yritysten työntekijät? Jostakin sattumalta luin, että 80-luvun nurkanvaltauksissa ja omistusten sementoinnissa hävisi ulkomaille lähes parisataa miljardia markkaa Suomen kansallisvarallisuutta. Sillä olisi tehty yksi ”vuosi-Viinanen”, eikä tarvitsisi tällä hetkellä tehdä raippaveroja eikä ottaa näin hirvittävästi lainaa.

Kannatan ulkomaisen pääoman tuontia tähän maahan. Vaadin ja edellytän, että rajoituksia on poistettava, jotta me saamme Suomeen uusia työpaikkoja, mutta samalla ulkomaisen pääoman on kyllä tuotava mukanaan omat johtajansa, jotka tekevät työtä eivätkä vietä aikaansa kulkemalla seminaarista toiseen pitkin Lapin jänkiä.

Poliitikkojen, nimenomaan hallituksen ministereiden, on itsenäistytävä näiden herrojen kahleista. Toki talouselämää on kuunneltava niin kuin muitakin etujärjestöjä, mutta päätökset on tehtävä oman itsenäisen harkinnan perusteella. Jokainen meistä tietää, kuka lopulta vastaa laman seurauksista, suurtyöttömyydestä ja talouselämän virheistä. Nämä vastaajat eivät suinkaan ole talouselämän johtajat, vaan kansanedustajat. Kun asia näin on, veljeilylle on pantava piste. Siksi esitänkin, että yritysten edustuskulujen verovähennysoikeus poistetaan heti. Talouselämä saa ryhtyä edustamaan omilla rahoillaan eikä valtion kustannuksella. Tällä ei lamaa voiteta eikä työttömyyslukuja kaunisteta. Sen sijaan tällä päätöksellä osoitetaan, etteivät poliitikot ole pivhin ja viinan avulla voideltavia syöttöläitä.

Työttömyyden hoitamisen kannalta tärkein ratkaistava ongelma on, miten kaksi poikkeavaa talouspoliittista linjaa voidaan yhdistää järkeväksi kokonaisuudeksi. Jotta järkevä kokonaisuus löytyy, hallituksenkin on kuunneltava muita kuin TKL:n herroja. Valtiovarainministeri ja hänen ekonomistinsa tyrmäävät lainalla, edes muutamalla miljardilla markalla, elvyttämisen, jota ay-liike ja poliittinen oppositio vaativat.

Totta kai lainarahan avulla elvyttämisessä on vaaransa ja tämä vaara on, että rahan vaikutus olisi pelkästään tehohengitystä eikä todellista pysyviä työpaikkoja luovaa elvytystä.

Yhtälö kuitenkin aukeaa, jos päästäisiin talouspolitiikan pääongelmasta, suurimmasta ja vakavimmasta asiasta, yksimielisyyteen. Jos yksimielisesti todettaisiin, ettei Suomi kerta kaikkiaan kestä tällaista työttömien armeijaa, lainarahaakin voitaisiin ottaa ja suunnata se sellaisille aloille ja sellaisille yrityksille, jotka tarjoavat pysyviä työpaikkoja. Tällä rahalla voitaisiin auttaa kasinopelin jälkilaskuja maksavia terveitä pieniä ja keskisuuria yrityksiä, jotka kärsivät lainojen vakuuksien arvojen pudotuksista.

Arvoisa puhemies! Mitä työttömyyden torjumiseksi ja helpottamiseksi sitten pitäisi tehdä? Nämä asiat on tässä salissa sanottu jo moneen kertaan.

1) On ryhdyttävä ns. valikoivaan elvytykseen vaikka lainarahalla. Valtion omia investointeja on aikaistettava, siis sellaisia, jotka eivät kasvata myöhempinä vuosina käyttömenoja. Asunto- tuotantoon on panostettava nykyistä enemmän. Se on kansantaloudellisestikin järkevää, koska asuntoja tarvitaan ja nyt asuntojen rakentaminen on halpaa.

2) Pieniä ja keskisuuria yrityksiä on ryhdyttävä tosissaan tukemaan. Vaikka ohjelmalla ei työttömyys poistu, ellei sitä noudateta, sellainen on tehtävä pkt-yrityksiä varten. Eduskunnan on sitten pidettävä huoli siitä, että hallitus myös tätä ohjelmaa noudattaa. Tämän ohjelman on turvattava yrityksille riittävästi ns. suhdannelainaa, jotta ne selviytyvät akuutista kriisistä ja vakuuksien arvojen laskusta.

3) On alennettava työnantajien sosiaaliturvamaksuja, jotta pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on varaa palkata työntekijöitä. On myös ryhdyttävä uusimaan sotu-maksujen perusteita niin, että työntekijöiden palkkojen sijasta maksuperustaksi tulee yritysten liikevaihto. Yritysten välilliset työvoimakustannukset pitää myös porrastaa alueellisesti, niin kuin Norjassa ja Ruotsissa jo tehdään. On kumma, jos tätä ei saada aikaan, kun se pystytään toteuttamaan muissakin Pohjoismaissa. Jos TKL:n teollisuuspomot eivät siitä pidä, niin olkoot pitämättä.

4) Raippaveron vain pitkittää lamaa, eikä sitä olisi koskaan saanut säätää. Suhdannepoliittisesti se on täysin mieleton ratkaisu, joka vain supistaa kotitalouksien kysyntää. Siksi verosta on luovuttava heti.

5) Julkista taloutta on supistettava ja menoja

leikattava. Kansanedustajienkin ja palkansaajien, ay-liikkeen, on ymmärrettävä, ettei kaikesta hyvinvoinnista ja etuisuuksista voida enää pitää kiinni. Tärkeintä on, ettei yhteiskunnan kaikkein vähäosaisimpien asemaa enää heikennetä. Heihin kuuluvat nimenomaan pitkäaikaistyöttömät ja nuoret, jotka eivät nyt lainkaan pääse ihmisarvoisen elämän alkuun.

Kannatan myös pääministeri Ahon viime sunnuntaina tekemää esitystä katon saamiseksi suurille työttömyys- ja sairauspäivärahoille sekä suurille eläkkeille. Vaikka päiväraha- ja eläkekaton aikaansaaminen tuskin tuo mitään valtion kirstuun, niin asia on niin suuri periaatteellinen ja oikeudenmukaisuuskysymys, että tällainen järjestelmä on luotava. Demarienkin on rohjetettava toimia tässä asiassa omantuntonsa mukaan. Onko oikein, että 100 000 kuussa bruttona ansaitseva pankin pääjohtaja saisi työttömäksi joutuessaan 60—80 prosenttia nettopalkastaan, ellei olisi päässyt puolueelle töihin? Uskon näet, että STS:n entinen pääjohtaja on vakaumuksellinen työväen mies, joka on maksanut kiltisti jonkun liiton työttömyyskassamaksun ja ehkä peräti ay-liiton jäsenmaksun eikä olisi työttömäksi joutuessaan joutunut kituuttamaan pelkän Kelan päivärahan turvin. Onko oikein, että samainen pääjohtaja, nykyinen puoluejohtaja, saa aikanaan eläkettä, joka vastaa kymmenen duunarin palkkaa? (Ed. Laine: Ei ole oikein!)

6) Kun valtion ja kuntien hallintoa rationalisoidaan ja virkoja vähennetään, vaarana on paniikkireaktio. Potkuja jaetaan tuottavalle työvoimalle, työtä tekeville, ei paperinpyörittäjille ja turhan byrokratian ylläpitäjille. Kun valtion ja kuntien työvoimaa vähennetään, on pyrittävä käyttämään hyväksi luonnollista poistumaa. Ja jos tämä ei riitä, on lopetettava moninkertaiset päällystakkivirat sen sijaan, että ulos potkitaan organisaation alimmalla rattailla olevat todelliset työn tekijät.

7) On satsattava koulutukseen. Työttömät on pyrittävä kouluttamaan uuteen ammattiin. Rahaa tähän on löydyttävä. Opetusministerin on taisteltava tiikerin lailla tutkimus- ja koulutusmäärärahojen puolesta. Jos koulutus ja tutkimus nyt tuhoataan, emme pääse lamasta koskaan ulos.

Arvoisa puhemies! Vaikka ymmärrän hallituksen huolen valtionvelan huimasta kasvusta, olen yhtynyt opposition välikysymykseen ja kannatan täällä tehtyä ehdotusta perustellusta päiväjärjestykseen siirtymisestä. (Ed. Laine: Kenen ehdotusta puhuja kannattaa?) Näin siksi, ettei

hallitus ymmärrä ministeri Kanervaa lukuunotamatta, miten suuri yhteiskunnallinen onnettomuus työttömyys on. Hallitus ei ansaitse eduskunnan luottamusta.

Jos hallitus luottamusäänestykseen kaatuu, mikä kyllä olisi maailman kahdeksas ihme, SDP on otettava mukaan hallitusvastuuseen. Sen sijaan sinne ei tarvita lobbareita eli ay-liikkeen tai teollisuuden edustajia. Poliitikkojen pitää sentään hoitaa ne asiat, jotka poliitikoille kuuluvat, eikä luovuttaa kaikkea valtaansa tämän talon ulkopuolelle.

Toinen varapuhemies: Ed. Ukkola, on tehty kolme perusteltua päiväjärjestykseen siirtymistä tarkoittavaa ehdotusta. Mitä näistä ed. Ukkola kannattaa?

Puhuja: Ed. Laine oli aivan oikeassa, pyydän anteeksi kokemattomuuttani. Minä kannatan ed. Lindroosin tekemää ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi.

Työministeri Kanerva: Herra puhemies! Ensin vähän perustaa arvioiden tekemiselle. Koska huomaa, että tieto ei ole ryhmäpuheenvuoron käyttäjiä tuoreella tavalla tavoittanut, on aihetta tässä yhteydessä se yhteisesti kertoa. (Ed. Kalliomäki: Anteeksi, mikä tieto?) — Voin kertoa sen välihuudoilla tai -huudoilla, aivan sama minulle. Herra puhemies! Tämän päivän tiedot antavat täyden perustan sanoa, että työttömyyden suhdannehuippu on Suomessa ohitettu, sillä työttömyys on Suomessa laskenut ensimmäistä kertaa puoleentoista vuoteen, täysin päinvastoin kuin esimerkiksi välikysymysten esittäjien toimesta yritettiin analysoida ja tulkita. Hämmästyttävää osaamattomuutta lukea tilastoja! Täysin uskomatonta kykenemättömyyttä nähdä, mitä tässä suhteessa on tapahtunut!

Kausityöttömyys on aina — ed. Kalliomäki, teidän painoanne tässä punnitsematta — tammikuussa korkeimmillaan. Olisi, ed. Kalliomäki, hyvä tuntee asiat ennen kuin lähtee tällaisella foorumilla kädenvääntöön. Sen vuoksi tuntuu oudolta, että sillä asiantuntemattomuudella, jolla tässä suhteessa lähdettiin väittämään mustaa valkoiseksi, tullaan eduskunnassa se vielä niin arvovaltaisen puolueen kuin SDP:n eduskuntaryhmän ensimmäisen välikysyjän nimissä esittämään. Sen vuoksi on syytä sanoa vielä kerran riittävän provosoivasti, että työttömyydessä on tapahtunut selkeä käänne parempaan. Eikä tätä asiaa saa venkoilemalla yhtään miksikään, ei

edes ed. Kalliomäki, vaikka ensimmäisenä on välikysymyksen ollutkin allekirjoittamassa.

Tammikuun lukuja kannattaa nimittäin suhteuttaa esimerkiksi niihin joulukuun lukuihin, joita sosialidemokraattisen puolueen pää-äänenkannattaja oli esittänyt tammikuun luvuiksi. Olen muistavinani, että sosialidemokraattinen lehti esittää, että tammikuun luvut tulevat olemaan 365 000. Jään kysymään, haluttiinko dramatisoida ja lavastaa sopivat kulussit välikysymyksen tekemiselle? Vai mitä tästä voidaan päätellä, koska näin pahasti vedetään pieleen eikä tiedetä, missä vaiheessa vuoden kiertoa työttömyys on aina ollut Suomessa korkeimmillaan?

Sen vuoksi on tässä asiassa hyvin perusteltua sanoa, että olisi erittäin hyvä tuntee perusfaktat ennen kuin lähdetään perusteettomaan keskusteluun. Sillä normaalisti kausivaihtelun mukaan tapahtuvan työttömyyden mukaan arvioituna työttömyys olisi noussut 20 000:lla joulukuisesta. Lasku tässä suhteessa on siis kiistanon merkki siitä, että tässä on päästy paremmalle tolalle. Minusta sitä pitäisi tervehtiä myönteisenä ilmiönä, ehdottoman myönteisenä ilmiönä, sillä meillä on sellainen logiikka työttömyysilmiöissä, että ensimmäisenä meillä tahtoo aina olla laskemassa lomautettujen ja lyhennettyä työviikkoa tekevien ihmisten määrä. Niissä tämä on selvimmin luettavissa myöskin. Lomautettujen määrä on laskenut 20 000:lla, lyhennettyä työviikkoa tekevien määrä on laskenut 12 000:lla. Jossakin tietysti syy on. Se on siinä satsauksessa, jota on haluttu talous- ja työllisyyspolitiikan kautta tähän tilanteeseen antaakin avoimen sektorin kilpailukyvyyn parantamisena ja toimintaedellytyksien kaikkinaisena kohenemisena.

Tässä suhteessa sanon hyvin voimakkaasti vielä, herra puhemies, että puhukaamme samoista asioista: Älkäämme antako kiusantekijälle periksi näissä keskusteluissa. Niin houkuttelevaa kuin olisi poliittisista syistä maalata maisema toisenlaiseksi, älkäämme sortuko siihen. Toisin sanoen uusien työttömien virta työvoimatoimistoihin on tällä haavaa supistumassa ja lyhyksetoinen työttömyys laskemassa.

Ilmiön toinen puoli on erittäin valitettava, ja siihen viittasin välikysymyspuheenvuorossa. Se on se, että pitkäaikaistyöttömyys on lisääntymässä, ja siihen asiaan, uskon, on erityisen suurta tarvetta Suomessa käydä hyvin päättäväisin toimin käsiksi. (Ed. Laine: Työllisyyslain muutos!) Tässä suhteessa tarvitaan yhteisiä ponnistuksia niin hallituksen, eduskunnan, etujärjestöjen, elinkeinoelämän kuin muidenkin tehojen

suunnassa. (Ed. Rinne: Paljonko työttömyysaste on laskenut?)

Tässä mielessä uskon, että lähikuukausina uusien työttömien määrä, ainakin lyhytkestoinen työttömyys, alkaa Suomessa laskea. Minä olen tässä suhteessa toiverikas, sillä jotakin tehtyjenkin päätösten tuloksena pitää alkaa tapahtua. (Ed. Vähänäkki: Niin pitäisi!) — Ja tapahtuu, ed. Vähänäkki, niin kuin äsken halusin tässä todistaa. — Sen vuoksi minä uskon, että tätä asiaa on syytä pitää myönteisenä ilmiönä tämän kaiken kurjuuden keskellä. Tämän ilmiön reunukset ovat edelleen mustat, ei sitä kukaan kiellä. Mutta sen vuoksi, että asiassa on jotakin valoa nähtävissä, tämä asia on syytä tässä yhteydessä todeta.

Herra puhemies! Toinen seikka, johon haluan kiinnittää ryhmäpuheenvuorot kuultuani huomiota, on käsittämätön väheksyminen työministeriötä kohtaan. Menkäänpä selittämään näille ihmisille, jotka tekevät suomalaisten työttömien puolesta tänä päivänä työtä käytännön tasolla, hieman näitä perustelujanne ja näkemyksiänne, tai meidän ministeriömmekin ihmisille, millä te voitte sanoa, että työministeriö on jäänyt jossakin asiassa jyrän alle. (Ed. Jaakonsaari: Hallituksessa!) — Jos joku hallitusta edustava taho esittää poikkeavan näkemyksen, siis erimielisyyden siihen nähden, mitä joko työministeri tai työministeriö on eri yhteyksissä esittänyt, (Ed. Jaakonsaari: Me seuraamme päätöksiä!) niin miksi pitää seurata sen toisen puheenvuoron käyttäjän käsityksiä ja väitteitä ja sanomisia, kun hallitus on tehnyt nimenomaisen päätöksen siitä, että työllisyysvetoinen lisäbudjetti tähän maahan tehdään? Kertokaa minulle, miksi väitätte mustaa valkoiseksi tässäkin, kertokaa. Minä varmasti kuulen sen perusteltuna aivan lähimmissä puheenvuoroissa. Tuntuu oudolta, että lähdetään väittämään asioita, jotka ovat hyvin teidän tiedossanne.

Hallitus on tehnyt ratkaisun siitä, että me teemme lisäbudjetin ja tulemme sen tekemään uskoakseni helmi — maaliskuun vaihteen tietämillä, niin että se tulee eduskunnassa käsiteltäväksi. Sen vuoksi en hyväksy sitä, että tätä keskustelua käydään myöskin tällä täysin väärällä väitteellä, että työministeriön näkemykset olisivat tulleet hallituksessa tyrmätyiksi. Jos ei nyt muuhun tarvitse viitata, niin jos ette tulleet kuunnelleiksi pääministerin puheenvuoroa, lukekaa se ainakin. (Ed. Pulliainen: Ei siinä sanottu mitään!) — Siinä todettiin muun ohella se, että meidän on kyettävä tekemään myöskin

elvytystoimenpiteitä niiden toimenpiteitten lisäksi, joita työllistämistoimet sinällään työministeriön esittämänä edellyttävät.

Hallitus tulee tekemään valikoivan elvyttämisen mukaisen työllisyyslisäbudjetin. Piste. Ilman tulkintoja. (Ed. Jaakonsaari: Millä se maksetaan?) Eikä kannata venkoilla sitä asiaa yhtään miksikään muuksi, vaikka oppositiopolitiikan vinkkelistä katsottuna varmaan olisi herkullista sanoa, että hallitus ei tee yhtään mitään. Mutta ei kannata rakentaa oppositiopolitiikkaa hiekalle, hyvät ystävät. Käyttäkää argumentteja eikä vain niitä tunnereaktioita, joita tietysti noloon asemaan ajautuminen sinänsä aiheuttaa.

Herra puhemies! Minä olen hieman myös sitä mieltä, että on ehkä aihetta panna avustajia ja kanssatoimihenkilöitä, työntekijöitä, vähän koviille, sillä kaikesta päätellen, herra puhemies, on päässyt käymään sillä tavalla, että puheluonnokseni on päässyt vuotamaan työpöydältäni vähän tarpeettoman laajalle. Sillä miten muuten on, herra puhemies, selitettävissä se, että oppositio käyttää täsmälleen samaa reseptiä ja samassa järjestyksessä, kuin omassa hallituksen nimissä esittämässäni välikysymysvastauksessa olen juuri esille tuonut? Lukekaa ed. Kalliomäen puheenvuoro, katsokaa, mitä oli ed. Lindroosin tekstissä esitettyä: Siellä on samassa järjestyksessä samat asiat, joita Kanerva esitti hallituksen puolesta hallituksen käsittelyn jälkeen hallituksen hyväksymänä sen osalta, mitä tässä maassa pitää tehdä. (Ed. Jaakonsaari: Halpamaista!) Minkä ihmeen takia samat asiat, samat kohteet, samat menet, samassa järjestyksessä? Näyttää siltä, että eväät on otettu nimenomaan minun esittämästäni puheenvuorosta. Mihin muuhun johtopäätökseen voi tulla?

Sen vuoksi olen tietysti erittäin mairiteltu siitä, että esitetty linjaus saa eduskunnassa selkeästi tukea taakseen. Se on hyvä asia, sillä varmaa on se, että eduskuntaa tarvitaan näissä talkoissa monen monituisissa yhteyksissä. (Ed. Jaakonsaari: Ihanko totta?) Sen vuoksi on myöskin syytä uskoa, että se linjaus, jolla työllisyyttä pyritään aktiivisen työvoimapolitiikan ja talouspolitiikan keinoin toteuttamaan, tulee saamaan myöskin sulavan käsittelyn eduskunnassa osakseen.

Ed. Rimmi ryhmäpuheenvuorossaan esitti kysymyksen: ”Jos hallitus keskustelun päätteeksi saa luottamuksen, minä esitän kuitenkin työministerille kysymyksen, pyytääkö arvoisa työministeri eroa, jos ei saa työllistämishjelmaansa läpi.” Nyt, ed. Rimmi, on käynyt sillä tavalla,

että hallitus on jo päättänyt siitä, että työllistämishohjelma tehdään. (Ed. Astala: Kertokaa, mitä se sisältää!) Näin ollen kysymys on vähän post festum, ja tässä mielessä ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin todeta, ettei tähän kysymyksen nyt ole annettavissa ajankohtaista vastausta.

Minä pidän tosiasiana sanottuna hyvin suuressa arvossa sitä, että eduskunnassa on siinä määrin pitkälle ulottuva yhteinen näkemys siitä, millä keinoin ja millä tavoin työttömyyttä pitää lähestyä sekä inhimillisenä kysymyksenä että taloudellisenä ilmiönä sekä yksilötasolla että yhteiskunnan tasolta katsottuna. Se on hyvä asia. Ja tähän maahan kyllä mahtuu pientä miekkailuakin sen osalta, mitä keinoja kussakin vaiheessa tilanteen hoitamiseksi sovelletaan.

Edessäni on myös kirjallisena ed. Mäkelän puheenvuoro, joka oli mielenkiintoista kuultavaa monessa suhteessa. En sitä kaikista mielenkiintoisista yksityiskohdista huolimatta lähde tässä enempää arvioimaan.

Eräaseen yksityiskohtaan haluaisin viitata. Ei hänen puheenvuorossaan, mutta lukuisissa muissa ryhmäpuheenvuoroissa tuli esille pk-sektorin toimintamahdollisuuksien parantaminen: aivan oikein, ehdottomasti oikein. Pidän sitä hyvin tärkeänä linjauksena myöskin. Sanottiin, että mahdollisuus järjestää takuukysymykset pitäisi saada paremmalle tolalle. Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys eräitten elinkeinojen valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta. Sen mukaan Valtiontakuu keskus voi tarjota takauksia pienten ja keskisuurten yritysten uusille pankkilainoille. Jos oikein muistan, tämä määrärahopotti kasvoi 1 miljardista 3 miljardiin markkaan. Käsitelkää nopeasti ja tehokkaasti se. Se on eduskunnan sylissä oleva asia ja toivottavasti nopeasti täältä vastauksensa saava.

Herra puhemies! Ei poliittinen perusta työllisyyden hoitamiseksi valtavan ongelmallisista tai toisensa poissulkevista aineksista ole koottavissa. Aktiivista työvoimapolitiikkaa, investointien aikaistamista vaaditaan likipitään kaikissa ryhmäpuheenvuoroissa, infrastruktuuri-investointeja, rakenneuudistuksia, perusrakennusinvestointien tukemista jne. Ei ole mielestäni kovin suuri ongelma tästä löytää sellaista linjausta, jolla suomalaisessa yhteiskunnassa päästään paremmin työttömyyden herraksi. Siihen tämän talon on ponnisteltava. Siihen mahtuu pientä poliittista kisaakin joukkoon. En pidä sitäkään ongelmallisena. Maustettuna ruoka tuntuu aina

paljon mielenkiintoisemmalta ja maistuu paremmalta. Mutta koetaan edes pysyä totuudessa, tai jos sitä ei tiedetä, otetaan siitä selvää. Tässä mielessä toivon, että nyt eduskunnassa yksittäisten edustajien puheenvuorojen kautta voimme hieman tulla lähemmäksi totuutta emmekä ammu toisiamme niillä perusteilla, joihin ei tässä kannata mennä. Tässä tarvitaan kaikkia niitä näkemyksiä, joita on välikysymyksessä mutta jotka ilahduttavan läheisesti ovat täsmälleen samat, joita omassa välikysymysvastauksessani esitin.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kanerva oli selvästikin poissa tolaltaan. Jos se johtuu siitä, että työttömyys todella on tällä hetkellä niissä suurissa luvuissa, joita ei voi millään perusteella hyväksyä eikä millään perusteella kaunistella, okei. Minusta tämä tolaltaan meno on ymmärrettävää. Jos se johtui esimerkiksi siitä, että omassa puheenvuorossani sanoin hallituksessa olevan sekä raskasta että kevyttä kalustoa, ministeriä rauhoittaakseni sanon, että minusta ministeri Kanerva on kokoomuksessa raskasta kalustoa ilman muutta. Mutta tarkoitin sitä, että hallituksessa kokoomus on kevyttä tavaraa, ja se on hallituksen suuri ongelma.

Kokoomuksen ministeri Kanervan kautta esittämät työllisyyspoliittiset näkökohdat ovat monelta osaltaan olleet samanlaisia kuin opposition ja sosialidemokraattien esittämät. Mutta kun kokoomuksen ministeriryhmästä mm. ministeri Viinanen on hyvin selkeästi eri linjoilla kuin ministeri Kanerva, se tuo oman selvästi väriä antavan sävynsä ministeri Kanervan äskeeseen esiintymiseen.

Mitä tulee ministeri Kanervan teeseihin, jotka ovat kuulemma hänen työpöydältään kulkeutuneet sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoroihin, minä totean, että niistä teeseistä, joita me esitimme, on esitetty merkittävä osa jo viime keväänä, sen jälkeen useaan otteeseen pitkin syksyä ja viimeksi kaksi viikkoa sitten sosialidemokraattisen puolueen julkistamassa ohjelmassa. Jos sieltä on ministeri Kanervan työpöydälle jotain kulkeutunut, se ei ole enää meidän asiamme.

Työministeriön vähättelemisestä sanon: päinvastoin Me olemme hyvin monissa yhteyksissä julkisuudessa kertoneet, että työministeriössä on tehty hyvää työtä ymmärtäen, että työttömyysongelma on saatava nopeasti ratkaistua toisella tavalla kuin tähän saakka on tapahtunut.

Kiistelemättä siitä, mikä on trendi, odottaamme helmikuun työttömyyslukemia. Toivotavasti ne ovat sen suuntaiset kuin ministeri Kanerva antaa ymmärtää. Joulukuu ei tässä kuitenkaan ole oikea vertailukohde, koska silloin lomautukset olivat ratkaisevan suuria.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin puuttunut työttömyyden alenemiseen. En ole ymmärtänyt täällä käydyssä keskustelussa, että täällä olisi vähätelty työttömyyden alenemista, mutta ei se ole kuitenkaan niin dramaattisesti laskenut, että siitä voisi tehdä todella sen suuruusluokan numeron, minkä ministeri Kanerva teki. Totta kai me tervehdimme jokaista työpaikkaa ja jokaisen ihmisen työttömyyden päättymistä suurella ilolla, koska se on aina onnellinen tapahtuma hänelle. Mutta ei mielestäni tällaista mahtavaa rinnannostamista siitä, kuinka työttömyys olisi roimasti laskussa, vielä näillä luvuilla kannata esittää.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. L i n d r o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti olen pahoillani siitä, jos arvoisa työministeri on saanut sellaisen käsityksen, että puheenvuoroni olisi perustunut joihinkin vuotoihin työministeriöstä eduskuntaan. Näin ei ole tapahtunut, vaan vakuutan, että tiedän, miltä työtä tekevän tai työttömän hiki haisee. Luulen, että tässä talossa on eräitä päätöksentekijöitä, jotka sitä eivät ikinä ole kokeneet. Minun ei tarvitse perustaa mielipidettäni mihinkään vuotoihin, vaan pystyn sen yhtenä kansanedustajana ääneen sanomaan.

Kuitenkaan ei niin huonoa asiaa, ettei jotain hyvääkkin. Ministeri Kanervan äsken käyttämässä puheenvuorossa oli hyvää se, että hänen äänensävynsä oli sellainen, että se saattaa jatkossa koitua työttömänä olevien eduksi. Niin kuin vanha kansa sanoi, ei mitään muuta kuin palavia tappuroita hyvin kehittyneen hännän alle, niin kyllä tämä homma tästä vielä iloksi muuttuu.

Kun Ilkka Kanerva ministerinä sanoi, ettei hän hyväksy keskustelun sävyä eikä pidä oppositiopolitiikkaa rakentaa hiekalle, niin se on eräs asia, johon pitäisi kansanedustajien kiinnittää todella vakavaa huomiota. Olemmeko me täällä rakentamassa mielipiteitämme hiekalle pönkittäksemme hänen kaltaistaan ministerin toimin-

taa? Minun näkemykseni mukaan emme ole. Ei ministeri Kanervaa pidä liikaa kehua. Koko hyvä asia menee pilalle. Häntä pitää sen verran savustaa, että häneltä löytyy jatkossakin tuolaista kiihkeätä äänensävyä, mitä äsken löytyi. Minä luulen, että pitkällä aikavälillä se kuitenkin koituu näiden työttömien hyväksi.

Mitä tulee tilastollisiin työttömyyslukuihin, niin kyllä minun täytyy henkilökohtaisesti olla sitä mieltä, että ei niissä paljon vielä ole kehittymisen varaa. Kyllä sen hengen, mikä tämän talon edessä äsken oli työttömillä ihmisillä, parantamiseen vaaditaan vielä paljon toimenpiteitä jatkossakin.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä olen närkästynyt siitä, että työvoimaministeri yrittää selvittää nokkeluudella, retoriikalla ja pikkuausioitten esille nostamisella tästä tosissaan vaikeasta tilanteesta. Me olemme seuranneet jo tarpeeksi sitä arvotonta näytelmää, että työministeri Kanerva esittää elvytystä, niin kuin monet ekonomistit ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmäkin ja seuraavana päivänä valtiovarainministeri Iiro Viinanen ilmoittaa julkisuuteen, että ei penniäkään ja että taloutta nyt kerta kaikkiaan vain sopeutetaan ja rakennemuutosta tehdään joukkotyöttömyyden kautta. Elvytyksen isyydestä ja äitiydestä on turha keskustella. Me emme kiistele, kuka on isä ja kuka äiti, olkoot Ilkka Kanerva sen isä. Tärkeintä on, että hallitus tunnustaa tämän lapsen, että hallitus tekee jotain. Me olemme todella tähän herra Orwellin politiikkaan kyllästyneitä, että säädetään työllisyysvero, joka itse asiassa lisää työttömyyttä.

Herra työvoimaministeri! Minä pelkään, että teidän työllisyyslisäbudjettinne merkitsee uutta työllisyysveroa eli raippaveroa. Olemme saaneet toki tietää, että se on tulossa, mutta tiedämme myös, että se rahoitetaan julkisen sektorin säästöillä. Se tietää sitä, että työttömyys siirretään alalta toiselle ja jopa alueelta toiselle, koska esimerkiksi kehitysalueilla valtaosa ihmisiä työllistyy kuntien ja valtion toimesta.

Me emme hyväksy sitä, että pelkät otsikot otetaan, jos niitten taustalla ei ole todellista pyrkimystä voittaa joukkotyöttömyys. Sitä pyrkimystä ei ole ollut tällä hallituksella. Työvoimaministerillä sitä kenties on jonkun verran ollut ainakin retoriikan tasolla, mutta valitettavasti epäluottamus työvoimaministeriä ja koko hallitusta kohtaan lisääntyi eikä vähentynyt tämän keskustelun aikana.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä minä ihmettelin nimenomaan ministerin puheenvuoron sävyä, kun hän sanoi, että ryhmäpuheenvuorot olivat käsittämättömiä, ja voimakkaasti arvosteli sitä, mitä ryhmäpuheenvuoroissa oli kerrottu. Ministerin sävy pakottaa nyt ajattelemaan, onkohan sittenkin ministerillä paljon vaikeuksia hallituksen sisällä ja ehkä omassa ryhmässään juuri elvytyspolitiikan tavoitteen osalta. Minä en oikein muutoin jaksa asiaa ymmärtää.

Jos puhutaan, kuka on elvytysohjelman isä tai äiti, niin esimerkiksi vasemmistoliiton taholta on jo viime keväästä saakka vaadittu valikoivaa sosiaalista elvytystä. Jos työministerin pöydältä olisi tällainen paperi kopioitu, josta ministeri puhui, niin sitä minä en usko. Kyllä ryhmillä itsellään on paljon enemmän eväitä tehdä sellaisia puheenvuoroja, joita ryhmäpuheenvuoron pitäjät käyttivät.

Minä olen aikaisemmin ilmaissut selkeästi kannattavani sitä ohjelmaa, jonka ministeri julkisti tammikuussa vaatien rahaa työministeriön käyttöön työllistämistoimiin. Nyt alankin epäillä, että onkin ollut huono asia, että opposition taholta on annettu kannatusta, koska se näin hermostuttaa. (Ed. Rinne: Se on kuoleman suudelma!) Mutta minä haluaisin kuitenkin rauhoittaa ministeri Kanervaa: Kun esimerkiksi nykyinen pankinjohtaja Sorsa Tampereella ennen vaaleja käytti ohjelmapuheenvuoron, niin Ahon hallitus on sen ohjelman juuri ominut. En ole kuullut, että sosialidemokraatit olisivat olleet siitä vihaisia.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en kyllä oikein ymmärtänyt, minkä vuoksi ministeri Kanerva niin hermostui siitä, kun täällä ryhmäpuheenvuoroissa sanottiin, että työttömyys ei juuri ole laskenut. Eihän se ole laskenut, jos se on laskenut 4 000 työttömällä ja työttömiä on 350 000. Paljonko se on prosepteissa ministeri Kanerva?

Olisin puuttunut vielä tähän toiseen, paljon mielenkiintoisempaan asiaan eli tietovuotoon. Kun ministeri Kanerva nyt epäilee, että oppositio tai demarit ovat saaneet hänen pöydällään olevan paperin käyttöönsä, niin minä olisin kysynyt toisin päin: Onko ministeri Kanerva itse kirjoittanut tämän ohjelmansa ja puheensa? Onko hän itse ajatellut sen vai onko se sattumalta ministeriön virkamiehen ajattelema ja kirjoittama? Tässä mennään kolmanteen ongelmaan eli voi kysyä, miten soveliasta on, että ministeri-

ön huippuvirkamies toimii puolueen asiantuntijana ja ministerin asiantuntijana.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva tavattoman taitavasti ohjasi tämän keskustelun sivuraitteille. Tästä syntyy tavattoman irvokas keskustelu, ja puuttuu enää se, että tämän päälle me äänestämme siitä, kenellä on suurin sielun tuska: väärinymmärretyllä, paperinsa hukanneella työministerillä vai niillä muutamalla sadallatuhannella työttömällä, joita edelleen, arvoisa työministeri, maassa on kohtuuttoman paljon. Minusta on hyvä, jos työministeri kykenee näinäkin aikoina säilyttämään optimisminsa ja levittämään sitä ympärilleen. Mutta ei ole syytä näistä äkillisistä muutoksista lyödä kovin paljon rintoihinsa, enkä minä niin tavattoman ylpeä olisi siitä työllistämispaketistakaan, joka on hyvin kapealainen.

Ennen kaikkea hallituksen pitäisi kiinnittää huomiota siihen, että parhaimmillaan työllistämispaketeilla ei pystytä puuttumaan kuin hyvin marginaaliseen työttömien ryhmään. Suurin ongelma on hallituksen harjoittama yleinen talouspolitiikka, joka syventää työttömyyttä, syventää lamaa ja johon ministeri Kanervan työllistämispaketit tuovat osaltaan vain hyvin kapeata lievitystä. Sen vuoksi me emme jaksa hurrata tälle hallituksen politiikalle ja sen vuoksi virta työvoimatoimistoihin meidän mielestämme ei ole tyrehtymässä, niin kuin ministeri sanoi, vaan se jatkuu syvänä ja leveänä.

Pääministeri vastasi välikysymykseen ylimielisesti. Ministeri Kanervan vastaus taas oli kokonaisuudessaan yksityiskohtaisia konsteja, joilla hyvin kapea-alaisesti lievitetään työttömyyttä, jos ollenkaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Kanerva ilmeisesti tiesi, että verbaalinen lahjakkuus ja mitäänsanomattomien sanojen peräkkäin asetteleminen ei nyt tässä tilanteessa auta. Sen vuoksi hän todella ylitti itsensä. Hän oli tuolla estradilla aivan omassa luokassaan ja onnistui niin hyvin, että muutama meistä kansanedustajista meni tuohon paperinhukkumisvipuun ja tarttui siihen kuin särki matoon, aivan tällä tavalla.

Ministeri Kanerva kuitenkin puhui itseään vastaan: Hän puhui ensin siitä, että vuodenvaihteessa kausityöttömyys luonnollisesti aina aiheuttaa työttömyyden kasvua. On selvä asia, että kun kausityöttömyyden huippu on ohi, silloin

työttömyys laskee vähäisellä määrällä, kuten nytkin on tapahtunut. Tällä ei siis, ministeri Kanerva, ole mitään merkitystä siihen, onko Suomessa käännytty parempaan suuntaan vai ei. Kun katselin eilen illalla television uutisia, siellä oli useita sellaisia infoja, joissa eri työnantajat lomauttavat lopullisesti tai tilapäisesti työntekijöitään. Minä uskon, että ministeri Kanervan näkemys ei nyt kehenkään oikein painunut. Hän myönsi, että kysymys oli 4 000 työttömästä, joiden osalta työttömyys on poistunut. Kysymys oli tietyllä tavalla kuplasta, vuodenvaihteen kuplasta. Se saadaan siis unohtaa. Työttömyys on vähintään yhtä suurta kuin aikaisemminkin ja todennäköisesti valitettavasti tulee kasvamaan kevättalvella.

Työvoimaministeri Kanerva pahoitteli sitä, että hänen ministeriötään arvosteltiin. Ei tässä ole ministeriötä vastaan välikysymystä tehty vaan koko hallitusta, jonka eteenyönnetynä pesäkkeenä nyt työvoimaministeri tietysti kantaa vastuuta. Ei tästä nyt niin hirveästi kannata, ministeri Kanerva, itseensä ottaa, vaikka täällä joutuu arvosteltavana olemaankin.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kuvittelin tähän asti, että työministeri tuntee jonkin asteista nöyryyttä kantaesaan hartioillaan tämän katastrofityöttömyyden taakkaa, työttömyyden jollaista tässä maassa ei ole koskaan aikaisemmin ollut. Mutta minun kuvitelmani oli näköjään täysin väärä. Esiintyminen oli todella ylimielistä, röyhkeää ja öykkärimäistä nimenomaan tämän maan työttömiä kohtaan.

Meillä on tässä maassa tänä päivänä tasan 337 329 työtöntä ja meillä on tasan 337 329 työtöntä liikaa. Se on katastrofityöttömyys tässä maassa. Sen lisäksi meillä on uhkana se, että pitkäaikaistyöttömyys on lisääntymässä, kuten itsekin totesitte. EY-maissa pitkäaikaisyöttömyys muuten on noin 50 prosenttia keskimäärin työttömistä, joten ilmeisesti hallitus on hankkimassa samanlaisen pitkäaikaistyöttömyyden myöskin meille. Nuorisotyöttömiä meillä on tällä hetkellä 62 300. Lähes joka viides nuori on työtön. Opiskelijat eivät voi löytää tulevana kesänä työharjoittelupaikkoja, jotta he voisivat valmistua. Te puhutte täällä sellaiseen sävyyn kuin äsken puhuitte. Se oli minusta täysin uskomatonta, enkä olisi voinut kuvitella, että sen kaltaista saa kuulla työministeriltä, jolla kyllä näköjään tuntuu olevan

hyvin hauskaa tässäkin tilanteessa. Ehkä se sitten tuntuu hänestä hauskalta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva äskeisessä puheenvuorossaan epäili, että häntä ruvetaan poliittisesti ampumaan, niin kuin hän asian ilmaisi. Ilmoittaudun niihin, jotka eivät halua häntä poliittisesti ampua, sillä minusta oli hyvin merkittävä ilmoitus, että työttömyyden huippu on pysyvästi taitettu ja nyt alkaa työllisyystilanne merkittävästi parantua.

Kiinnitän kuitenkin arvoisan ministerin huomiota siihen, että näyttönä hänellä tästä trendimuutoksesta oli 1 prosentin muutos. Ilmoitan hänelle, että tilastotieteellisesti tällainen 1 prosentin muutos ei millään tavalla riitä osoittamaan todellista muutosta. (Ed. Jaakonsaari: Siirretään ampumisajankohtaa!) — Ed. Jaakonsaari tulee käyttämään uuden vastauspuheenvuoron, jossa hän ilmoittaa uuden ampumisajankohdan demareiden taholta.

Lisäksi, arvoisa ministeri, kiinnitän huomiota siihen, että viime keväänä se hallitus, jossa olette jäsenenä, käytti 7 miljardia markkaa tulonsiirtoja ns. elvytykseen eikä se johtanut yhtään mihinkään. Ilmeisestikin koko operaatio oli täysin pieleen suunniteltu ja toteutettu. En ihmettele, että teistä on tullut hyvin arka hoitamaan näitä asioita kuntoon, kun tuollaisetkaan operaatiot eivät tuota mitään tulosta.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkola esitti kysymyksen, mikä on työttömyysprosentti tällä hetkellä. Se on 13. Ministeri Kanerva, se on Suomen kaikkien aikojen ennätys. Kun näin on, kun olemme emme vain kriisissä vaan käytännöllisesti katsoen katastrofissa, niin oli todella käsittämätön se sävy, jossa te lähestyitte tätä pulmaa, pulmakimpua, tätä suomalaisen yhteiskunnan kohtalon kysymystä. Te sanoitte, että oppositio rakentaa hiekalle ja oppositio on joutumassa noloon asemaan! Kyllä minusta tässä hallitus on se, joka rakentaa hiekalla ja ennen kaikkea hallitus on joutumassa noloon asemaan. Hyvin kuvaavaa on, ministeri Kanerva, että te vetositte pääministeri Ahon puheenvuoroon, jossa ei sanottu yhtään mitään. Sen sijaan te ette sanonut mitään ministeri Viinosen hyvin monista esiintymisistä, jotka ovat täydellisessä ristiriidassa sen kanssa, mitä te olette joskus parhaina hetkinäne esittänyt.

Sanoitte, että täällä arvostellaan työministeri-

ötä epäoikeudenmukaisella tavalla. Täällä ei arvostella työministeriötä, mutta täällä arvostellaan tavattomasti työministeriä ja vielä enemmän kuin työministeriä täällä arvostellaan tämän maan tällä hetkellä istuvaa hallitusta, jolla ei ole minkäänlaista kokonaisnäkemystä talouspoliittisiksi linjanvedoiksi niin, että työttömyys kääntyisi laskuun, mitä me kaikki tässä olemme ajamassa takaa. Toivon, että myös ministeri Kanerva.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva ei varmaan sääliä kaipaa, mutta sääli on vähän, että hän joutuu täällä puolustamaan hallitusta, joka tosiasiana on pääsyyllinen siihen tilanteeseen, joka meillä nyt on, ei tietenkään suorastaan lamaan eikä välttämättä kokonaisuudessaan työttömyyteenkään, mutta siihen, että tilanne kulkee yhä huonompaan suuntaan. Sen takia tuntuvat nämä selitykset hyvin kummallisilta, kun aivan muutama viikko sitten hyväksyimme täällä budjetin, jota koko oppositio hyvin voimakkaasti arvosteli juuri siitä, että se on syventämässä lamaa, sen veroratkaisut ennen kaikkea olivat tuomassa tilannetta yhä pahemmaksi. Nyt sitten selitellään taas hyvin kauniin sanakäärteillä, miten työttömyys on erittäin vaikea yhteiskunnallinen ongelma ja asettaa uhanalaiseksi koko yhteiskuntamme arvoperustan. Näitä asioita olisi pitänyt ajatella silloin, kun yritettiin tehdä uutta talouspoliittista linjausta. Mutta kun hallitus ei siihen ole kyennyt, niin ei se ole tätäkään ajatellut.

Minusta on hyvin hämmästyttävää, että ministeri Kanerva ottaa tämän asian jonkinlaisena leikkilisenä kaksintaisteluna opposition ja hallituksen välillä. Se on todella tämän suuren kansallisen ongelman vähättelyä. Ei tässä ole todellakaan kysymys siitä, että me huviksemme täällä suutamme pieksämme, vaan siitä, että me koetamme saada hallituksen vastaamaan, hallituksen tekemään jotakin, jotta työttömien asema parantuisi ja jotta uusia työllistämistoimia voitaisiin aikaansaada.

Ainoa valoisa piirre tässä näyttää olevan se, että jopa pääministeri Aho on tunnustanut, että tarvitaan elvytystoimia, jopa sellaisia, jotka voisivat valtion toimin aiheuttaa piristystä työllisyystilanteeseen. Aiemmin nämä tuomittiin kokonaan tarpeettomina.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perusongelmahan tässä on se

itsestäänselvyys, että tämä työttömyys on liikaa, jokainen työtön on liikaa ja siinä eivät saivartelut auta.

On todellakin käsittämätöntä se ylimielinen tapa, jolla hallitus tähän suhtautuu. Ensinnäkin se, että tänään pääministeri ja torstaina ulkoministeri järjestävät itsensä pois maasta silloin, kun on kysymys näin tärkeästä asiasta ja hallituksen luottamuksen äänestämisestä. Todennäköisesti pääministeri Aho tällä hetkellä Pariisin-lennolla poksauttelee samppanjapulloja siinä mielessä, että kokoomus on jäänyt täällä yksin vastaamaan sekä taloudesta että työllisyystilanteesta.

Tätä asiaa minusta ministeri Kanervakaan ei ole oikein huomannut: Keskusta on hallituksessa koko ajan vastannut maataloudesta, jota kokoomuskin on ruvennut tukemaan, siis hoitanut maan asioita hoitamalla maataloutta, kun pitäisi hoitaa maan taloutta. Keskustalla on mennyt sekaisin se, mitä on maatalous ja mitä maan talous, mutta kokoomuksellakin on mennyt, tällä kykyalueella, se sekaisin, milloin on kysymys maan taloudesta ja milloin maataloudesta.

Näyttää myös siltä, että pääministeri Aholla on kyky paitsi politiikassa olla väärään aikaan väärässä paikassa, mutta vielä urheilussakin: Silloin kun suomalaisten parhaimmat menestykset ovat takanapäin, hän ilmestyy olympiakisoihin katsomaan, miten kähän tässä lopuksi käy, kuten hallitukselle.

Mutta missä on täältä keskustapuolue? Täältä on keskustapuolue poissa. Se ei vastaa näistä kysymyksistä käytännössä lainkaan. Tässä mielessä voidaan ihmetellä sitä, että silloin kun tämä televisioitiin, ministerit esittivät sektoreittain, mitä mieltä he ovat, mutta kun ei televisioida, ministerit eivät ole selittämässä sektoreittain, miten työttömyys poistetaan Suomesta.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajatoverit Pulliainen ja Kekkonen jo oikeastaan sanoivatkin työttömyyden kasvun pysähtymisestä tälle tasolle, ja ministeri pyysi ottamaan selvää, mikä on tilanne. Minä nyt sitten otan selvää eli kysyn ministeriltä.

Ensimmäinen kysymys: Hyväksyykö hän työttömyysasteen työttömyyden mittariksi? Tähän saakka se on Suomessa hyväksytty ja myös ulkomailla.

Tältä pohjalta kysymys: Mikä oli joulukuun työttömyysaste ja mikä oli tammikuun työttömyysaste? Ministerin velvollisuus on tämä tietää

sen puheenvuoron jälkeen, jonka hän käytti syyttäessään oppositiota vääristä tiedoista.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tulee tietysti monessa puheenvuorossa toistoa, mutta se on varmasti hyvin terveellistä ministeri Kanervalle kuulla.

Elämme todellakin kansamme historian ja itsenäisyyden ajan vaikeinta työttömyysaikaa ja vaikeinta yritysten konkurssientekoaikaa. Mutta mitä tekee todella työministeri Kanerva Suomen kansan ja Suomen kansanedustajien kasvojen edessä? Hän pilaille vastatessaan ja vertaa itseään johonkin, että hänen kohdallaan on tapahtunut Zavidovo- tai Watergate-vuoto, ja aivan niin kuin siirtää tämän suuren probleeman pois tästä paikasta ja tästä hetkestä.

Hän toteaa sosialidemokraattien olevan elvytysasiassa samaa mieltä kuin hän. Mutta me olemme esittäneet ohjelmamme pääosin jo huomattavasti ennen kuin joku tämän Kanervan paperin kirjoitti minäkin iltana. Hän on kuitenkin ohjelmansa takana populistisista syistä, koska hän tietää, että hänen ryhmässään on vahvempia ministereitä, jotka vievät tahtonsa läpi, ja siihen tahtoon ei sisälly tuo elvytysohjelma.

Kyllähän muutama tuhat työttöntä tosiaan poistuu rivistä ehkäpä osittain sen ansiosta, että tapahtui devalvaatio, jota hallitus kirosi ja vastusti viimeiseen asti. Edelleen sattui mukavasti, että joululuspäivinä tarvittiin tilapäisapua työpaikoilla.

On turha raivota kuin pieni lapsi, kun pitäisi tehdä työtä.

Ed. L a a k s o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työministerin kuvaus suhdannehuipun ohittamisesta ja käänteestä selkeästi parempaan oli aika lailla ylimitoitettusti optimistinen. Nimittäin kyllä meillä syvä rakenneyöttömyys edelleenkin on siitä huolimatta, että lomautukset ovat nyt vähän vähentyneet. Kannattaa muistaa, että meillä on kuitenkin yli 70 000 lomautettua, yli 40 000 lyhyellä työviikolla olevaa, mutta varsinainen työttömyys on vielä lisääntynyt. Rakenteellisesti ongelmat ovat kärjistyneet vuoden aikana. Alle 20-vuotiaista yli 3 kuukautta työttöminä olevia on 378 prosenttia enemmän, pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt 326 prosenttia. Tässä synkkyyttä siihen lievään iloon, jonka ministeri näki.

Satakunnan työvoimapiirin osalta työttömyys kokonaisuudessaan on lisääntynyt. Porissa työttömyys on tämän päivän tiedon mukaan

19,2 prosenttia, ja arviot ovat, että nousee vielä yli 20:n. Me tiedämme, että LSO Food neuvottelee 100 työpaikan lopettamisesta tämän kevään aikana, ja tiedämme, että Rauma-Repola Offshore ilmoittaa puoleksi vuodeksi lomauttavansa tämän kevään aikana 500 työntekijää. Sen lisäksi tiedämme, että uhkana on Satakunnan työvoimapiirin lakkauttaminen, joka on vasta muutaman vuoden toiminut. Halutaanko tämä tilastollisesti sitten isompaan yksikköön häivyttää, ettei näy tämä katastrofi, joka meillä maakunnassa työttömyyden osalta on?

Työministeri viittasi pääministerin puheeseen ja toivoi, että siihen tutustutaan. Pääministeri mainitsi elvytyksen mutta reunaehdoilla. Hän vaati rohkeaa puuttumista perusrakenteisiin. Jos puuttuminen on Viinaseen linja, niin se ei hyvää tiedä. Se tietää lisää työttömyyttä tähän maahan.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En enää puutu täällä käytyyn laajaan keskusteluun siitä, mitkä ovat oikeat tilastotiedot ja mikä ministerin tyyli oli vaikuttavinta. Sen sijaan puutun siihen osaan, kun hän puhui aktiivisesta työllisyyspolitiikasta, jota luonnollisesti kannatan.

Mutta se ihmetyttääkin nyt, että näinä päivinä on tullut tietoon mm. Valtion opintotukikeskuksesta, että aikuisopintotukea ollaan heikentämässä. Minun mielestäni yksi keskeinen tekijä aktiivisessa työllisyyspolitiikassa on aktiivinen koulutuspolitiikka. Se on parasta rakennepolitiikkaa. Se on myös paras osa hallittua rakennemuutospolitiikkaa, joka oli edellisen hallituksen slogan — tai minun mielestäni se oli erittäin hyvä ajatuksena, ja sen ajatuksen syvin sisin tuli ilmi nimenomaan aikuisopintotuen kehittämisessä.

Ainoastaan tätä kautta, että koulutuksella puututaan niihin epäkohtiin, jotka tällaisessa markkinatalousjärjestelmässä syntyvät, voidaan vaikuttaa siihen, että ihmiset voivat hakeutua pois työttömyysaloilta sellaisille aloille, joilla on parempi työllisyys. Toisaalta sillä voidaan myös aktiivisesti tukea koko yhteiskunnan kehitystä, koska niillä aloilla, jotka ovat kasvussa, on saatavissa myös hyvin koulutettua työvoimaa.

Ed. L a i t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri vastatessaan ryhmäpuheenvuoroihin totesi, että ilmeisesti hänen puheenvuoronsa on työpöydältä ennen aikojaan päässyt julkisuuteen. Minusta ministeri itse aiheutti tämän tietovuodon. Nimittäin Helsingin

Sanomien viikonvaihteen haastattelussa ministeri toi omat käsityksensä julki työllisyyden hoidosta ja niistä toimenpiteistä, mihin pitäisi ryhtyä. Luin haastattelun useampaan kertaan, ja itse asiassa työministerin omassa puheenvuorossa ei ollut mitään uutta tuon haastattelun jälkeen.

Ihmettelen syvästi, että työministeri Kanerva suhtautuu hyvin kriittisesti sosialidemokraattien hänelle antamaan tukeen. Me haluamme, että työministeriön ja työministerin esittämä työllisyysbudjetti menisi lävitse. Ymmärrämme hyvin, että se ei kovin paljon tämän maan työttömiä helpota, mutta vähän joka tapauksessa.

Tämä keskustelu on selkeästi osoittanut sen, ettei oppositio ole sinänsä työministeriä hylännyt, vaan pääministeri ja muut hallituksen ministerit. Täällä on ministeri Pekkarinen ainoastaan hallituksen jäsenistä paikalla ikään kuin vartiomaassa keskustapuolueen taholta asioiden hoitoa. Minusta on käsittämätöntä se, että kun syksyllä 91 pääministeri Aho tuponeuvottelujen alla totesi ja julkisesti ihmetteli, miksi ammattiyhdistysliikkeen edustajat tällaisella hetkellä osallistuvat ay-liikkeen Maltaan kansainväliseen kokoukseen, kun Suomessa tulisi käynnistää tulopoliittiset neuvottelut, niin nyt kun keskustellaan eduskunnassa suomalaisen yhteiskunnan suurimmasta ongelmasta työttömyydestä ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Puhuja: ... työttömyyden hoitamisesta ja maan talouspolitiikasta, pääministeri on katso-massa, miten (Ensimmäinen varapuhemies koputtaa) Eiffel-torni on kallellaan ja miten menee suomalaisten hiihdot.

Ed. Vuoristo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan palauttaa mieleen ministerin ajatuksia varsinaisen vastauksen lopusta, koska ne olivat erinomaisia: Työttömät ovat Suomen suurin vähemmistö, josta kenenkään ei pidä tehdä poliittista pelinappulaa. Jokaisen pitää viimeistään nyt ymmärtää, että työttömyys on merkittävin eriarvoistava tekijä suomalaisessa yhteiskunnassa. Työttömyys asettaa uhanalaiseksi koko yhteiskuntamme arvoperustan. Suurtyöttömyys on myös hyvä kasvualusta erilaisille yhteiskunnallisille äärimmäisyysliikkeille, joista Euroopassa on riittävästi esimerkkejä. Työttömyys on yhteiskunnan ongelma numero

yksi ja hallituksen keskeinen haaste. Työttömyys koskettaa keskimäärin joka kolmatta suomalaista kotitaloutta. Se kulkee halvaannuttavasti läpi koko yhteiskunnan. Sen kulku on pysäytettävä.

Onko se nyt tapahtunut?

Arvoisa puhemies! Ylpeys käy lankeemuksen edellä. Itsevarmuus saattaa kostautua. Mikä on ministerin johtopäätös, jos työttömyys ei pysähdykään?

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan uskoa ihmisen muuntumiskykyyn ja olen iloinnut siitä, että työministerin vastuu ja katastrofaalinen työttömyys ovat vaikuttaneet suhtautumisessa työhön ja politiikkaan ministeri Kanervalla. Petyin suuresti kuul-tuani puheenvuoron. Ikivihreä ylioppilaspoliittiko näköjään ottaa aina voiton.

Puheenvuorojen samankaltaisuuksista siltä osin, kuin ne ovat saman kaltaisia, iloitsen, sillä me todella vakavasti oppositiossa olemme tuke-massa sitä vakavasti ja toisella tyyllillä esitettyä elvytysohjelmää, jota olen ymmärtänyt ministeri Kanervan tosissaan vievän eteenpäin.

Tilastoista: Toivon, että esittämämme näkemys on oikea. Juuri vajaa kaksi viikkoa sitten oman-kin vaalipiirinne edustajat olivat Turun työvoimatoimistossa, jossa tilastot ja käsitykset eivät olleet näin valoisat. Mutta ehkä tilanne ei ole vielä heijastunut Turkuun asti. Haluan uskoa, että nämä luvut ovat oikeat ja Turun työvoimatoimiston ennusteluvut ovat väärät.

Työllistämismisbudjetista ja tietojen tihkumisesta haluaisin kuulla ministeri Kanervalta: Pitääkö paikkansa, että juuri työllisyyttä elvyttävään budjettiin on nyt sisällytetty sinänsä myönteisiä asioita, esimerkiksi erittäin kallis omaishoitajien eläketurva, ja sitä toteutetaan edelleen perusturva murentamalla? Montako nyt työllistää tämä omaishoitajien eläketurva?

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työministeri on tilannut tälle päivälle uuden tiedon työttömien lukumäärästä, 337 000. Tiedotusvälineet on ohjattu toistamaan suurin otsikoin sitä väitettä, että nyt työttömyyden kasvu on pysähtynyt.

Tarkoittaakohan ministeri, että tästä syystä opposition välikysymyksen aihe olisi ikään kuin turha? Tarkoittaakohan työministeri, että itse asiassa hallitus on onnistunut vähentämään työttömyyttä? Yrittääkö hän peittää sen tosi-seikan, että ennen tätä onnistumista hallitus onnistui lisäämään työttömyyttä 110 prosenttia?

Ministeri Kanervan kiihtynyt vastaus osoittaa, että työttömyystilanne ainakin hetkellisesti häntä ahdistaa. Olisi toivottavaa, että tämä ahdistus jatkuisi aina siihen saakka, kunnes merkittäviä tuloksia työttömyyden vähentämiseksi voidaan saavuttaa. Muuten en ole niinkään varma, että tämä hallitus olisi tulossa työllistämishojelman kanssa lisätalousarvion muodossa, ellei se olisi nyt ahdistettu kahdesta suunnasta tämän tekemään: välikysymyksen johdosta ja toisaalta EY-hakemuksen aikataulun johdosta. Mitään muuta vaihtoehtoa hallitukselle ei nyt jää. Mutta niin kauan kuin mitään täsmällistä esitystä työllistämishojelmasta ei ole, on ennen aikaista läheteä sitä myöskään kehuaan.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen lapsuudesta saakka nähnyt työttömyyden kirot läheltä, tulen laajan työttömyyden alueelta, ja minua järkytti ministerin puheen sävy työttömyydestä. On 337 000 työtöntä, ja työministeri puhuu, niin kuin olisi Teiniliiton kesäkurssilla vitsiä heittämässä. (Ed. Jaakonsaari: Älkää loukatko Teiniliittoa!) — Näin se oli ainakin silloin, kun ministeri Kanerva siellä toimi. (Ministeri Kanerva: En ole koskaan toiminut!) — No, luulisinpa, että alustamassa olette ollut kuitenkin. — Joka tapauksessa sävy oli kevyt, oppositiota ilkkuva. Ongelma on kuitenkin todellinen ja hätä on hirveän iso.

Mitä tulee elvytykseen, luulen, että olemme liian aikaisin väittämässä, että olemme samaa mieltä. Minä näen elvytyksen paljon laajempuna kuin työministeri. Siihen täytyy kuulua myös pienituloisten tulonlisäykset.

Minusta elvytyskeskusteluja ei kannata käydäkään, ellei paikalla ole valtiovarainministeri, koska hän kuitenkin viime kädessä määrittellee linjat. Hallituksessa selvästi on ongelmana se, että työministerin sana siellä ei paina, jos se nyt sitten edes eroakaan perimmäisiltä linjoiltaan valtiovarainministerin linjoista. Valtiovarainministerillä on tyyli linja: Ostovoimaa leikataan raippaverolla ja myös uusilla toimilla, jotka pienituloisten ostovoimaa leikkaavat.

Mitä tulee tilastoihin, herra työministeri, viime elokuussa työttömiä oli vähemmän kuin heinäkuussa, joten te ette ole katsonut näitä tilastoja lainkaan.

Ed. M e t s ä m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka ministeri Kanerva yrittääkin selittää asiat parhain päin, on tosiasia, että meillä on ministeri Kanervankin hyväksymi-

en lukujen mukaan jo moneen kertaan esille tullut 337 000 työtöntä eli 13,5 prosenttia työvoimasta.

Tilastolliset erimielisyydet eivät tässä tapauksessa auta mitään eivätkä luo yhtään uutta työpaikkaa. Hallitukselta odotetaan vihdoinkin tekoja eikä pelkkää tilastonikkarointia. Tässä mielessä hallituksen antama vastaus ei varmasti lämmittänyt työttömien mieliä, saati että se olisi antanut uskoa paremmasta tulevaisuudesta.

Puutun vain yhteen selvään erimielisyyteen, joka tuntui vallitsevan pääministerin ja työministerin vastauksien välillä. Pääministeri totesi: ”Kohtuullisia ja valikoivia elvytystoimia voidaan käyttää tuotannollisen toiminnan ja sen edellytysten vahvistamiseen. Mahdollisuudet ovat sitä paremmat, mitä yksimielisimmin voimme luopua julkisista ei-tuotannollisista investoinneista. Julkiset rakennukset on tähän maahan pääosin rakennettu.”

Tähän toteaa työministeri puolestaan: ”Viime kesänä avasin keskustelun julkisten töiden aikaistamisesta. Lisärahoituksen käyttäminen aktiiviseen työllisyyspolitiikkaan, kuten yritystoiminnan tukemiseen ja valtion investointien aikaistamiseen, vähentää paineita työttömyysturvamenojen ja verotulojen vähentymisen puolella. Investoinnit voidaan toteuttaa nyt halvemmalla kuin muutamina seuraavina vuosina.”

Kumpaa linjaa hallitus tulee noudattamaan, työministeri Kanervan linjaa julkisten investointien aikaistamisesta vai pääministeri Ahon linjaa, joka on täysin kielteinen julkisille investoinneille?

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin varsin tyytyväisenä ed. Kalliomäen välikysymyspuheenvuoroa, mutta kun vastauspuheenvuoroja on kuunnellut, täytyy valittaen todeta, että keskustelu on ikään kuin luiskahtanut perinteisiin uomiin. Opposition puheenvuorot nimittäin lähtevät näköjään siitä tai siellä tulkitaan asia niin, että kyse on suhdannetyöttömyydestä. Tästä ei ole kysymys.

Oppositio vaatii elvytystä, aivan oikein, mutta samaan hengenvetoon sanotaan julkisen sektorin hoikentamiselle ”ei”, päinvastoin sitä ollaan valmiita paisuttamaan. Te tiedätte, että tällainen yhtälö ei toimi, se ei missään olosuhteissa voi toimia. Päinvastoin se johtaa avoimen sektorin näivettymiseen ja sitä kautta yhä suurenevaan työttömyyteen. Ei pidä verrata nykyistä tilannetta johonkin 70-lukuun. Silloin me elimme sulje-

tussa Suomessa ja jokainen tiedämme, että siihen ei ole paluuta.

Kaipaan nyt todella rakenteisiin menevää keskustelua ihan siitä riippumatta, mikä kunkin kansanedustajan taustaryhmä on, ja myös itse-kriittisiä näkemyksiä aivan jokaisesta puolueesta, koska jos tätä keskustelua ei käydä ja jos niitä asioita, joita esimerkiksi ed. Kalliomäki omassa puheenvuorossaan toi esiin, joita oli myös kokoomuksen puheenvuorossa hyvin saman sisältöisinä, ei saada alulle, minkäänlaisella tempupolitiikalla asiaa ei voida hoitaa.

Ed. **H u r s k a i n e n** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useissa puheenvuoroissa on annettu tukea ministeri Kanervalle, mutta minun mielestäni ministeri Kanerva ei tarvitse tukea vaan työttömät ovat ne, jotka tukea tällä hetkellä tarvitsevat.

Ministeri Kanerva piiloutuu työllisyysvetoisen lisäbudjetin taakse, jonka hallitus on antava kuulemma lähiaikoina, ja antaa ymmärtää, että sillä ratkaistaisiin uskomaton työttömyysongelma, joka meillä tällä hetkellä on.

Mielestäni ei ministerin esittämillä eväillä pitkälle päästä. Yksi merkittävimmistä syistä valta-vaan työttömien joukkoon on ennen kaikkea hallituksen harjoittama talouspolitiikka. Hallitus ei hyväksynyt laman pahimmassa vaiheessa elvyttävää politiikkaa, jota me olemme esittäneet. Nyt onneksi jotkut ministerit, mm. tänään pääministeri, ovat jo puhuneet elvyttävän politiikan puolesta. Hallitus on tähän asti valinnut säästölinjan, sosiaaliturvan leikkausten linjan ja raa'an raippaverolinjan. Tätä perustavaa laatua olevaa virhettä ei hallitus voi mielestäni korjata yhdellä työllisyysohjelmalla. Toivoisinkin, että ministerit esittäisivät myös muita vaihtoehtoja, joilla tästä ongelmasta selvittäisiin.

Ed. **L a a k k o n e n** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilälle ja kumppaneille, jotka ovat arvostelleet 1 prosentin muutosta työttömyyslukuissa, sanoisin, että näin syvän laman vallitessa kannattaa iloita pienestäkin muutoksesta. Onhan se kuitenkin merkki siitä, että jotakin parempaa, pysyvämpää saattaa olla tulossa.

Ihmettelen henkilöitä, jotka ovat huolissaan suuresta työttömyydestämme, kun heistä useimmat ovat samanaikaisesti menossa EY:hyn, jossa työttömyys on pysyvästi hyvin korkealla. Sanotakoon tästä esimerkkinä mm. Tanska. Ennen kuin Tanska liittyi EY:n jäseneksi, siellä työttö-

myys oli alle prosentin. Nyt se on eurotasoa: 9 prosenttia.

On myös arvosteltu sitä, että 7 miljardin markan elvytyspaketti elinkeinoelämälle ei ole aiheuttanut mitään vaikutuksia. On liian aikais- ta vielä odottaa suurempia vaikutuksia. Nimit- täin elvytyspaketin pääosa astui voimaan vasta tämän vuoden puolella, niin ed. Bjarne Kallis sanoi ryhmämme puheenvuorossa. Mutta olem- me myös sitä mieltä, että elvytyspaketista valta- osa olisi pitänyt kohdistaa nimenomaan teolli- suudelle, joka on elinkeinoelämän moottori.

Työministeri **K a n e r v a**: Arvoisa puhe- mies! Ensinnäkin sanon, että kuulun niihin kan- sanedustajiin, joiden mielestä meillä eduskunta on kuin rippikoulu, jossa pyritään liian paljon pitämään huolta siitä, että käyttäydytään sellai- sen ylhäältä annetun kutyymän mukaisesti, jota korkeakohtaisesti säännellään korkealta jalus- talta. Parlamentarismiin, hyvät edustajakollegat, kuuluu se, että sanan säilä käy. Sen takia tuntuu oudolta, että nirpanokkaisesti ja hienohipiäi- sesti loukkaannutaan, jos teitä pikkuisen sivaltaa sen osalta, mitä olette juuri sanoneet. Enhän puhunut omista lähtökohdistani ja omista ta- voitteistani. Ne puhuin omassa väläkysymyspu- heenvuorossani. Asetuin arvioimaan teidän esi- tämäänne, ja siitäkö nousee melkoinen kuhu? Jos teitä nyt arvioi, niin kuin parlamentarism- in parhaisiin perinteisiin kuuluu, on heti nokka viurussa.

Suomen parlamentti on jotenkin outo. Parla- mentarismista sopinee puhua, se on sen verran arvokas pääoma tässä maassa. Sen puolesta kannattaa taistella, että kanssani eri mieltä ole- villa on oikeus olla kanssani eri mieltä, perustella se vapaasti tällä foorumilla ja arvostella minut nurin. Mutta antakaa myös minun puhua kriit- tisesti siitä, mitä olen teiltä kuullut. Ei tässä asiassa ole yhtään ongelmia, jos Suomen parla- mentissa vähän raameja väljennetään.

Toiseksi, arvoisa puhemies, haluan sanoa, että puhujakorokkeella jotenkin vasen korva on kauhean aktiivikäytössä ja tulee olluksi enem- män rintamasuunta vasemmalle päin. Toisin sanoen arvostan suuresti, että parlamenttimme vasen puoli on tässä keskustelussa merkittävästi elävämmän ja suuremman aktiviteetin mukana kuin parlamentin oikea puoli. On erittäin positiiv- inen asia, että parlamentissa on vasemmistossa tämän asian ympärillä elävää harrastusta riippu- matta siitä, onko meillä kaikilla täsmälleen sa- mat nuotit vai ei. (Ed. Tiuri: Laatu korvaa

määrän! — Ed. Tennilä: Tämä on sitä keppi — porkkanahoitoa! — Ed. Rinne: Huutakaa nyt jotain itse kukin!) Sen vuoksi on hyvä, että keskustelu vähän elää ja etenee tässä suhteessa.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän muutamiin näkökohtiin huomiota. Emme me sillä kovin pitkälle pääse, että katsomme, kuka on missäkin kuussa esittänyt taannoin erilaiseen elvytykseen liittyviä ohjelmia. Mutta sitä toivoisin, että kukaan meistä ei kuolisi huumorintajuihinsa tulematta. (Ed. Kalliomäki: Huonoa huumoria!) Tässä mielessä näkökohdat, joita täällä esitetään vuodoista, olivat sentään onneksi valtaosaltaan edustajien itsetuntoisesti oikein ymmärtämiä, mitä tuolla osin vastauspuheenvuoroani tarkoitin. En ole tästä kovin suurta ongelmaa kennelekkään tekemässä. (Ed. Kekkonen: Asiaan!)

Mitä tulee tilastoihin, joita vastauspuheenvuoroissa on useissa yhteyksissä esitetty, haluan vielä kerrata sen perusseikan, että meidän tilastoissamme on tammikuu poikkeuksetta aina ollut kausityöttömyyden vaikein vaihe. Jos se olisi mennyt tavalla, mihin kaikki aiemmat kokemukset viittaavat, niin meidän työttömyytemme olisi 20 000:n verran korkeammalla tasolla kuin se on nyt. (Ed. Louekoski: Eikö tämä vielä riitä!) Se on päässyt alaspäin nyt 4 000, joten tästä seikasta johtuen olen sanomassa, että jotakin positiivista täytyy niillä toimenpiteillä olla myös aikaansaavissa ja on saatu näemmä jotain syntymään, joilla on talous- ja työllisyyspolitiikkaa koetettu elvyttävään suuntaan siirtää. Näinhän on tapahtunut. (Ed. Tennilä: Meillähän oli devalvaatio!) — Aivan oikein.

Devalvaatio on yksi niistä seikoista, totta kai, ja monet muut tämän kaltaiset asiat ehkä sillä painotuksella, että suurteollisuus tässä maassa on nyt saanut mielestäni sen osuuden, joka sen kilpailukyvyyn parantamiseksi on ollut tehtävissä, ja nyt painopiste on mielestäni pk-sektorin pienen ja keskisuuren yrittäjyyden suunnassa. Siihen on nyt erityisesti mielestäni satsattava, koska eihän kotimarkkinoilla toimiva pk-yritystoiminta suinkaan päässyt devalvaatiosta hyötymään, melkeinpä päinvastoin. Sen vuoksi on tietysti selvää, että niillä toimenpiteillä, joilla vientiteollisuutta on edesautettu, on tässä suhteessa jo tietysti tännepäin olevia heijastusvaikutuksia. Yritin myös välikysymyspuheenvuorosani hyvin voimakkaasti tuoda esille vaikeuden, jota elvytyksellä on yritettäessä välittömästi auttaa työllisyyttä parantavalla tavalla tilannetta. (Ed. Laaksonen: Mikä on siedettävä työttömyys?) Valitettavasti työttömyys tulee viipeellä

vasta paranemaan senkin jälkeen, kun tuotannollista toimintaa on kyetty saamaan vähän plusmerkkisemmäksi. Tämä on seikka, joka täällä on monesti tullut esille.

Arvoisa puhemies! Minä en halua asettua kenenkään muun ministerin nimissä täällä vastaamaan. Siihen eduskunnalla on lukuisia mahdollisuuksia kysymysten ja muiden mahdollisuuksien kautta päästä. Kuitenkin sen sanoisin, että lisäbudjetista me olemme tehneet yhteisen päätöksen ja sitä valmistellaan parhaillaan. Tämä tuossa suhteessa vain vielä kertaalleen todettuna. Sen rahoitus ei ole ainakaan minun tiedossani, tuskinpa kenenkään muunkaan ministerin, koska sitä koskevia keskusteluja ei ole likipitäänkään loppuun tässä suhteessa käyty.

Tämä opposition tuki valikoivalle elvyttämislle, josta nyt en ed. Tennilän puheenvuoron jälkeen tiedä, onko sitä vai ei, totta kai on positiivinen seikka aktiivisen työllisyyspolitiikan hoitamisessa. Totta kai se on sitä. Yhtä kaikki voisi sen heittää myös juudaksen suudelmaksi, mutta en nyt oikein sitä sillekään tavalla halua tulkita, vaan päinvastoin. Totta kai sillä on myönteiset vaikutuksensa.

Ed. Ukkola, haluan tässä yhteydessä todeta, että vastaan täysin jokaisesta sanasta ja jokaisesta asiasta, joka välikysymystekstissä on nimissäni esitetty, ja olen ne myös itse laatinut, joten tältä osin ei kannata ryhtyä sen spekulatiivisempaan keskusteluun. Minun on muutoinkin erittäin hankalaa puhua kirjoitetusta tekstistä käsin. Elän paremmin ilman kirjoitettuja tekstejä. Mutta tällaisessa yhteydessä lienee kohtuullista, että puheteksti on kuitenkin olemassa ja kirjoitettu, ja täysin vastaan siitä. (Ed. Vähänäkki: Ministerillä on liian vähän sukulaisia!)

Mitä tulee siihen, voidaanko ed. Hämäläisen epäilemässä asiassa työvoimapolitiikalla auttaa asioita, ei kannata vähätellä, ei kannata vähätellä. Tällä hetkellä työvoimapolitiikan keinoin on kyetty auttamaan noin 100 000:ta suomalaista. Uudella lisäratkaisulla — en tiedä, kuinka pitkälle se saadaan läpi ja kuinka paljon ei, taloudellisesta tilanteesta riippuen — tähdätään noin 20 000—30 000 ihmisen työllistämismahdollisuuksien huomiseen. Kyllä ne ovat aika huikeita lukuja, mitä tätä kautta tavoitellaan ja mistä meidän työministeriömme, työhallintomme on kyennyt vastaamaan jo tähän päivään mennessä. Kyllä sellainen hyvä nyrkkiääntö on, että tiedetään, että tällä haavaa työministeriön ja hallituksen talouspolitiikan toimin on sentään kyetty 100 000 suomalaiselle tarjoamaan työpaikka.

Kannattaa tietysti olla tässä suhteessa suhteellisuudentaju aika herkkänä, kun näissä asioissa arvioita esittää.

Ed. Aittoniemen puheenvuoro oli mielenkiintoinen, mutta siihen sen tilastoja koskevalta osalta jo viittasin. Tuskinpa siitä enempää.

Ed. Astalan puheenvuoron alkuosan sivuutan, koska en ollut ihan varma, kuulinko oikein hänen puheensa kaikkia adjektiiveja. Mutta siihen yhdyin, että pitkäaikaistyöttömyys on rantautunut Suomeen Euroopasta tavalla, joka on erittäin haasteellinen ja vaikea tehtävä. (Ed. Jaakonsaari: Ei se ole Euroopasta rantautunut) — Kyllä eurooppalaista työllisyystilannetta luonnehtii nimenomaan pitkäaikaistyöttömyys, (Ed. Jaakonsaari: Mutta se ei ole sieltä rantautunut!), joka meillä on toistaiseksi ollut kohtuullisen pieni ongelma työttömyyden sisäisessä rakenteessa, mutta joka on nyt suhteellista osuutetaan ja absoluuttista osuutetaan vakavalla tavalla kasvattamassa. (Ed. Tennilä: Tehän huononsitte työllisyyslakia tältä osin!) Se on ongelma kieltämättä.

Ed. Pulliainen puhui myös tässä työttömyyden huipun sivuuttamisessa. Ed. Pulliainen, tähän jo omalta osaltani viittasin. Puhuitte siitä, että on hukattu useita miljardeja markkoja työllisyyden hoitamiseen. Tietysti silloin vastaus on juuri siinä, mihin aiemmin viittasin. Kuinka monta ihmistä tänä päivänä elääkään sen poliittikan varassa merkiten samalla hyvinvointivaltion toteutumista paitsi omalta kohdaltaan niin kaikille meidän yhteisenä kansallisena varallisuutemme.

En minä, ed. Kekkonen, ottanut työttömyyteen kantaa polemisoidessani äsken ryhmäpuheenvuoroja, vaan ryhmäpuheenvuoroihin otin kantaa. Tämän ed. Kekkonen taatusti analyyttisena ihmisenä myöskin ymmärtää, mutta halusi hieman tietysti kiinnittää huomiota siihen, mikä olisi ollut helpommin hänen kannaltaan kommentoitavissa.

Pääministeri Ahon puheenvuoron nostin, ed. Kekkonen, sen vuoksi esille, että halusin siihen täällä käytettyjen puheenvuorojen takia viitata todistuskappaleena siksi, että myös pääministeri hyvin selkeäsanaisesti sanoi olevansa valikoivan elvyttämisen kannalla. (Ed. Laaksonen: Mutta asetti myös reunaehdoja!) — No, se oikeus pääministerillä sentään tässä maassa lienee, että hän myöskin sanoo, millä tavoin valikoivaa elvyttämistä on toteutettava.

Ed. Wahlströmin puheenvuoro oli mielestäni hyvin oivallinen tässä keskustelussa ja vastaa

hyvin paljon ongelmanasettelultaan omaani: Hän toteaa, että hallitus vastatkoon toimenpiteistään. Kyllä hallitus vastaa niistä. Ei niistä tietysti poliittisella tasolla mikään muu täällä eduskunnassa voi vastatakaan. Mutta ohje olisi se, että kannattaisi pyrkiä löytämään hallituksenkin toimenpiteistä niitä positiivisiakin puolia. Kyllä sekä pääministerin että työministerin puheenvuoroissa mielestäni oli ennen eduskunnalle esittämätöntä, joten en pidä nyt täällä esitettyjä hallituksenkaan puheenvuoroja vanhan kertauksena mitään osin.

Ed. Rinne, oikeat luvut ovat 13,6 ja 13,5. (Ed. Rinne: 13,6—13,5!) — Kyllä. — Ja kysymyksen, hyväksynkö ne työttömyysasteen mittarina, vastaan: Ne ovat totta kai oikea mittari, enkä pidä edes ongelmana sitä, että meillä on hieman eritapaisia mittaristoja käytettävissä. Työvoimatutkimus antaa selvästi alemmat luvut kuin työministeriön käyttämät luvut ovat. Joskus ne näyttävät julkisuudessa menevän sekaisin. Huomasin, että elinkeinoelämän suunnasta saatettiin maailmoille pari viikkoa sitten lipkipitään mieltömiä lukuja Suomen työttömyydestä. Ei tällä asialla kannata myöskään sentapaista paniikkimielialaa synnyttää, joka merkitsisi, että Suomi olisi täysin kyvytön tähän asiaan puuttumaan. Päinvastoin ongelma pitää nähdä ja käyttää sellaisia tilastolukuja, jotka ovat kansainvälisesti vertailun kestäviä ja joilla muidenkin maiden työllisyyttä osaltaan mitataan.

Ed. Laaksonen, todella kysymys on kahdesta puolesta eli rakennetyöttömyydestä ja suhdannetyöttömyydestä. Äsken tilastoihin viitattessani puhuin nimenomaan tietysti suhdannetyöttömyyden puolella olevasta ilmiöstä. (Ed. Laaksonen: Minä puhuin myös rakennetyöttömyydestä!) Rakennetyöttömyys, joka riivaa meitä rajusti, on ongelma, jonka kanssa joudutaan painiskelemaan pitkälle eteenpäin.

Ed. Myllerin puheenvuoro aikuisopiskelusta tai työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta oli erittäin hyvä. Ainakin itse koen asiat täsmälleen samoin. Työvoimapolitiittisella aikuiskoulutuksella on strategisesti myönteinen merkitys. Tässä tilanteessa samoin kuin jatkossa se on oleva meille hyvin merkittävä aktiivisen työvoimapolitiikan instrumentti. Se, mikä tulee opetusministeriön pääluokassa olemaan sille varattu aikuiskoulutuksi, on tällä hetkellä opetusministeriön itsensä mietittävänä. En pysty siihen tältä erin vastaamaan. Käsitykseni on se, että opetusministerit saattavat täällä tänään myöhemmin keskustelussa vielä palata asiaan.

Ed. Laitinen, ei siinä Helsingin Sanomien jutussa tainnut haastattelusta olla kysymys, eikä mennä siihen sen enempää, tuliko täällä jotakin uutta siihen nähden. Mielestäni täällä on tulo-kulma hieman toinen kuin Helsingin Sanomien sunnuntaiarviossa kenties oli esitetty.

Ed. Vuoristo, monilla asioilla on niin kovin monta vaihetta keskustelun ja johtopäätöstenkin merkeissä. Minä tunnen oman vajavuuteni tämän asian yhteiskunnallista ja inhimillistä puolta puhuttaessa. Jos joku sanoo tässä asiassa olevansa herra ja hidalgo, kavahtakaa sellaisia poliitikkoja, ovat he sitten mistä puolueesta tai mistä ilmiansuunnasta hyvänsä kotoisin. Ei tässä kukaan pöyhkeydellä elä. Mutta niin kuin sanoin, parlamentarismiin kuuluu reipashenkinen, tuulettava miekkailu, ja siinä Suomen parlamentti on vielä erittäin vanhakantainen. Tässä toivon, että kuljemme henkisessä mielessä kohti kevättä parlamentin sanankäytössä.

Ed. Puisto, lisäbudjettia valmistellaan. En olen sen sisällöstä vielä valmis esittämään mitään, koska sitä koskevat keskustelut ovat kovin alkuvaiheissa.

Ed. Vehkaoja sanoi, että olen tilannut nuo työttömyyden alenemista koskevat tilastot. Ei tällä poliittisella kokemuksella lähdetä vippakonsteilla tilaamaan. Me olemme lähteneet nyt työministeriössä siitä, että jokainen teistä ja jokainen tiedotusväline tässä maassa tietää, millä viikolla tulevat uudet työttömyystilastot. Minä tiedän sellaisia työministereitä, jotka ovat saattaneet joskus aiemmin hieman liikutella sitä ajankohtaa, milloin tilastoja tuodaan esille, niin kuin ed. Paasiokin tietää — en viittaa puoluetovereihinne, vaan eräisiin mahdollisuuksiin, joita on julkisuudessa aiemmin työministeriötä koskien käsitelty. Ei niillä kannata spekuloida. Ne tulevat niin kuin automaattiohjauksella silloin, kun olen sanonut, että niiden on tultava, kuukausittain sinä ja sinä päivänä. En minä niillä spekuloi enkä aikatauluta niitä poliittisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Ei se kuulu tähän päivään. Se on taakse jäänyttä elämää Suomessa.

Vielä ed. Vehkaojalle sanoisin, että sen verran olen politiikassa minäkin ollut mukana, etten notkahtaisi siihen ansaan, jossa lähtisin tiedotusvälineitä ohjaamaan, että kiinnittäkööpä nyt huomiota tähän työllisyystilastoon, joka on parempi. Minä luulen, että siitä savotasta ei ehjin nahoin selvitä, eikä välikysymys ole turha. Kun tässä oli parlamentarismista mahdollisuus puhua äsken hieman muutoinkin, sanoisin, että

meidän parlamenttissamme on yksi ongelma, yksi puute, haitta, vika, mikä se sana sitten lieneekään. Se on se, että laajoja yhteiskunnallisia ajankohtaisia asioita on erittäin vaikea täällä nostaa koko eduskunnan laajamittaiseen tarkasteluun, ellet tee välikysymystä. Erittäin ongelmallista on tähän työjärjestykseen pistää uusia ajankohtaisia asioita, ja silloin tullaan monta kertaa käyttäneeksi esimerkiksi välikysymystä, jotta voidaan laajasti näitä asioita täällä resonoida, koska parhaimmillaankin eduskunnan kyselytunnit ovat vain pintaliipaisu. Niillä ei päästä tietysti ongelmia laajamittaisesti ja syvällisemmin käsittelemään.

Kuulimme, että ed. Tennilä ei tue sitä elvytystä, jota tässä parlamentissa varsin (Ed. Tennilä: Minä sanoin "todellista elvytystä"!) laajamittaisesti on kuitenkin sekä hallituksen että opposition vastuunkantajien suunnassa lähdetty toteuttamaan. Sanon vielä kerran, niin kuin valtaosa oppositiosta tietää, että annan erittäin merkittävän tunnustuksen sille asiantuntemukselle, jota eduskunnan oppositio on osoittanut työllisyyslain käsittelyn yhteydessä, sille toiminnalle, jolla budjetissa parannettiin työllisyyden hoitomahdollisuuksia. Ne ovat myönteisiä asioita. Sitä yhteistyötä kannattaa tässä suhteessa varmasti jatkaa. Kun ed. Metsämäki sanoo, että minun vastaukseni ei lämmitä työttömiä, niin minä vain sanon, että kun siinä olivat täysin samat elementit kuin SDP:n ryhmäpuheenvuorossa, niin ei se SDP:n ryhmäpuheenvuorokaan sitten työttömiä kyllä lämmittänyt, eli ei syytetä toista, kun kuitenkin kannattaa mennä peilin eteen näissä asioissa katsomaan.

Enkä minä, ed. Hurskainen, piiloudu minäkään lisäbudjetin taakse. Ei siihen ole mitään piiloutumista. Se on eduskunnan käsiteltävänä täällä jonakin päivänä, ja silloin arvioidaan yhdessä, kuinka pitkälle on päästy näissä yhteyksissä. Minä teen parhaani sen suhteen, että Suomessa työllisyyttä voitaisiin aktiivisen työvoimapolitiikan keinoin tehokkaasti hoitaa. Pidän tärkeänä, että sitä linjaa voidaan arvioida yhdessä myös hallituksen ja opposition kesken.

Ed. P a a s i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Herra ministeri puhui täällä parlamentarismista ja pyysi oikeutta käyttää värikästä kieltä. Tuohon mittaan voisi kyllä yhtyä, että Suomen parlamentti on jossain määrin kuivakiskoinen. Ei kuitenkaan kannata mennä niin pitkälle kuin eräitten maitten parlamenteissa, joissa eläinvertaukset risteilevät ilmassa.

Mutta parlamentarismi on muutakin kuin puhumista. Me olemme antaneet tukemme ministeri Kanervan esittämille linjanvedoille siitä, että pitäisi lähteä aikaistamaan investointeja, elvyttämään rakennustoimintaa jne., jopa siihen mittaen, että olen julkisuudessa ilmoittanut, että ministeri Kanerva saattaisi olla ainoa hallituksen ministeri, joka ei ansaitsisi suoraa epäluottamuslausetta.

Mutta tässä yhteydessä on todettava, että hallituksen ja opposition välillä, siis myös hallituksen kannanoton ja opposition ryhmäpuheenvuoron välillä, on se ero, että hallitus kantaa vastuuta siitä, että tehdään jotakin. Tässä mielessä ollaan juuri tämän ongelman edessä: Ministerin linjanvedot ovat ristiriidassa hallituksen linjanvetojen kanssa, eikä tähän auta yhtään, että pääministeri ilmoittaa hyvin vaatimattomin pyörein sanakäärtein olevansa valikoivan elvyttämisen kannalla, kun hän ei kuitenkaan elvytä. Valtiovarainministeri on ollut vieläkin jyrkempi. Työministerin ongelmana on nimenomaan se, että hän ei saa hallituksessa läpi näitä asioita. Tässä mielessä parlamentarismiin, ministeri Kanerva, kuuluu, että jos ministeri ei saa keskeistä linjanvetoa hyväksytyksi hallituksessa, ministerin täytyisi parlamentarismien logiikan ja pelisääntöjen mukaan tehdä siitä johtopäätös ja jättää sellainen hallitusyhteistyö.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva yritti jälleen v-tyyliä eli vinoilua ja luistelutyyliä. Tämä tyyli oli kyllä puhdas, mutta pituutta ei todellakaan riittänyt.

Ensinnäkin minusta parlamentarismiin, niin kuin ed. Paasio totesi, kuuluu myös vastuun kantaminen, ja kaikista olennaisista kysymyksistä ministeri siirsi vastuun muille. Aikuisopintotukea koskevaan kysymykseen hän sanoi, että se on opetusministerin. Työllisyyslisäbudjetin rahoitusongelmasta — me pelkäämme, että sillä todellakin siirretään työttömyyttä alalta toiselle — hän sanoi, että se on valtiovarainministerin asia, ei hän tiedä siitä. Ministeri edustaa täällä koko hallitusta. Kuka edustaa koko hallitusta? Ministeri Pekkarinen, ministeri Rusanen? Ei voi piiloutua oman rooteleihin, kun on kysymys hallituksen linjasta. Tässä on nimenomaan se, mihin ed. Paasio viittasi. On kysymys monetarismien ja keynesiläisyyden välisestä taistelusta. Ministeri Kanerva on omaksunut monien ekonomistien ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ajatukset valikoivasta elvytyksestä, mutta se ei ole

hallituksen linja, ja siitä me haluamme hallituksen vastuuseen tässä välikysymyskeskustelussa.

Me pelkäämme, ministeri Kanerva, että kun te ette sanallakaan puhunut vielä työllisyyslisäbudjetin sisällöstä, niin tästä tulee työttömyyslisäbudjetti, koska se rahoitetaan julkisen sektorin supistuksilla. Se on säkillä valon kantamista tupaan, kun juuri nyt pitäisi tehdä ikkunoita eikä kantaa säkillä valoa. Tästä tunnemme epäluottamusta koko hallitusta kohtaan ja tämän keskustelun jälkeen myös ministeri Kanervan v-tyyliä ja luistelutyyliä kohtaan suurta epäluottamusta, suurempaa kuin valmistautuessamme tähän keskusteluun.

Ed. L a a k s o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikäli oikein muistan, viime syksynä oli julkisuudessa, silloin kun hallitus antoi toisen lisäbudjetin, ajatus siitä, että hallitus olisi antanut myös kolmannen, mutta se jäi tunnetusta syystä tämän toisen lisäbudjetin varjoon. Nyt minua suuresti hämmästyttää, että ministeri ei voi tässä vaiheessa valottaa lisäbudjetin rakennetta ja sisältöä, vaan toteaa, että se on vasta alkuvaiheessaan. Minusta tässä on kulunut yli neljä kuukautta aikaa siitä, kun piti antaa edellisen vuoden lisäbudjetti. Nyt mielenkiintoni kohdistuu siihen, onko tässä muodostumassa tilanne, että tämä on kutakuinkin sama kuin marraskuussa, vai oletteko kyenneet taistelemaan työllisyysnäkökulmasta lisää varoja maaliskuun alussa aiottuun lisäbudjettiin. Se oli ensimmäinen huomautus.

Sitten toinen. Ymmärrän, että ministeri ei vastauspuheenvuorossaan kaikkia esille nostettuja kysymyksiä ehdi kommentoimaan eikä se ole tarkoituksenmukaistakaan, mutta meille alueellisesti vakava kysymys on, että on julkisuudessa ollut tieto siitä, että työministeriössä on suunnitelmat Satakunnan työvoimapiirin lakkauttamisesta, joka on vasta muutaman vuoden ollut erillisenä tilastoyksikkönä. Kysyn nyt ministeriltä: Onko tämä totta ja aiotteko lopettaa sen?

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työvoimapolitiikan mahdollisuuksia ei suinkaan pidä vähätellä, ja hyvin hoidettu työvoimapolitiikka kuuluu olennaisena osana pohjoismaiseen hyvinvointivaltioon. Mutta oleellista on myös, että ennen kaikkea työllisyydestä huolehditaan yleisellä talouspolitiikalla. Yleisellä talouspolitiikalla vastataan siihen, miten maassa taloudellinen toimeliaisuus viriää.

Tällä hetkellä hallitus vastaa yleisellä talouspolitiikalla taloudellista toimeliaisuutta entistä syvemmälle lamaan painaen. Sen vuoksi me olemme olleet tyytymättömiä näihin vastauksiin.

Me olemme olleet tyytymättömiä myös siihen, että täällä ei ole vastaamassa yleisestä talouspolitiikasta vastaavia ministereitä. Heitä ei ole paikalla. Päähallituspuolueesta, keskustapuolueesta, ei ole ryhmäpuheenvuoron lisäksi ainutkaan kansanedustaja pyytänyt puheenvuoroa tähän keskusteluun. Suurimmalla hallituspuolueella ei ole mitään sanottavaa tähän. He eivät pysty myöskään tulkitsemaan niitä meille arvoitukseksi jääneitä pääministerin sanoja, joissa hän sanoi, että tarvitaan rohkeita rakenteellisia toimia. Mutta ei se riitä, että täällä vakuutetaan rohkeutta, kun ei pystytäkään kertomaan yleisessä talouspolitiikassa ensimmäisestäkään rakenteellisesta toimesta, jolla työttömyyttä oltaisiin valmiita painamaan alaspäin.

Täällä on ihmetelty, minkä vuoksi pääministeri lähti Ranskaan näinä hetkinä, jolloin häntä olisi kaivattu täällä keskustelussa. Tuli mieleen, että hän tapaa siellä kollegansa, ja missään muualla ei ole pääministereiden suosio niin nopeasti laskenut kuin Ranskassa ja täällä Suomessa.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki ilon julkituominen täällä salissa on sallittua, samoin murheen. Mutta minun mielestäni katastrofityöttömyys ei todellakaan ole mikään miekkailun asia.

Työministeri Kanerva, totesitte ensimmäisessä puheenvuorossanne, että oppositio rakentaa hiekalle. Toisessa annoitte tunnustusta elvytyksen vaatimisesta. Sisällöt ovat ristiriidassa. Toivottavasti tarkoittitte tätä jälkimmäistä tosissanne.

Toinen ristiriidassa oleva tieto on se, että totesitte ensimmäisessä vastauspuheenvuorossanne hyvin väkevästi, että hallitus on päättänyt työllisyysvetoisesta lisäbudjetista eikä siitä sen tähden täällä tarvitse mitään keskustella. Hallitus on päättänyt. Mutta toisessa vastauspuheenvuorossanne totesitte, että tämä asia on vasta alkuvaiheessaan. Sitä vasta valmistellaan. Te ette voi kertoa siitä mitään täällä. Miten nämä totuudet ovat näin ristiriidassa toistensa kanssa? Jos kerran on päätetty, niin totta kai te eduskunnalle voitte kertoa, mikä sisältö tulee olemaan. Vai oletteko sitä mieltä, että hallituksen päätösten tulee olla salaisia suhteessa eduskuntaan? Jos kerran on päätetty, niin te varmaan voitte kertoa meille, mikä sisältö on.

Ed. Metsämäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva totesi, että hänen puheenvuorossaan keskeiset elementit olivat samat kuin SDP:n ryhmäpuheenvuorossa. Tämä pitää paikkansa, mutta kun totesin, että se ei lämmitä ketään, niin eihän se lämmitä ketään, ennen kuin voimme olla varmoja siitä, että ministeri Kanervan linja tulee hallituksessa voittamaan. Kriittikini kohdistuikin pääasiallisesti siihen, että työministerin ja pääministerin linjaukset olivat hyvin erisuuntaiset. Tiedustelenkin vielä kerran: Tuleeko hallituksen linja olemaan ministeri Kanervan SDP:tä lähellä oleva linja vai tuleeko se olemaan pääministerin tai peräti ministeri Viinosen täysin elvytykselle kielteinen linja? Tähän odotamme vastausta ja varmasti monet työttömät meidän mukana.

Ed. Lepänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nyt maatamme ajetaan eurokuntoon myös työttömyyden osalta ja EY-maissaahan on työttömyys keskimäärin yli 10 prosenttia, niin sellainen käsitys on vakaasti tullut, että Suomessakin se on useita vuosia yli 10 prosenttia. Näillä tempuilla, mitä nyt hallitus on esittänyt ja esittämässä, ei ainakaan työttömyyttä kovin paljon pystytä laskemaan, koska ne ovat nimenomaan sitä pintaliittoa. Jos muutama kymmentuhatta työtöntä saadaan työllistettyä valtion rahoilla, niin se ei kovin paljon tätä suurtyöttömyyttä tule auttamaan.

Minua ihmyttää, että meillä pienessä maassa kannattaa maksaa passiivisena kortistoon ammattitaitoista työväkeä tänä päivänä, kun työtä on vielä tekemättä. Jokainen tietää, että yksi rakennustyöläinen työllistää kaksi muun alan ihmistä tässä maassa.

Tiedämme, että mm. tämän vuoden työttömyysturva maksaa noin 30 miljardia markkaa ja siihen tulevat muut kustannukset, kun ihmiset esimerkiksi osittain laitostuvat, jopa nuoret ihmiset jotka tänä päivänä mittaavat katuja. On arvioitu, että yli 10 miljardia tulee tästä laskua sen päälle. Eikö tätä rahaa kannattaisi käyttää elvyttävään työvoimapolitiikkaan? Rakennettaisiin tänä päivänä rakennuksia, joita tarvitaan tulevaisuudessa. Nyt pitää yhteiskunnan pumpata rahaa liikkeelle, kun yksityinen ei sitä tee. Mutta miksi hallitus pistää hanat kiinni juuri silloin, kun pitäisi laskea raha liikkeelle, antaa ihmisille työtä ja ottaa heiltä verotulot ja sotumaksut, jotka he varmasti tulevat maksamaan?

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikaisemmassa puheenvuorossani mainitsin eurotyöttömyyden. Täällä vit-sailtiin vähän siitä, miten Sveitsissä on tilanne. Sveitsissä oli työttömyys vuonna 91 ainoastaan 1,2 prosenttia. Niin kuin mainitsin, Tanskassa-kin tämä luku oli aiemmin 0,9 mutta nyt se on huimissa eurotyöttömyyden luvuissa.

Minä ainakin toivon, että Suomen työttömyys ei jää näin suuriin lukemiin kuin tällä hetkellä. Vielä 30 päivänä syyskuuta 1990 eli vähän yli vuosi sitten meillä keskimääräinen työttömyysaste oli vain 3,8 prosenttia. Minä toivon, että Suomessa voidaan palata tälle asteelle. Jos aiomme mennä EY:hyn, olemme menossa köyhyysloukkuun ja yhä suurempaan työttömyyteen.

Minulla on Jyväskylän yliopistosta tohtori Julkusen tutkielma. Hän on tutkinut köyhyysloukkua EY:ssä, ja siellä kansallisten köyhyysrajojen alapuolella elää 44 miljoonaa ihmistä eli 14 prosenttia, kun Suomessa vastaava prosentti on vain 5. Minusta tämä tieto on merkittävä.

Kun täällä nyt keskustellaan niinkin vakavasta aiheesta kuin työttömyydestä ja vakavasta työttömyydestä, ihmettelen vähän sitä, että hallitus ja oppositio koko ajan taistelevat vastakkain ja ammutaan kovilla. Nyt pitäisi tehdä yhteistyötä ja puhaltaa yhteen hiileen eikä taistella keskenään. Tilanne on niin vakava, että nyt tarvitaan yhteistyötä eikä toisten toimien vaikeuttamista.

Ed. V u o r i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ainoastaan yhteen lauseeseen ja aiheeseen, johon ed. Jaakonsaari jo puuttui: Ministeri sanoi, että vastaa jokaisesta sanasta, jonka on välikysymyspuheenvuorossaan sanonut.

Ed. Jaakonsaari puuttui jo vastuukysymykseen, joka on siis äärimmäisen tärkeä siitä syystä, että yhteiskuntamme on uskottavuuskriisissä, joka johtuu juuri vastuukysymyksestä määrätyl- lä tavalla. Nyt on sillä tavalla, että vastuusta on äärimmäisen helppo puhua ja siitä puhutaan hyvin paljon. Mutta silloin, kun ministeri puhuu vastuusta, hän puhuu erityisestä vastuusta, ministerin vastuusta, jolla on aivan toisenlainen ulottuvuus kuin vastuusta puhuttaessa normaalisti. Ministeri ei pelkästään puhu vastuusta, vaan hän ottaa vastuun. Siitä syystä toistan kysymyksen, minkä puheenvuorossani aikaisemmin tein. Varsinaisessa vastauksessaan ministeri

sanoi, että ”työttömyyden kulku on pysäytettävä”. Jos ei tapahdu pysäyttämistä, mikä on ministerin vastuullinen johtopäätös tästä asiasta?

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vastaan ed. Laakkoselle, kun hän toistamiseen toi puheenvuorossaan esille, että EY-maiden työttömyysprosentti on korkeampi kuin Suomen ja kohta Suomea uhkaa tämä kauhea työttömyys, mikä on Euroopassa. Tarkentaisin hänelle, että Suomen työttömyysaste on vähän yli 13 ja Euroopassa se on 9,4 tämän päivän tiedon mukaan.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Laakkosen puheenvuoron johdosta, kun hän peräänkuulutti yhteistyötä opposition ja hallituksen välillä. Asia on vain sillä tavalla, että hallituksella tässä maassa on toimeenpanovalta ja esitysoikeus.

Jos niin halutaan, hallitus voi korjata tämän maan työllisyyden. Oppositio voi tukea ja on mm. esittänyt lukuisan joukon koko oppositio- kauden aikana asioita, jotka toteuttamalla työtömyys olisi laskusuunnassa. Ed. Laakkonen totesi, että reilu vuosi sitten työttömyys oli 3,8 prosenttia ja nyt se on 13,6. Tällä välikysymyksellä me peräämme hallitukselta niitä toimia, joilla työttömyyden kasvu saataisiin katkaistua ja käännettyä työttömyys laskuun. Työttömyyden alassaattamiseen ovat kyllä kaikki keinot luovallisia, jos niillä saadaan hallitus liikkeelle. Asiassa on linjaerimielisyydet aivan selvästi, linjaerimielisyydet hallituksen toteuttaman politiikan ja meidän esittämämme politiikan välillä. Siitä emme pääse mihinkään.

Sen verran vielä puuttuisin ministeri Kanervan puheenvuoroon tilastokysymyksestä, että joulukuun lopussa oli hyvin monilla tehtailla lomautettu ihmiset pyhiksi, ettei tarvitse maksaa, ja he tulivat tammikuussa töihin. Tämä aiheutti sen, että viime joulukuun tilastot olivat paljon korkeammat kuin muina joulukuina.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vastata ed. Hurskai- sille ensin. Hän mainitsi Suomen työttömyydes- tä, joka on tällä hetkellä noin 13 prosenttia. Tämä on totta. Mutta minä toivon, että työttömyysaste ei jää tähän vaan alenee. Sanottakoon vielä esimerkkejä EY:stä: Irlannissa ja Espanjas- sa oli vuonna 1991 peräti 16 prosenttia keski-

määräinen työttömyys. Kaikista 12 EY-maasta vain kahdessa on työttömyysaste ollut 4—5 prosentin luokkaa ja muissa hiponut 8—9 ja jopa 14—16 prosenttia, niin kuin täällä mainitsin.

Ed. Törnqvistille haluan vastata. Kyllä hallitus odottaa oppositiolta tukea, mutta tämä tuki on enimmäkseen ollut sanallisen rökittämisen tasolla. Vaihtoehtoja ei paljonkaan sieltä ole tullut, ainoastaan elvyttäminen ja lainanotto. Tässä taloudellisessa tilanteessa on aivan mieleöntä ottaa lisää lainaa, kun juoksevienkin menojen kattamiseen on jo hyvin vaikea saada lainaa. Lainanottovauhti on tällä hetkellä 1 miljardi viikossa, ja se on aivan mieletön vauhti.

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Ed. Paasio, joka on arvioni mukaan yksi syvälimmin parlamentarismien luonteeseen perehtyneitä edustajia tässä salissa, esitti näkökannan, jota johtopäätösasolla en voi kyllä ymmärtää. Jos ministeri ei saa hallituksessa jotain kantaansa läpi, niin on todella uustulkinta parlamentarismista, että tämän jälkeen ministerin tulee jättää tehtävänsä. (Ed. Jaakonsaari: Kyllä olenaisessa linjakysymyksessä!) Tämä on huomattava uustulkinta. Muistan yhteiseltä hallitustai-paleeltamme, että ministeri Paasio jäi monissa yhteyksissä hyvienkin ajatustensa ja ehdotustensa kanssa vähemmistöön hallituksessa, enkä muista, että hän olisi siitä tehnyt tämänsorttista johtopäätöstä.

Sen vuoksi tässä on aihetta tapella niiden asioiden puolesta, taistella ja pyrkiä toimimaan niiden asioiden puolesta, vaikka joutuisi joskus vähän hankalastakin tilanteesta operoimaan ja viemään asioita eteenpäin. Jos politiikassa heti, kun tuuli kääntyy vastaan, tehdään johtopäätöksiä ja vetäydytään pois asetelmista, niin en oikein jaksaisi uskoa, että sillä tiellä olisi kestäviä tuloksia saatavissa. Kun vastus kovenee, niin paineenkin on kovettava. Eli kyllä tässä on puskeutava eteenpäin. Ei se aina niin helppoa ole, mutta siitä huolimatta on jaksettava ja kyettävä viemään läpi positiivisia asioita, myönteisiä asioita, ja jaksettava luottaa tulevaisuuteen kaikin tavoin.

Enkä ole kokenut, että työttömyysasia sinänsä olisi hallituksessa tullut ongelmana sivuun siirretyksi, päinvastoin. Voisin manata tässä ministerikolleganikin todistamaan, että tähän asiaan on entistä enemmän käytetty hallituksen yhteistä aikaa myöskin ja ymmärretty se, että se, mikä työministeriön kautta on saatavissa, on

kaikki nyt pelissä. Sen sanon, ettei työministeriöllä ole yhtään salattua tai vajaakapasiteetti-käyttöä asiaa tässä enää. Nyt tarvitaan koko hallituksen ponnisteluja tämän asian hoitamiseksi. Meillä ei ole työministeriössä lain kautta tulevia käyttämättömiä mahdollisuuksia eikä yhtään rahallisia käyttämättömiä mahdollisuuksia. Kaikki on sataprosenttisesti pelissä. Näin ollen tarvitaan sekä hallituksen että eduskunnan myötävaikutusta, jos aiotaan nykyisestä tehostaa työllisyyden hoitotoimenpiteitä. Näin ollen tämä asia on hallituksen sisällä käsitellyssä.

Kun ed. Astala löytää ristiriitaisuuksia asia-sta, en näe sitä sillä tavoin, sillä alusta pitäen olemme ilmoittaneet, että lisäbudjetti valmistellaan sillä aikarytmillä, että se helmikuun aikana kootaan. Ensin tehdään päätös siitä, lähdetäänkö tälle tielle. Siitä on tehty päätös, ja sen jälkeen tietysti se rakennetaan asianmukaisella tavalla. Uskoisin, että kykenisimme maaliskuun alkuun mennessä tässä asiassa löytämään yhteisen linjauksen.

Ed. Jaakonsaari, en minä ole niitä henkilöitä, jotka menevät toisten selän taakse näissä asioissa, en mene. (Ed. Jaakonsaari: Juuri menitte!) Minulle vain ei kuulu aikuisopintotuen valmistelu. (Ed. Jaakonsaari: Hallitukselle kuuluu!) Mutta sen sijaan silloin kun puhutaan työllisyyden osuudesta lisäbudjetissa, minua ei saa millään sen keskustelun piiristä pois. Se on tietysti päivänselvä asia. Ei näissä asioissa kukaan voi mennä piiloon tai kuvitella, että voisi vastuutaan välttää.

Satakunnan työvoimapiirin kohtalosta ed. Laaksonen täällä esitti selkeän kysymyksen. Meillä ei ole sellaista päätöstä, joka tarkoittaisi Satakunnan työvoimapiirin lakkauttamista. Sen sijaan on täysin selvää, että kukaan ei tällaisena aikana voi varmuudella mennä sanomaan, mikä on joskus tulevaisuudessa asiointi. Mielestäni Satakunnan työvoimapiiri on itse asiassa toiminut varsin tuloksekkaalla tavalla. Olen itse ollut tuon työvoimapiirin johdon vieraana ei kovinkaan monta aikaa takaperin ja tiedän, että siellä tehdään tositoimin töitä ja on saatu myös hyvää tulosta syntymään. Kun olemme siirtyneet ministeriössä tulosjohtamiseen ja voin siitä vinkkelistä seurata hieman eri työvoimapiirien toimintaa, niin tässä on aihetta sanoa, että Satakunnan työvoimapiiri toimii varsin hyvällä ja tehokkaalla tavalla.

Emmeköhän jättäisi sitä keskustelua sentään muille foorumeille, jossa epäiltäisiin pääministerin väistäneen tätä keskustelua ikään kuin häntä

koipien raossa. En oikein näe sellaista, kun hän on kuitenkin tämän matkan sopinut paitsi Suomen kansallisten intressien kannalta asiaa hoitaakseen sinänsä myös aikataulullisesti paljon aikaisemmin kuin on ollut tiedossa, milloin väläkysymyskeskustelu käydään. Eikä se ole ainoastaan Suomen pääministerin aikataulusta kiinni vaan myös hänen isäntänsä aikataulusta. Niin kuin ed. Paasio varsin hyvin tietää, kansainvälisessä käytännössä noudatetaan tapoja, joissa otetaan huomioon molempien osapuolien mahdollisuudet. (Ed. Jaakonsaari: Kyllä tiedetään!) Sen vuoksi ei kannata lähteä kovin halpa-arvoisesti sanomaan, että pääministeri olisi luistanut tästä keskustelusta pois. (Ed. Jaakonsaari: Tämän keskusteluaajan hän on päättänyt!)

EY:ssä ei käytännössä ole mitään työttömyysastetta. Se haarukka on erittäin suuri, jossa EY:n työttömyys on. Se on pelkkä tilastollinen luku, jolla ei kerrota oikeastaan EY:n alueella esiintyvistä työttömyydestä paljon mitään. Siellä on maita, joissa työttömyys on 3 prosenttia, ja maita, joissa se on 17—18 prosenttia. Näilläkin luvuilla on tietysti keskiarvo, mutta mitä se kertoo näistä maista? Ei yhtään mitään, joten me emme voi myöskään perustella EY:hyn menemistä tai sieltä pois jättäytymistä sillä, että se pistäisi asiat oikeaan tärkeysjärjestykseen.

Ed. P. Leppänen, ei hallitus ole pannut hanoja kiinni. En nyt pysty sanomaan, paljonko miljardeja on palanut elvyttämiseen tähän mennessä, mutta kun sillä on rajansa. En usko, että veromaksaja on kovin halukas tässä suhteessa lisämärkkoja yhteiskunnalle maksamaan. Lisäksi valtion ulkomainen velka — jos sen nyt kaikkein pelkistetyimmillään sanoo — on tällä hetkellä noin pari kertaa suurempi kuin kansainvälisestä kaupasta saamamme tulot. Jos velka on kaksi kertaa suurempi kuin tulot, niin jossakin on tietysti rasiituksen raja. Jos viennin ja tuonnin erotuksella ei kyetä kattamaan edes korkomenoja, niin totta kai jokainen ajatteleva ihminen ymmärtää, ettei ole mahdollisesti paisutettavissa tätä velkaa. Niin kuin väläkysymyskeskustelupuheenvuorostani kuulitte, en sulkenut täysin ovia siltä, ettei myös tätä mahdollisuutta ole harkittava muiden keinojen ohella. Mutta sen keinoon varaan jättäytyminen, että ulkomaista velkaa lisäämällä voitaisiin edetä, niin siihen en kerta kaikkiaan usko enkä halua sellaista Suomen kansalle olla ehdottamassakaan.

Mikä on, ed. Vuoristo, ministerin vastuu? Ed. Paasion puheenvuoroon jo sanoin, että siitä huolimatta pitää yrittää, vaikka ei tahtoaan läpi

saikaan. Siitä huolimatta pitää mennä läpi harmaan kiven. Pitää olla suomalaista sisua, ed. Vuoristo, eikö niin? Jos asia olisi niin, että yksi Kanerva hallituksesta sivuun pistämällä, sillä että Kanerva jättäisi paikkansa työministerinä, työttömyys olisi Suomessa hoidettavissa, niin mitähän tuosta johtopäätöksenä voitaisiin arvela? Luulen, että asia ei hoidu ihan sillä johtopäätöksellä, joten ei kannata mennä sille tasolle, että kuviteltaisiin näillä operaatioilla asia hoidettavaksi. Minä olen sitoutunut toimimaan ja toimin sen mandaatin ja niiden voimien mukaan, joita minulla on tämän asian hoitamisessa. Sitä tuskin kukaan tässä salissa sinänsä epäilee, ja arvostan sitä tukea, tulkoon se oikealta tai vasemmalta, jota tämän asian tehokas hoitaminen meille yhteisesti merkitsee.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Muutama kommentti, kun varsinkin ed. Hämäläinen on manannut muitakin kuin vain ministeri Kanervaa altavastaamaan hallituksen puolesta. (Ed. Hämäläinen: Olemme ihmetelleet!) — Aivan oikein, mutta muistan edellisen keskustelun tässä samassa salissa, jolloin ed. Hämäläinen oli kovasti pahastunut ministereille, joita oli paljon paikalla ja jotka käyttivät monia puheenvuoroja keskustelussa, joka käytiin selonteosta. Tätä taustaa vasten ehkä on ollut hyvä, että edustajat ovat saaneet nyt puhua.

Pari kolme kommenttia tähän saakka käytyyn keskusteluun:

Mitä tulee pääministerin matkaan, jonka hän on tänä päivänä aloittanut, niin uskon, että erityisesti tällä suunnalla istuu edustajia, jotka tietävät kansainväliset kutyymit ja sen, millä tavalla tämäntapaisesta vierailusta sovitaan, jolle pääministeri on lähtenyt, vierailusta, jonka aikana hän tapaa Ranskan koko ylimmän johdon. Ajasta tiedän sovitun viikkokausia sitten, eikä sen vaihtelevuus ja peruuttaminen noin vain ole mahdollista. Minusta on pikemminkin arvon ansaitsevaa, että pääministeri siirsi sen verran matkaa, että ehti olla vastaamassa oppositiopuolueitten väläkysymykseen.

Mitä itse asiaan ja päivän teemaan tulee, voisin minäkin tietysti todeta, että sen verran minäkin olin oppositiopuolueen kansanedustajakokemusta hankkimassa edellisen neljän vuoden aikana, että ymmärrän aivan täysin vasemmisto-oppositiolla ja sosialidemokraateilla ensimmäisenä allekirjoittajana olevan täysi syy, aihe ja tilaisuus tehdä tämäntapainen väläkysymys, mikä on tehty. Aihe ja syy on siinä mielessä,

että totta kai työttömyys on meillä korkealla tasolla, aivan liian korkealla tasolla ja sen alaskääntämiseksi kaikki tarvittavat toimenpiteet, mitä keinoiksi löytyy, ovat kalliita ja välttämättömiä. Niiden peräänkuuluttaminen on tietysti opposition tehtävä.

Tietysti voisi todeta, että työttömyyden ongelmathan, aivan niin kuin ed. Hämäläinen puheenvuorossaan sanoi, juurtuvat kuitenkin niistä talouspolitiikan ongelmista, joissa maa makaa. Talouspolitiikan ongelmien juuret puolestaan ovat ei vain viimeisessä muutamassa kuukaudessa vaan huomattavasti pitemmässä ajassa, koko edellisen hallituksen toimintakaudessa, jopa sen edeltävissäkin ajoissa ja viime vuosien aikaisissa Suomen Pankin rahapoliittisissa ratkaisuisa sekä monissa muissa talouden koko kuvioon vaikuttavissa ratkaisuisa. Tämän tunnustaminen jollakin tavalla olisi mielestäni kuitenkin viisauden alku niiden ratkaisujen vaatimiselle, mitä täällä teidänkin toimestanne on vaadittu. Tämä asia, ed. Louekoski, on kieltämättä sanottu sataan kertaa. Minusta se vaatii ja antaa ja ansaitsee tulla mainituksi vielä toiset mokomat sata kertaa tässä salissa. (Ed. Paasio: Mutta ei sentään samassa puheessa!) — Ei samassa puheessa niin monta kertaa, mutta muutaman kerran tässä salissa tämänkin keskustelun aikana toivon mukaan.

Minä, ed. Paasio, muistutan teitä, että todellakin se perintö, mikä jäi edelliseltä hallitukselta työllisyystehtävän hoidon kannalta, oli surkea. Kansantalous oli todella surkeassa kuristuskierteessä. Minä uskon, että ministeri Kanerva allekirjoittaa keskeisiltä osilta tämän analyysin: Kansantalous oli kierteessä. Valtiontalous oli surkeassa jamassa. Budjetissa oli 25 miljardin markan suuruinen aukko niinä päivinä, kun Ahon hallitus aloitti oman taipaleensa. Työttömyys oli kasvussa, niin kovassa kasvussa, että jo edellisen vuoden aikana se oli kasvanut 132 prosenttia, edeltäneen vuoden aikana, ennen kuin Ahon hallitus lähti liikkeelle. Tämän kehitysuran katkaiseminen on ollut vaikea tehtävä hallitukselle. Se olisi ollut vaikea tehtävä mille hallitukselle tahansa. Toivon, että tämä tunnustetaan ja yhteisesti myönnetään. Vain se antaa paremmat yhteiset eväät myös sille analyysille, josta voi edelleen nousta oikeat ratkaisut tämän tilanteen korjaamiseksi.

Minä vielä muistutan mieleen sen seikan, että viime vuoden budjetti ja valtiontalous oli jos mikä todellakin elvyttävää valtiontaloutta. Valtion menot kasvoivat 15 prosentilla reaalisesti.

(Ed. Louekoski: Ei kai?) — Viimeiset valtiovarainministeriön tilastot kertovat, että näin on käynyt lähes 15 prosentilla reaalisesti, ei vain nimellisesti, ed. Louekoski, vaan reaalisesti! — Samaan aikaan lopullinen viime vuoden budjettilijäämä osoittautui noin 22 miljardiksi markaksi. Jos joskus elvytettiin, niin viime vuonna.

Miten kuitenkin kävi työllisyyden? Työttömyys kasvoi hurjaa vauhtia myös sen jälkeen, kun Ahon hallitus lähti liikkeelle. Me emme onnistuneet noiden kuukausien aikana viime vuoden lopun aikana kääntämään tätä kehitysuraa suotuisampaan suuntaan. Mutta eväät, joilla lähdimme tätä temppea yrittämään, olivat surkeat. Se meidän täytyy yhteisesti tunnustaa.

Vikas suunnan kääntämistä hallitus yritti deflaatiopolitiikalla. Se ei onnistunut siinä. Siihen epäonnistumiseen vaikutti, ed. Paasio, teidän poliittinen ryhmittymänne. Te olitte puolueenne puheenjohtajana siihen aikaan ja omalta osaltanne vaikutitte myös te siihen. Ei syy ole teidän. Päävastuun kantaa tietysti politiikasta hallitus totta kai, mutta halusin lausua ääneen, ettei liioin teiltä tullut sitä tukea, mitä kenties olisi tarvittu deflaatiopolitiikan tiellä vinosuuntauksen kääntämiseen nopeammin kuin myöhemmin devalvaatioon ajautumisen kautta lopulta suuntaa ehkä kyettiin kääntämään. Hallitus joutui tyytymään devalvaatioon ja rakentamaan talouspolitiikkansa sellaisten peruspilareitten varaan, joista yksi oli suoritettu devalvaatio ja toinen tulopoliittinen kokonaisratkaisu, jossa omalta osaltaan oppositio välillisesti auttoi ja siitä kiitos sille. Kolmas elementti oli budjetti, jonka eräiden ratkaisujen aikaansaamisessa oppositio auttoi hallitusta vain eräältä pieneltä osaltaan. Siltä pieneltä osalta kyllä oppositio ansaitsee, nimenomaan sosialidemokraattinen ryhmä, myös täyden tunnustuksen.

Mutta tämäkin budjetti, mikä näin saatiin rakennettua vuodelle 1992, rakentuu hirvittävän suuren uuden velan varaan. Nettomääräisesti — se on moneen kertaan ääneen lausuttu — yli 40 miljardia markkaa reilusti tarvitaan uutta velkaa. Bruttomääräisesti valtio tulee lainamarkoilla liikkumaan lähes 65 miljardin markan verran. Kun sitä kotimarkkinoilta on yli 30 miljardin markan edestä, niin se ei voi olla heijastumatta yksityisten yritysten luotonsaantimahdollisuuksiin Suomessa eikä myöskään kansainvälisillä kentillä. Molempiin heijastuu jo tämän mittaisen velan ottaminen. Kun tämän sanon, se samalla implikoi sen seikan tunnustamista, että uuden velan ottaminen ja sen varaan joidenkin uusien

talouspoliittisten operaatioitten rakentaminen on aika riskaabelia puuhaa.

Kun viimeisen kahden viikon aikana hallitus yritti ja lopulta sai aikaan budjettikehykset seuraaville useammille vuosille, erityisesti vuodelle 1993, hallitus oli silmäysten kovien tosiasioiden kanssa, sen tosiseikan tunnustamisen edessä, että todellakaan lisää valtiolle velkaa ottamisen tietä hallitus ei voi kulkea. On käännettävä tältä tieltä takaisin. Muuten se katastrofi, mikä siirtyy tältä päivältä ja huomispäivältä tuleville sukupolville tai muutaman vuoden päästä tasavallassa veroa maksaville kansalaisille, varmasti myös omalta osaltaan meille kaikille täällä, se potti kaikkien meidän kannettavaksi muodostuu aivan liian raskaaksi.

Mikä on ratkaisun ydin? Minusta se on se, minkä ed. Hämäläinen puheenvuorossaan totesi: Ei mitkään temput vaan yleisen talouspolitiikan reivaaminen sille uralle, joka tuottaa taloudellista toimeliaisuutta, joka parantaa myöskin sitten työllisyyden. Äsken mainitsin ne peruselementit, jotka on lyöty tässä tarkoituksessa esille. Mutta tarvitaan myös muita elementtejä näiden peruselementtien päälle ja osin niiden tueksi. Erityisesti tässä suhteessa minusta välttämättömiä ja tärkeitä ovat ne elementit, jotka merkitsevät yritystoiminnan sekä elinkeinotoiminnan tuotannollisten investointien tukemista ja vauhdittamista.

Elvytys tässä tilanteessa on sitä, että sillä tuetaan sellaisia tuotannollisia investointeja erityisesti pk-sektorilla, työvaltaisella sektorilla, jossa investointipäätökset johtavat aika nopeasti työllistämiseen. Jos ne suunnataan sinne, niin siellä on mielestäni ja keskustan ja myöskin ymmärtääkseni koko hallituksen näkemyksen mukaan oikea osoiteisto uusille talouspoliittisille tukielementeille, jotka tarvitaan sen perusjalan edelleen kohentamiseen, mihin aiemmin viittasin.

Varmasti, näin uskon, että kun hallitus lisäbudjetin antaa, se varmasti sen antaa lähiviikkojen aikana, niin tuo budjetti varmaan pitää sisällään merkittävän osan välttämättömiä menoja. Missä määrin jää sijaa ja rakoa varsinaisille elvyttävälle toimenpiteille, on varmasti vielä auki, niin kuin ymmärtääkseni täällä on aikaisemmin jo kerrottu, mutta jokin rako myöskin tämälapsille elvyttävälle toimenpiteille löytyy. Sen raon täyttämässä ensisijaisena elementtinä jo kertaalleen sanotusti tulee olla tuotannollisten investointien liikkeelle vauhdittaminen erilaisin keinoin: rahoituksellisin keinoin, siis sillä tavalla

että valtio suoraan niitä rahoittaa tai tukee korkotuen tai muussa muodossa, mutta myöskin verotuksellisin keinoin valtiovalta voi edesauttaa tuotannollisten investointien ja hankkeiden liikkeelle lähtemistä. Tähän meillä on tahto, ja uskon, että hallitus tältä suunnalta hakee uusia elvyttäviä elementtejä, joita tässä tilanteessa tarvitaan.

Missä määrin tuotannollisten investointien lisäksi voidaan ajatella muiden julkisten investointien liikkeelle saattamista, minun mielestäni, yhdyin tässä jossakin mitassa ministeri Kanervan näkemykseen, myöskin tämälapsille hankkeille jossakin määrin on voitava löytää sijaa lisäbudjetissa, ei niin, että välttämättä työvoimaministeriön kautta kaikkia markkkoja juoksetaan, vaan niin että jos on esimerkiksi opetusministeriön ja joidenkin muidenkin hallinnonalojen piirissä aika läheltä tuotannollista investointia liippaava hankkeita, niin niitä kyettäisiin tai pyrittäisiin aikaistamaan jossakin mitassa. Mikä se mitta tässä mielessä tulee olemaan, on auki. Mutta kuitenkin tahdonilmauksen, että myöskin tämälapsiin hankkeisiin jossakin mitassa varoja mielestäni täytyy löytyä, haluan omalta puoleltani tässä kertoa.

Mutta vielä palaan painotukseen ja sen selvään prioriteettiin, että ensisijaisesti elvytys sen vähäisen varan osalta, mikä olemassa on, on kohdennettava nimenomaan tuotannollisiin investointeihin. Silloinkin kun tähän tapaan toimitaan, ensisijaisesti rahat täytyy löytyä ei uuden velan ottamisesta vaan muiden menojen karsimisesta kesken vuoden, tämän vuoden 1992 budjetista, ensisijaisesti siitä ja toissijaisesti vasta mahdollisesti uuden lisälainan ottamisesta, joka tunnetusti tässä tilanteessa merkitsee varsin vaarallista puuhaa.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Hallituksen näkökulma näyttää olevan se, että talousvaikeudet edelleen sen vuoden toiminnan jälkeen ovat edellisen hallituksen politiikassa ja sen taloudellisissa virheissä. Me olemme ministeri Pekkarisen kanssa tästä asiasta tällä foorumilla keskustelleet liiankin monta kertaa, mutta tunnustetaan niitä virheitä. Minä vain vielä palautan ministeri Pekkarisen mieleen, että jos me olisimme silloin noudattaneet silloisen keskustaopposition toivomuksia budjettipolitiikassa, tilanne olisi vielä paljon kauheampi.

Sitten minä olen aivan yksityisesti ja miksei näin julkisestikin ryhtynyt ihmettelemään sitä,

kuinka kauan nykyisen hallituksen enemmistö, joka on sama kuin edellisen hallituksen enemmistö, kestää tätä röykytystä.

Pääministerin puheenvuoro päättyi lauseeseen: ”Se kuitenkin edellyttää rohkeaa perusrakenteisiin puuttuvaa politiikkaa”, siis työllisyyden hoitaminen. Aivan oikein. Me vain kysymme, mitä ne toimenpiteet ovat. Työministeri Kanervan puheenvuorossa oli koko joukko aivan oikeita johtopäätöksiä. Täällä on jo todettu monta kertaa, että ne eivät näytä olevan hallituksen johtopäätöksiä. Työministeri puheenvuorossaan kertoi, että nyt on valmisteilla jotakin, joka viikkojen jälkeen tulee sitten eduskunnan puntaroitavaksi. Me kiirehdimme sitä puntarointia.

Ministeri Kanerva kertoi, että hallitus on lisännyt ajankäyttöään ja omaa työtään näiden asioiden tiimoilta. Hyvähän se on, että hallituksella on puuhaa. Mutta me olemme kyllä välikysymyksellä tarkoittaneet sitä, että työtä saisivat työttömät eikä pelkästään hallitus.

Me kysymme edelleen: Mitkä ovat ne käytännön toimet, joilla puututaan perusrakenteisiin ja korjataan tämä työttömyyden aiheuttama vintoutuma?

Ed. P a a s i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kysymys siitä, mitä tämä hallitus tekee nyt ja lähitulevaisuudessa, ja siihen me olemme saaneet hyvin monipuolisia, keskenään ristiriitaisia vastauksia, jopa samassa puheenvuorossa on lopussa kumottu puheenvuoron alku, niin kuin ministeri Pekkarisella äsken oli.

Mitä tulee pääministerin matkaan, ei meille voi olla epäselvää se, että pääministerin on lähdettävä sovittuna aikana viralliselle vierailulle Ranskaan ja tavattava Ranskan korkein johto. Meille on sen sijaan epäselvää se, miksi pääministeri valitsi välikysymyksen vastauksen ajankohdaksi saman päivän, jolloin hän lähtee Ranskaan. Se on parlamentarismien aliarviointia ja pääministerin aseman kannalta hyvin arveluttavaa, koska se ajankohta on ollut hänen määrättävissään myös. Ja välikysymyksen tuleminen on ollut jo tiedossa paljon ennen sen jättämistä, joten aikatauluvaikeuksia ei pitänyt olla. Tulos on vain se, että meillä ei ole nyt pääministeriä vastaamassa hallituksensa puolesta ja ministeri Kanerva on ottanut hyvin ahkerasti sen vastuun, jolloin hänen pitää vastata myös niistä kysymyksistä, jotka eivät suoranaisesti kuulu työministeriön toimialaan, niin kuin hän puheenvuorossaan tekikin.

Mitä tulee tähän, että ministeri ei saa hallituksessa esityksiään läpi, niin ei tietenkään joka kerta, kun ei saa hyviä ajatuksiaan läpi, ministerin pidä erota, mutta jos keskeinen linjanveto on täsmälleen päinvastainen kuin hallituksen omakseen ilmoittama, niin silloin tämä parlamentarismien keskeinen periaate astuu voimaan, niin kuin ulkoministerillä astuisi, jos hallitus ilmoittaisi omakseen täysin päinvastaisen ulkopolitiittisen linjan kuin se, minkä hän katsoo voivansa hyväksyä. Kyse ei ole pienestä asiasta, vaan laajasta linjanvedosta.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että ministeri Pekkarinen puuttui tähän velkakysymykseen. Näyttää siltä, että sosialidemokraattien työllisyysohjelman rahoitus rakentuu velkaelvyttämisen, lisävelanoton, varaan. Tiedotustilaisuudessa puheenjohtaja Sundqvistillakin oli vaikeuksia kertoa, miten tämä rahoitetaan, mutta loppujen lopuksi siitä jäi kuitenkin käteen vaan ulkomaisen velan lisääminen. Mielestäni tätä velanoton ilosanomaa nyt ei enää kannata meillä julistaa. Valtiontalouden keskipitkän aikavälin pahin ongelma ilman muuta on velkaisuus.

Kannattaa myös huomioida, että integraation kautta tulevat verotuksen harmonisointipaineet lisäävät valtion lisävelkaantumispainetta. EY:n velkarajan mukaanhan Suomessa ehkä saisi olla 15 miljardia vuosittaisen valtiontalouden vaje, kun se nyt meillä on kolminkertainen.

Toisaalta kannattaa tietysti muistaa, että lisävelkaantuminen on omiaan nostamaan meillä muutenkin sietämätöntä reaalikorkoa. Se on lisäämässä vaihtotasevajetta ja sitä kautta lisäämässä velkaisuutta ja sitä kautta lisäämässä työttömyyttä. Mielestäni tämä, niin kuin sanoin, velanoton ilosanoman julistaminen on harhaan johtamista.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edellinen hallitus lopetti työnsä, oli työttömyys korkealla, valtionvelkakin oli korkealla, ja budjettivajekin oli kohtalainen. Mutta katastrofi syntyi vasta sen jälkeen, kun tämän hallituksen aikana ei ainoastaan ollut kysymys siitä, että tätä ei saatu poikki, vaan entistä suuremmalla nopeudella nämä arvot syöksyivät alaspäin, ja nyt olemme katastrofia kohti kiitämässä.

Kun ministeri Pekkarinen sanoi, että hallitus ei onnistunut deflaatiopolitiikassa ja syntyi de-

valvaatio, näyttää siltä, että juuri deflaatiossa hallitus on onnistumassa. Deflaatiohan ei ole mikään devalvaation vastakohta. Devalvaation vastakohta on vakaa markka. Deflaatio nähtiin 30-luvulla, jolloin korkean työttömyyden vallitessa palkat ja arvot liukuivat tavatonta vauhtia alaspäin ja kaikkien alenevien pääoma-arvojen vastapainoksi jäi korkeat velat, mistä syntyi lukematon määrä konkurssseja.

Juuri tähän 30-luvun kaltaiseen deflaatiotilanteeseen, taantumaa ja konkurssseihin ja alenevien pääoma-arvojen ja korkeiden velkojen kriisiin hallitus on nyt ajamassa tätä kansakuntaa ja aivan erityisesti niitä pienyrityksiä, joiden nimissä ministeri Pekkariin äsken hyvin myönteisesti puhui. Tässä kriisissä monikansalliset yhtiöt, esimerkiksi Kone, ovat pärjänneet varsin hyvin, mutta Suomeen jääneet pienyritykset, jotka nyt olisivat tarvinneet kotimaista kysyntää ja ostovoimaa, ovat jäämässä nyt korkeiden velkojensa kanssa todelliseen kriisiin.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanerva toi julki, että enää pelkän työvoimaministeriön konstit eivät riitä, vaan tarvitaan koko hallituksen toimia. Peräänkuuluttaisinkin nyt, missä ollaan menossa siltä osin, että työministeriön rahoja voitaisiin käyttää yli muitten ministeriöitten nimenomaan, että löydettäisiin työllisyyskohteita.

Opetuksen puolellahan työvoimakoulutus jo viime eduskuntakauden aikana puhkaistiin niin, että se toimii hyvin yhteistyössä opetusministeriön hallinnonalan kanssa ja otetaan tehoa irti.

Lähinnä nyt ottaisiin esimerkkinä huutavan tarpeen energiapolitiittisen linjauksen muuttamisesta kotimaisten energiavarojen hyötykäyttöön. Voidaanko yhteistyötä nopeuttaa maa- ja metsätalousministeriön, työvoimaministeriön ja energiaministeriön välillä?

Aivan vastaavasti, kun ministeri Rusanen on paikalla, varmasti löytyy asuntopuolelta ja ympäristöpuolelta valmiita hankkeita vaikka millä mitalla, mutta kansaa seisotetaan jonoissa ja luukutetaan sen sijaan, että ohjattaisiin suoraan rahaa niihin kohteisiin ja ihmiset saisivat mielekästä työtä.

Aluepolitiikasta vastaava ministeri Pekkariin on omalta osaltaan kykenisi huomattavasti työllistämään, mutta omalla ministeriöllä ei ole rahaa.

Ehkä työvoimaministeriön funktio pitäisi muuttaa kokonaan toisenlaiseksi. Se olisi ikään

kuin konsultoiva, sukkuloiva ministeriö kaikkien muiden ministeriöiden seassa, millä saataisiin nopeutta aikaan toimenpidetasolla.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni on ministeri Kanervalle.

Jo kaksi tuntia täällä on ministeri Kanervan kanssa käyty tätä työttömyyskeskustelua. Mutta tuntuu oudolta, että ministeriltä, vaikka häneltä on kysytty suoraan, mitkä ovat ne työllistämistoimet, millä hän aikoo työttömien määrää vähentää, ja mitkä ovat ne talouspolitiittiset keinot hallituksella, millä työttömyyttä vähennetään, näihin me emme ole saaneet yhden yhtä vastausta. Ainoastaan ministeri puhuu parlamentarismista, paperien katoamisista, virkamiesten vaikeuksista ja työllistämishelmasta, mutta senkin hän veti viimeisessä puheenvuorossaan takaisin siten, että se toteutettaisiin ainoastaan siltä osin, kuin taloudelliset resurssit antaisivat myöten sillä hetkellä. Näin ollen työllistämishelmahan saattaa supistua kovinkin pieneen. Toisaalta emme saaneet mitään tietoa ohjelman sisällöstä.

Vielä eurotyöttömyysasteeseen eli EY:n työttömyysasteeseen. Tänä aamuna sosiaalivaliokunnassa oli Brysselistä asiantuntijana Tuuli Raivio, joka kertoi EY:n tämänhetkisen työttömyysasteen ja mainitsi sen olevan 9,4.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Paasiolle: Jos hän ymmärsi sanomani niin, että lopussa olin jotenkin eri mieltä kuin aiemmassa vaiheessa, niin täytyy vain pahoitella. Kaikki eivät ole yhtä notkeita ja liukaskielisiä. Minä olen vähän kömpelömpi kuin joku muu edustaja sanomani ulos antamisessa. Mutta sepä siitä.

Mitä tulee, ed. Hämäläinen, tähän talouden syöksykierteeseen, niin on aivan totta, minä tunnustin omassa puheenvuorossani sen seikan, että me emme toki onnistuneet kääntämään sitä kelkkaa, sitä kelkkaa, joka oli sukeltamassa syvälle, jolla oli jo pitkä ura syvälle sukeltamisessa. Se oli vuoden ura suurin piirtein, puolesta vuodesta 1990 lähtien se oli kyntänyt syvälle kaiken aikaa. Sillä oli vuoden ura jo takana. Me emme kyenneet sitä kääntämään hetkessä. Vuo-

den 1991 lopulla, vuodenvaihteessa, mikä on taakse jäänyt, se näyttää kääntyneen, tuo alastulouraa.

Mutta yksi tekijä, mikä vaikeutti kelkan kääntämistä mainitsemani deflaatiopolitiikan epäonnistumisen lisäksi, oli se, että edellisen hallituksen eräät talouspolitiikan elementit oli rakennettu väärille perusteille. En minä halua nyt syyttää sen enempää, mutta kyllä nyt täytyy tunnustaa, että teidän viime vuodelle rakentamanne budjetti meni pieleen. Siinä oli monta tekijää, jotka tekevät sen ymmärrettäväksi, että se meni pieleen. Mutta kyllä se vaikeutti meidän välineitämme kääntää kelkan suunta syvälle alaspäin menemisestä edes nyt tasamaata kulkeväksi.

Tällä tavalla luonnehtisin sitä problematiikkaa ja sitä historiaa, joka oli tavallaan teiltä meille siirtyvänä historiana. En nyt halua sen enempää siitä ketään syytellä.

Mitä tulee ed. Louekosken puheenvuorossa esitettyyn kysymykseen siitä, mitä ne rohkeat perusrakenteisiin käyvät uudistukset ovat — pääministeri todella näin mainitsi — kyllä hallituksen piirissä tällä hetkellä kartoitetaan ja valmistellaan sellaisia toimenpiteitä. Minä mainitsen tässä yhteydessä kaksi sellaista toimenpidettä, ed. Louekoski.

Toinen on se, että julkisen hallinnon ja julkisen sektorin saneeraustoimet hallitus on käynnistänyt. Me toivomme, että niissä kipeissä hankkeissa oppositio antaa meille tukea. Me tarvitsemme sitä teiltä sekä niissä järjestöissä, joissa olette vaikuttamassa tähän operaatioon, sen läpi suorittamiseen, että myös eduskuntaan asti tulevilla hankkeilla osin, ne tulevat tänne asti. Tämä hanke on käynnistynyt, ja siitä ensimmäisiä tuloksia on tullut jo ja on tulossa vielä, kun vuoden 93 budjettia rakennetaan, sitäkin enemmän.

Toinen tällainen rohkea perusrakenteisiin menevä hanke, mihin pääministeri viittasi, on se, että kerta kaikkiaan näistä vaikeuksista selviytyminen, valtion menojen ja tulojen jonkinlaisessa tasapainossa pitäminen, ei onnistu, jollei eri toimin lisätä niiden vastuuta heikoimmassa asemassa olevien asian hoitamisesta, joilla paremmin tällä hetkellä on. Se on merkittävä rakenteellinen uudistus, kova poliittinen ratkaisu.

Ne ovat kovia poliittisia ratkaisuja, ja minä uskon, että tässä asiassa SDP antaa meille aikanaan tukea. Siinä ihanassa toivossa, että näin käy, jään odottamaan syksyä.

Opetusministeri U o s u k a i n e n : Herra puhemies! Koulutus on keskeinen aktiivisen työllisyyspolitiikan muoto ja väline. Ed. Renkohan hetki sitten viittasi tähän asiaan. Erityisesti nykytilanteessa siihen tulee panostaa. Koulutukseen on panostettava siksikin, että maamme nousukauden alkaessa olisi riittävän kilpailukykyinen, mutta myös siksi, että se selviytyisi nyt yleensäkin huomiseen ja huomisen yli.

Suomen kaltainen maa voi kilpailla vain osaamisella. Koulutus on keskeinen keino osaamisemme lisäämisessä. Ammatillisella koulutuksella parannetaan työnhakijoiden edellytyksiä pysyvään työllistymiseen toisenlaisessa taloudellisessa tilanteessa. Avainaloille kouluttamalla voidaan ehkäistä ennalta muutama vuosi sitten esiintynyt tilanne, jossa samanaikaisesti toisaalta vallitsi voimakas työvoimapula ja toisaalta runsaasti työttömyyttä oli samoillakin paikkakunnilla.

Ammatillista koulutusta suunnataan nyt laman jälkeisille kasvualueille. Opetushallinto on pitkälti hajauttanut koulutuksen kohdistamiseen liittyvän päätösvallan. Erityinen vastuu koulutuksen oikeasta suuntautumisesta onkin kunnilla oppilaitosten ylläpitäjinä ja valtion aluehallintoviranomaisilla, työvoimapiireillä ja lääninhallituksilla, jotka viime kädessä voivat päättää, mitä koulutusta kullakin alueella annetaan.

Valtion kuluvan vuoden menoarvion työministeriön pääluokkaan sisältyy mm. laskelma erilaisten työllistämistoimien yksikkökustannuksista. Tuon taulukon mukaan ansiosidonnasta työttömyysturvaa saavan henkilön toimeentulon järjestämiseen käytetään yli 56 000 markkaa valtion varoja vuodessa. Samalla rahamäärällä voidaan henkilöä kouluttaa ammatillisissa oppilaitoksissa vuoden ajan ja maksaa hänelle myös opintotukea. Aikuisopintotukeen oikeutetun henkilön vuoden koulutus maksaa yhteiskunnalle alle 80 000 markkaa vuodessa. Työllisyyslain veloitteiden mukaisesti työllistytystä aiheutuu valtiolle 70 000—120 000 markan kustannukset. Koulutus on siten myös kustannuksiltaan edullisin vaihtoehto akuutin työttömyyden hoitamisessa.

Mutta se on aktiivinen vaihtoehto, jolla luodaan maan vaurastumisen edellytykset ja tulevan nousukauden mahdollisuudet. Lisäksi sen avulla ehkäistään ennalta sosiaalisia ongelmia ja siten myös kustannuksia. Koulutus auttaa ihmistä elämän hallintaan, oman elämänsä herraksi tahi herrattareksi. Eritoten se koskee nuoria ihmisiä.

Opetusministeriössä on tehty selvitys erilaisista mahdollisuuksista koulutuksen avulla vaikuttaa työllisyystilanteeseen. Olemme tehneet suunnitelman, jonka avulla on mahdollista työllistää 14 000 henkilöä. Ehdotettuja toimia ovat mm. väliaikaisen ammatillisen koulutuksen lisääminen, korkeakoulujen täydennyskoulutuksen lisääminen ja avoimen korkeakouluopetuksen laajentaminen, ammatillisten oppilaitosten jatkoluokkien ja kieliluokkien lisääminen, ammatillisten oppilaitosten oppilashankinnan tehostaminen, tutkijoiden sisääntulovirkojen lisääminen, harjoittelupaikkojen lisääminen, nuorten työllisyyden aktivointileirien järjestäminen ja erilaisten rakennushankkeiden aikaistaminen.

Nämä ajatukset ovat saaneet hallituksen piirissä kannatusta. Ohjelma edellyttäisi vähän yli 400 miljoonan markan sijoitusta nyt lisäbudjettiin. Mielestäni se olisi oikea tapa auttaa kansakuntaa nousuun ja kehittämään tärkeintä kilpailuvalttiamme, suomalaista osaamista. Ohjelman toteutumisen esteeksi ei saa koitua, että vuoden 1993 budjettikehyksessä estäisi lisämenoarvion liikkeelle panemat toimet ja niiden jatkamisen, eikä oppilaita eikä heidän opettajiaan voi eikä saa ajaa oppilaitoksista ulos vuoden kuluttua.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Kun eduskunnan taun aikana käytiin vilkasta EY-keskustelua, tiedotusvälineiden kautta sai sen vaikutelman, että Suomi on maatalousmaa. Tämä ei pidä paikkaansa, vaan tilastolukujen todellisessa valossa Suomi on työttömien maa.

Työtön ei ole joku vieras, vaan hän istuu meidän jokaisen ruokapöydässä. Hän on sitä paitsi meidän oma perheenjäsenemme. Tässä vaiheessa, kun työttömyys ei enää jää työmiehelle kuuluvaksi elämänvaiheeksi, josta keskiluokka ei varmaan ole paljoa edes tiennyt, vaan koskettaa keskiluokkaa itseään ja koulutettua väkeä, valtaapitävät ehkä viimein tajuavat, niin toivon, miten vakavasta kysymyksestä puhutaan. Puheiden tulisi näkyä tietysti myös tekoina. Tästä ei ole vielä näyttävästi näyttöjä. Hallituksen elvytystoimet ovat tulossa myöhään. Toivottavasti ne edes tulevat.

Suurtyöttömyys ei ole Suomessa mikään normaali ilmiö. Tällä hetkellä meidän on kysyttävä arvojen perään. Suostummeko hyväksymään suurtyöttömyyden? SDP:n vastaus on: Emme suostu. Miksi hallitus on suhtautunut niin penseästi opposition esittämiin elvytystoimiin, voidaan kysyä. Onhan esimerkiksi Ruotsissa porvarihallitus pystynyt samankaisesti sekä leikkaa-

maan että elvyttämään. Sieltä voisi vaikka hakea oppia. Miksi SDP:n elvytysohjelmasta on tehty ikään kuin vitsi? Varmaankin siksi, että omistavalle luokalle on paljon edullisempaa, että suhdanteet muuttuvat jyrkästi ja odottamatta. Tarjoaahan se parhaat spekulatiokentät.

Kun elvytyksessä nyt viivytellään, sillä aikaansaadaan raju ylikuumeneminen taas hetken päästä, ja niin ehkä pelastetaan tällä hetkellä huonon näköiset bisnekset. Viitataan tällä väitteilläni rahamarkkinoiden vapauttamiseen, myyntivoiton verotuksen muutokseen ja tästä aiheutuneisiin massiivisiin yrityskauppoihin. Viime mainituilla saneerattiin kuvasta täysin terveitäkin kehitysalueiden firmoja, jotka olivat kilpailleet ostajan kanssa samoilla aloilla. Yksi vaikutuksiltaan ihan tuore esimerkki on kotiläänistäni Teuvan Kafi.

Hallituksen sisällä elvytystoimista ollaan selvästi monta mieltä. Kun pääministeri sanoo, ettei ei-tuotannollisilla hankkeilla pitäisi nyt elvyttää, hän ei määrittele asiaa. Työministeri puhuu jo vähän enemmän toiveita herättävästi. Hän mainitsee, että sairaaloitakin voitaisiin toteuttaa etuajassa. Hieman myöhemmin puheessaan hän kuitenkin toistaa Ahon maininnan, että ei-tuotannollisia hankkeita ei elvytysohjelma kuitenkaan saisi koskea. Ehkä olisi hyvä jossakin yhteydessä tarkemmin päästä keskustelemaan, mitä kumpikin ei-tuotannollisilla hankkeilla mahtaa tarkoittaa.

Kansanedustajien jättämissä toivomusaloitteissa, uskon niin, on tällä kertaa varsin runsaasti pohjaa noukkia hyviä ja järkeviä elvytys-hankkeita, ja sieltä löytyisi ideoita, jos niitä ei itsellä olisi. Muuten voin ajatella, että ministeri Kanervan puhe oli aika myönteinen, ja nyt jäänkin vain seurattavaksi, muuttuvatko nämä puheet teoiksi.

Aikamme on kylmä ja käymässä yhä kylmemmäksi. Hallituksen ministerit puhuvat hempeitä mutta tekevät tymeitä. Jokaisella alalla esitetään aikaisempaa korkeampia tuottavuusvaatimuksia. Jos tämän vuoden vaatimukset saavutaankin, ensi vuodelle on jo korkeammat vaatimukset. Tuotanto tarvitsee ihmisiä jatkossakin, mutta siltä näyttää, että vain heitä, jotka jaksavat puurtaa selkänahastaan täysillä ja yhä kii-vaammalla työtahdilla.

Kaikki sektorit ollaan tyhjentämässä joutavasta väestä: maatalous, julkinen sektori, teollisuus, kauppa. Kannattaisi miettiä tästä aiheutuvia muutostrendejä myös aluetasolla tai paikallisella tasolla. Oman läänini kohdalla Vaasan

lääniässä tilanne on se, että julkisella sektorilla ja julkisen sektorin voimakkaasti tukemassa maataloudessa työskentelee yhteensä 45 prosenttia työllisistä ihmisistä. Kun vaadimme supistuksia, meillä tulisi olla myös vaihtoehtoja tarjolla. Kun vaadimme supistuksia, meidän pitäisi myös käsitellä, mitä se merkitsee esimerkiksi siinä vaatimuskentässä, joka on maaseudun pitämisessä asuttuna. Voiko tämä tavoite toteutua samanlaisesti kaikkien niiden karsimistavoitteiden kanssa, joita esimerkiksi julkista sektoria koskien varsinkin sisäministeri on esittänyt? Hän on mielestäni muuten oivallisella tavalla syyllistänyt ja jatkuvilla puheilla onnistunut syyllistämään julkisella sektorilla työskentelevät ihmiset niin, että he näkevät jo ministeristä pahoja unia. Arvelen, ettei radikaaleimmilla saneeraajilla ole vaihtoehtoisia suunnitelmia ollenkaan esittää. Ne ovat ikään kuin eri murheita ja muiden murheita. Omasta mielestäni saneeraamisten aikataulun tulisi kuitenkin olla yhteensovitettu muiden työllistymismahdollisuuksien kanssa.

Ynnälasku siis osoittaa, että nykyinen Suomi ja nykyinen suomalainen vienti voidaan tuottaa paljon nykyistä vähemmällä työllä. Poispotkitut voivat saada työpaikkansa takaisin ainoastaan, jos Suomi voittaa uusia markkinoita maailmalta. Kansantalouden kysyntää lisäämällä työttömyyttä ei voitane poistaa, näin väittää ainakin valtiovarainministeriön talousnäkyviä vuoteen 1996 saakka tarkasteleva kirjanen.

Miten voimme valloittaa maailman? Tarvitsemme markkinat, mutta se ei riitä. Suomi tuskin voi onnistua tuottamalla suurille markkinoille bulkki- eli massatavaraa ainakaan nykyisellä kustannus- ja hintatasolla. Meidän on erikoistuttava ja erikoistuttava vielä erikoistumisen sisäläkin. Tämä on erittäin tuskallinen ja ehkä pitkän ajan vaativa työ. Se on myös haaste ja työ, joka ei koskaan lopu tai tule valmiiksi. Suomi pystyy siihen, koska väellä on täällä korkea koulutustaso ja uudelleen koulutautumisen kykyä ja myös suunnittelutaitoa. Suomi pystyy siihen, jos työttömäksi jäänyt väki pysyy kiinni koulutuksen kyljessä ja elleivät nuoremmat katoa pysyvästi maailmalle.

Työtön on usein 20—24-vuotias, koulunsa juuri päättänyt. Nyt koulutamme ensimmäisen kerran Suomen itsenäisyyden historian aikana kokonaisia koululuokkia nuoria suoraan työttömyystilastoon. Ihminen osaa lentää Kuuhun, mutta ihminen ei osaa Suomessa järjestää maailman yksinkertaisina asiaa: järkevää työtä toisille ihmisille. Kun isotsiskot ja -veljet maksavat

nyt tällaisen hinnan uurastuksistaan koulunpenkillä, mitä mahtavat miettiä perässä tulevat sisarukset? Kannattaakohan Suomessa ollenkaan jäädä koulutukseen, kun sen jälkeistä elämää ei näytä olevan tarjolla? Miten nuoret uskaltavat perustaa perhettä, miten sitoutua asuntolainaa ottamaan, vaikka vuokra-asuntojakaan ei ole tarjolla?

Opiskelijoiden kesätyöttömyys saattaa ensi kesänä olla totaalinen. Vakava tilanne oli jo viime kesänä. Kuluva opintovuoden aikana on nähty, ettei opiskelijoille löydy enää edes käytännön harjoittelukenttiä. Kun mitään muuta ei ole tehtävissä, oppilaitokset joutuvat tuottamaan käytännön jakson koulunsa seinien sisällä. Koulutuksen sisältö on siis muuttumassa epätarkoituksenmukaiseen suuntaan.

Mielestäni nyt olisi tulipalokiire laittaa pystyyn täysipainoinen kolmas lukukausi oppilaitoksiin. Näin opiskelijat voisivat käyttää työttömyysjakson jollakin tavoin edukseen. Ellei tämä istuvalta hallitukselta onnistu, niin kuin pahasti pelkään, olisi nopeasti tehtävä väliaikainen muutos opintotukilakiin. Opiskelijoille olisi annettava opintotukea myös kesäkuukausiksi, ja koska tarjolla ei ole ilmeisestikään täysipainoisia opintoja, tulisi harkita, että opintotuki painottuisi nykyistä enemmän opintorahaan. Mielestäni on väärin opettaa kansakunnan toivona pidettyä nuorisoa hakemaan toimeentulonsa sosiaalitoimiston luukulta. Kannatan ed. Kalliksen tekemää esitystä nuorten työllistämisestä toisella tavalla.

Työttömän eloonjäämisoppina tarjotaan siis koulutusta, ja toimeettomuus onkin pahinta, mitä voi olla. Tämä on oikein hyvä oppi. Työssä olevatkin joutuvat nimittäin pitämään jatkuvasti ammattitaitoaan yllä koulutuksen avulla. Työttömät huolehtivat uudesta työllistämistään parhaiten hankkimalla ammattiin johtavaa uudelleen- tai täydennyskoulutusta. Mitään muuta tietä ei ole, ja sittenkin työllistyminen toteutuu usein aiempaa alemmalla tasolla, jos ollenkaan. Ongelmaksi näyttää muodostuvan, että hankittua koulutusta ei pääse käyttämään hyödyksi. Kuinka kauan pitkäaikaistyöttömät jaksavat koulutautua uudelleen ja uudelleen, sitä kannattaisi tutkia.

Työvoimapolitiittisen ammatillisen aikuiskoulutuksen esteeksi, kerrotaan työvoimahallinnosta, on muodostunut se, että on siirretty ostopalveluihin. Laatu on kyllä parantunut, mutta määrää selvästi vähentynyt. Työvoimahallinto ei kerta kaikkiaan pysty ostamaan myönnetyillä mää-

rärahoilla riittävästi kursseja. Kuitenkin ammatillisilla aikuiskoulutuskeskuksilla olisi resursseja tarjolla, hyvät toimitilat ja kurssiopettajiakin löytyy.

Mielestäni koulutuspalvelujen volyyimia olisi täälläkin nyt pikaisesti lisättävä. Alueelliset tarpeet jakautuvat mahdollisuuksiin nähden epätasaisesti, mutta näyttää siltä, että voimavaroja ei nyt voida siirtää joustavasti. Tätä joustoa on myös heti lisättävä.

Työttömyys ei saa kenellekään muodostua elämänuraksi. Työ on edelleen tapa kiinnittyä yhteiskuntaan. Valitettavasti monet ovat jo käytännössä kokeneet sen ammatikseen: Olen työtön, kun ammattia kysytään. Työttömän uran sijasta tulisi tarjota mahdollisuus myös yleissivistäviin opintoihin, kun työtä ei kerta kaikkiaan ole tarjolla eikä ammattikoulutuksesta ole enää ratkaisuksi. Monet harrastavatkin tällaisia opintoja niin työn ohella kuin työttöminä. Kansalaisopistojen ja työväenopistojen tulisi kehittää opetusohjelmiaan moduulien suuntaan, niin että niistäkin voisi halutessaan kerätä myös tulevassa työnhaussa hyödyttäviä opinnäytteitä ja kokonaisuuksia. Mutta mitä tapahtuukaan? Hallituksen on vähentänyt kansalais- ja työväenopistojen mahdollisuuksia, eivätkä ne näin ollen pysty reagoimaan lisääntyneeseen työttömyyteen riittävästi.

Ottaisin perheen tason ongelman lopuksi esille, arvoisa puhemies. Päivähoitolain 2 §:ssä sanotaan, että päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. Tämä on monissa kunnissa tulkittu siten, että päivähoitoa tarjotaan vanhempien työssäolon eikä siis työttömyyden aikana. Valvonta saattoi aikanaan olla muuten tuskallisen tarkkaakin. Muistan itsekin valtion virassa joutuneeni selvittämään tilannetta, jossa kunnan viranomaisen vahti, ettei äiti vain käynyt kaupassa, ennen kuin haki lapsen päiväkodista.

Perheet, joissa toinen tai molemmat vanhemmat ovat joutuneet työttömiksi, joutuvat yleisesti kunnan aloitteesta luopumaan lapsen hoitopaikasta. Kunnat antavat erilaisia armonaikoja. Vaasassa se on kaksi kuukautta. Kunnat perustelevat lapsen päivähoitopaikan peruutusta juuri edellä mainitulla pykälällä. On huomautettava, etten tässä yhteydessä tarkoita vanhempien omasta aloitteesta lähteviä ratkaisuja, joita tietysti on tuettava.

Ei siis riitä, että vanhemmilta riistetään työympäristö ja sen mukanaan tuomat sosiaaliset

suhteet. Myös lapselta riistetään kaverit ja tuttu leikkiympäristö, hänen sosiaaliset suhteensa. Jos vanhemmat taas saavat työtä, lapselle joudutaan jonottamaan uudelleen hoitopaikkaa jopa kuukausia, ja työhönpaluu näin viivästyy tai on ainakin epävarmaa. Samaan päiväkotiin tai samalle hoitajalle pääsy on myös vaikeaa. Joissakin kaupungeissa työttömyyden varjolla on lakautettu kokonaisia päiväkoteja.

Kun kunnat tulkitsevat nykyisen päivähoitolain pykälää näin ahtaasti, on mielestäni päivähoitolakia ehdottomasti muutettava. Päivähoidon tarjoamiselle muunakin kuin vanhempien työaikana on perusteita myös sen vuoksi, että olemme kehittäneet alle kolmevuotiaille päivähoitolle vaihtohtoisen yhteiskunnan tukimuodon: kotihoidon tuen. Tällöin ei enää ole johdonmukaista liittää kunnallisen päivähoiton tarjontaa siihen kysymykseen, ovatko lapsen vanhemmat aina työssä vai eivät.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lindroosin ehdottamaa päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoa.

Opetusministeri U o s u k a i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan vastata heti äskeiselle puhujalle, koska olin puheenvuorossani ottanut esille niin monta hänen esille tuomaansa seikkaa. Ne ovat jo meidän papereissamme, ja haluan luotella ne nyt uudelleen: nimenomaan koulutuspaikat aivan tavallisissakin ammatillisissa ja muissa oppilaitoksissa; harjoittelupaikat sen tähden, ettei harjoitteluun ole riittävästi mahdollisuuksia. Myös on jo meneillään sellaisen tutkimuksen vireillepano, missä otetaan huomioon koottavien suoritusten mahdollisuus elämänikäisesti. Meillä on sille työnimi opintopassi, mutta olkoon sen nimi mikä vain, asian selvittäminen on jo meneillään. Myös moduuliopinointi on jo meneillään, koska välttämättä pitää menetellä juuri sillä tavalla, että välillä tutkitaan tai ollaan koulutuksessa ja välillä on muuta elämää. Myös kolmannen lukukauden mahdollisuus on keinovalikoimassa, joka liittyy säästöohjelmaan, samoin kuin opintotuen antaminen myös kesällä, mikä eräiltä kohdin onkin jo mahdollista.

Yleissivistävällä puolella olen juuri vierailut mm. monessa suuressa työväenopistossa, joissa on kerrottu, että näinä aikoina siitä huolimatta, että on jouduttu supistamaan tarjontaa, sitä on voitu kohdistaa entistä viisaammin ja näin palvelu aivan ed. Vehkaojan esittämiä päämääriä. Tässä suhteessa halusin täydentää omaakin puheenvuoroani.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja asettui lämpimästi tukemaan kolmatta lukukautta. Olen itse toiminut neljännesvuosisadan yliopisto-opettajana alalla, jolla kolmas lukukausi on ollut jo vuosisadan alusta lukien käytössä ja siitä on saatu varsin hyvät kokemukset. Jopa opintososiaalinen puoli on onnistuttu siinä yhteydessä hoitamaan kuntoon, joten tämä asia on tutkittu jo perusteellisesti ja hyväksi havaittu.

Nyt vain totean, että resurssiproblematiikka on parhaillaan juuri tänä päivänä johtamassa siihen, että tästä kolmannelta lukukaudesta joudutaan osittain luopumaan, kun resurssit eivät riitä sen ylläpitämiseen. Tässä hyvä asia on pikemminkin tuhoutumassa kuin jatkumassa.

Ed. Särkijärvi: Herra puhemies! Tulin tänne lausumaan muutamia poikkipuolisia käsitteitä aikaisempaan keskusteluun ja aloitan toteamalla, että mielestäni tähän välikysymykseen vastasi väärä ministeri, mutta onneksi se meni kuin väärä raha myös välikysyjän konseptien mukaisesti.

Sen sijaan jo ed. Hämäläinen ja ed. Tennilä mm. huomauttivat siitä, että itse asiassa työttömyys liittyy yleiseen talouspolitiikkaan ja että täällä pitäisi keskustellakin talouspolitiikasta, josta muuten itse koko välikysymyksen oli kirjoitettu eikä niinkään työllisyydestä. Itse asiassa, jos ajatellaan nimenomaan työministeriötä, on sen arvosteleminen tai sen asioiden käsittely vähän samanlaista kuin flunssan tullessa kohdistettaisiin arvostelu kuumemittariin tai aspiriini-purkkiin. Varsinainen tauti on jossain muualla.

Keskustelu, joka täällä on käyty, osoittaa kyllä, että tähän tautiin annetaan mitä ihmeellisimpiä reseptejä lääkkeiksi, monia sellaisiakin, joista potilas varmasti kuolee.

Välikysymyksessä tuotiin hyvin esille se, mikä tässä on keskeisenä ongelmana: Me elämme yli varojemme ja erityisesti velkautamme kansantalouttamme ulkomaisen lainan avulla. Tänä vuonna maksamme erilaisia maksuja, veroja ym. valtion toimintaa tukevia summia yhdeksän kuukauden ajalta ja saamme 12 kuukauden palvelut. Kolme kuukautta eli suunnilleen neljäosa valtion budjetista katetaan lainan otolla, josta ensi vuonna esimerkiksi maksetaan pelkästään korkoa suunnilleen 1 000 markkaa jokaista suomalaista kohti.

Niinpä looginen seuraus tästä ongelman identifioinnista olisi sen toteaminen, että meidän tulee pienentää kulutustamme, asettaa tavoit-

teemme sellaiselle tasolle, jossa pystymme itse todellakin kustantamaan kaiken sen, minkä käytämme. Välikysymyksessä kuitenkin päinvastoin todetaan, että tulonsaajien verotuksen kiristymisen 2 prosentilla aiheuttaa merkittäviä epätoivottavia seurauksia, kuten ed. Lindroos sanoi: Kansa ei ole tätä ansainnut. Itse asiassa kansa on ansainnut paljon enemmän kuin kahden prosentin pudotuksen, jos 25 prosenttia on valtiontalouden alijäämä.

Leikkaukset ovat välttämättömiä, ja mitä myöhempään niitä lykätään, sitä suurempia ne ovat, ja mitä vähemmän pyritään hallitusti hoitamaan tämä valtiontalouden ja kansantalouden kriisi, sitä vaikeammiksi tulevat tulokset ja sitä todennäköisempää on, että nämä tulokset tulevat kohdentumaan sosiaalisesti epäoikeudenmukaisesti ja koitumaan todennäköisesti kaikkein heikoimpien kannettaviksi. Siksi työllisyyttä tulisi parantaa alkaen talouspolitiikasta käyttäen sen keinoja tasapainottamalla valtiontalous, kansantalous ja vaihtotase.

Kun viime kuukausina on suurella porukalla murehdittu Neuvostoliiton jälkeensä jättämiä velkoja — siellä on nyt seitsemän suurta teollisuusmaata ihmettelemässä, mitä niille tehdään — niin on syytä muistaa, että Suomen kansantalouden velka on hiukan yli puolet siitä, mitä Neuvostoliitolta jäi perinnöksi, ja meillä sentään eräiden käsitysten mukaan on huomattavasti pienemmät edellytykset hoitaa tällaista velkaa kuin edesmenneellä suurella Neuvostoliitolla.

Edelleen kilpailua tulisi edistää paljon tehokkaammin ja paljon useammilla aloilla kuin tällä hetkellä tehdään, koska kilpailun puute johtaa tehottomuuteen. Se johtaa tuhlaukseen. Ei ole mitään sellaista syytä, jonka vuoksi henkisiä resursseja tai luonnonvaroja tulisi käyttää enemmän kuin on välttämätöntä jonkin tietyn toiminnan suorittamiseen, koska ne ovat silloin muusta poissa, jos tuhlaukseen mennään.

Täällä on puututtu yritystoimintaan ja sijoituksiin. Ensinnäkin, kun Suomessa on rajoitettu ulkomaisia investointeja nimenomaan kieltämällä ulkomaalaisomistus pääsääntöisesti suomalaisissa yrityksissä tietyn prosenttimäärän yläpuolella, niin toki tästä tulisi aloittaa. Sitten tulisi pääomatulojen verotus rakentaa sellaiseksi, etteivät pääoma pakenisi Suomesta, vaan mieluummin tänne tulisivat. Tämä on päinvastainen tavoite kuin vastikään julkituudessa suunnitelmassa pääomatulojen verotuksesta.

Edelleen työmarkkinoilla tulisi lisätä joustavuutta, kuten hallituksen integraatioselonteon

liitteessä todettiin. Jos halutaan saada mahdollisimman suuri talouskasvu, täytyy esimerkiksi työvoiman liikkuvuutta lisätä ja työvoiman tarjontaa parantaa siten, että ulkomaista työvoimaa on käytettävissä riittävästi, jotta se vaikuttaa suomalaisen palkkatasoon.

Maatalouden ylituotanto ansaitsee tulla mainituksi siitä syystä tässä yhteydessä, että käytävissä olevien tietojen mukaan tuon ylituotannon aikaansaamiseen tarvitaan enemmän tuontia kuin ylituotannon viennistä saadaan varoja, toisin sanoen siinä tehdään suurella vaivalla kansantaloudellista tappiota ja vieläpä ulkomaan valuutassa.

Täällä edustajat Häkämies ja Ukkola ovat arvostelleet sitä, että yritykset joutuvat kestämään korkeita sosiaaliturvamaksuja. Asiaa voidaan tietysti katsoa niinpäin kuin näissä puheenvuoroissa esitettiin, mutta toisaalta nämä palkkaperusteiset sosiaaliturvamaksut ovat itse asiassa vakuutusmaksuja ja korkvaukset näistä pääosin tulevat myöskin palkkaperusteisina. Toki yläpäästä on jonkin verran leikattu korvausmääriä ja toki tämän voisi myöskin itse maksuissa ottaa alennuksena huomioon. Mutta voisimme hyvin ajatella myöskin niin, että itse työntekijät maksaisivat nämä maksut suoraan vakuutusmaksuina ja bruttopalkka olisi vastaavasti korkeampi. Tällöin ei olisi mitään erityisiä perusteita sille, että vakuutusmaksusta annettaisiin helpotuksia, kun vakuutuksen ajatuksena on se, että maksutuloilla katetaan maksettavat korvaukset.

Samoin kuin ed. Lindroos kaipaavat hallitukselta uskottavaa ohjelmaa valtiontalouden hoitamiseen, koska juuri tällainen visio siitä, kuinka asiat pystytään hoitamaan, antaa kansalaisille ja yrityksille mahdollisuudet suunnitella omaa toimintaansa siten, että ne uskaltavat tehdä päätöksiä, jotka edellyttävät sitoutumista tulevaisuuden tapahtumiin.

Sitten täällä on huomautettu mielestäni asiallisesti ja paikkansapitävästi siitä, että hallituksen sisällä on kaksi erilaista talouspoliittista linjaa. Siellä on työministerin linja, joka vastaa käsittääkseni työministeriön kansliapäällikön linjaa, joka taas vastaa sosialidemokraattisen puolueen linjaa. Sitten siellä on valtiovarainministerin ja kauppaja- ja teollisuusministerin ajama linja, joista kyllä itse pidän jälkimmäistä linjaa oikeana. Mutta se, että hallitus ei itsekään tätä selvästi tiedosta, johtaa siihen, että hallituksen politiikka tai ainakin siitä ulospäin annettu kuva on pakostakin epä johdonmukainen.

Työllisyyden hoidossa mielestäni pitäisi päästä paljon tarkempaan hankkeiden evaluointiin samalla tapaa kuin olemme kehitysyhteistyössä etenemässä. Toisin sanoen pitää erilaisia rahan käyttökohteita pohtia: Paljonko on kyseessä kotimaisen työn ja paljonko ulkomaisen työn ostaminen ja samoin raaka-aineiden? Paljonko on mahdollista saada lisää tuloa joko tuonnista tai normaalisti pysyvien työpaikkojen syntymisen kautta? On myös pystyttävä valitsemaan valtion kannalta edullisin tapa sijoittaa rahaa, vaikka se ei juuri silloin näyttäisikään pääsääntöisesti työllisyyden hoitamiselta.

Myöskin on mielestäni perustellusti osoitettu, että valtion lainoittama asuntotuotanto on valtiontalouden kannalta suoraan verrattavissa vastaavan ihmismäärän työllistämiseen työllisyys-toimenpitein. Kuitenkin se tuottaa paljon parempia konkreettisia tuloksia kuin pelkkä työllistäminen ja avustuksien maksaminen.

Sen sijaan pitäisi päästä eroon sellaisista julkisista hankkeista, jotka aiheuttavat lisää jatkuvia julkishallinnon kustannuksia joko virkojen tai ylläpitomenojen muodossa, ellei tästä ole osoitettavissa jonkinlaista kansantaloudellista katetta. Olen huomannut, että ainakin vasemmistoliitto on aina sitä mieltä, kun on noususuhdanne, että silloin ei ainakaan voi valtionhallintoa pienentää tai säästää missään, ja sitten kun on laskusuhdanne, niin silloin ei ainakaan voi pienentää valtionhallintoa tai säästää missään. Julkishallinnon tehostaminen on ilmeisesti semmoinen ongelma, jolle ei ole löydettävissä ajankoh-
taa, josta me kaikki täällä voisimme olla yksimielisiä.

Oletan, että eräiltä osin tämä keskustelu, jota täällä käydään, siirtyy historiaan tulevaisuudessa. En oikein usko, että me pystymme ylläpitämään sellaista ansiosidonnaista työllisyysvakuutusjärjestelmää, joka meillä täällä hetkellä on. Se sisältää virheellisiä sosiaalisia tulonsiirtoja. Se tulee valtiontaloudelle huomattavan kalliiksi, ja siinä vaiheessa, kun ryhdymme säästämään päästäksemme valtiontaloudellisesti kestävään tilanteeseen, oletan, että tämä on listalla ensimmäisiä säästökohteita.

Edelleen kun täällä on viitattu eurooppalaiseen integraatioon, niin ainakin kannattaa tuoda esille se, että Euroopan rahajärjestelmässä talouspolitiikan tavoitteena ei ole työttömyyden välttäminen, vaan rahan arvon vakaana pitäminen ja talouskasvun aikaansaaminen. Siltä osin, jos olisimme EY:ssä ja jos täällä vallitsisi Euroopan rahajärjestelmä, meillä ei olisi mitään erityis-

tä syytä käydä keskustelua asiasta, joka ei voi olla virallisten tavoitteiden luettelossa, eli työttömyydestä.

Vastaisuudessa työllisyyteen tulevat vaikuttamaan integraatioon liittyvät seikat ainakin siltä osin, että jo nyt näkyy maataloudessa tulevaisuuden epävarmuus, erityisesti maatalouskonekaupassa, ja tarvittaisiin selvästi tästäkin visio, kuinka asiat hoidetaan, jos Suomi liittyy EY:n jäseneksi. Edelleen vastaavia markkinahäiriöitä on odotettavissa ainakin Ruotsin-laivoilla, joiden taloudellinen perusta poistuu tullivapaan myynnin kadotessa, ja autokaupassa, jossa erityisesti vaihdettujen autojen puolella autoveron poistuminen muuttaa kokonaisuudessaan tilannetta ja aiheuttaa muutaman vuoden ylimenokauden, jolloin kauppa on jäissä. Edelleen idänkaupassa menetämme lähivuosina joitain synergiaetuja, joilla on oma työllisyysmerkityksensä tälläkin puolella rajaa.

Pyydän anteeksi, että olen puuttunut vain makrotaloudellisiin kysymyksiin enkä ole ollut huolestunut yksittäisen työttömän asemasta, mutta jos makropuoli ei toimi, niin siellä mikrotasollakaan ei työtä ole.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! ”Työttömyys on merkittävin eriarvoistava tekijä suomalaisessa yhteiskunnassa. Työttömyys asettaa uhanalaiseksi koko yhteiskuntamme arvoperustan.” Nämä ovat työministeri Ilkka Kanervan lauseita tältä päivältä, ja jos hän todella näin tarkoittaa, olen hänen kanssaan samaa mieltä.

Tämän hetken raskain ja epäinhimillisin ongelma kansalaisten kannalta on suorastaan katastrofityöttömyydeksi räjähtänyt työllisyystilanne. Ihmisen oikeutta työhön loukataan karkealla tavalla. Perustuslakiin kirjattu työn oikeus tuntuu käytännössä olevan tyhjää ilmaa tälle hallitukselle.

Viime aikoina on usein tuntunut siltä, että Euroopan yhteisö ja tuleva Euroopan unioni ovatkin Suomen hallitukselle maailman tärkein asia. Aho — Väyrynen sekä Salolainen — Viinainen ovat panneet Suomea eurokuntoon tuulispään vauhdilla. Sitä työtä lama helpottaa. Itse asiassa lama on esimakua yhdentymiselle, kuten ministeri Pertti Salolainen toteaa YV-lehdessä n:o 5/91. Siis sitaatti: ”Lama on esimakua yhdentymiselle. Ei kai kukaan kuvittele, että tässä vain lamasta on kysymys”, jatkaa samainen ministeri.

Maassamme on ennätystyöttömyys. Koskaan ei ole moista ennen koettu. Minun mielestäni hallitus, siis koko hallitus, on kyllä tämän katastro-

rofin suhteen ollut hiljaa kuin huopatossutehtaassa. Työministeriö ja työministeri Kanerva ovat jossain määrin heränneet. Luulisi kuitenkin, että on tuskallista kantaa yksin harteillaan tällaista katastrofitaakkaa. Vastakaikua koko hallitukselta ei juuri ole tullut. Siltä se ainakin ulospäin on vaikuttanut.

Mistä ovat oikein rakennettuja hallituksen ministerit? Ilmeisesti kyynisyydestä, näköalattomuudesta, empatian puutteesta! Ei taida olla kykyä asettautua toisen ihmisen, työttömän, tunteisiin eikä arkeen. Miten tällainen on mahdollista? Tunnevammaisuus on erittäin vaarallinen tauti.

Työministeri Kanerva nimitti jo joulukuun puolelsvälissä viime vuonna työttömyyden huippulukuja — marraskuussa työttömiä oli nimittäin 303 300 — kansalliseksi hätätalaksi. Helsingin Sanomien 19.12.1991 antaman tiedon mukaan Kanerva esitti jo joulukuun puolelsvälissä työllisyyspolitiikan normaalien keinojen rinnalle myös hätäapuohjelmaa. Ohjelmaan kuuluivat mm. julkisten investointien lisääminen ja aikaistaminen, teollisuuden tukeminen ja työttömien kouluttaminen. Lisäksi työministeri vaati heti vuoden alussa esitystä ensimmäiseksi lisäbudjetiksi, jonka tehtävänä olisi valikoiva elvyttäminen työttömyyden alentamiseksi. Näin siis työministeri joulukuun puolelsvälissä.

Koko hallitus ei ole yhtynyt työministerin esityksiin tekojen asteelle asti, ainakaan vielä. Se on hämmästyttävää. Hallitus vain pohtii, niin kuin työministeri Kanerva tänään totesi, näitä asioita. Vihdoin tosin pääministeri Aho totesi tänään: ”Kohtuullisia ja valikoivia elvytystoimia voidaan käyttää tuotannollisen toiminnan ja sen edellytysten vahvistamiseen.” Vihdoin oli pakko hänenkin tuoda julki tämä lause.

Työministeriö on esittänyt niitä tekoja, joita vasemmistoliitto on tämän hallituksen syntyaajoista ehdottanut monia, monia kertoja, nimittäin valikoivaa kohdennettua elvytystä. Ensimmäisen kerran me esitimme tätä hallitusneuvotelukierroksessa vastauksena pääministeri Aholle, ja monia, monia kertoja sen jälkeen olemme kannanottoja ottaneet, näin mm. työllisyysvälikysymyksemme yhteydessä syksyllä. Kun SDP ja SAK ovat astuneet samaan rintamaan, olisi toden totta nyt hallituksen vuoro ryhtyä erityisiin toimiin ja pikaisesti.

Hallituksen talouspolitiikka uhkaa nimittäin edelleenkin lisätä nykyisiä työttömyyslukuja. Onkin syytä kysyä vakavasti hallitukselta: Kuinka paljon työttömiä tarvitaan, kuinka paljon

turvattomuuden ja ahdistuksen pitää lisääntyä, jotta koko hallitus ryhtyy niihin toimiin, mitkä tosin olisi ehdottomasti pitänyt tehdä jo kuukausia sitten? Tämä asiahan on kaikille selvä.

On pakko ryhtyä valikoivaan elvyttämiseen. On lisättävä rakentamista ja peruskorjaamista sekä perusrakennelinvestointeja, jotta työpaikkoja syntyy. Korkotason alentaminen on elpymisen edellytys. Kriisiyhtiöitä on tuettava, ja ns. raip-pavero on poistettava. Ennätyslaman aikana ei ole mitään järkeä supistaa tällä tavalla kotimarkkinoiden ostovoimaa. On esitetty, että raip-pavero tuo ehkä 3—4 miljardia markkaa valtion kassaan. Se tulee valtiolle kuitenkin runsain verroin kalliimmaksi mm. työllisyyttä entises-tään heikentäessään ja lamaa syventäessään.

EY:n työttömyysrakenne on tulossa Suomeen. Seurauksiltaan se on huolestuttava. EY:ssä on pitkäaikaistyöttömien osuus keski-määrin 50 prosenttia kaikista työttömistä. Sehän on aivan yleinen tieto myös, siis 50 prosenttia kaikista työttömistä keskimäärin. Mutta Belgiassa luku on jopa 75 ja Irlannissa 65 prosenttia. Vähiten pitkäaikaistyöttömiä työttömistä on Tanskassa, 20 prosenttia. Suomessa oli viime vuoden lopussa 3,1 prosenttia pitkäaikaistyöttö-miä. Meitä odottaa siis ilmeisesti varsin uhkaava tilanne.

Nuorisotyöttömyys on myös meillä voimakkaasti lisääntynyt, ja on todettava, että tänä päivänä on 62 300 alle 25-vuotiasta nuorta työtöntä, elleivät lukemat näinä päivinä ole vielä suuremmiksi tulleet. Ensi kesänä ei kaikilla ole mahdollisuutta edes opiskelun pakolliseen työharjoitteluun. Valmistuminen pitkittyy. Muun muassa Suomen ylioppilaskuntien liitto on kiinnittänyt huomiota tähän vakavaan tilanteeseen.

Kun integraation tavaroiden, palvelusten, työvoiman ja pääoman vapaa liikkuvuus uhkaa pikemminkin lisätä työttömyyttä, Suomen nykyinen ennätystyöttömyys olisi saatava talouspolitiikkaa välittömästi muuttamalla mahdollisimman pieniksi, jottei meille vakiintuisi pysyvästi yli 300 000 hengen työttömyys ja maastamme tulisi kenties 1960-luvun tapaan runsaasti väkeä menettävä maa.

On päätettävä toimenpiteistä, jotka edistävät yksipuolisen elinkeinorakenteen monipuolistumista. Panostetaan tutkimus- ja tuotekehittelyyn ja kehitetään korkeakoulujen jatko-opintoja julkisen vallan toimintana. Vahvistetaan koulutusta ja valmistaudutaan kansainvälisyyteen. Kehitetään liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiä Kuolaan, Karjalaan ja Pietariin sekä rohkaistaan

idänkauppaa käyneitä yrityksiä kaupan jatkamiseen ja investointeihin Venäjällä, jotta Suomi voisi aikanaan hyötyä Venäjän talouden elpymisestä.

Vasemmistoliitto on myöskin vaatinut peruskoron alentamista, joka olisi tarpeellinen signaali aktiivisesta pyrkimyksestä korkotason alentamiseen. Vaikka markkinakorot ovat nyt alentuneet, on Suomen reaalikorkotaso yhä maailman korkeimpia. Kun yritykset ja kotitaloudet ovat ylivelkaantuneita, korkea korkotaso on taloudellisen nousu suurimpia esteitä. Siksi elvytyspolitiikan tulee sisältää myös rahapoliittisia toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kiteyttää vasemmistoliiton esityksiä elvytyksen ja työllisyyden puolesta.

1) On syytä tukea työministeriön esitystä työllistämishjelmaksi. Tämän päivän keskustelun jälkeen minun on kyllä pakko lisätä aikaisemmin kirjoittamaani tekstiin, että on syytä tukea työministeriön esitystä työllistämishjelmaksi, jos se sisällöltään sellainen on. Tämän päivän keskustelu saattoi minut epäileväksi sen suhteen, mitä tämä mahdollinen työllistämishjelma oikein sisällään pitää.

2) Raippavero on peruttava meidän mielestämme toukokuun alusta alkaen. Verotuksen kiristämisellä hallitus on nimittäin nopeuttanut kotimaisen kysynnän alenemista, tätä kautta aiheuttanut konkurssseja ja pahentanut työttömyyttä entisestään.

3) Nyt on rakennettava ja peruskorjattava asuntokantaa. Valikoivana elvytystoimenpiteenä on rahoitettava 60—70-luvulla rakennettujen asuntojen ja asuinalueiden peruskorjausta sekä uudisrakentamista. Peruskorjaus on järkevää suuren työllistävän vaikutuksensa ja tämänhetkisen taloudellisuutensa takia.

4) On sijoitettava koulutukseen, työharjoitteluun ja muun aktiiviseen työvoimapolitiikkaan. Koulutushan on kannattava sijoitus ja oivallinen lamalääke. Yhteiskunnan tärkeimpiä kehitystekijöitä ovatkin juuri koulutus, kulttuuri ja tiede.

Suomessa panostettiin 80-luvulla juuri näihin. Nyt tulisi siis mahdollisuuksien mukaan panostaa myös yhteiskunnan kaikinpuoliseen nousuun. On kysymys kansalaisten osaamisesta, tiedosta ja taidosta. Niiden nostamiseksi on erityisesti ponnisteltava. Onhan pienen kansan voima osaamisessa ja sivistyksessä, kuten kaikki tiedämme. Juuri laman aikana on toteutettava poikkeuksellisia koulutustoimenpiteitä. Ne ovat kannattavia. Koulutuksen supistaminen ja leik-

kaaminen ovat puolestaan kohtalokkaita. Saapa nähdä, mitä ensi vuoden budjetti mukanaan tuo koulutuksen suhteen. Ministeri Uosukainen esiteli äsken tiettyä opetusministeriön koulutuksen työohjelmaa, ja se sisälsi ihan mielenkiintoisia aineksia.

5) Esitämme työelämän kehittämisen jatkamista, ja sapattivapaajärjestelmä on mielestämme saatava vireille. Työttömyys on pysähdyttänyt tietyssä määrin välttämättömän työelämän kehittämiskeskustelun, ja tämä on vaarallista, sillä se on omiaan viemään pohjaa pois suomalaisen työelämän selviytymismahdollisuuksilta tulevina vuosina.

6) Lopuksi totean, että meidän mielestämme kaikille kansalaisille on taattava täydet elämän mahdollisuudet. Työttömyys on yksilölle valtaavan suuri elämänmuutos, varsinkin mikäli hän ei ole siihen koskaan aikaisemmassa elämässään tottumusta saanut. Julkisten palvelujen järjestämisessä onkin otettava paremmin huomioon työelämän ulkopuolella olevat kuten työttömät. Työttömiä ei saa eristää, ei syyllistää, vaan yhteiskunnan ilmapiriä tulee muuttaa työttömäksi joutuneita kansalaisia tukevaksi. Työttömien omaa järjestäytymistä ja toimintaa on tuettava yhteiskunnan varoista.

Arvoisa puhemies! Maan hallituksella on ensisijainen vastuu Suomen historian pahimman työttömyyden vähentämisessä. Ellei hallitus osoita tarvittavaa vastuuta työttömyyden torjumisesta eikä ole valmis ryhtymään työllisyyttä parantaviin toimiin, se ei ansaitse eduskunnan eikä ainakaan kansan luottamusta.

Ed. **Laivoranta** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Astalalle totean, että olen yhtä mieltä siitä, että työttömyys on todella eriarvoistava ja kyseenalaistaa koko arvoperustan. Sanoitte, että työn oikeus on tyhjää ilmaa hallitukselle ja hallitus on vastuussa. Tietysti näin voidaan sanoa, ja se on totta, että hallitus on vastuussa. Mutta puhuitte halveksuen ja vähätellen eurokunnosta, ikään kuin se ei olisi tärkeää.

Nimenomaan hallituksen vastuu onkin siinä, että hallitus pyrkii kaikkiin keinoin siihen, mikä on tärkeää, eli siihen että me olemme eurokuntoisia. Nimittäin jos me haluamme tähän maahan työtä, meidän yritystemme täytyy kyetä käymään kauppaa Suomessa ja Euroopassa, ja Suomessa käytävä kauppa ja Euroopassa käytävä kauppa edellyttää sitä, että me olemme eurokuntoisia. Ihmettelenkin aika lailla sitä ajatusmaailmaa,

joka ed. Astalan puheenvuorossa tuli esille: niin kuin se olisi jotakin kiusaa ja jotakin tilanteen väärinkäyttöä ja tämä lama ikään kuin menisi odottamalla tai keinotekoisesti työllistämällä ohitse. Se ei mene ohitse muulla kuin sillä, että meidän yrityksemme pystyvät tekemään tuotteita, jotka ovat hinnallisesti ja laadullisesti haluttavia ja käyvät kaupan. Vain näillä keinoilla, ei millään keinotekoisilla ohjelmilla, me pystymme työllistämään.

Ed. **Astala** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äsken juuri 15 minuuttia puhuin siitä, että tämä lama ei mene odottamalla ohitse eikä varsinkaan tämä katastrofityöttömyys, vaan tähän tarvitaan juuri tekoja. Mielestäni esittelin juuri näitä tekoja.

Eurokuntoasiassa puolestani hämmästelen sitä, että ed. Laivoranta ei näytä huomaavan lainkaan sitä, että tämä hallitus saattaa Suomea eurokuntoon myöskin sosiaaliturvaa leikkaamalla, hyvinvointipalveluja — sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluja — supistamalla, ylläpitämällä ns. katastrofityöttömyyttä tällä talouspolitiikallaan, jolla tämän kaltaista työttömyyttä ei ole mahdollista supistaa. Siis pitää muuttaa talouspolitiikkaa. Siitä minä olen juuri puhunut.

Ed. **Laivoranta** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen ed. Astalan kanssa täysin samaa mieltä siitä, että talouspolitiikan suuntaa pitää muuttaa. Se suunnanmuutos, johon tämä hallitus on lähtenyt, edustaa juuri sitä, että talous saataisiin kuntoon. Taloutta ei saada kuntoon, jos me syömme jatkuvasti enemmän kuin tienamme. Silloin tietysti, kun syömistä on, myöskin se, mikä liittyy sosiaaliturvaan ja muihin hyvinvointipalveluihin, on kunnossa. Kun kerran tulot eivät riitä, pakko on kaikista menoista leikata, siitä ei mihinkään päästä.

Ed. **Astala** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä totean ed. Laivorannalle, että tämä lama ei tokene lamauttamalla. Hallituksen talouspolitiikalla on nimenomaan edelleenlamauttamisen piirteitä. Tällä tavalla tätä lamaa ei voida poistaa. Osoituksena siitä meillä on nyt sellainen katastrofityöttömyys, jota meillä ei ole koskaan aikaisemmin ollut, eikä ole näköpiirissä juuri minkäänlaista toivoa siitä, että tämä työttömyys lähiaikana edes poistuisi, vaan saattaa vieläkin lisääntyä jopa 400 000:een. Kyllä silloin on jotakin talouspolitiikassa väärin ja virheellistä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ensiksi kannatan ed. Rädyn tekemää perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuotoa. Sitten näihin työllisyys- ja talousasioihin.

Olen luonnollisesti, kuten on hyvin käynyt tänä päivänä jo ilmi, huolissani tasavallan ennätystyöttömyydestä ja myöskin maamme talouden nykytilasta. En kuitenkaan ole allekirjoittanut välikysymystä. Jos olisin niin tehnyt, olisin hyväksynyt kaiken sen tekstin, jolla varsinaiseen välikysymykseen johdatellaan. Aluksi pohdiskele sitä, kuinka olen päätynyt tähän tulokseen.

Sanotaan, että poliittisen muistin maksimipituus on noin puoli vuotta. Siinä ajassa kansa unohtaa ikävätkin poliittiset tapahtumat. Poliitikot taas pyrkivät unohtamaan tapahtuneet muutamassa minuutissa, mikäli ei ole kysymys asioista, joita kannattaa itsekkäästi muistella pitempään.

Nämä ilmeiset totuudet on syytä pitää mielessä, kun arvioidaan tasavallan talouden ja työllisyyden nykytilanteeseen vaikuttaneita tekoja ja tapahtumia. Niissä nimittäin välikysymyksen ensimmäiset allekirjoittajat eivät ole olleet osatomia. Talous ja työllisyys ovat selvästi kytkeytä toisiinsa. Epäonnistuminen talouspolitiikassa johti nykyiseen työttömyyteen ja nykyinen suuri työttömyys vaikuttaa talouteen halvaannuttavasti.

Kurjinta nykytilanteessa on, että me suomalaiset olemme keskeisiltä osilta itse aiheuttaneet nykyisen tilanteen. Ratkaisevaa meistä riippumattoman idänkaupan taantumisen rinnalla on ollut vuodesta 1986 lähtien harjoitettu finanssipolitiikka. Mainittuna vuonna istunut punamultahallitus antoi siunauksensa Suomen Pankin pyrkimyksille vapauttaa rahamarkkinat. Sitä seurannut sinipunahallitus otti näiltä osin suorastaan hurmiossa vastaan edeltäjänsä perinnön. Hallittuun rakennemuutokseen, kuten hanketta silloin markkinoitiin, kuului olennaisena osana juuri rahamarkkinoiden vapautuminen. Punaväriä kummassakin hallituksessa edustivat nyt käsiteltävän välikysymyksen ensimmäiset allekirjoittajat.

Rahamarkkinoiden vapauttaminen johti hilttömään lainanottoon ulkomailta. Pankit ottivat yksin vuonna 1988 lainaa ulkomailta 20 miljardin markan edestä markkinoidakseen sen kotimaisille kasinopeli- ja muille markkinoille. Suomalaisen kansallishyve säästäminen muuttui lyhyessä ajassa velkaantumiskierteeksi. Hulvaton rahalla eri tavoin pelaaminen ja touhuaminen kostautui sittemmin korkeana korkotasona

ja pankkien järjestelemättöminä lainoina. Kumpikin on edelleen tänä päivänä, kasinopelikauden ollessa kurjaa ja hurjaa historiaa, karua arkitodellisuutta. Viiden vuoden lainojen korkotasoa on meillä edelleen vähintään kolmisen prosenttiyksikköä Länsi-Euroopan teollisuusvaltioiden korkotasoa yläpuolella.

Käytännön korot ovat kannattavan yritystoiminnan kannalta toivottoman korkealla. Velkarahalla tuotannollisiin investointeihin ei ole nyt juuri edellytyksiä. Lainoja myöntäneet pankit ovat nekin lirissä, mikä näkyy havainnollisesti niiden viime vuoden tuloksessa. Kun mainitut järjestämättömät, ulkona olevat luotot otetaan mukaan taseisiin luottotappioina, saattaa Suomen Pankin hallussa olevien pankkien määrä nousta nykyisestääänkin.

Tämä tulos varmentuu, jos maatalous ajetaan nykyistäkin ahtaammalle. Jo nyt monilla velkaantuneilla tiloilla tilanne on sellainen, että maan arvon lasku on tehnyt lainojen vakuudet riittämättömiksi. Uhka EY:n täysjäsenyydestä saattaa psykologisella tasolla johtaa sellaisiin maataloudesta luopumisilmiöihin, että pankit huomaavat olevansa suurmaanomistajia. Kun pankinjohtaja ei ehtine hoitaa kaikkia tiloja kunnolla, tilojen tuottokin saattaa jäädä tarpeeseen nähden turhan vaatimattomaksi. Kun tiloja ei pystytä kohtuullisella tavalla realisoimaan, on tästä automaattisena seurauksena lisääntyviä luottotappioita.

Arvoisa puhemies! Jos kysyy itseltään, ei tarvitse välikättä eikä eduskunnassa välikysymystä. Välikysymys tulee oikeutetuksi, kun tunnustaa omat töppäilynsä ja nojaa kysymyksensä esimerkiksi siihen, miksi ne, jotka vaaleissa lupasivat paljon, eivät ole lupauksiensa mukaisesti toimineet hallitusvastuussa ollessaan. Tämänhetkinen työttömyystilanne on ennätysmäisyydessään kuitenkin siinä määrin paha, että keskustelu siitä ja sen lieventämiseen tähtäävistä toimista kannattaa toki sinänsä aina käydä. Toivoa sopii, että tuo kolme tuntia kestänyt todellinen keskustelu jatkuisi vielä illalla myöhempäänkin. Tässä tapauksessa merkittävää on, etteivät välikysymyksen ensimmäiset allekirjoittajat ole esittäneet mitään keinoa alentaa korkotasoa merkittävästi, vaikka juuri se vaikuttaisi välittömästi investointihalukkuuteen ja samalla työllisyyteen sitä parantavasti. Sama ratkaiseva puute vaivaa kuultuja ministereiden vastauksia.

Vihreiden ryhmäpuheenvuorossa palautettiin mieliin lukuisia työllisyystilanteen parantami-

seen tähtääviä ehdotuksia, joita teimme mm. viimesyksyisessä vastaavassa välikysymyskeskustelussa. Olisi tietysti toivonut, että nyt vihdoin olisi kerrottu, mihin nuo ehdotukset ovat tekoina johtaneet. Silloinhan arvoisa ministeri, joka nyt joutuu vastaamaan koko hallituksen puolesta, piti ehdotuksiamme hyvinä.

Olen paljon miettinyt, miksi hallitus ei ole ryhtynyt työllisyyttä lisääviin toimiin esimerkiksi edistämällä kierrättävään talouteen siirtymistä tai edesauttamalla puun lisääntyvää käyttöä energian lähteenä. Olen pohdiskeluisiani päätenyt arviointiin, että hallitus on ajautunut paitsi kuvattuun korkoloukkuun myös hienosteluloukkuun. Ministereiden mielestä ei ole riittävän hienoa tukeutua energian lähteenä puuhun, kun pari tahoja on tarjonnut ydinvoiman lisärakentamista. Ministeri Kanerva ikään kuin tilauksesta vahvisti tämän johtopäätöksen vastauspuheen vuorossaan välikysymykseen. Sama koskee kierrätystä: Ruveda nyt kaatopaikkajätteitä tonkimaan, kun voi hienosti ottaa modernilla tekniikalla raaka-aineita joko maanpinnan päältä tai alta. Näin hallituksessa ajateltaneen.

Arvoisa puhemies! Vakuuttavan näytön siitä, että nämä arviot osuvat oikeaan, antaa sekin, että sekään, että esimerkiksi Saksa näyttää meille hyvää esimerkkiä kierrättävästä taloudesta, ei saa maamme hallituksen ministereitä suuntaansa muuttamaan. Kun meillä hyötyjätteestä kierrätetään 16 prosenttia, niin vastaava sadannes on Saksan länsiosissa yli 50. Kuitenkin juuri kierrättävän talouden avulla luotaisiin kymmeniätuhansia uusia, mielekkäitä ja järkeviä työpaikkoja. Näin säästettäisiin luonnonvaroja ja ulkomaanvaluuttoja sekä pienennettäisiin vaihtotaseen vajausta. Kierrättävän teollisuuden rakentaminen toisi työtä myös niin rakennus- kuin metalliteollisuudellekin, ja tällä hetkellä kummallakin loholla on todella paljon käyttämättömiä kapasiteettia.

Aivan samalla tavalla vaikuttaisi, jos puun käyttöä energian lähteenä lisättäisiin. Sillä tavalla luotaisiin metsissä ja voimalaitoksissa yhteensä tuhansia ja taas tuhansia uusia mielekkäitä työpaikkoja. Lisäksi vielä maataloille, joilla on metsää myytäväksi, saataisiin lisätuloja, joihin on tositarve, kun samoilla tiloilla maatalouden puolella tulot ovat käytännössä romahtaneet. Niin kierrättävän talouden kuin puun energia-käytön osallakin on erinomaisena piirteensä se, että toimeliaisuutta syntyy kautta Suomen. Puun käyttäminen energian lähteenä tuottaisi mielekkäitä työpaikkoja ja tuloja haja-asutus-

alueille, minne muutoin on hyvin vaikea nopeasti luoda pysyviä uusia työpaikkoja. Eduskunnan enemmistö tiedosti tämän, kun se hyväksyi ehdotuksestani asiaa koskevan pöytäkirjan viime vuoden puolella. Tällä hetkellä metsiimme jää hakkuusäästöä 20 — 30 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, joten puupotentiaalia metsissämme on. Monet näistä metsistä parhaillaan riukuuntuvat, kun harvennushakkuuta ei suoriteta ajallaan.

Arvoisa puhemies! Puun käyttöä energian lähteenä voitaisiin edistää myös muutoin. Mainittujen eri puolille Suomea rakennettavien 10—15 megawatin laitosten lisäksi Varsinais-Suomeen tai Satakuntaan voitaisiin rakentaa 165 megawatin tehoinen lämmön- ja sähköntuotantoyksikkö, joka tyydyttäisi 50 000—60 000 asukkaan taajaman kaukolämmön tarpeen ja lisäksi tuottaisi sähköä valtakunnanverkkoon. Laitos käyttäisi kuiva-aineena laskettuna haketta vuodessa 236 000 tonnia, joka saataisiin kasvattamalla energiapajua 19 600 hehtaarin alueella. Alueella on tähän tarkoitukseen peltoa riittävästi osoitettavissa. Yksin Satakunnassa kesannoitettiin viime vuonna 40 000 hehtaaria ja Varsinais-Suomessa 62 000 hehtaaria. Liiketaloudellisesti kannattavaan toimintaan tarvittaisiin yhteiskunnan tukea nykyisellä raakaöljyn hintatasolla arvioituna 640 markkaa hehtaaria kohti, mikä on huomattavasti vähemmän kuin se, mitä maksetaan nyt kesannointikorvauksena.

Arvoisa puhemies! Tulen palaamaan tähän ehdotukseen, kuten yleensäkin näihin puun energiakäyttöasioihin, tarkemmin energiapoliittisen selonteon yhteydessä.

Edellä mainitut esimerkit osoittavat, että mahdollisuuksia on, jos vain kykyä ja tahtoa tehdä ratkaisuja löytyy. Näissäkin esimerkkitapauksissa merkittävää on se, että ne ovat työvoimavaltaisia hankkeita ja lisäävät monin tavoin taloudellista toimeliaisuutta. Toimeliaisuuden lisääntyminen puolestaan lisää niin kuntien kuin valtionkin verotuloja ja vähentää samalla sosiaalipuolen rahantarvetta.

Arvoisa puhemies! On aihetta uskoa, että esitetyt perustelut ovat olleet riittävän vankkoja toimenpiteisiin ryhtymiseksi välittömästi.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Työttömyys on noussut maassamme ennätyslukemiin eli pitkälti yli 300 000:n, niin kuin tänään on useaan otteeseen täällä jo mainittu, ja työttömyysprosentti on jo yli 13. Tuntuu tässä tilanteessa täysin uskomattomalta, että hallitus ei ole

tehnyt kriisiohjelmaa, jolla työttömyyttä vähennettäisiin. Hallitus puhuu vain noin 20 000 työttömän työllistämistä, ja työllistämättä jäisi noin 300 000. Ministerit puhuvat työttömyyden kasvun pysäyttämistä, eivät työttömyyden merkittävästä vähentämisestä, työttömyyden poistamisesta puhumattakaan.

Hallituksen talouspoliittinen linja ei ole osunut oikeaan, ja tuntuu oudolta, että hallitus ei ole edes yrittänyt ottaa oppia vanhoista talouspolitiikan peruseriaateista, joiden mukaan nousukauteen kuuluu säästäminen ja laskukautteen ja lamaan tuhlaminen. Uskon, että tällä periaatteella olisimme paljon paremmassa jamassa tällä hetkellä.

Hallitus on keskittynyt viennin edistämiseen devalvaatioineen, mutta on samanaikaisesti unohtanut maamme sisämarkkinoiden merkityksen. Ostovoiman tyrehtyttäminen raippaveroilla ja sosiaaliturvan kaventamisella on luonut maahamme yhä enemmän työttömyyttä. Pieniä keskituloisten — siis pääasiassa eläkeläisten, lapsiperheiden ja työttömien — rahat eivät riitä kuin asumiseen ja heikosti ruokaan. Muuhun kulutukseen ei varoja liikene.

Sosialidemokraatit ovat esittäneet useita ratkaisuja tilanteen korjaamiseksi. Me olemme esittäneet, että asuntorakentamista lisättäisiin, investointitoimintaa tulisi nopeasti elvyttää ja rakennustoimintaa vaikkapa lainavaroin olisi lisättävä, jotta yhteiskunnan pyörät lähtisivät liikkeelle. Hallituksen tulisi taistella yritystoiminnan säilyttämisen ja uusien mahdollisuuksien etsimisen puolesta. Yrityselämämme olisi saata-va eurokuntoon, eikä kaikkea energiaa tulisi tuhjata turhiin konkursseihin väerien ratkaisujen seurauksena. Yhteishenki ja usko uuteen nousuun sai mm. Imatralla suuren metalliyrityksen Ovakon toiminnan jatkumaan.

Kun välikysymyskeskustelussa on puhuttu työttömistä, niin he ovat vain esiintyneet täällä lukuina. Olen ollut aikoinaan työvoimatoimistossa töissä ja kohtasin päivittäin useita kymmeniä työttömiä. Itsekin olen työttömyyden opiskelujan jälkeen kokenut ja tiedän, että jokainen työttömäksi joutunut kokee työttömyyden henkilökohtaisena katastrofina.

Ministeri Viinanen ei taida tietää, mitä työttömyys todellisuudessa on, kun hän jokin aika sitten ilmoitti tv-haastattelussa, että valtiolle tulee halvemmaksi maksaa työttömille työttömyyskorvausta kuin järjestää työtä. Tämä lausunto on selkeä osoitus oikeisto — keskustahallituksen epäinhimillisestä politiikasta.

Hallituksen toiminta on lyhytnäköistä, ja sen seuraukset ovat katastrofaalisia. Hallitus on unohtanut, että työttömyyden seuraukset voivat olla monin verroin kalliimpi ratkaisu valtiolle kuin työttömien työllistäminen. Työttömyydestä seuraavilla ongelmilla on tapana ajan myötä kumuloitua. Sosiaaliset ongelmat lisääntyvät, ja niitä on osoitettavissa useilla eri tahoilla jo nyt. Esimerkkinä voin mainita, että työttömyyden jälkiseuraukset ovat jo tällä hetkellä näkyvissä mm. maamme ensi- ja turvakodeissa. Olisi mielenkiintoista kuulla, onko hallitus ottanut laskelmissaan huomioon työttömyyden seuraukset.

Nyt jos koskaan olisi hallituksen uskallettava aloittaa elvytys pikaisesti. Samanaikaisesti olisi hallituksen työttömiä passivoiva politiikka muutettava työttömiä aktivoivaksi politiikaksi: työllistämispolitiikaksi. Koulutustoimintaa tulisi tukea siten, että jatko-, uudelleen- ja täydennyskoulutusta lisättäisiin välittömästi. Työttömäksi jääneiden ja eri ammattiryhmien poistumisen myötä tulee ammatillista koulutusta uudistaa tulevaisuuden vaatimuksia ja haasteita vastaavaksi.

Arvoisa puhemies! Kaikkinensa toivon, että hallitus kokonaisuudessaan on viimeinkin valmis säästötoimien rinnalla elvyttämään, mitä me sosialidemokraatit olemme jo kauan esittäneet.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Oppositio vaatii elvytystä eli valtion varoilla tuettavaa työllistämistä. Tiettyyn mittaani asti ajatuksessa on järkeä, jos vain löytyy varoja esimerkiksi rakentamisen aiantamiseen. Viime kaudella hallitus yritti edesauttaa rakennuskohteiden siirtoa laman ajalle ja sääti rakennusveron. Muistan, miten kova vastustus nimenomaan keskustan taholta veroa kohtaan silloin oli. Jos se vero olisi säädetty aikaisemmin ja se olisi tehonnut kunnolla, olisimme nyt ehkä helpommassa tilanteessa. Tämä vain yhtenä esimerkkinä siitä, että edellinenkin hallitus yritti varautua lamaan, toisin kuin täällä keskusta koko ajan väittää.

Mahdollinen elvytys on suunnattava oikein. Ei kannata sijoittaa sellaisiin investointeihin, jotka tulevaisuudessa paisuttavat lisää julkista sektoria. On investoitava sinne, missä eniten hyödytetään elinkeinoelämää. Kannatan lämpimästi ministeri Kanervan ajatusta Kolmostien rakentamisen jatkamisesta Tampereelle asti. Rakentaminen antaa työpaikkoja ja, mikä tärkeintä, parantaa yritysten toimintaedellytyksiä nousukauden alkaessa. Liikenneyhteyksien merkitys kustannustekijänä on suuri. Siksi on tär-

keää, että kovenevassa kansainvälisessä kaupassa yritysten toimintaedellytykset ovat hyvät ja liikenneyhteydet kunnossa.

Pirkanmaa ja Häme ovat olleet Suomen pahinta työttömyysaluetta jo pitkään ja ovat tänäkin päivänä. Tällä hetkellä esimerkiksi Tampereen kaupungissa on työttömiä ja pitkäaikaistyöttömiä saman verran kuin Lapin läänissä. Siitä huolimatta vielä viime vuonna sai Lapin lääni noin 580 miljoonaa markkaa työllisyysmäärärahoja ja investointiavustuksia 85 miljoonaa markkaa. Samat luvut koko Hämeen työvoimapiirissä ovat noin 300 miljoonaa ja 5,5 miljoonaa markkaa. Jostakin kumman syystä Lappiin on satsattu suhteettoman paljon työllisyysvaroja, vaikka siellä on työttömiä saman verran kuin Tampereen kaupungissa. Työttömät eivät siis ole samassa asemassa Suomessa.

Tätä järjetöntä epäsuhtaa on ministeri Kanerva kiitettävällä tavalla korjannut jo tänä vuonna, mutta edelleen esimerkiksi investointiavustuksia saa Lappi 66 miljoonaa ja Hämeen työvoimapiiri, jossa työttömiä on noin 50 000, vain 4 miljoonaa markkaa. On välttämätöntä, että työllisyyden hoitoon suunnataan varoja sinne, missä työttömien määrä on suurin.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Aho on puhunut julkisuudessa liian suurista sosiaaliturvatuksista ja vaatinut niiden leikkaamista oikeudenmukaisen tulonjaon nimissä. Tarkoittavatko keskustan puheet ansiosidonnaisen sosiaaliturvan leikkaamisesta sitä, että keskustan perusturvavaroja on tasasuuruinen sosiaaliturva kaikille? Keskustelu, joka on herännyt ansiosidonnaisen sosiaaliturvan leikkauksista, on todella huolestuttava. Se osoittaa, ettei suinkaan EY uhkaa horjuttaa sosiaaliturvamme perusteita, vaan suurin uhka sille on keskusta. Voimmeko seuraavaksi odottaa puheita siitä, että palkat on saatava saman suuruisiksi? Keskustan veronkiristystä suosiva politiikka tietysti antaa viitteitä tästä.

On erittäin valitettavaa, että ministeri Viinanen tukee keskustan ja vasemmistoliitonkin ajatuksia tulojen tasaamisesta. Ministeri Viinanen on myös päivitellyt julkisuudessa suuria tuloeroja ja todennut, että koska työttömyyskorvauksen 116 markkaa päivässä on paljon vähemmän kuin ansiosidonnainen työttömyysavustus, pitäisi oikeudenmukaisuuden nimissä ylempiä laskea. Alempien tasokorotuksista sentään hän ei puhu mitään. Tässä ei mielestäni ole mitään järkeä kokoomuksen näkökulmasta.

Kokoomuksen tavoitteena on ollut alentaa

verotuksen kireää progressiota. Tähän on monia perusteita. On tärkeää, että ihmiselle jää työstä mahdollisimman paljon käteen, jotta työn tekeminen kannattaa. Samasta syystä olemme myös tukeneet ansiosidonnaista sosiaaliturvajärjestelmää. On tärkeää, että työn tekemisestä on hyötyä siinäkin mielessä, että riskin sattuessa eli työttömyyden, sairauden tai pysyvän työkyvyttömyyden kohdatessa työssä käyneellä henkilöllä on parempi sosiaaliturva kuin työelämän ulkopuolella olevalla.

Niin sanottujen suurten sosiaaliturvatuksien, joita tosiasiaassa käytännössä on erittäin vähän, tulojen tasaamisesta huolehtii sitten progressiivinen verotus. Samaan tarkoitukseen ei enää tarvitse käyttää sosiaaliturvan tason leikkauksia, varsinkin kun sekä työttömyysturvassa että sairausvakuutuksessa päivärahat leikkautuvat jo nykyisessä systeemissä voimakkaasti. Vain erittäin alhaisissa tuloluokissa voi työttömyyspäiväraha olla noin 80 prosenttia palkasta. Esimerkiksi 11 000 markkaa kuukaudessa ansaitseva saa työttömyyspäivärahaa noin puolet palkasta eli 5 800 markkaa kuukaudessa brutto. Monilla ihmisillä onkin valitettavasti väärä kuva sosiaaliturvan tasosta.

Ministeri Viinanen epäilee työttömyysturvan olevan työhaluttomuuden syynä. Työn vieroksunta onkin ongelma, josta on keskusteltava. Syytä on pohtia sitä, pitäisikö työstä kieltäytyjiltä kokonaan lopettaa työttömyysavustus. On myös pohdittava syitä työn halveksimiseen. Olemmeko me suomalaiset alkaneet halveksia joitakin työtehtäviä niin, että me muiden länsimaiden tapaan palkkaamme työvoimaa muualta tekemään ”likaiset työt”? Tästä on merkkejä nähtävissä. Nyt ei ole kuitenkaan oikea aika väittää työttömien olevan työhaluttomia tai saavan liian korkeaa sosiaaliturvaa.

Vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi leikattiin työttömyysturvaa tämän vuoden budjetissa. Työttömät, jotka ovat jo työpaikkansa ja tulojensa romahtamisen myötä maksaneet muita kovemman hinnan lamasta, joutuvat maksamaan siitä myös menetettyinä sosiaaliturvatuksina. Jo joulukuussa, kun työttömyysturvavaleikkauksia käsiteltiin, kävi ilmi, että keskusta haluaa vasemmistoliiton ja sosialidemokraattien myötäilemänä leikata ansiosidonnaisia työttömyysavustuksia jo alle 6 000 markan kohdalla. Toivoisin, että palkansaajapuolueeksi itsensä kokevat sosialidemokraatit myös tukisivat jatkossa ansiosidonnaisen sosiaaliturvajärjestelmän säilyttämistä Suomessa.

Työeläkkeitä kohtaan on myös esitetty kriittikiä. Hallitus jopa suunnitteli eläkkeiden tason leikkausta, mutta onneksi joutui siitä luopumaan. Koska palkansaajat alkavat maksaa työeläkemaksua, on mahdolliset työeläkejärjestelmään tehtävät muutokset myös tehtävä palkansaajien kanssa neuvotellen. Perusteiden muutoksia ei saa piilottaa säästämiskaavimusten taakse. Aikaisemmin on jopa tulkittu, että ne etuudet, jotka ihmiset ovat työllään ansainneet, nauttivat perustuslain suojaa. Suuret muutokset perusteissa edellyttävät siis laajaa yksimielisyyttä.

En usko, että suomalaiset palkansaajat kovin helposti suostuvat siihen, että työssä käyvät kustantavat itselleen ja muille saman suuruisen sosiaaliturvan. Tälle näkemykselle saa kenties tukea EY:stä, koska EY-maissa sosiaaliturva on selkeästi sidottu työsuhteeseen.

Ministeri R u s a n e n : Herra puhemies! Pyydin puheenvuoron siinä vaiheessa, kun ed. Hurskainen käytti puheenvuoron, jossa hän totesi, että valtion on nyt ryhdyttävä elvyttämään, sen korostamiseksi, että valtio elvyttää tänä vuonna yli 40 miljardilla markalla — sen verran nimittäin menot ylittävät tulokertymän.

Toisekseen on syytä muistuttaa, että Suomen finanssipolitiikka on vuosina 91 ja 92 ollut Oecd-maiden ekspansiivisinta. Se on ihan selvä tosiasia. Valtio pyrkii ylläpitämään kulutusta ja investointeja voimakkaasti alijäämäisillä budjeeteilla varmasti vielä tästä vuodesta eteenpäin usean vuoden ajan, todennäköisesti koko tämän vuosikymmenen.

Ed. Hurskaisen puheenvuorossa niin kuin eräissä muissakin on korostettu asuntotuotannon merkitystä tänä päivänä elvyttävänä toimenpiteenä. Haluan korostaa sitä, että asuntotuotantoa ja panostusta siihen on viime vuosina nopeasti lisätty, osittain jo ennen lamaakin. Asuntojen korkea hinnannousu nimittäin viime vuosikymmenen lopulla pakotti lisäämään erityisesti aravavuokratuotantoa, jotta asuntomarkkinoilla olisi ollut edes jokin edullisemman asunnon vaihtoehto. Tällä hetkellä aravavuokratuotantoa halutaan pitää korkealla tasolla, jotta erityisesti rakennusalan työllisyys ja alan yrityksiensä toiminta voitaisiin turvata. Korostan sitä, että tämän vuoden budjetissa oleva valtion rahoittama asuntotuotanto, 27 000 kappaletta, on todella elvyttävä toimenpide. Se tuotanto on suurempi kuin pitkiin, pitkiin aikoihin.

Se seikka, että rakennusalan keskusjärjestöt ovat vaatimassa tämän luvun nostamista, eilis-

ten tietojen mukaan muistaakseni 30 000:een, merkitsisi todennäköisesti noin 3 000 hengen työllistämistä itse rakennuksilla ja ehkä parhaassa tapauksessa toisen mokoman rakennusalaan sivuavissa elinkeinotoiminnoissa. Jos rakennusalaalla kuitenkin on jo tällä hetkellä lähes 50 000 työtöntä, tarvittaisiin todella miljardipanostukset, että aravavuokratuotannolla voitaisiin asiaa konkreettisesti ja merkittävästi hoitaa. Sillä on luonnollisesti oma osuutensa.

Mutta ennen kaikkea tietenkin pitäisi saada aikaan ne rakenteelliset muutokset tässä yhteiskunnassamme, joitten osalta puheenvuorot ovat samoin kuin mallit ja esimerkit hyvin vähäisiksi jääneet tänäkin iltana ja iltapäivänä. Niitä on kyllä muutamien ministereitten puheenvuoroissa sivuttu. Olisin mieluiten kuullutkin niitä kommentteja, mitä esimerkiksi edustajilla on sanottavana asioista, joilla rakenteellista kuntoa kohennettaisiin, kuten EY-jäsenhakemuksesta tai energiaratkaisuista tai ulkomaalaisomistuksen rajoittamisesta tai yrittämistä suosivan verotuksen edistämisestä tai jouston saamisesta työmarkkinoiden pelisääntöihin, puhumattakaan niistä ratkaisuista, mitä ministeri Pekkarinen peräänkuulutti, kuten julkisen vallan saneeraus edistämisestä, joita jo eräitä hajaviitteitä on olemassakin. Näistä meidän pitäisi täällä keskustella enemmän kuin siitä, miten valtionvelkaa lisäämällä voitaisiin näissä olosuhteissa elvyttää.

Näiden perusrakenteiden kuntoon saattamisesta löytyisi sitä elvytysvoimaa, jota jatkossa, kun noususuhdanne varmasti tämänkin laman jälkeen lähtee käyntiin, voitaisiin tarvita. Mikäli me tuhlaamme energiaa yksinomaan siihen, että on otettava velkaa ja rakennettava, niin se ei rakentavasti tätä asiaa pitkän päälle edistä.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Taina vaati lisää työllisyysmäärärahoja Tampereelle ja Hämeen lääniin, ja tämä vaatimus on kannatettava. Mutta kun ed. Taina himoitsee Lapin saamia työllisyysmäärärahoja, ehdottomasti vastustan sitä, että Lapista otetaan varoja. Kun Lapissa työttömyysaste on 18,4 prosenttia eli joka viides on työtön Lapissa, työttömyys koskee koko Lapin asujaimistoa. Varmasti yksikään perhe ei ole sen ulkopuolella. Nyt Hämeen työvoimapiirissä työttömyysaste on 14,9. Sekin on korkea, mutta ei tämä asia parane sillä, että Lapista otetaan rahat, vaan työllisyyden hoitoon pitää saada rahoja niin, että koko valtakunnassa lisää varoja osoitetaan.

Toinen asia, josta ed. Taina puhui: Hän moitti pääministeri Ahon vaatimusta, että ylisuuria eläkkeitä ja päivärahajoja leikattaisiin. Itse kannattanut tätä siltä osin, että meidän tulisi asettaa selkeät katot näille etuuksille. Tämä on periaatekysymys. Näillähän ei suuria rahoja säästetä. Kun suurista palkoista jää 30—40 prosentin korvaustaso työttömyyspäivärahassa, ei siinä ole kauheasti leikkaamista. Se on selvä. Mutta kun ed. Taina sanoo, että pitää kokonaan päiväraha ottaa pois niiltä, jotka kieltäytyvät työstä, nyt jo kaiken näköisillä karensseilla pidetään koko ajan enemmän kuin 20 prosenttia työttömistä kokonaan työttömyysturvan ulkopuolella. Juuri tällaiset karenssit pitää poistaa, ja peruspäivärahan tarveharkinta tulee poistaa. Tässä toivomme, että saamme jotakin aikaiseksi, enkä vielä ihan ensimmäisellä kuulemalla usko, että ministeri Viinanen olisi ryhtynyt näitä kannattamaan, mutta toivottavasti hän on muuttanut mieltään.

Ed. **L a i v o r a n t a** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihmettelen kyllä aika lailla ed. Tainan keskusta-viinaskaunaista puheenvuoroa, jossa myös oli hyvin vanhakantainen palkansääjät vastaan muut -asetelma ja myös etelä — pohjoinen-asetelma, jossa huokui ihan selvästi tyypillinen ajatus: itselle paljon muilta pois ottaen. Sen verran siinä oli realismia, että tunnustettiin, että mitään lisäjaettavaa ei enää ole vaan täytyy ottaa muilta pois, jotta saisi itselle entistä enemmän. On valitettavaa, että tällaista kokoomuksessa on. Onneksi mielestäni kyllä hallituksen yhteistyökyky, joka on ilmennyt mm. ministeri Kanervan puheenvuorosta ja koko hallituksen toiminnasta, on erittäin hyvin yhteensopivaa, ja annan tunnustuksen sille talouspoliittiselle linjalle, jota tämä hallitus edustaa.

Ihmettelen myös ed. Tainan puheenvuorossa sitä, kun hän vaikeroi, että edellinen hallitus ei voinut kunnollista talouspolitiikkaa hoitaa sen takia, että keskusta vastusti joitakin investointiveroja. Eihän siinä kysytty opposition mielipidettä. Verolaitahan voidaan säätää yksinkertaisella enemmistöllä. Siitä on turha vaikertaa, ja tässä kohden viittaa ed. Pulliaisen erittäin asialliseen ja talouspoliittiseen tosiasiaan tunnustavaan puheenvuoroon. Ed. Tainallakin olisi hyvin paljon opittavaa ed. Pulliaisesta ja siitä, mitä virheitä tässä maassa mahdollisesti on tehty.

En malta olla myöskään puuttumatta siihen — itsellenikin hyvin mielelläni ottaisin hyvän moottoritien — että sen rakentaminen, jos sillä ruvetaan työpaikkoja tekemään, maksaa miljoon-

nan per henkilö per työvuosi ja 100 000 työtöntä tekee 100 miljardia ja siitä tulee sitten, kun työllistää 100 000 työtöntä, 10 miljardia vuositasolla korkoa sen jälkeen. Mihin me joudumme? Sillä rahalla me sitten jo hoidamme aika paljon työttömyysturvaa ja muuta.

Ed. **H ä m ä l ä i n e n** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Varmasti olisi hyödyllistä eteenpäin päästäksemme myös määritellä käsitteitä. Elvytyksen käsitteen määrittely saattaisi olla erittäin hyödyllistä. Kun kuuntelin ministeri Rusasta, syntyi sellainen mielikuva, että tämä hallitus on ihan kohtisillään saamassa elvyttämisen maailmanmestarin maineen, jos elvyttämislä tarkoitetaan sitä, mitä ministeri Rusanen tarkoittaa. Hän viittasi suuriin budjettialijäämiin ja katsoi, että hallitus tätä kautta elvyttää. Hallitus tulee tätä kautta vielä suurempiin budjettialijäämiin turvautumaan, kun työttömyys pysyy näin suurena ja työttömät joudutaan varmasti tässä maassa vielä huolehtimaan ja osa vielä työllistämäänkin. Hallitus joutuu tätä kautta ottamaan velkaa, mutta ei sitä elvyttämiseksi voi sanoa, jos budjettialijäämät ovat näin korkeita.

Elvyttämiseksi mielestäni pitäisi kutsua sellaisia toimenpiteitä, joilla taloudellista toimeliaisuutta lisätään. Siinä mielessä ministeri Rusasen esimerkki asuntotuotannon lisäämisestä on tietysti aivan oikea. Sillä lisätään ei vain rakennustyöllisyyttä vaan monia muita aloja. Lasketaan, että jokainen rakennusalan työpaikka työllistää saman tien kaksi muuta henkilöä.

Mutta elvyttämiseksi ei pelkkiä budjettialijäämiä voida kutsua. Sen vuoksi minusta hallituksen pitäisi itse analysoida elvyttämisen sisältöä ja katsoa, löytyisikö siltä yksimielisyyttä muunkinlaiseen taloudellista toimeliaisuutta lisäävään panostukseen kuin esimerkiksi ministeri Rusasen mainitsema asuntotuotanto.

Ministeri **R u s a n e n**: Herra puhemies! Niemenomaan juuri talouden rakenteita korjaavia toimenpiteitä tarkoitin puheenvuoroni loppuvaiheessa, jossa totesin, että me joudumme miettimään mallia, millä saadaan toimeliaisuutta lisää: kuten julkisen talouden saneeraaminen ja sitä kautta toimeliaisuudelle pohjan lisääminen; kuten joustoa työelämään, työmarkkinoiden pelisääntöihin, joista ehkä eräänlaisena joustoesimerkkinä Sorsan tupomalli viime syksynä oli päänavaus, jonka lopputuloksen kaikki tiedämme. Kysymys on siitä, miten kustannuksia säästävä tai alentava

linja, joka loisi pohjaa talouden toimivuudelle, on löydettävissä.

Mallilla, jossa me emme pyrikään siihen, joudumme umpikujaan sen takia, että kerta kaikkiaan vetovoima loppuu. Ei ole varaa eikä mahdollisuutta ylläpitää hotellia, kylpylää, slalomakeä jne. eri puolilla Suomea nykyisellä kustannusrakenteella. Ei ole käyttäjiä, ei missään tapauksessa, ei suomalaisia puhumattakaan niistä ulkomaalaisista, joita me haluamme. Meidän on perattava ja pohjattava kovempaa kivijalkaa niille toimenpiteille, jotka sen jälkeen mahdollistavat asuntotuotannon elvyttämisen ed. Hämäläisen esittämällä tavalla ja muutkin elinkeinoelämästä lähinnä johdettavissa olevat toimet. Mitään muuta tietä kuin vientimarkkinoiden vetäviksi saaminen ja kansainvälisessä kilpailussa mukana pysyminen Suomella ei ole.

Ei voida rakentaa mainittuja teitä ja muitaakaan ratkaisuja tehdä, ellei talouden pohja pidä, ja sitä pohjaa olemme tämän hallituksen toimenpitein pyrkineet väen väkisin vääntämään viime keväästä lähtien oikealle uralle. Toistaiseksi tulosta ei kovin paljon ole saatavissa, mutta ei se tästäkään taaksepäin kääntymällä paremmaksi taida muuttua.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä ed. Laivorannalle haluan todeta, että en asettanut palkansaaajia vastaan muut vaan halusin puolustaa palkansaaajien ansiosidonnaista sosiaaliturvaa, joka on erittäin tärkeä mm. työmotivaation kannalta ja siitä syystä, että työnteko yleensä on mielekästä ja työtä kannattaa tehdä.

Suomessa poikkeuksellisesti maksetaan sosiaaliturvaa myös työelämän ulkopuolella oleville, ja se on sitä ns. perusturvaa, joka on saman suuruinen kaikille työelämän ulkopuolella oleville. En pidä oikeana sitä suuntausta, johon keskusta lähtävästi pyrkii, että myös työssäkäyvien sosiaaliturva olisi yhtä alhainen kuin niiden, jotka ovat työelämän ulkopuolella. Mielestäni se ei ole oikeudenmukaista eikä järkevää. Kuten puheenvuorossani totesin, esimerkiksi EY-maisa selkeästi on työhön sidonnainen ja vakuutusperusteinen sosiaaliturva, ja se tulee myös meillä säilyttää ja sitä kehittää.

Mitä tulee verolakiesimerkkiin, josta totesin, että keskusta vastusti sitä, keskusta vastusti kaikkia toimenpiteitä, joita silloinen hallitus esitti. Se vastusti myös mm. valtionvelan vähentämistä. Halusin tuoda sen vain esimerkkinä siksi, että keskustan ministerit ja edustajat jatkuvasti

syöttävät edellistä hallitusta kaikesta siitä, mitä tänä päivänä tässä maassa tapahtuu. Silloin ei ollut myötätuntoa kuitenkaan niille toimenpiteille, joilla oli tarkoitus varautua nykyiseen tilanteeseen.

Mitä tulee Lapin työllisyysrahoihin, se on samantekevää, paljonko sinne maksetaan, mutta suhteiden pitää olla oikeat. Kuten puheenvuorossani totesin, Lapissa on saman verran työttömiä kuin Tampereen kaupungissa mutta työllisyysmäärärahat ovat moninkertaiset ja korkeammat kuin Hämeen työvoimapiirissä. Suhde on ehdottomasti väärä.

Ed. Stenius-Kaukoselle totean, että työntöön on aina oltava etusijalla ja työttömyysavustuksen maksuperusteita ei voida lieventää.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Rusaselle haluan vielä painottaa, ettei kysymys ole siitä, löytyykö kylpylöihin asiakkaita tai muihin lomakeskuksiin. Nyt on kysymys siitä, löytyykö enää kaupan kassalle asiakkaita, onko parturille asiakkaita niin, että hän työllistyy, tai taksikuskeille riittävästi asiakkaita. Meillä on koko yhteiskunnan pohja horjumassa sillä tavoin, ettei ainoastaan vientiteollisuus ole vaikeuksissa. Kotimarkkinatuotanto ja kotimarkkinoilla toimivat palveluyritykset ovat ennen kaikkea vaikeuksissa, ja kaikkein eniten on vaikeuksissa se ihminen, jonka pitäisi saada työtä ja pystyä elättämään itsensä.

Hallituksen toimenpiteet eivät ole olleet elvyttäviä vaan leikkaavia, vaikka ministeri ja ministerin kollegat ovat väen vängällä viime keväästä saakka vääntäneet toiseen suuntaan. He ovat juuri väen vängällä vääntäneet siihen suuntaan, joka syventää taloudellista lamaa. Olemme tästä keskustelleet joka ikinen kerta, kun on ollut puhetta erilaisista taloudellisista kysymyksistä, verotuksesta tai niin kuin nyt työllisyystilanteesta. Tämä näyttää olevan sovittamaton ristiriita.

Ne julkisen talouden säästöt, joihin ministeri Rusanen esimerkiksi äsken viittasi, kun hän puhui rakenteellisista uudistuksista, eivät välttämättä työllistä eivätkä välttämättä auta vientiteollisuutta. Minäkin olen sitä mieltä, että löysät pois ja kaikessa pitää kustannuksia säästää. Mutta minä olen sitä mieltä, että pitää mieltä palveluiden tuottamisen kustannuksia julkisella sektorilla. Mutta hallitus on sitä mieltä, että pitääkin leikata palvelujen tuottamista. Siinä on oleellinen ero opposition ja hallituksen näkömyksessä.

Ed. Laivoranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tainan äskeiseen puheenvuoroon: Mitä talouteen tulee ja edelliseen hallitukseen ja keskustan suhteisiin, en halua puuttua siihen sen enempää, kun ei kahdessa minuutissa ehdi. Viittaani vielä ed. Pulliainen puheenvuoroon, joka minusta oli hyvin selkeä ja asian ytimeen osuva.

Mutta ansiosidonnaisessa sosiaaliturvassa yhä selvemmäksi kävi ed. Tainan itsekäs ajattelutapa, että niille joilla sattuu vielä töitä olemaan kovassa euroyhenteiskunnassa, pitäisi elintaso turvata. Kun tiedetään, että kaikille ei riitä yhteiskunnassa riittävää toimeentuloa tai ainakaan sellaista, mihin on totuttu, pistetään kerta kaikkiaan ihmiset a- ja b-luokkaan. Niillä, jotka ovat töissä, on hyvät olot ja toisilla ei. En voi ymmärtää keskiarvoajattelua, josta ed. Taina totesi, että on väärin puhua jostakin korkeasta keskimäärin ja että eihän meillä ole korkeita etuuksia. Ei olekaan. Jos puhutaan keskiarvoista, niin eivät keskiarvot ole korkeita. Mutta se on peitteilyä. Jos keskiarvohyvinvoinnista puhutaan, se on verrattavissa siihen, että istuu kuumalle liedelle ja pistää jalat pakastearkkuun, kai siinä on keskimäärin hyvä olla. Tämän tyyppiseen ajatteluun ei oikein kovin herkästi voi yhtyä.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Äskeisen puheenvuoron käyttänyttä kokoomuksen ed. Tainaa on melkein pä onniteltava. Hän onnistui haukkumaan samaan hengenvetoon Lapin ja Iiro Viinaseen, ja se on ennätys. Yleensä Lappi on haukkunut Iiro Viinaseen ja meistä kyllä aiheellisesti. Mutta ken elää, se aina uutta kokee. Ja kauhealta sekin tuntuu, jos Viinaseen vaihtoehdot ovat sillä tavoin ajattelevia kuin ed. Tainan; silloin vitsit alkavat olla minusta vähissä.

Herra puhemies! Aloitan puheenvuoroni lainauksella: "Tällä hetkellä työttömyysprosentti on 9,3. Vaikka se oli heinäkuussa 9,7, minä en halua eduskunnalle tulla kertomaan, että työllisyystilanne olisi parantunut, vaikka prosentti on pikkasen alentunut. Olisi kurjainen tempu, että puolen prosentin paranemisesta rupeaisi sanomaan, että nyt homma on hanskassa ja hanska pitää." Lainaus oli työministeri Ilkka Kanervalta tältä paikalta, puheesta, jonka hän piti tässä salissa 24 päivänä syyskuuta 1991, kun edellisen kerran oli täällä esillä välikysymys työttömyydestä.

Äsken samainen ministeri riemuitsi ja ilkkui välikysymyksen tehneelle oppositiolle siitä, kuinka väärässä me olemme, kun puhumme pahasta

työttömyyskierteestä, kun prosentti on pudonnut 13,7:stä 13,5:een. Näin te, ministeri Kanerva, teitte. Viime syksynä teistä oli turha riemuita, kun oli pudottu pari prosentin kymmenystä, kun oltiin vielä sentään alle 10 prosentin tasolla, mutta äsken te ilkuitte ryhmäpuheenvuorojen jälkeen puhuessanne vasemmistolle siitä, että nyt homma on hanskassa, vaikka ollaan noin nelisen prosenttiyksikköä korkeammalla tasolla kuin viime syksynä. Muutoin siinä puheessa te ennustitte, että tammikuussa työttömyys tulee olemaan 300 000. Jos te itse ette muista, niin tuossa katselin nuo paperit.

Herra puhemies! Minusta tuntuu aina pahalta, jos ylipäättäänkin lähdetään siitä, että hyväksytään jokin työttömyysprosentti. Jokainen prosentti tarkoittaa ihmisiä, ja se niin usein työttömyydestä keskusteltaessa unohtuu. Jokaisen prosentin takana on ihmisiä ja paljon ihmisiä. Ja kun prosentit ovat korkealla, se tarkoittaa, että on hyvin paljon ihmisiä niitten työttömyysprosenttien takana.

Minusta se on kauhea asia, sillä minä pidän ihmisen kannalta työn oikeutta keskeisenä perusoikeutena. Se on samalla välttämättömyys myös yhteiskunnan kannalta, sillä luterilaisessa kulttuurissa kasvaneena ja marxistina minä en usko mihinkään muuhun kuin siihen, että vain työ luo arvoja. Näin sanoin myös silloin, kun tässä maassa ylipäättään luultiin, että kasinoponkien siirtely ja pörssipelaaminen niitä loisi. En ole siis kritiikissäni tältä osin myöhässä, kuten eräät muut taitavat olla.

Meillä on siis nyt yli 300 000 työtöntä, 13 prosenttia, ylikin, työvoimasta on vailta työtä. Minusta me olemme nyt tulleet tilanteeseen, jossa on kerta kaikkiaan tehtävä valinta tai paremminkin valintaa jo tehdään siitä, mihin pyritään, hyväksytäänkö tällainen hyvin laaja työttömyys, olipa sen prosenttimäärä sitten 10, 11, 12, vai tavoitellaanko työn oikeutta jokaiselle työikäiselle tämän maan ihmiselle. Tämä valinta pitää ehdottomasti tehdä. Minusta sitä valintaa tehdään, mutta huonoon suuntaan nyt koko ajan.

Vasemmisto on aina taistellut työttömyyttä vastaan, koska niin kuin jo totesin työttömyydestä on vain kielteisiä seuraamuksia ensinnäkin yhteiskunnalle, koska vain työ luo arvoja, niin kuin jo totesin, mutta tietenkin pitää viime kädessä aina lähteä ihmisestä, ja työttömänä oleva ihminen ei voi elää täysipainoista elämää, ei mitenkään. Näin on siksi, että työttömyys ensinnäkin alentaa tuloja, mutta työttömyys on

myös syrjäytymisen tie. Työtön on puustaan irronnut lehti, niin kuin Pentti Saaritsa jo kauan sitten kirjoitti. Työtön on sivussa, sivussa työyhteisöstä, pikkuhiljaa sivussa kaikesta muustakin, ja hän kokee myös huonomuutta ja passivoitua. Kun nuori ihminen joutuu työttömäksi ja työttömyydestä tulee pitkäaikaisempi, siinä voi käydä koko elämälle huonosti.

Onko mitään keinoa päästä täystyöllisyyteen, joka esimerkiksi Ruotsissa asiallisesti vallitsi hyvin pitkän aikaa? Helppoa se ei missään nimessä ole, sehän pitää tietysti tunnustaa, mutta se pitää joka tapauksessa asettaa minusta tavoitteeksi, jota kohti kaikin käytettävissä olevin keinoin koetetaan edetä. Kun on esimerkiksi nyt moneltakin taholta todettu, että on mahdottomuus pitää yllä käytännössä täystyöllisyyttä, niin Ruotsin kokemukset ovat olemassa siitä, että oli se ainakin mahdollista. Ruotsissa nyt työttömyysprosentti on muistaakseni 3—4, ja kun siellä povattiin — olimme siellä juuri käymässä liikennevaliokunnan tullessa Brysselissä — että työttömyysprosentti voi nousta 6—7:ään, se on ruotsalaisille kauhistus. Näin tottumuksetkin vaikuttavat siihen, mikä hyväksytään ja mikä ei.

Herra puhemies! Olemme todellakin vaatineet välittömänä toimena elvytystä, ja yhdyin ed. Hämäläiseen siinä, että tästä sanasta, käsitteestä ja sen sisällöstä kannattaa vähän tarkemmin keskustella. Tässä on nyt harha. Käsite elvytys pelkistyy ehdottomasti liian kapeaksi. Ministeri Rusaselle minä en uskalla suositella marxilaisia teoreetikkoja, mutta ehdotan, että lukisitte, ministeri Rusanen, Keynesin käsityksiä siitä, mitä elvytys on. Hänhän oli 30-luvun talouslaman teoreetikkoja ja toi maailmaa siitä pois. Siinä teoriassa ja postkeynesiläisten teorioissa on kyllä lähtökohtia tähänkin tilanteeseen. Kuitenkin perusidea on edelleen sama. Kun on nousukautta, silloin pitää jarrutella, ja kun on lama, silloin pitää laajasti panna rasvaa rattaisiin. Tämä kuitenkin Keynesin teorioiden tämänkin päivän tulkinnan perusidea on.

Meillä kaikki meni aivan väärin päin. Nousukaudella lyötiin talouden rattaisiin vauhtia, mutta laman tultua on jarrutettu kaikkea ja kaikilla suunnilla. Täällä äsken esimerkiksi talouden tervehtymisen edellytyksenä pidettiin sitä, että julkista sektoria leikataan. Sehän on ihan varma tapa tehdä vain työttömiä tässä tilanteessa, kun mikään muu sektori ei vedä. Eihän se ole mitään muuta kuin työttömäksi saneeraamista tässä tilanteessa. Esimerkiksi nyt juuri eräs elvytyskei-

no on se, että pidättäydytään irtisanomisista kunnilla, valtiolla ja muissa sellaisissa laitoksissa, joissa päätöksiin voidaan vaikuttaa. Se on kuitenkin työttömyyden estämistä tässä tilanteessa.

Suunnan pitää muuttua voi sanoa täysin, ennen kuin voidaan puhua elvytyspolitiikasta. Kyllä minä katson, että siihen kuuluu ehdottomasti paitsi rakentaminen, julkiset investoinnit, palvelussektorinkin pitää siinä olla ilman muuta mukana jo ajattelutapana, myös tulopuolen muodostus. Kyllä on huolehdittava siitä, että pienituloisilla ihmisillä on kulutuskysyntää. Laman oloissa tämä kysymys korostuu. Sen vuoksi esimerkiksi raippavero oli aivan väärää politiikkaa. Ei sitä voi perustella teoreettisesti eikä käytännön vaikutuksiltaan mitenkään tällaisessa talustilanteessa. En usko, että löytyy yhtään teoreetikkoa, joka selittäisi, että raippavero tuo maata pois lamasta. Ei sellaista voi löytyä, koska se ei pidä paikkaansa. Se oli väärä toimenpide kaikissa suhteissa ajatellen, että lähdetäisiin työttömyyden ja laman voittamisesta.

Totta kai me tarvitsemme myös rakenteisiin vaikuttavia toimenpiteitä. Minusta todella 80-luvun loppupuoli hasskattiin täydelleen, kun ei investoitu sellaisiin kohteisiin, jotka pysyvästi loisivat arvoa, eli teollisuustuotantoon ennen muuta. Silloin olivat kunniaassa kasinokeisarit, -ruhtinaat ja -prinssit, mitä olivatkaan, kourit, keiteleet ja kumppanit. Näiden ympärille sädekehä luotiin eikä tuotannon puolella olevia juuri muistettu eikä pidetty tärkeänäkin sitä, että tehtäisiin investointeja sellaisiin kohteisiin, jotka tuottavat ja luovat pysyvästi arvoa, jota sitten voidaan jakaa.

Nyt on tehty uusteollistamisen ohjelma. Minusta siinä oli paljon mielenkiintoista, tärkeätä. Meillä on liian yksipuolinen tuotantorakenne, mutta tähän heti haluan lisätä pelkääväni, että EY-ratkaisun myötä tuotantorakenne vain yksipuolistuu yhä enemmän puunjalostusteollisuuden varaan yhä pahemmin lintsahaeta. Minusta olisi erittäin tärkeätä huolehtia siitä, että tuotantorakenne monipuolistuu. Ja kun katsotaan markkinoita, pidän kyllä erittäin tärkeänä, että muistetaan kaikki neljä ilmansuuntaa. Länsi ei ole ainoa ilmansuunta, kun markkinoita tarkastellaan. Sitten pitäisi muistaa myös oman maan markkinat. Vienti on kuitenkin vain 25 prosenttia, noin neljäsosa, bruttokansantuotteesta, ja oman maan markkinoilla on aina suuri merkitys. Esimerkiksi korvaavan tuotannon aikaansaaminen kotimaassa on hyvin tärkeä tavoite. Kun

uusteollistamisohjelmaa toteutetaan, täytyy todella lähteä edistyneemmästä teknologiasta ja sillä tavalla olla askel edellä.

Tässä yhteydessä haluaisin muistuttaa myös Venäjän-kaupan merkityksestä. Minusta tältä osin ote on kokonaan nyt hukassa. Minähän en tiedä, onko esimerkiksi nykyinen hallitus edes ehtinyt asettaa mitään Venäjän-kaupan vastaavaa, kun vanha tilanne on purkautunut. Tulee supervirhe, jos lähimmät suuret markkinat jätetään sivuun ja unohdetaan. Pitää olla realistinen, mutta jos ollaan ylivarvoisia ja käsijarru päällä, me hukkaamme kohtuuttoman isot markkinat. Minusta monia vakavia oireita on jo sen suhteen, että tulevat muut. Kun Venäjä kompuroi nyt aikansa ja nousee jaloilleen, me olemme siinä vaiheessa, kun jaloilleennousu tapahtuu, sivussa ja niille markkinoille pääsy on kiven takana.

Meillä olisi vieläkin, luulisin niin, tietty etulyöntiasema, mutta jos ei nopeasti ryhdytä toimenpiteisiin, Venäjän markkinat hukataan. Odotan kyllä hallitukselta tässä suhteessa paljon päättäväisempää otetta ja myös selviä toimenpiteitä. Mutta kuten sanottu, minä en edes tiedä, onko Venäjän-kaupasta vastaavaa ministeriä tässä hallituksessa. (Ed. Tiuri: Ei ole Venäjälläkään!) — Venäjä on olemassa, ed. Tiuri, ja taitaa tulla olemaan jatkossakin, niin karnealta kuin se teistä varmaan tuntuukin. (Ed. Saastamoinen: Mutta ei Venäjän-kaupan ministeriä!)

Herra puhemies! Minusta pitää olla pyrkimys välittömästi vaikuttaa työllisyystilanteeseen, luoda kestäviä rakenteita, mutta pitää olla myös tämä suojaverkko. Siksi minä pidän työllisyyslakia niin tärkeänä. Pidän erittäin suurena vahinkona, että jo huononnettiin tuota suurta saavutustamme, työllisyyslakia, ja huolestunut olen myös niistä tiedoista, jotka kertovat, että työllisyyslakia tullaan jatkossa tästäkin huonontamaan. Herra työvoimaministeri sanoi, että pitkäaikaistyöttömyys on noussut Euroopan rannoilta meidän rannoillemme, jotenkin tähän suuntaan. Nyt oli kuitenkin niin, että hän itse oli ehdottamassa työllisyyslain huonontamista juuri pitkäaikaistyöttömien velvoitetyöllistämisen osalta syksyllä tässä salissa ja vei myös tämän kantansa valitettavasti läpi.

Herra puhemies! Missä on este tälle menolle? — Jatkan hieman yli ajan. — Herra puhemies! Kyllä minusta on niin, että valtiovarainministeriössä on se perusjarru. Valtiovarainministeriö jakoi äskettäin kansanedustajille ja julkiselle sanalle katsauksensa ja esityksensä, joka yltää vuoteen 1996 saakka. Siinä VVM lähtee hyvin

selkeästi siitä, että työttömyys on koko tämän ajanjakson yli 10 prosenttia. Jos me siis alistumme tähän valtiovarainministeriön saneluun, niin näissä työttömyystasoisissa sitä sitten pysytään.

Minä en missään nimessä näin karneata tulevaisuudenkuvaa hyväksy enkä tällaista työttömyyttä monen vuoden ajaksi olisi sallimassa. Valtiovarainministeriössä nämä ennusteet ja niille rakentuvat toimenpiteet on pantava uusiksi. Valtiovarainministeriö on tietysti superministeriö. Täällä eletään jonkinlaisessa valtiovarainministeriön diktatuurissa tosiasiaassa, koska sehän valmistelee asiat. Se asettaa aina tilanteen, että jos tämä teidän esityksenne toteutetaan vaikkapa rakentamisen lisäämisestä, niin mistä sitten pois tai mitä veroa nostetaan. Jos valmistelu tehdään alusta lähtien sosiaalisuus ja työllistäminen lähtökohtana, niin totta kai vaihtoehtoja on paljon enemmänkin. Minusta onkin todella väärin, että täällä ei ole valtiovarainministeriä vastaamassa lainkaan työllisyysasiasta tehtyyn välikysymykseen. Hän on kuitenkin päävastuussa siitä, mitä on tapahtunut ja mitä tapahtuu.

Herra puhemies! Lopuksi vielä työttömyyspäivärahasta. Minusta nyt ollaan tekemässä isoa jekkua, kun puhutaan siitä, että peruspäivärahan ja ansiosidonnaisen päivärahan välillä on liian iso ero. Tämä väite sinänsä pitää paikkansa. Totta kai se ero on iso. Peruspäiväraha on vain 116 markkaa päivältä. Sitä saa vain viideltä päivältä viikossa miinus kuntaverot, eli käteen jää vain noin 2 000 markkaa kuussa sille, joka on pelkällä peruspäivärahalla. Sitten on vielä puolisoalennus. Eli hyvin pian peruspäiväraha katoaa melkein kokonaan pois. Mutta se ei perustele sitä, että puututaan esimerkiksi 8 000 markkaa kuussa saavan työläisen työttömyyspäivärahaan siinä tilanteessa, kun hän joutuu työttömäksi, tämä on keho peruspäiväraha. Sillä se päiväraha ei ole sille 8 000 markkaa kuussa saavalle kuin suurin piirtein nelisentuhatta markkaa. Eihän se ole paljon. Eihän silläkään kunnolla elä. Mitä pitää tehdä? Voi korottaa peruspäivärahaa ja poistaa puolisoalennuksen. Me olemme ehdottaneet peruspäivärahaan 30 markan korotusta. Ei sekään olisi kuin vähän yli 600 markkaa kuussa, ei ehkä käteen ihan sitäkään, mutta jotakin se olisi sekin. Näinpäin sen pitää lähteä liikkeelle.

Tässä harjoitetaan nyt karkeata demagogiaa, kun otetaan esille se ero. Ensimmäisenä todella keho peruspäiväraha. Sen reaaliarvo on vielä pudotettu, koska sitä ei ole nostettu edes inflaatiota vastaavasti, ja sitten vertaillaan ansiosidonnaisen päivärahaan, joka sekin on pienempu-

leinen tavallisen työntekijän osalta. Jos ei SAK nyt jyrkästi reagoi tähän Viinasen viimeisimpään suunnitelmaan, niin en minä ymmärrä, mitä virkaa SAK:illa on.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun elvyttämistä harrastettaisiin lainaamalla lisää rahaa, se on hyvin kaksipiippuinen juttu. Esimerkiksi Uudellamaalla, jos korko nousee noin puoli prosenttia, menee kumoon noin tuhat yritystä lisää ja tulee vastaavasti lisää työttömiä. Jos valtio lainaa yhä enemmän kotimarkkinoilta, niin korko tietenkin nousee, ja sillä lailla saadaan työttömiä aikaan.

Minusta jos elvytetään, niin silloin täytyy vastaavasti säästää valtion muissa menoissa tai nostaa veroja. Kumpakaan täällä ei oikein olla innostuneita tekemään, niin että kyllä tuo 40 miljardia, joka valtiolla on alijäämää tänä vuonna, täytyy laskea elvytykseksi. Jos sitäkään ei käytettäisi, niin tulisi valtava määrä lisää työttömiä. Sillä 40 miljardilla maksetaan sentään monenlaisia palveluita ja työpaikkoja. Ei se elvytysraha ala vasta siitä kohtaa, mistä hallitus lopettaa tällaisen alijäämän kattamisen ja joku muu sitten haluaa lisää alijäämää. Ei se ole elvytyksen rajakohta. Kyllä elvytystä on alijäämä alusta alkaen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen ed. Tennilän esittämien näkemysten osalta samaa mieltä mm. ja erityisesti siltä osin, että meillä on paha virhe taloudenhoidossa, kun me kiristämme verotusta juuri silloin, kun on lama, ja virhehän alkoi Holkerin hallituksen aikana. Meillä oli ylikuumentunut korkeasuhdanne. Silloin pyrittiin verotusta keventämään. Nyt kun pitäisi tapahtua toisin päin, sitä kiristetään, ja tällä ei tulla pääsemään minikäänlaisiin tuloksiin.

Mutta mitä tulee täystyöllisyyttä koskeviin fraaseihin, haluan todeta, että nämä ovat kyllä aikansa eläneet ja loppuun kuluneet. Jos ollaan realisteja, niin meillä oltiin hyvin lähellä täystyöllisyyttä Holkerin hallituksen viimeisinä aikoina, jolloin työttömyysprosentti oli noin 3,9 tai 4. Se 0—4 prosenttia on laskennallista työttömyyttä eli sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole halukkaita eivätkä kykeneviä työhön ja jotka kuulu-

sivat tietyllä tavalla työttömyyskortistosta vallan eri kastiin.

Mitä tulee vielä siihen, kun nyt laillisesti on vahvistettu, että voi valita päivärahan ja työn välillä, niin kuin me olemme täällä lain vahvistaneet, niin jatkuvasti korkealla oleva työttömyys vahvistaa sitä, että kun nyt on alle 4 prosenttia sellaisia, jotka eivät kuuluisi työttömien joukkoon kuin laskennallisesti, niin heitä on tulevaisuudessa huomattavasti enemmän. Siis tämä laskentatapa työttömistä menettää merkityksensä. Ei kannattaisi enää puhua täystyöllisyyteen pyrkimisestä. Vain siinä tapauksessa, että työttömyyskortistot puhdistetaan sinne kuulumattomista henkilöistä, voidaan siihen pyrkiä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ruotsissa on ollut näihin kuukausiin saakka 2—3 prosentin työttömyyden taso, joten kyllä se on hyvin mahdollista tuohon pusertaa, jos on todellinen yritys, ja Ruotsissa on ollut erittäin paljon ihmisiä koulutuksessa. Mutta mikäs paha se on? Päinvastoin, sehän on oikein viisasta politiikkaa. Nyt Ruotsissa porvarihallitus muuttaa sielläkin kurssia ja työttömiä tulee jyrkästi lisää, nelin — viisinkertaiseksi ehkä Ruotsissakin kasvaa työttömyys lyhyen ajan sisällä. Näinhän siellä pelättiin.

Minä olen eri mieltä siitä kuin ed. Aittoniemi siitä, onko ihmisillä työhalua. Ihmiset ovat halukkaita tekemään työtä, jos työstä saa kohtuullista palkkaa ja työ on kohtuullisen mielekäästä. Ei löydy semmoista ihmistä, joka ei silloin halua mennä töihin. Ihminen, joka ei sittenkään vielä halua mennä töihin, on hyvin harvinainen, ja silloin tietysti ovat muut toimet ilman muuta jo niistä syistä tarpeellisia. Tämmöinen työttömien leimaaminen työhaluttomiksi on erittäin rumaa. Tämä on yksi tapa, jolla työttömiä nimenomaan passivoidaan ja heidän ahdistustaan lisätään, mitä te, ed. Aittoniemi, täällä harjoitatte.

Ed. R i n n e : Herra puhemies! Hallitus on tietoisesti valinnut korkean työttömyyden tien, ja ilmeisesti sillä on sellainen näkemys, niin kuin ministeri Viinanen on aivan selvästi sanonut Korkmania lainaten, että mitä enemmän on työttömiä, sitä suuremmat ovat säästöt. Mitä vähemmän tehdään töitä, sitä varmemmin kansantalous ja yhteinen talous kohenevat. Tässä on valittu vähän sellainen tie, että keuporvarit ajattelevat, että maataan pankolla ja syleskelään kattoon, ja sitten kaupunkiporvari on taas sitä mieltä, että kun mahdollisimman moni pot-

kii puluja torilla, niin se on meidän kansantaloutemme pelastuksen tie.

Työväenliikkeessä yleensä me pidämme työtä, täystyöllisyyttä ja ihmisen oikeutta työhön aika-ajoin arvossa. Porvaritkin kyllä pitävät, mutta he enimmäkseen pitävät arvossa työn tuloksia, joita heille itselleen kertyy. Ne ovat tärkeimpiä asioita. Tätä on tutkittu. Sellaisissa yhteiskunnissa, jotka pitävät täystyöllisyyttä tärkeänä, ensisijaisena asiana, aika paljon riippumatta talouden tunnusluvusta on kyetty pitämään korkeampaa työllisyyden tasoa. Ruotsalainen professori Adler-Karlssoon mm. on tiedemiehenä analysoinut ja vertaillut erilaisia eurooppalaisia valtioita ja yhteiskuntia. Hän on aikamoinen asiantuntija, kansainvälisesti arvostettu asiantuntija. Vertailut ovat aika mielenkiintoisia. Niihin kannattaa tutustua. Jos valtiolta tai yhteiskunta pitää työn perusoikeutta ykkösasiana, niin se auttaa moneen muuhun asiaan. Tässä on huolestuttavinta tällaiset puheet, että täystyöllisyystavoite on aivan kolmannen, neljännen tai viidennen luokan kysymys, ja puhutaan, että mitä enemmän on työttömiä, sitä enemmän on säästöjä. Se on kyllä aika nurinkurista ajattelua.

Tätä työn tuottavuutta voidaan arvioida monellakin tasolla tai kansantaloudellista tuottavuutta. Voidaan tietysti laskea mikrotasolla, yksilötasolla, mitä maksaa työtön henkilö, joka työllistetään. Hänelle ei tarvitse maksaa työttömyysturvaa eikä muuta sosiaaliturvaa, missä nyt kulut ovat aivan kauheita. Hänet työllistetään, hän maksaa sen jälkeen veroa, työnantaja maksaa sosiaaliturvaa ja kertyy tehdyn työn tulos. Näiltä asetelmilta aivan tällaisella yksilötasolla ovat esimerkiksi Ilon tutkijat päätyneet työllistämisen edullisuuteen. Sitten on tietysti makrotaso, ja minä olen koko ajan odottanut, että jotain makrotasomalleja hallituksen taholta esitettäisiin. Esitettäisiin, mihin perustuu tuottamattoman, kuluttavan työttömyyden edullisuus kansantaloudessa. Se ei voi perustua mihinkään, koska ei ole olemassa mitään muuta kuin tuottava työ.

Minä olen koettanut ajatella oikein tosissani, mihin ministeri Viinasella ja pääministeri Aholla tällainen harhainen käsitys perustuu. Ilmeisesti he ajattelevat, että kansantaloutta voidaan hoitaa aivan samalla lailla kuin yksityisen kansalaisen henkilökohtaista taloutta tai yritystaloutta. Kyllä minä voin vähentää menoja jne., ja talous rupeaa vähän kohentumaan. Yritystalous on tietysti paljon monimutkaisempi asia, mutta siinäkin on jäänyt varmasti unholaan se, että jos

minulla on yritys ja minä tervehdyttämistoimilla pistän siitä 30 prosenttia työntekijöistä pois, niin se saattaa hyvinkin tervehtyä, mutta entä se 30 prosenttia, joka pois pistetään? Yhteiskunnan täytyy kuitenkin näille ihmisille maksaa asunto, ruoka ja vaatteet, nämä perusasiat. Siis ei voida ajatella kansantaloutta samalla lailla kuin henkilökohtaista taloutta tai edes yritystaloutta, kun näitä ihmisiä ei voi pistää luujauhetehtaalle ja tulouttaa jauheesta syntynyttä voittoa tai maksua valtion kassaan, kun ne ihmiset ovat olemassa. Jos nyt jatketaan tätä linjaa, niin tietysti jos työttömyysturva raakataan kokonaan pois, saattaa tämä laskelma kyllä pettää, mutta sitten he menevät sosiaalitoimistoon joka tapauksessa. Sitten täytyy poistaa myös huoltoapu eli toimeentulo ja todella viedä luujauhetehtaalle, jolloin niistä ihmisistä ei tule kustannuksia. Kun näitä ihmisiä ei saada sellaiseen tilaan, jossa ei ole kustannuksia, niin ei sille mitään voi: Ne ihmiset ovat täällä ja ovat oikeutettuja asuntoon, ruokaan ja vaatteisiin eli peruselämiseensä. Tässä kohtaa ilmeisesti Viinasen ajattelun musta kohta on. Ei ajatella kansantalouden kannalta lainkaan, vaan ajatellaan hyvin yksioikoisesti ikään kuin firman johtaja. Se on liian kapea näkökulma, ainakin tässä salissa se on liian kapea.

Mutta ei kyllä yhtään ole ihme, jos nämä asiat ovat niin metsään menneet kuin ne ovat menneet. Ihan muutama kuukausi sitten vielä valtiovarainministeriö ennusti, että tällä hetkellä pitäisi bkt:n olla —0,5 prosenttia, kun se todellisudessa on noin 6 prosentin tienoilla miinusta. Työttömien määrän tulisi tällä hetkellä valtiovarainministeriön muutama kuukausi tehdyn ennusteen mukaan olla 160 000 henkilöä, kun se on nyt pitkälti yli 300 000. (Ed. Tiuri: Se on vanha ennuste!) — Se on puoli vuotta sitten tehty ennuste, ja uskallan väittää, että kuka tahansa työväenliittäjäksi olisi pystynyt merkitsevästi tarkemman ennusteen antamaan. — Mistä näille valtiovarainministeriön ylemmille ennustajille oikein palkkaa maksetaan? Minä en oikein sitä tiedä. On kuulunut, että siellä on joku kessumalli, tällainen tietokonemalli. Minä ymmärrän sen, että kahvinporoista ennustetaan, mutta että kessuista katsellaan, sitä minä en ymmärrä enää, että todella katsellaan tulevaisuutta kessuista ja virhe on yli 100 prosenttia. Se on hirvittävä virhe. Ei kenellekään itseään kunnioittavalle tutkijalle, joka vähänkin pitää ammattitaidostaan tai ammattikunniastaan kiinni, tällaisia virheitä saa tulla. Jos vähänkin työllisyyttä suunni-

tellaan näitten herrojen ennusteitten mukaan, niin kyllähän silloin tietysti pohja on ihan kokonaan kaikelta pois ihan muutaman kuukauden aikavälillä, mutta valitettavasti se tällä tavalla on.

Ehkä sellainen vanhakantainen käsitys, joka on myös ministeri Viinasen suusta kuulunut julkisuudessa, on se, että työttömät eivät ota työtä vastaan, mutta kun pistetään työttömyyden uhkaa, vähän niin kuin kopin ovia kiinni, että tulee vähän kylmää, että on pelko, että siellä on pitkät jonot, niin silloin rupeaa työtahti paranemaan. Se on ikivanha käsitys, joka ei pidä kyllä hiukkaakaan paikkaansa. Päinvastoin on käynyt! Ihan päinvastoin on käynyt! Siis työmailla on mennyt työnteko vähän niin ja näin juuri työttömyydenuhan takia ja siksi, että jokaisella on pelko, koska tulee lähtö.

Tässä on tullut sellainen uusi ilmiö, joka minua hiukan ihmetyttää ja joka kannattaa huomioida. Pohjalaiset maanviljelijät ovat täytäneet työvoimatoimistot. Aikaisemmin pohjalaiset maanviljelijät, isännät, pitivät työttömiä työvoimatoimistoissa asioivia ihmisiä molskihousuisina työnvieroksujina. Nyt nämä isännät ovat tyhjentämässä työttömyyskassoja Pohjanmaalla. (Ed. Tiuri: Närpiöläiset!) — Suomenkielisellä Pohjanmaalla on myös, mutta pääosin kai ruotsinkielisellä, mutta olkoon nyt kummalla tahansa kielellä, mutta näin on tapahtunut. — Tämä kertoo jostakin sellaisesta, mikä on uusi ilmiö. Siinä ei ole jälkeäkään siitä enää, että ”minä olen meiltä ja muut on meidän krannista” ja tullaan itse toimeen. Siinä on suuri ja aikamoinen muutos tapahtunut asenteellisella tasolla.

Se on todella nyt tapahtunut, mistä puoluesihteri Kääriäinen varoitti: veret pysäyttävä vaalivoitto. Kyllä se oli vielä se sinipuna sellainen sinelmähallitus. Mutta kyllä tämä täysmusta porvarihallitus on kokokuolihallitus. Veri ei kierrä enää tippaakaan.

Mitä tästä seuraa pitemmän päälle? Siitä seuraa se, että saadaan kouluista pois ensi keväänä muutama kymmentuhatta hyvin koulutettua ihmistä, odottavat ehkä kesän, mutta kunhan syksyillat pitenevät, niin pahaa pelkään, että ei se jää pelkäksi peukaloiden pyörittämiseksi. On selvä asia, että yli 40-vuotiaat eivät mitään valankumouksia ole koskaan tehneet eivätkä mitään muutosta yhteiskuntaan aikaiseksi saaneet. Se on selvä. Olemme niin kuin menetettyä sukupolvea. Kun kadulla paukkuu, tämän ikäiset ja neljäkymmenen paikkeilla olevat kyyristelevät ikkunalaudan alla, ettei vain osuisi. Nuoret ovat

kadulla, kaksikymppiset, 25-vuotiaat. He valitsevat myös keskuudestaan johtajat, ja pahaa pelkään, että jos tämä hallitus jatkaa tällä tavalla, niin että nämä kymmenettuhannelle ihmiset eivät saa enää sijaisuksiakaan, nyt näyttää siltä, niin ihan varma on, että levottomuuksia nähdään myös Suomessa. Siitä ei ole pienintäkään epäilystä. Siellä on hyvin koulutettua väkeä, aktiivista väkeä, joka ei käperrykään, vaan ryhtyy tarvittaviin toimiin.

Minä toivoisin ainakin, että mieluummin Smolnassa ja eduskunnassa ratkottaisiin näitä asioita kuin että niitä ruvetaan lopulta ratkomaan kadulla. (Ed. Aittoniemi: Mitä se auttaa?) — Se ei auta mitään, mutta väkivaltainen yhteiskunta minun mielestäni ei ole ainakaan sellainen, missä minä haluan elää. — Ed. Aittoniemi varmasti ajattelee, että ei tapahdu mitään, vaikka työttömyys nostettaisiin puoleen miljoonaan ja nuoret eivät saisi töitä. Nyt on jo alle 30-vuotiaita 100 000 vailla työtä. En minä halua mitään piruja maalata seinälle, mutta kannattaisi ehkä pikkuisen ajatella, että siitä saattaa olla sellaisiakin seurauksia, joita ei tässä salissa sitten hallita.

Tämä ongelma on saanut kummallisia piirteitä. Lopuksi, herra puhemies, otan esille Via Dolorosa -lehdestä kirjoituksen. Tässä ihan muutaman lauseen siitä lopuksi lukisin; tämä saattaa myös olla jotenkin oireellista. Kristillisen eduskuntaryhmän erityisavustaja on kirjoittanut lehteen aiheesta ”Siunattu kriisi”. Hän kirjoittaa näin:

”Kriisiä voidaan verrata kulovalkeaan, joka on jo ennen ihmistä ollut luonnon tapa uusiutua ja toipua vanhuuden sairaudesta. Sen jälki näyttää ensialkuun pahalta. On mustaa ja elotonta, mutta kotvan päästä kasvu on entistä vehreämpi, koska lahosienet, loiseläimet ja -kasvit, turhat rönsyt ovat tuhoutuneet ja tuhka on vapauttanut uusia ravinteita luonnon kiertokulkuun. Tuho onkin yllättäen muuttunut siunaukseksi. Näin esimerkiksi nykyinen lamammekin, joka mahdollistaa ennennäkemättömän säästämisen kulun kulkemisen kaiken tarpeettoman yli, koituu ilmeisesti jo lähitulevaisuudessa kansantaloutemme hyödyksi.” (Ed. Aittoniemi: Saattaa pitää paikkansa!) Voi pyhä yksinkertaisuus tätä arkipäivän fasismia!

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rinne meni kyllä asian ytimeen. Hän sanoi ihan selkeästi, jos oikein kuulin, että ”työväenliike pitää vain työtä arvoss-

sa". Sen sijaan hän sanoi, että on oleellinen ero: Porvarit, porvarihallitus, Viinanen, vaikka Viinaseen näkökulma oli kapea hänestä, pitävät arvossa työn tuloksia. Tässä se oleellinen ero onkin. Vain tuottavalla työllä me voimme turvata työpaikat, jotta voimme pitää työtä arvossa, ja vain tuottavalla työllä me voimme turvata hyvinvointipalvelut, pitää yllä sitä hyvinvointitasoa, joka meillä on. Me voimme vain tuottavalla työllä välttää niistä pelätyistä mellakoista jne.

Ihan pikkuinen esimerkki siitä Viinaseen mukamas kapeasta näkökulmasta: Yritys on siinä mallissa, että se on konkurssin partaalla, jos se pitää kaikki 100 prosenttia siellä porukkaa. Jos se saneeraa 30 prosenttia pois ja sen jälkeen pystyy pitämään 70 prosenttia siellä, niin tässä juuri tulee se oleellinen työn tuottavuuden kysymys, kun voidaan sitten ruokkia jotenkuten ne 30 prosenttiakin, jos niinkin paljon työttömiä olisi — tässä vaiheessa on 13 prosenttia. Jos meillä edes 87 prosenttia ovat tuottavassa työssä, niin kaikki menee vielä hyvin, mutta jos kaikki 100 prosenttia on tuottamattomassa työssä, niin menee vielä huonommin.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä tarkoitin tällä lähinnä näitä laskelmia. Siinä helposti harhaudutaan, jos katsotaan yksinomaan yrityksen kannalta. Jos se 30 prosenttia pistetään pois, niin siitä syntyy se säästö. Työn arvostuksella tarkoitin lähinnä työn tulosta. Yleensä kapitalistit pitävät enemmän työn tuloksesta eli pitävät voittoa tärkeämpänä.

Ed. Saastamoinen: Herra puhemies! Minulla oli se käsitys ed. Rinteestä, että ennen eduskuntaan tuloaan hän oli jonkinlainen työllisyysasiantuntija. (Ed. Rinne: Muttei enää, vai?) Herra puhemies! Minun täytyy ihmetellä hänen tämänpäiväistä puheenvuoroaan, josta todellakin odotin selkeitä kunnollisia lääkkeitä tähän vaikeaan tilanteeseen, mutta se olikin oikeastaan vain oppositiopohjaista, etten sanoisi, suunsoittoa. (Ed. Laivoranta: Aivan oikein!)

Herra puhemies! Suomessa pk-sektorin merkitys työllistäjänä on ensijainen. Meillä on muutamia suuryrityksiä muutamilla paikkakunnilla, mutta pk-yrityksiä ympäri maata, ja niistä pikkuvirroista syntyy, jos on syntymään, työpaikkojen tulva, jopa. Lääkkeenä suurtyöttömyyteen tulisikin parantaa pk-yritysten toimintaedellytyksiä.

Tämänpäiväisessä keskustelussa on työttömyyden syitä etsitty idänkaupasta ja suhdanteis-

ta. En suinkaan niitä kiellä, mutta keskusteluun pitäisi tuoda myös joitakin uusia näkökohtia. Onko esimerkiksi ajateltu, missä määrin työttömyys riippuu yritystoimintaan kohdistuvasta julkisen sektorin säätelystä? Olen varma, että konkurssiin ajautuneista yritysjohtajista monet osaavat luetella sadoittain syitä, jotka liittyvät byrokraatiaan ja joita ilman yrityksellä olisi saatanut olla paremmat selviytymismahdollisuudet. (Ed. Hämäläinen: Miten olisi korkea korko?) — Muun muassa se, aivan oikein. — On helppoa sanoa, että epäonnistunut yrittäjä aina syitä keksii, mutta asia ei ole niin yksinkertainen. Jokainen yrittäjä tietää sen byrokraatiaviidakon, jolla julkinen sektori säätelee ja ohjailee yrittänyttä. Pelkät rakennuslain säädökset, joista muuten eilen illalla Kuopiossa EY-keskustelun yhteydessä puhuttiin, ovat uskomaton kustannus- ja rajoitustekijä. (Ed. Kalliomäki: Hallitus voi esittää parannuksia!) — Tätä nimenomaan toivon. — Pitäisi ajatella myös sitä, kuinka vaikeaa Suomessa on perustaa yritys. Työpaikkoja syntyy helpommin, jos tässä byrokraatia olisi yksinkertaisempi. (Ed. Hämäläinen: Eiväthän pysy vanhatkaan pystyssä!) Tämä koskee mm. ja aivan erityisesti maaseutua. Paljon menee ihmisten kättentaitoja ja luovuutta hukkaan, kun täytyy täyttää kymmeniä ja taas kymmeniä lomakkeita ja lanketteja, jotta voi tuottaa jotakin ja myydä tuotteitaan.

Kannattaa tarkastella myös yritysten sisäisiä rakenteita. Tärkeätä olisi nyt investoida niihin prosesseihin, jotka luovat yhteisyyttä, yhteishenkeä, lisäävät innovatiivisuutta ja uusia tuotteita. (Ed. Rinne: Mitä se on konkreettisesti?) Tämä edellyttää, että sekä työntekijät että työnantajat tulevat vanhoista linnakkeistaan ulos, kohtaavat toisensa vähän eri tasolla kenties kuin tähän asti, tasavertaisina, ja puhaltavat todella yhteiseen hiileen. Kuopion yliopiston julkishallinnon professori Risto Harisalo on tässä yhteydessä puhunut uuskapitalismista. Hänen mukaansa nykyisten yritysten auktoriteettirakenteet ovat liian kaukana menneisyydessä. Yrityksissä tulisi vahvistaa henkilökunnan osallistumisjärjestelmiä, mutta spontaanisti ilman lainsäädännöllisiä erityismääräyksiä, siis ilman byrokraatiaa, josta varsin monet hankaluudet tässä yhteiskunnassa ovat lähtöisin. Luulen, että meillä kenties olisi käyttöä tällaisille uuden kapitalismin mukaisille yrityksille, jotka liiketaloudellisin mittarein mitattuna ovat tehokkaampia ja parempia kuin perinteiset. Keskustelemmehan nyt myös uusteollistamisesta.

Yleensä uusia malleja tulisi mielestäni tässä vaiheessa löytää. (Ed. Rinne: Mitä uusia malleja?) Viime viikon Nykypäivä-lehdessä selvitellään eräässä artikkelissa oululaisyrittäjän hahmottelemaa verkostorakennetta, joka on vähän samantapainen kuin teknologiakyläajattelu. Yrittäjän ei tarvitse yrittää yksin, vaan verkoston muilta jäseniltä on mahdollista saada sekä aineellista että aineetonta tukea. Tuki voi liittyä markkinointiin, markkinointitietoon, tietoyhteyksiin tai muuhun vastaavaan. Käyttövoimana joka tapauksessa on synergiaetu. Mielestäni meidän pitäisi nykyistä ennakkoluottomammin etsiä tällaisia uusia ratkaisuja.

Herra puhemies! Suomalaisen yrityselämän tuki on ollut vuosikymmeniä melko holhoavaa ja ylhäältä päin tulevaa. Se on ollut sitä paitsi liian avustusvoittoista. Sen olisi pitänyt ohjautua enemmän esimerkiksi korkotuen suuntaan. Tunnettua on, että valtion ja kuntien elinkeinopoliittikka on luonut monia tyhjilleen jääneitä teollisuushalleja. Kekkosen aikaiset suuret teollisuusyritykset ovat varsin usein olleet tappiollisia. Niitä on perustettu selvittämättä markkinointia ja työvoimakysymyksiä. (Ed. Rinne: Tampella on hyvä esimerkki nykyisestä!)

Olen sitä mieltä, että meillä myös elvytys tapahtuu edelleenkin liaksi julkisen vallan ehdoilla. Meidän pitäisi ajatella asiaa vähän toisin päin. Meidän pitäisi ajatella niin, että hallitus ja eduskunta eivät oikeastaan sinänsä voi luoda työpaikkoja. Ne voivat vain synnyttää edellytyksiä työpaikkojen syntymiselle, ja niiden tehtävä olisi poistaa esteitä työpaikkojen syntymistä. Olisi aika miettiä, onko hyvää tarkoitettava hallinnointi tässäkin tullut tiensä päähän.

Vanhan malliset elvytyskeinot saattavat olla kovin tehottomia, sillä niistä puuttuu kohdentuvuus. Tästä on esimerkkinä mm. sosiaaliturvamaksujen alentaminen. Se on sinänsä hyvä asia, mutta sillä tavalla ei saada aikaan tarvittavaa tehokkuutta. Esimerkiksi 1 prosenttiyksikön alentaminen sosiaaliturvamaksuissa maksaa valtiolle noin 1,5 miljardia. Sen hyöty esimerkiksi 20 työntekijän yrityksessä on noin 1 500 markkaa kuukaudessa. Vaikutus valuu kuin tina tuhaan. Elvyttävää vaikutusta ja tehokkuutta ei juuri huomaa.

Yritysten selviytymisessä yhtä suuri tekijä kuin työvoimakustannukset on korkotaakka. Jos se rahamäärä, mikä valtiolta menee sosiaaliturvamaksujen alentamiseen, käytettäisiin yritysten korkotukeen, niin saataisiin huomattavasti paremmin kohdennettua apua juuri sinne,

missä sitä tarvitaan. Nyt pitäisi pystyä huolehtimaan taloudellisesta toimeliaisuudesta.

Työpaikkojen luominen on lääke työttömyyteen ja tässä, kuten ed. Hämäläinen välihuomautuksessaan totesi, on luonnollisesti korko eli rahan hinta merkittävä tekijä. Keskeinen ongelma on yritysten tarvitseman rahan hinta ja saatavuus. Vaikeina aikoina yrityksillä ei ole tarvittavia vakuuksia. Keran piirissä on viime kuukausina keskusteltu ns. Saksan mallista. Saksalaisessa aluepolitiikassa on perinteisesti painotettu korkotukea avustusten ohella. Yritystoinnin luonne nimittäin vaatii kykyä maksaa saadut pääomat takaisin. Avustuspolitiikka voi puolestaan aiheuttaa vinoutumia: markkinaehdoista ei tarvitse perustaa eikä markkinoista kilpailla. Korkotuki, joka perustuu normaaliin yrityksen ja pankin väliseen liikesuhteeseen, vaatii myös huomattavasti vähemmän valtion varoja. Aluepoliittisen selvitysmiehen Anssi Paasiviran raportissakin painotettiin korkotukijärjestelmän kehittämistä avustuspolitiikan sijaan.

Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa todettiin, että suhdannelainajärjestelmä on ollut tehokas ja nopea elvytyskeino. Tuen suuruus yritystä kohden ei ole ollut kovin suuri, mutta apua siitä on selvästi ollut. Tätä järjestelmää tulee jatkaa.

Herra puhemies! Tämä lama ja tämä työttömyys ovat kovin erilaisia kuin ennen. Nyt meillä on mm. pitkälle koulutettuja työttömien joukossa huomattavasti enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Me olemme tietenkin myös pitemmälle koulutettu yhteiskunta nyt kuin pari vuosikymmentä sitten.

On kenties jo havaittavissa muutamia orastavia nousun merkkejä. Tiedämme, että kukaan ei polkaise maasta ykskaks tuhatta uutta työpaikkaa. Mutta jos työttömyyden syy on ollut idänkaupan hiipumisessa, on mahdollista, että siinä on myös nousun siemen. Tervejärkisen yrittäjyyden ja osaamisen perinnettä tässä maassa ei saa hukata.

Myös työelämässä on kenties havaittavissa uudenlaista valmiutta kohdata vaikeuksia. Vanhat keinot kuten julkisen vallan taholta tuleva holhoaminen tai työelämän sisäinen sinulta pois ja minulle lisse -ajattelu eivät enää toimi. Tarvi-taan uudenlaista yrityselämän arkkitehtuuria. Tälle orastavalle kasvulle pitäisi nyt luoda edellytykset.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä tein samanlaisen virheen kuin ministeri Kanerva, että käytn vähän värikästä

kieltä. Täällä on heti paikalla kyllä monetkin nokka väärällä, jos ei puhu ihan sitä fraseologiaa ja vain sitä fraseologiaa papereista.

Minä en ole pitänyt edustajatoveri Saastamoista työllisyyspolitiikan asiantuntijana koskaan enkä nyt joudu muuttamaan kantaanikaan tässä asiassa. Hän ei esittänyt myöskään yhtään ainuttakaan konkreettista esimerkkiä — todella konkreettista — työllisyyden hoitamiseksi, vaan teollisuussosiologista fraseologiaa, itsestäänselvyksiä ja iskulauseita, joita me olemme tuhansia kertoja kuulleet kauppakamarien tilaisuuksissa.

Kun hän kaipasi esimerkkiä, niin minä esitän konkreettisen esimerkin, edes yhden. Von Papen aikoinaan 30-luvulla poisti Saksasta, niin kuin varmasti kaikki tietävät, työttömyyden suoralla marginaalituella. Noin 3 miljoonaa työtöntä työllistettiin. Minä nyt esitän vaikka tätä mallia, joka on hyvin konkreettinen ja josta oli todella myös tuloksia, joilla Saksan työttömyys murrettiin. Tämä oli konkreettinen esimerkki. Toivon, että myös edustajatoveri Saastamoinen esittäisi jonkin konkreettisen esimerkin.

Ed. Saastamoinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Onpahan sitten velat vastakkain, jos ei kummaltakaan puolelta konkreettisia esimerkkejä tullut. Herra puhemies, minä en suinkaan värikkyttä puheenvuoroissa pelkää enkä sitä halunnut moittia.

Mielestäni esimerkiksi tämä, mitä korkotuesta puhuin, oli konkreettista. (Ed. Rinne: Pitää sanoa täsmällisemmin!)

Ed. Laine: Herra puhemies! Minusta ed. Rinne aloittaessaan puheenvuoronsa esiintyi kyllä värikkäästi mutta tavalla, josta olen samaa mieltä: nimenomaan hänen arviostaan hallituksen politiikan suhteen. Hallituksen suhtautumisesta katastrofaaliseen työttömyyteen ja työttömien asemaan kertoo työllisyyslain veloitteiden heikentäminen ja työttömyysturvan huonontaminen päivärahoja alentamalla ja niiden verotusta kiristämällä.

Minun oli tarkoitus ed. Saastamoiselle sanoa, että kun todennäköisesti käytän puheenvuoron, jonka sisällön suhteen hän on toista mieltä, en kuitenkaan toivo, että yleensä edustajien puheenvuoroja suunsoitoksi nimitetään, niin kuin hän äsken ed. Rinteen puheenvuoroa luonnehti. (Ed. Rinne: Kokoomus ei osaa käyttäytyä!)

Työttömyys on huikeissa luvuissa. Kansalaisien hätä ja ahdinko kasvaa, korkotaso on korkea

— tässä suhteessa olen samaa mieltä ed. Saastamoisen kanssa — ja korkotason korkeus vaikeuttaa paitsi asuntovelkaisten myös pienyritysten asemaa ja työllistämistoimia. Työttömät, sairaat, eläkeläiset, lapsiperheet, vammaiset ja pienviljelijät ovat saaneet Esko Ahon hallitukselta todella kylmää kohtelua. Apua tarvitsevien lasten, nuorten ja perheiden määrä on laman ahdistuksessa koko ajan kasvanut.

Hallituksen politiikka johtaa ostovoiman supistumiseen ja siten myös laman pitkittymiseen. Se vääristää kansantulon jakoa ja johtaa tuuloerojen kasvuun. Se vauhdittaa konkurssseja ja vaikeuttaa kuntien asemaa. Rärkeimmillään hallituksen politiikan epäsolidaarinen luonne näkyy juuri veropolitiikassa. Hallitushan sallii Holkerin hallituksen antamien verohelpotusten jatkuvan suurituloisille ja antoi uusia helpotuksia yrityksille, mutta samaan aikaan kuitenkin hallitus eduskunnan tuella huolehti siitä, että liikevaihtoveron korotusta jatketaan. Hallitus kieltäytyi inflaatiokorjauksista verovähennyksissä. Hallitus poisti sairaille ja eläkeläisille tärkeät sairauskulujen verovähennykset. Hallitus korotti omavastuuosuuksia, asetti kansaneläkeläisten maksettavaksi kansaneläkevakuutusmaksun, ja kaiken tämän päälle työttömät, eläkeläiset, sairaat ja palkansaajat saivat kannettavakseen raippaveron.

On arvioitu, että kaikki nämä toimet yhteensä merkitsevät noin 12 miljardin laskua. Siitä huolimatta valtiovarainministeri Viinanen sanoo, että tämä ei riitä, vaan ainakin viitenä seuraavana vuotena on vähintään samalla määrällä leikkettava vuosittain valtion menoja. Maksimiehdoksi ovat joutuneet juuri ne sadattuhannet työttömät, joilta tylyn yksioikoinen talouspolitiikka on romahduttanut tulevaisuuden.

Kun pohditaan työllisyyspolitiikan vaihtoehtoja, on syytä aluksi katsoa, mitä nykyisen hallituksen työllisyyspolitiikka tarkkaan ottaen on. Otan pohjaksi Holkerin hallituksen hallitusohjelman talouspoliittisten tavoitteiden osan, jossa sanottiin näin: ”Hallituksen talouspolitiikan keskeisiä tavoitteita ovat työttömyyden tuntuva alentaminen, hintojen nousun hidastaminen kansainvälistä inflaatiota alhaisemmaksi ja markan ulkoisen arvon säilyttäminen vakaana.” Eriyisesti hallitus ilmoitti pyrkivänsä ”nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden lieventämiseen”.

Kun tämä kirjoitettiin huhtikuussa 1987, työttömiä oli 147 600 eli 5,7 prosenttia työvoimasta. Nuorisotyöttömiä oli 34 000, ja nuorisotyöttömyysaste oli 10,2 prosenttia. Kun ed. Aittoniemi

äskän mainitsi, että Holkerin hallituksen loppuvaiheissa itse asiassa meillä vallitsi täystyöllisyys, niin ed. Aittoniemi muisti väärin, sillä silloin kun Holkerin hallitus lopetti toimintansa — tilinpäätös voidaan lukea vuodelta 91 huhtikuusta — työttömien määrä oli kasvanut 33 prosenttia, ja hallitusohjelman mukaan piti työttömyyden tuntuvasti alentua. Nuorten työttömyysaste oli noussut noin 15 prosenttia. Sen sijaan nuorisotyöttömien määrä oli noussut vain 10 prosenttia. Käytän sanaa ”vain” vähän niin kuin leikkimielillä, sillä tämä, että nuorten työttömyys ei ollut noussut vielä enemmän, johtui juuri siitä, että oli työllisyyslain velvoitepykälä, jonka sitten Ahon hallitus totesi niin kelvottomaksi.

Ahon hallitus esitti hallitusohjelmassaan talouspolitiikkansa tavoitteet seuraavasti: ”Hallituksen talouspolitiikan tavoitteena on vaihtotaseen alijäämän pienentäminen ja ulkomaisen velkaantumisen pysäyttäminen, työllisyyden turvaaminen, julkisen talouden tehostaminen sekä avoimen sektorin kansantuoteosuuden kääntäminen nousuun.” Näin kirjoitettiin huhtikuussa 91.

Ahon hallitusohjelman työllisyyttä koskevassa kohdassa ei enää mainita nuoria eikä pitkäaikaistyöttömiä. Sen sijaan siinä sanotaan, että ”hallituksen työllisyyspolitiikan lähtökohtana on yritysten kilpailukyyn parantaminen”. Lisäksi hallitus ilmoittaa, että ”työllisyyslakia uudistetaan ja muutetaan sen sisältämät yksityiskohtaiset, jäykät ja kaavamaiset säädökset työllistämistoimista vastaamaan muuttuvien työmarkkinoiden tarpeita”.

Huhtikuussa 91 Suomessa oli työttömiä 196 300 eli 7,5 prosenttia työvoimasta. Nuorisotyöttömiä oli 37 700, ja nuorisotyöttömyysaste oli 11,7. Viime vuoden lopussa työttömiä oli 341 000 ja työttömyysaste kuten täällä on todettu 13,6. Eli jokaisena Ahon hallituksen päivänä on tullut 835 työtöntä lisää. Nuorisotyöttömiä oli viime vuoden lopussa 61 100 ja nuorisotyöttömyysaste lähes 20. Nuorisotyöttömien määrä oli lisääntynyt 135 nuoren päivävuohdilla Ahon hallituskaudella. Kaikkien työttömien määrä lisääntyi Ahon hallituskauden alusta viime vuoden loppuun 75 prosentilla ja nuorisotyöttömien määrä yli 60 prosentilla.

Kun Holkerin hallitus sentään sanoissa väitti pyrkivänsä työttömyyden tuntuvaan alentamiseen, Ahon hallitus ilmoittaa jo hallitusohjelmassa työpaikkojen vähentämisestä. Sanonta, että ”on välttämätöntä noudattaa pidättyvyyttä kaikkien tulojen korotuksissa, alentaa työvoim-

makustannuksia sekä jäädyttää valtion menojen taso ja hidastaa voimakkaasti kuntien menojen kasvua”, tarkoittaa pyrkimystä sellaiseen talouspolitiikkaan, jolla työttömyys varmasti lisääntyy.

Itse asiassa nykyisellä hallituksella ei olekaan varsinaisesti mitään työllisyyspolitiikkaa, ei sanoissa eikä teoissa. Sen asemasta hallituksella on politiikka, jota voisi kutsua vaikkapa antityöllisyyspolitiikaksi tai työttömyyspolitiikaksi. Tämän politiikan intohimoisin kehittäjä on ollut valtiovarainministeri ja näkyvin teoretisoija Korkman. Tämän politiikan lähtökohta on se, että työttömyys ei olekaan mikään vitsaus, vaan pikemminkin taivaanlahja. Erityisen kiitollisia tästä lahjasta ollaan nyt, kun Suomessa jyrätään läpi rakennemuutosta, jonka ansiosta Suomi kuvitellaan saatavan EY-hovikelpoiseksi. Todistan tämän väitteen näin.

Ministeri Viinanen on ilmaissut asian sanoen: ”Jos nousukausi olisi Suomessa vieläkin jatkunut, niin kyllä Eurooppaan olisi menty vielä paljon huonommassa kunnossa. Nyt on kuitenkin pakko korjata rakenteet.” Lainausta on Tekniikka ja talous -lehdestä 18.8.1991. Tavallisella maalaisjärjellä varustettu ihminen saattaa tässä kohtaa huolestua, eikö 340 000 työtöntä osoita, että Eurooppaan ollaan menossa suorastaan rapakunnossa. Hallituksen logiikka on sellainen, että mitä enemmän työttömiä on, sitä matalammalle voidaan palkat laskea, sitä enemmän kansaa verottaa ja yhteiskunnallisia palveluja romuttaa. Kansa pitää kepitää eurokuntoon.

Sitten ylijohtaja Korkman. Hän lausuu näin: ”Tarvittava joustavuus ja kuri syntyvät vain edellyttäen, että vastuuton käyttäytyminen tulee asianmukaisesti rangaistuksi. Siksi on tärkeää, että kilpailukykyä heikentävät palkankorotukset johtavat työttömyyteen. Vastaavasti on logiikkaa siinä, että vaihtotasevaje johtaa korkotason kohoamiseen. Korkeiden korkojen pelko ja työttömyysuhka ovat järjestelmän keskeisiä mekanismeja. Niitä ei talouspolitiikalla saa heikentää. Tässä katsannossa lamaa ei pidä lievittää aktiivisesti finanssipoliittisella elvytyksellä esimerkiksi julkisia investointeja ja/tai aravarakentamista lisäämällä. Kyse ei ole siitä, etteikö tällaisella elvytyksellä voida tukea työllisyyttä. Päinvastoin, elvytyksen ongelmana on, että se vähentää työttömyyttä ja siten hidastaa välttämätöntä kustannuspeutumista.” (Ed. Rinne: Se on selvää puhetta!)

Tässä artikkelissaan Korkman selosti selkeämmin ja loogisemmin kuin kukaan muu sen

rakennelman, johon hallituksen talouspolitiikka perustuu. Voi väittää, että yksikään Ahon hallituksen toimenpiteistä ei ole itse asiassa poikennut tästä linjasta. Toimenpiteet julkisten menojen säästämiseksi ja kieltäytyminen esimerkiksi julkisten rakennushankkeiden merkittävästä aikaistamisesta ja aravatuotannon voimakkaasta lisäämisestä riittävät tämän väitteen todisteeksi.

Täällä on jo osoitettu, miten Ahon hallitus viime vuonna antoi 7 miljardin piristysruiskeen, ja voidaan todeta, että tänä vuonna budjettilakien ja budjettikirjan perusteella noin 20 miljardin piristysruiske annetaan yrityksille; yritykset nyt näyttäkööt, mitä siitä seuraa.

On muita lääkkeitä:

Ensinnäkin julkisten investointihankkeiden aikaistaminen.

Toiseksi aravavuokra-asuntojen rakentamista olisi vauhditettava ja asetettava tavoitteeksi 30 000 vuokra-asunnon rakentaminen valtion rahoituksella tänä vuonna.

Kolmas lääke on ns. kahden asunnon loukuun jääneiden tyhjillään olevien asuntojen lunastaminen valtiolle. En käy tätä asiaa pidemmälti selittämään.

Neljäs on kulutuskysynnän lisääminen mm. peruuttamalla raippavero.

Viidenneksi työministeriön käytössä olevia työllisyys- ja koulutusmäärärahoja sekä valtion eri työvirastojen työmäärärahoja tulisi lisätä.

Lopuksi, herra puhemies, haluaisin ministeri Kanervan puheenvuoron siitä osasta, jossa hän luetteli seitsemän talouspoliittisten toimien tavoitetta, yhden kohdan ottaa esiin: EY-jäsenyyden hakemisen, jota ministeri piti tärkeänä. Toteaisin tämän johdosta, että EY-jäsenyyshän merkitsee talouspoliittisen itsenäisyyden kahlitsemista ja ymmärtääkseni juuri esimerkiksi työministerin ajattelemien toimien vaikeutumista. Erityiset toimet tulaisiin varmasti estämään juuri niiden linjausten perusteella, jotka EY asettaa. Väittäisin, että EY-jäsenyyden estäminen on pidemmän päälle voimakkein mahdollinen teko Suomen työllisyyden hyväksi, kun sen sijaan EY-jäsenyyden toteutuminen kaventaisi tuntuvasti aktiivisen ja itsenäisen työllisyyspolitiikan mahdollisuuksia.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan esittää tyytyväisyyteni siitä, että suuresti kunnioittamani kansanedustaja Laine mainitsi minut nimeltä täällä eduskunnan salissa. Se aina sivelee itsetuntoa, kun kuulee oman nimensä.

Puhuin siitä, että eräässä vaiheessa Holkerin hallituksen aikana Suomessa oli käytännössä täystyöllisyys, toisin sanoen se työttömien määrä, mikä oli 4 prosentissa, ehkä vähän alle, ei ollut sellaista työllistettävää väkeä, joka voidaan laskea tällä tavalla, vaan se pitäisi periaatteessa työttömyyskortistoista puhdistaa. En toki tarkoittanut, jos olen sanonut, vuotta 91, koska silloinhan asiat olivat toisin, vaan vuotta aikaisemmin, 90 keväällä. Sen jälkeen sitten SMP:n lähteminen hallituksesta merkitsi sitä, että Holkerin hallitus menetti käytännön kontrollin ja koko systeemi alkoi lyödä häränpyllyä. Sehän tapahtui 90 syksyllä. Tarkoitin siis aikaa tätä ennen parhaana työllisyysaikana, jolloin liikuttiin alle 4 prosentissa, jos oikein muistan. Tällöin meillä oli kysymyksessä, jos ollaan rehellisiä ja realistisia, käytännössä täystyöllisyys, koska tuo 3—4 prosenttia työvoimasta on ikuistyöttömiä, joita ei koskaan pystytä työllistämään, jotka kuuluvat sosiaalihuollon piiriin.

Ed. Laivoranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laine totesi, että ostovoimaa pitäisi lisätä ja ostovoiman heikentäminen lisää kierrettä. Se on tietysti osittain totta. Jos me olisimme suljetussa taloudessa, se olisi täysin totta. Mutta avoimessa taloudessa se ei pidä paikkaansa. Ei se mitään auta, jos se tavara on taiwanilaista, jota sillä ostovoimalla ostetaan.

Mitä tulee ministeri Viinosen leikkauksiin ja tlyyihin Ahon hallituksen tekemiin kavennuksiin, minun täytyy ruveta Viinasta puolustamaan. Kun kokoomus ei näytä sitä sen enemmän tekevän, niin minä rupean tässä puolustamaan. Nimittäin minun mielestäni se on erittäin vastuullista. Se perustuu tosiasioiden tunnustamiseen. Ne, jotka todella ovat perehtyneet hallituksen budjettikaavailuihin vuosille 93—95, tietävät kyllä, että vielä senkin jälkeen, jos ja kun kuluvan vuoden lisätalousarviosta vähennetään 10 miljardia ensi vuotta ajatellen, meille jää 30 miljardin vajuus budjettiin, joka joudutaan kattamaan lisälainanotolla. Jokainen tietää, että se aiheuttaa taas vuositasolla 3 miljardin korkokustannusmenon vähintään. Tämä, jos bruttokansantuote ei nouse vaan pysyy edes plus miinus nollana, ettei laske, aiheuttaa taas joka vuosi vähintään -3 prosentin leikkauksen. Se tarkoittaa sitä, että entistä vähemmän on jaettavaa ja entistä enemmän meillä on velkaa. Jatkossa se merkitsee sitä, että 1999 koko tämä 30 miljardia menee jo korkojen maksuun ja jo 1995 meillä on 10 prosenttia talousarviosta korkokustannuksia.

Tässä ovat kylmät realiteetit. Todella talouden suuntaa täytyy muuttaa ja kansantuote saada nousemaan. Eikä se nouse ostovoimaa lisäämällä, vaan työn tuottavuutta lisäämällä.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että vasemmistoliiton puolella jatkuvasti puhutaan siitä, että kulutuskysyntää pitää lisätä ja sillä lailla saadaan pyörät pyörimään paremmin. Suomessa kuitenkin lisäkulutuskysyntä suuntautuu aika lailla ulkomaiden tuotteisiin, niin ettei se Suomessa kovin paljon auta. Päinvastoin, niin kuin ed. Särkijärvi jo totesi, suomalaiset tällä hetkellä syövät enemmän kuin tienaa- vat, koska meillä valtiolla on yli 40 miljardin markan vajaus tänä vuonna. Ei se sillä konstilla parane, että vain lisää pannaan menemään, vaan kyllä nyt täytyy tosiaan saada elinkeinoelämän toimintaan uutta kannattavaa teollisuutta ja kannattava teollisuus parempaan kuntoon. Silloin tulee uusia työpaikkoja, silloin tulee uusia mahdollisuuksia. Ei valtio keinotekoisesti pysty näitä työpaikkoja luomaan.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laivorannan kuin ed. Tiurinkin puheenvuoroon sen verran, kun näitä korkokustannuksia tässä pohditaan ja puhutaan esimerkiksi 3 miljardin vuositason korkokustannuksista, sanottakoon, että toisella puolella on se tosiasia, että työttömyyden tasossa jokainen prosenttiyksikkö varovastikin laskien voidaan arvioida 1,5 miljardin markan arvoiseksi. Jos työttömyyttä voidaan pudottaa 2 prosenttiyksikköä, mikä on ihan sopiva tavoite muuten vuositasolla, niin siinä tulee jo se 3 miljardia markkaa. Tämä vain yhtenä pienenä esimerkkinä.

Ed. J. R o o s : Arvoisa puhemies! On oltu eri mieltä siitä, mitä pitäisi tehdä, mutta yhdestä asiasta kai voidaan olla yhtä mieltä: Suomalaisen kansa, ennen kaikkea työtön kansa ja Suomen kansantalous on takuulla varmasti itsenäisyytensä ajan pahimmassa kriisissä.

Työttömyys on noussut hyvin lähelle 14:ää prosenttia, siirretään prosentin kymmenystä sitten mihin suuntaan hyvänsä, ja kokonaistuotanto laskee vielä viime vuoden romahduksen jälkeen uskoakseni vielä tänä vuonna varsin tuntuvasti. Vielä runsas vuosi sitten hallitus esitti arvioita Suomen kansantalouden kuntoon saattamisesta, ja mielestäni ne ovat osoittautuneet

pahasti ylioptimistisiksi, ovat menneet pahasti taivaan tuuliin. Kun maassa on 340 000 ihmistä vailla työtä ja työttömyys näyttää vain pahenevan siitä huolimatta, että lomautusten kohdalla on tapahtunut tilapäistä laskua, on kai vähintäänkin kohtuullista edellyttää hallitukselta selviä konkreettisia toimia, joilla tätä ongelmaa pystyttäisiin ratkaisemaan.

Meillähän hallitus kuitenkin seuraa ikään kuin lasikaapista tilanteen huononemista ja osoittaa yli miljoonalle ihmiselle, joita työttömyys välittömästi perheen kautta koskettaa viiden miljoonan kansasta, vain lisää sentapaisia toimia, jotka kurjistavat työttömän ihmisen elämäntilannetta. Mielestäni meillä ei edes kunnolla pohdiskella työttömyyden ongelmaa ja etsitä sille realistisia ratkaisuja. Meillä mieluummin puhutaan korvauksien maksamisesta ja nykyään ennen kaikkea näitten korvauksien heikentämisestä, kun sen sijaan etsittäisiin keinoja ihmisten osaavien käsien ja aivojen sekä ajatusten hyötykäyttöön saattamisesta, joka toisi yksilölle itselleen henkistä hyvinvointia sekä yhteiskunnalle taloudellista toimeliaisuutta ja tuottaisi mielestäni huomattavasti paremman tuloksen, kuin me tällä hetkellä pohdiskelemme.

Hallitus onkin ilmeisen tietoisesti halunnut katkeä työttömyyskeskustelun sinällään tärkeän Euroopan yhdentymiskeskustelun alle, ja näidenkin keskustelujen yhteydessä minun mielestäni viime aikoina on puhuttu lähinnä vain maataloutta koskevista ongelmista unohtaen täysin sen, että ainoastaan taloudellisella kasvulla, kilpailukykyisellä tuotannolla ja menestyvällä viennillä voidaan luoda sitä perustaa, että Suomessa ylipäätään on mahdollista harjoittaa niin työllisyyttä kuin maataloutta sekä aktiivisesti kehittää yhteiskuntaa ja hyvinvointia, ympäristönsuojelua, sosiaaliturvaa sekä ihan kaikkia työ- ja kulttuurielämään liittyviä asioita.

Hallituksen elvytyskeinot ovat tavallaan nostaneet kaikkien kansalaisten karvat pystyyn. Hallituksen elvytyspolitiikassa keskeistä osaa on näytelty varsinkin viime aikoina hyvinvointiyhteiskunnan purkaminen, jossa keskeistä osaa ovat näytelleet peruspalvelujen kaupallistaminen, ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikentäminen ja vielä viimeksi nk. työllisyysvero, josta tosin ei markkakaan ole käytetty todella työllisyyden parantamiseen. Lisäksi ennen kaikkea muiden palvelujen maksujen korotukset leikkaavat rajusti suomalaisessa yhteiskunnassa kuluttajien ostovoimaa, kun toimien mielestäni pitäisi olla täysin päinvastaisia.

Tänä vuonna leikkaus on, niin kuin on jo monta kertaa todettu, likimain 7 prosenttia. Kulutuskysynnän tukahtuessa tukahtuvat myös työnteon mahdollisuudet. Kulutuksen supistaminen heikentää erityisesti pienen ja keskiuuren yritystoiminnan tuotantoa ja sen kautta taas vastaavasti työllisyyttä.

Mikäli työllisyysveron voitaisiin edes jotenkin arvioida parantavan työllisyyttä, mielestäni sitä voisi jotenkin perustella ja ehkä sitä voisi puolustellakin. Näin ei kuitenkaan ole, mielestäni ei sinnepäinkään. Raippaveron vaikutukset vain todella heikentävät nykyistä tilaa, jossa parhailaan ollaan.

Suomalaisen hyvinvoinnin perustana on keskeisesti pidetty pienen ja keskiuuren yritystoiminnan tuotantoa ja sen ylläpitämää työllisyyttä. Mitä hallitus on tehnyt tämän toiminnan edellytysten parantamiseksi? Mielestäni hyvin vähän. Hallituksen toimetomus sekä korkea korkokanta ajoivat lähes 6 000 suomalaista yritystä konkurssiin viime vuonna. Ainakin nyt on korkea aika pohdiskella vakavasti peruskoron alentamista, kuten jo aikaisemmin on todettu, aikaistaa jo valmiina olevia rakennus-, rautatie- ja tieverkostojen rakennuskohteita, joita varmasti voi perustella kustannustasoonkin vedoten vaikkapa lainanotolla, vaikka pääministeri Aho tuntuuikin tätä hanketta vain sitkeästi vastustavan.

Palaan minäkin vielä työttömyyteen ja työttömyyskorvauksiin, joihin yhteiskunnalla on ollut varaa sijoittaa esimerkiksi viime vuonna pitkälle toistakymmentä miljardia, ehkä oikeammin sanoen hyvin lähelle 20 miljardia. Työllistämiseen sen sijaan ei varoja tälläkään hetkellä tunnu löytyvän. Viime vuonna esimerkiksi Metallityöväen Liiton työttömyyskassa maksoi työttömyyskorvauksia hyvin lähelle 900 miljoonaa markkaa. Liikealan ammattiliiton työttömyyskassa maksoi viime vuonna 295 miljoonaa markkaa työttömyyskorvauksia. Otan nämä luvut vain puhtaasti ihan sen takia esille, että me useasti puhumme, mitä työttömyyskorvaus on tai miten ansiosidonnaista työttömyysturvaa tulisi hallituksen mielestä heikentää.

Minä haluan pikkuisen kertoa teille, mitä työttömyyskorvaus esimerkiksi liikealalla on. Se on keskimäärin 177 markkaa päivässä sellaisella ihmisellä, joka on 30 vuotta ollut alalla. Peruspalkka on silloin 5 600. Kun jo aikaisemmin ansio-osaa laskettiin 3 prosentilla ja nyt lisätään 2 prosentin raippaveron, siis tulee yhteensä lisää 5 prosenttia, ja kun tähän vielä lisätään normaali

vero, käteen jää pyöreästi jokin 120 markkaa. Ei mielestäni kovin hyviä perusteita ole löydettävissä ansiosidonnaisten päivärahojen leikkaamiseen ainakaan tällä tasolla. Mielestäni pitäähän näidenkin ihmisten jotenkin elää. Minusta se on hallitukselta ikään kuin pään pensaaseen pistämistä, jos varmasti tiedetään, että toista kautta kuitenkin normaalielämässä joudutaan jostakin hakemaan apua, ja ennen kaikkea se tapahtuu kuntien sosiaalitoimistojen kautta. Minusta olisi rehellisempää pelata tämän homman kanssa vähän avoimemmin kuin niin, että kätetään ongelma, jonka toista kautta kuitenkin yhteiskunta maksaa.

Perustellulta ei tunnu myöskään se, että ne ihmiset, jotka meille hyvinvointiyhteiskunnan rakensivat silloin omista asioistaan niinkään piittaamatta, koska ei meillä silloin ollut toimivia eläkejärjestelyjä tai sellaisia systeemeitä, joita tänä päivänä on, joutuvat nyt hallituksen taholta vanhuudenpäivillään kantamaan vastuuta oman eläkkeittensä, siis todella pienten eläkkeittä, heikentämisen muodossa, joita koskevat ylimääräiset verot. Siis ne ihmiset, jotka meille yhteiskunnan rakensivat, ovat nyt poissa tästä työelämän kuviosta. Kuitenkin hallitus haluaa pikkuisen rangaista heitä. Mielestäni me olemme saaneet kohtalaisen hyvän yhteiskunnan käsiimme. Ei meidän pidä tätä hommaa romuttaa.

Ehkä kaikkein omituisinta, mihin minä olen törmännyt, on hallituksen verolinjauksessa se, minkä otan esimerkiksi; viime viikon lopulla se tuli esille. Katselin tätä hommaa televisiosta. Hallitus harkitsee mm. pienten koululaisten kohdalla käyttöön otettavaksi verotuksen erilaisten leirikoulujen tai matkojen järjestämistä varten kootuista varoista. Mielestäni on tavattoman julmaa, että kun nämä pienet taaperot tekevät vapaaehtoista työtä, heitä rangaistaan. Pitäisihän järjen jossakin vaiheessa astua peliin verotusasiassakin.

Minä olen monta kertaa tehnyt itselleni kysymyksen, haluaako tämä hallitus todella opettaa jo pienestä pitäen, että kaikesta, jopa vapaaehtoisestakin työstä, on mahdollisen tehokkaasti rangaistava ja tapettava jo varhaisessa vaiheessa nuoruudessa esimerkiksi ns. omaehtoisen yrittämisen ajatus. Minun on hirveän vaikea ymmärtää tätä asiaa, eikä se ilmeisesti minun ajatusmaailmaani mahdukaan. Minusta on käsittämätöntä, että tämä hallitus kurittaa ihmisiä pikkulapsesta aina kultaisen iän kerhoon asti. Tämä prosessi näyttää aina vain hurjistuvan, mitä pitemmälle tässä hommassa mennään.

Arvoisa puhemies! Mielestäni meillä ei ole nyt mahdollisuutta valita nykytilan tai muutoksen välillä. Nykytilassa eläminen on mahdollisuus. Siis jonkin asteinen muutos on pakko saada aikaan. Mielestäni nyt, niin kuin eduskuntaryhmän puheenjohtaja sanoi, tarvitaan todella sen suuntaista valikoivaa elvytystä, joka tähtää siihen, että teollisuuden toimintaedellytyksiä tukevia perusrakennelinvestointeja on pakko käynnistää. Suhdannepoliittisista syistä on aikaistettava niitä julkisia investointeja, jotka muutenkin meidän olisi pakko tehdä tulevaisuudessa. Ne ovat kuitenkin asioita, jotka me voimme nyt ottaa käyttöön, jos yhteistä tahtoa vain tähän asiaan löytyy. Mielestäni budjettitalouden vaikeudet eivät voi olla sellainen este, jolla voidaan perustella, että tätä hommaa ei voida tehdä. Kyse on vain ajoituksesta hankkeisiin, jotka joka tapauksessa ovat välttämättömiä.

Nykyisen kaltaisessa tilanteessa olisi mielestäni kaikkein keskeisintä torjua ennen kaikkea sentapaista työttömyyden tuomaa uhkaa ja osaamistason vaarantumista, johon me nyt ajautumme. Ammattitaitoiset ihmiset ovat poissa työelämästä. Meillä ei ole varaa siihen. Investointeihin ja koulutukseen on merkittävästi panostettava. Ammatilliseen perus- ja jatkokoulutukseen on myös löydettävä yhteiskunnan taholta varoja, jotta teollisuuden tarvitseman henkilöstön valmiudet vastaisivat muuttuvia työvoimatarpeita. Työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen on sijoitettava huomattavasti enemmän varoja työttömiksi joutuvien osaamistason ja siten heidän työmarkkina-asemansa parantamiseksi.

En jaksakaan uskoa siihen, että nykyinen tilanne on sellainen, jossa eläisimme pitkään, vaan meidän on nykyisessä tilanteessa huolehdittava siitä, että jossakin vaiheessa lähdemme johonkin toiseen suuntaan. Minulle ei riitä se suunnanmuutos, josta tänään on puhuttu, että on tullut prosentti kymmenyksen muutos. Uskon, että jossakin vaiheessa yhteiskunta lähtee toiseen suuntaan.

Arvoisa puhemies! Kun lähipäivinä kuitenkin pääsemme äänestämään välikysymykseen liittyvästä luottamuksesta hallitukseen, olisi jotenkin kohtuullista edellyttää, että mahdollisimman moni kansanedustaja miettisi ehkä entistä tarkemmin sitä, onko hallitus nyt ansainnut luottamuksensa työllisyyskysymyksessä.

Mielestäni on hyvin perusteltua ja kannattavaa muistaa se, että ei työttömän asema kovin mainittavasti parane, vaikka ministeri Kanerva pu-

hui si enkelten kielillä meille hyväosaisille ihmisille, ellei hän kuitenkaan saa asiaansa vietyä eteenpäin, vaikka ehkä hänellä kuitenkin on hyvää tahtoa tässä asiassa, ja jos kuitenkin kaatuu se homma. Itselläni on ollut monta kansanedustajaa parempi mahdollisuus seurata lähemmin todella työasiainvaliokunnan jäsenenä ministeri Kanervan touhuja, ennen kaikkea hänen ajatuksiaan ja tavoitteitaan työttömyyden torjumiseksi. Ei minulla sinällään ole Kanervan tavoitteista kovin suurta erimielisyyttä. Mutta sen sijaan olen perustellusti eri mieltä siitä ja pystyn sen perustelemaan, että vain ministeri Kanervan sanojen muuttuminen käytännön toteutukseksi saa minut uskomaan siihen, että tämä hallituskin haluaa toteuttaa sen suuntaista politiikkaa kuin minä.

Mielestäni olisi varsin kohtuullista odottaa, että ministeri Kanerva tulisi ymmärretyksi myös hallituksen sisällä. Niin sanottu kuullun ymmärtäminen kuuluisi mielestäni jotenkin jo tämän päivän yhteiskuntaan entistä tehokkaammin. Työttömät ihmiset odottavat nyt hallitukselta selkeitä ratkaisuja työttömyyden parannukseksi. Niitä odotan myös itse. Mikäli niitä ei löydy, mielestäni tämän hallituksen pitäisi pystyä itse tekemään johtopäätöksiä näinkin vakavassa kysymyksessä oman työnsä jatkamisesta.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitusta varmaan voi syyttää kaikesta, mutta tuo esimerkki pikkulasten rahojen verottamisesta varmaankin on paremmin esimerkki virkavaltaisuudesta ja jonkun verovirkamiehen innokkuudesta. Jos se hallitukseen asti tulee, niin se siellä varmaan korjaantuu. Minusta pitäisi kohtuus sentään olla hallituksen syyttämisesäkin.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jukka Roosin kanssa olen aivan samaa mieltä siitä, että kansantalous on itsenäisyytensä pahimmassa kriisissä. Sen sijaan pikkuisen ihmettelen niitä äänenpainoja ja puheenvuoroja, joita samalta suunnalta on käytetty koko sen parlamentissa oloajan, jonka täällä olen ollut. En ole viitsinyt ennen niihin kovin paljon puuttua, ajattelin, että vuoden kuuntelen. Mutta tänään täytyy vähän ihmetellä sitäkin, että kun on jo vuonna 1990 alkanut kierre, jossa me nyt olemme, niin on yksinomaan tämän hallituksen ja Viinaseen ja Kanervan vika, että meillä on työttömiä. Ihmettelen kyllä aika paljon sitä logiikkaa.

Siitä olen kyllä samaa mieltä, että tällainen tilanne edellyttää hallitukselta toimia ja on kohtuullista edellyttää toimia, joilla kriisi pystyttäisiin hallitsemaan ja laukaisemaan. Mutta — pikkuisen viitaten demariryhmäpuheenvuoroon, jossa todetaan, että kun tuotannon perusrakenteet tuhoetaan, tarvitaan koko vuosikymmen niiden korjaamiseen — nyt kyllä väittäisin, että tuotannon perusrakenteet on tuhottu joskus ennen kuin viime vuonna. Viime vuonnakin elettiin kuitenkin vielä jotakin muuta budjettivuotta kuin Viinasen tekemää budjettia. Vaikka täällä on ed. Rinteen suulla todettu, että Viinasen näkövinkkelä on liian kapea tänne saliin, rohkenen kuitenkin todeta, että se on aika leveä: Ajatellaan yritysmaailmaa, jossa yritys on ajettu konkurssitilaan. Jos sinne otetaan vaikka kuinka pätevä johtaja, niin hänellä todella kestää kauan, ja saattaa olla, ettei hän saa sitä kuntoon. Sen sijaan hyvässä yrityksessä huonokin johtaja pärjää kohtullisin eväin. On helppoa ajaa nopeasti alas, mutta ylösjaminen kestää kauan, ja siitä on nyt kysymys.

Ed. J. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tämä hommaa, mutta otin ed. Tiurinkin esiin ottaman asian esille puhtaasti sen takia, koska pidän täysin mahdollisena sitä, kun asia kerran on tullut keskusteluihin. Kun mitä uskomattomimmat asiat ovat läpäisseet tämän hallituksen, en pidä ollenkaan pois pelattuna mahdollisuutena sitä, koska on jo muutenkin puhuttu esimerkiksi talkootöiden verottamisesta. Tämä on tietysti täysin mahdollinen asia, joka saattaa tulla, kun nähdään, että saadaan taas tuostakin yhteiseen kassaan jonkin verran markkoja, joita varmasti perustellusti tarvitaan, siitä en ole eri mieltä. Mutta jossain pitäisi kohtuus katsoa ja ainakin suunta, minne verotuksen painopiste sijoittuu. Kai meillä nyt olisi parempia kohteita esimerkiksi pääomatulojen tai joittenkin muitten kohdalla katsoa tätä hommaa.

Tuotannon perusrakenteista tai tästä tilanteesta en minä halua ed. Laivorannan kanssa lähteä tästä asiasta väittelemään. Mutta kun tämä yhteiskunta on ajautunut siihen tilanteeseen, niin on kai nyt oikeus sentään odottaa, että hallitus ryhtyy joihinkin toimiin, joilla tätä kansantaloutta pystyttäisiin korjaamaan ja pystyttäisiin aikaansaamaan semmoinen tilanne, että saataisiin esimerkiksi peruskorko alas. Ennen kaikkea meidän pieni ja keskisuuri yritystoimintamme on ollut todella ahdingossa

pankkien vuoksi ja korkean rahan hinnan vuoksi.

Miksi minä olen tästä asiasta huolestunut? Puhtaasti sen takia, että meidän pieni ja keskisuuri teollisuutemme on se voima, joka pitää myös ne ihmiset töissä, jotka tänä päivänä olivat kadulla kertomassa, mikä heidän yhteiskunnallinen tilanteensa on, miten pitkään työttömyys on jatkunut.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun mielestäni hallitus on todella ryhtynyt toimiin, jotta päästäisiin tästä konkurssitilasta ylös. Mutta niin kuin sanoin, silloin kun perusrakenteet on murennettu ja ollaan todella konkurssitilassa, sieltä ei päästä kuin pienin askelin, ellei sitten oteta käyttöön niitä keinoja, että joku antaisi velat anteeksi, ja kustannustasoa pudotettaisiin. Mutta sen me tiedämme ilman muuta, että velkojamme emme saa anteeksi ja kustannustason pudottamiseen ei näytä olevan valmiuksia edes tässä salissa. Niillä keinoin vain nopeasti päästäisiin ylöspäin. Nyt kun niitä ei ole käytettävissä, on vain hidas tie pikku hiljaa. Ei sieltä nopeasti päästä, ja nämä toimet hallitus on toki aloittanut.

Ed. L i n n a i n m a a : Arvoisa puhemies! Hallitus on puolen vuoden sisällä saanut vastatavakseen jo toisen työllisyyttä käsittelevän välityksimyksen. Tämä on varmasti yksi osoitus siitä, että maassa ja eduskunnassa tunnetaan syvää huolta työttömien lukumäärän voimakkaasta lisääntymisestä.

Olettaisi, että vakavan ongelman edessä jokainen tahon pyrki tekemään parhaansa, jotta kehitys katkeaisi ja suunta muuttuisi. Näin luulisi. Mutta missä työttömyydestä tunnettu huoli oli silloin, kun työmarkkinaratkaisut pitkittyivät ja järkevät tavoitteet vesitettiin? Tai missä oli huoli silloin, kun ratkaistiin suhtautumista hallituksen esittämiin vuoden 1992 budjettiin liittyviin säästölakeihin? Esitykset olivat hyviä ja ennalta ehkäiseviä. Liian monet tahot eivät uskoneet tilanteen vakavuutta, eikä poliittista tahtoa löytnyt tarpeeksi. Muistutan siitä, että esitykset olivat olemassa. Hallituspuolueiden ja opposition välillä syytelyillä tai syypäiden etsimisellä itse ongelman ratkaisu ei kuitenkaan etene.

Työttömyyteen vaikuttavia taustatekijöitä ovat talouskasvun pysähtyminen ja bruttokansantuotteen lasku, maassa harjoitettu pitkän aikavälin talouspolitiikka, joka on suunnannut voimavaramme suljetulle sektorille, sekä vienti-

teollisuutemme ja yritystemme elinvoimaisuuden nopea heikkeneminen.

Vielä pari kolme vuotta sitten eräät henkilöt valittivat sitä, että yhteiskunnan talousasiantuntijat aina vain korostavat jatkuvan kasvun tarvetta. Valittajien mielestä bruttokansantuotteen kasvua ei tullutkaan tavoitella, pikemminkin päinvastoin. Nyt maamme bruttokansantuotteen kehityksen oltua viime vuonna lähes 6 prosenttia miinusmerkinen nämä puheet ovat loppuneet, kun laman seuraukset ovat konkretisoituneet. Jos pyrkimyksenämme on säilyttää jatkossakin sosiaaliturvamme ja monipuolisten julkisten ja yksityisten palvelujen taso, niin bruttokansantuottemme kasvun tulee kiistatta olla vuositasolla vähintään 3 prosentin tuntumassa.

Talouden rakennemuutosta vauhditetaan supistamalla pöyhäntäiseksi paisunutta julkista sektoriamme ja ohjaamalla voimavaroja avoimelle sektorille. Kuntien ja valtionhallinnon byrokraatia puretaan, ja hallitus on aivan oikein sitoutunut julkisten menojen jäädyttämiseen. Suljetun sektorin rakennemuutosta edesauttaa kuntien valtionosuusudistuksen mahdollisimman pikainen läpiviemi eduskunnassa. Uudistus korostaa kunnallista itsehallintoa ja antaa mahdollisuuden kuntataloutta tervehdyttäviin ja samalla elvyttäviin toimiin.

Talouspolitiikkamme korjaushaasteet ovat poikkeuksellisen kovat. Tarvitaan selkeitä linjaratkaisuja, jotka luovat kansalaisissa ja yrityksissä luottamusta hallittuun tulevaisuuteen. Naapurivaltiomme Ruotsi pystyi esimerkillisen nopeaan päätöksentekoon EY-hakemuksestaan. Painavin peruste heillä oli työllisyyden parantaminen ja investointien lisääminen. Molemmat syyt pätevät myös meillä. Yhdentymisratkaisu ja EY-jäsenyys eivät sinällään tietenkään korjaa maamme taloutta, mutta EY-ratkaisu luo perusedellytykset taloutemme nousulle ja työllisyyden kasvulle.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen selvityksen mukaan EY-jäsenyys tuo mukanaan monia positiivisia seikkoja: kansantuote kasvaa, vienti lisääntyy, työllisyys paranee, hinnat ja korot laskevat. Kaikki nuo ovat tekijöitä, jotka auttavat meitä nostamaan suomalaisen työn jälleen sen ansaitsemaan arvoon. Jäsenyyden kautta Suomessa työn tekemiselle voidaan uudelleen luoda tasa-arvoiset mahdollisuudet. Toivottavasti hallitus tulee olemaan yksimielinen EY-hakemuksen jättämisestä, ja toivottavasti myös eduskunnan vahva enemmistö tulee hakemusta tukemaan.

Energian saatavuudella ja hinnalla on näissä vaikeissa taloudellisissa oloissa maamme teollisuudelle ja sen investointisuunnitelmille entistä suurempi merkitys. Eduskunta saa lähiviikkoina käsiteltäväkseen energiapoliittisen selonteon. Se olkoon vauhdittamassa päätöstä riittävän ydinvoimakapasiteetin rakentamiseksi. Ydinvoiman lisärakentaminen on näillä näkymin energian säästämisen ja uusien energiamuotojen tutkimisen ohellaärkevin energiapoliittinen ratkaisu. Suurena yksittäisenä rakennusprojektina ydinvoiman jatkorakentamisella on merkitystä myös alueelliselle työllisyydelle.

Maamme vientiteollisuus lepää vahvasti puujalan varassa. Tulevaisuuden linjauksissa meidän on edelleen otettava huomioon metsäteollisuutemme tarpeet. Kohtuuhintaisen energian saannin varmuus on myös metsäteollisuutemme eräs elinehto. Jos energian hinta karkaa käsistä tai sen saaminen on esimerkiksi Ivy-maiden tuonnin varassa, emme voi olettaa, että metsäteollisuuden tuotantokapasiteetti tulisi täysimääräiseen käyttöön.

Myös tulevilla veropoliittisilla ratkaisuilla vaikutetaan työllisyyteen. Suomessa on siirryttävä eurooppalaiseen arvonlisäverojärjestelmään. On toteutettava pääomatulojen verouudistus ja samassa yhteydessä poistettava varallisuusvero. Olennaisen tärkeää on, että marginaaliverojen alentaminen tunnustetaan edelleen veropolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi. Vain siten kannustamme työntekoa ja yritteliäisyyttä.

Kaikki edellä mainitsemani uudistukset ja linjaukset ovat elinehtoja koti- ja ulkomaisen sijoitustoiminnan elpymiseksi. Teollisuutemme investoinnit ovat riippuvaisia näistä pääomista. On luotava uskoa ja varmuutta siihen, että talouspolitiikkamme on todella siirtämässä painopistettä suljetulta sektorilta avoimelle sektorille. Ennen tällaisen varmuuden syntymistä on turha elätellä toivoa korkotasomme laskusta. Korkea korkotaso koettelee yksityisten kansalaisten taloutta, mutta on myös yritysten suurimpia ongelmia ja siten niiden työllistämistavoitteiden esteitä.

Työllisyystilannetta pohdittaessa on laskeuttava kokonaistilannetasoa alemmaksi ja nähtävä, että työtä ei ole ilman työpaikkoja. Tuottavien työpaikkojen luomisessa yritykset ovat avainasemassa. Näiden elinvoimaisuus, elinkelpoisuus ja usko tulevaisuuteen tulee pysyvillä päätöksillä turvata. Sitä kautta pystymme luomaan uusia todellisia ja tuottavia työpaikkoja.

Velvoitetöyöllistäminen on sen sijaan näennäinen tilastojen kaunistamiskeino, jolla ei ole tuotavuuden kanssa mitään tekemistä. Tällä en suinkaan tarkoita sitä, ettei valtiovallan tulisi käynnistää työllisyyskohteita. Päinvastoin rahaa tulisi löytyä juuri tässä ja nyt joidenkin järkevien investointihankkeiden toteuttamiseen. Virastotalohankkeita en sellaisina pidä. Virastoja tässä maassa kyllä jo on riittävästi. Kohteina voisivat olla vaikka jotkut seudulliset merkittävien tieverkkosuunnitelmien toteutuksen käynnistämiset. Esimerkiksi Kehä II:n rakentaminen sopisi sellaiseksi kohteeksi hyvin.

Arvoisa puhemies! Olen tehnyt valtioneuvostolle kysymyksen pk-yritysten toimintaedellytysten parantamisesta. Toivottavasti torstaina annettavassa vastauksessa saamme tiedon uusista, selkeistä, pk-yritysten toimintaedellytyksiä tukevista päätöksistä. Työllisyystilanne maassamme kohentuu nopeasti, jos ja kun huolehdimme työvoimavaltaiten pienyritysten elinkelpoisuudesta.

Viime vuosien kehityksen seurauksena pk-yrityksemme ovat velkaantuneet voimakkaasti ja niiden vakuudet ovat käyneet riittämättömiksi. Samaan aikaan lainojen korot ovat nousseet kohtalokkaan korkeiksi. Konkurssien määrän kehitys todistaa tilanteen vakavuuden. Valtion lisääntynyt lainanotto on entisestään vaikeuttanut pienyritysten mahdollisuuksia kohtuuhintaisen lainan saantiin. On aihetta tarkkaan ja kiiireesti pohtia, mitkä ovat ne keinot, joilla voidaan tukea pk-yrityksiä yleisemmin ja erityisesti niiden omien pääomien muodostumismahdollisuutta. Ratkaisu tuskin löytyy opposition vaatimuksista lisätä valtion lainanottoa edelleen.

Työttömyys on suuri inhimillinen tragedia. Sen psyykkiset ja taloudelliset vaikutukset koskettavat jo nyt välittömästi tai välillisesti suurta osaa suomalaisista. Tilanteen ratkaisemiseksi tarvitaan päämäärätietoisia tekoja. Eräs nopeimpia elvytystoimenpiteitä on pienyritysten toimintaedellytysten parantaminen.

Ed. I i v a r i : Arvoisa puhemies! Työllisyyttä koskevasta välikysymyksestä käytävä keskustelu on tähän saakka paljastanut sekä hallituksen kyvyttömyyden että sisäisen ristiriitaisuuden. Pääministeri Esko Ahon puheenvuoro sisälsi kovaa retoriikkaa, mutta siinä ei joko haluttu tai osattu hahmotella sellaista talouspolitiikan linjaa, joka ottaisi työllisyyden parantamisen päätehtäväkseen. Pääministerin sanoista henki meille jo tuttu ylimielisyys ja vastuunoton väistä-

minen. Ongelmia on, mutta syy niihin on kaikissa muissa paitsi hallituksessa ja Suomen keskustassa.

Työministeri Kanervan puheenvuoro puolestaan ansaitsee tunnustuksen siitä, että siinä ei kaunisteltu työttömyysongelmaa. Siinä tuotiin esiin myös rakenteellisia uudistuksia koskevia esityksiä, tarve kohdennettuun elvytykseen sekä pienen ja keski-suuren teollisuuden rahoitusongelmien helpottamiseen. Mutta kovin voimattomilta ministeri Kanervan linjanvedot tuntuivat verrattuna hallituksessa vallitsevaan yleiseen henkeen.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että hallitus on kaikissa keskeisissä linjanvedoissaan erimielinen, koskivatpa ne sitten EY-jäsenyyttä, yleistä talouspolitiikkaa, työllisyyden hoitoa tai energiapolitiikkaa. Luulisi, että tässä tilanteessa jopa pääministerin itsevarmuuteen tulisi särö. Eihän hallitus tärkeimmissä kysymyksissä voi jatkuvasti nojata opposition vastuullisuuden varaan. Ainakin sen tulee tehdä esitykset eduskunnalle, eikä kohtuutonta olisi, jos hallituksen toimet saisivat kannatusta paitsi sen omilta ministereiltä myös hallituspuolueiden eduskuntaryhmiltä.

Pääministerin ja työministerin puheenvuoroissa ilmennyt ero ylimalkaisuuden ja yksityiskohtaisuuden välillä toistuu vertailtaessa keskustan ja kokoomuksen ryhmäpuheenvuoroja. Kummastakin keskustalaisesta linjanvedosta huokuu välinpitämättömyys paitsi työttömyyden suhteen myös piittaamattomuus edessä olevan rakennemuutoksen hoitamisesta. Ehkä viimeksi mainittu johtuu siitä, että keskustan poliittinen vallankäyttö ja keskustan kannattajien toimeentulo ovat suurelta osaltaan riippuvaisia julkisesta tai ainakin suljetusta sektorista.

Sosialidemokraatit ovat jo pitkään pohtineet julkisen sektorin uudistamiseen liittyviä kysymyksiä. Olemme halunneet pitkäjänteisellä tavalla etsiä keinoja lisätä julkisen sektorin tuottavuutta ja tehokkuutta mutta siten, että samalla turvataan kansalaisten tasavertaisuuden ja kansakunnan kehityksen kannalta välttämättömät koulutuksen, sosiaalialan ja terveydenhuollon palvelut. Kun hallitus, etenkin keskusta, puhuu sinänsä tarpeellisesta julkisen sektorin supistamisesta, se ei kiinnitä huomiota esimerkiksi epätaloudelliseen ja vanhentuneeseen kuntajaotukseen. Keskusta jopa haaveilee ylimääräisen byrokratian rakentamisesta väliportaaseen eli valtion ja kuntien välille.

Maatalouden väistämätön uudistaminen ei sekään olisi saanut osakseen keskustan aitoa

paneutumista. Päinvastoin keskustan EY-kenttäkierrokselta on kantautunut tietoja, miten EY-jäsenyyden varjolla kirjoitettaisiin lisälaskuja suomalaisen veronmaksajan rasitukseksi.

Huolestuttavaa on niin ikään, ettei hallitus ole vaivautunut kehittämään nykyaikaan soveltuvaa teollisuuspoliittista strategiaa. Vanhanaikaisen tukipolitiikan aika on varmasti ohi etenkin, kun suuri osa valtion yrityksille suunnatusta rahoitustuesta on suunnattu suljetulle sektorille ja palvelualoille. Ei riitä, että puhutaan fraasimaisesti avoimen sektorin toimintaedellytysten parantamisesta. On esimerkiksi mietittävä, millaisia infrastruktuuri-investointeja olisi juuri nyt tehtävä teollisuuden tulevia tarpeita varten. Samoin olisi pohdittava tutkimuksen ja tuotekehityksen painopisteitä kotimaassa ja erilaisten kansainvälisten projektien puitteissa.

Arvoisa puhemies! Myös tässä keskustelussa on sivuttu sekä suomalaisen työelämän ongelmia että työmarkkinajärjestelmän toimivuutta. Useiden selvitysten mukaan suomalainen työelämä kärsii vanhanaikaisesta autoritaarisesta johtamisesta ja yritysten hallinnoissa on runsaasti tehotomuutta, tuhaavaisuutta ja byrokratiaa. Ei voida välttyä edes tietynlaisesta nousukasmaisuuden vaikutelmasta, siinä määrin runsaasti hyvinä aikoina satsattiin erilaisiin arvonmerkkeihin kuten loistoautoihin, kelomajoihin, golf-osakkeisiin ja muskeliveneisiin. Tuontitilastot 80-luvun lopun hulluilta vuosilta kertovat tästä korutonta kieltään.

Myöskään työmarkkinajärjestelmä ei noususuhdanteessa toiminut toivotulla tavalla. Kansantaloudellisesti sinänsä varsin perustelluista tulopoliittisista ratkaisuista muodostui pohjia, joiden yli palkkoja liu'utettiin sekä avoimella että suljetulla sektorilla joidenkin erityisesti naisvaltaisten alojen jäädessä toki siitä ilosta paitsi. Vastuu tästä on aika pitkälle sekä avoimen että suljetun sektorin työnantajilla.

SAK:n edustajakokous otti kesällä 1991 kantaa työmarkkinoiden pelisääntöjen uudistamiseen. Kannanotossa todettiin, että päätöksentekoa voidaan tulevaisuudessa siirtää osittain työpaikoille. Kyseeseen tulevat SAK:n edustajakokouksen kannanoton mukaan lähinnä mm. uuden tekniikan käyttöönotto ja koulutus, mutta myös työaikaan ja palkkaukseen liittyviä kysymyksiä voitaisiin työpaikoilla käsitellä. Talouden ja yritysten kansainvälistyminen ja teknologinen kehitys vaikuttavat työmarkkinajärjestöjen toimintaan. Kansainvälinen yhteistyö lisääntyy, mutta samalla kasvavat paineet ja tarpeet

työpaikkakohtaiseen sopimiseen. Aivan varmasti myös tulevaisuudessa tarvitaan valtakunnallisia turvaverkkoja. Mielestäni nämä kehityskulut eivät ole keskenään ristiriitaisia, vaan toisiaan täydentäviä. Itse pidän työpaikkakohtaisen sopimisen lisäämistä avaimena suomalaisen työelämän aitoon uudistamiseen ja suomalaisen kansanvallan syventämiseen. Demokratiaanhan kuuluu sekä vaikuttamisen mahdollisuus että vastuunotto.

Valitettavasti ajan ankeus ja hallituksen asenteet eivät lupaa hyvää työelämän kehittämislle. Keskustelussa on aivan liian paljon uhkailun ja ammattiyhdistysliikettä kohtaan suunnatun ideologisen hyökkäilyn makua. Ilmapiirin paranemiselle on välttämätöntä, että hallitus pitää vilpittömästi kiinni esimerkiksi kolmikantasopimuksesta, mihin Suomi on sitoutunut kansainvälisen työjärjestön Ilon jäsenenä.

Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattien talouspoliittinen ohjelma ja työllisyyden parantamiseen tähtäävät toimenpiteet ovat täällä tulleet jo laajasti esiin. Siksi en puheenvuorossani käy nyt niitä toistamaan. Sen sijaan haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että joukkotyöttömyys viestii ulkomaille Suomen talouden epävakaisuutta ja vaikuttaa sitä kautta kielteisesti Suomen ulkomaanvelkojen lainaehtoihin. Muistettava niin ikään on, että työttömyys on pitkittyesään luuta, joka sysää pysyvästi kasvavan joukon ihmisiä syrjään työelämästä ja yhteiskunnasta. Se merkitsee inhimillisiä murhenäytelmiä, mutta heikentää myös Suomen taloudellisen nousun pohjaa.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyytäisin ed. Iivarille pikuisen muistuttaa, missä mahtoisivat olla ne demarien kyvyt 80-luvun loppupuolella, kun muistellaan esimerkiksi presidentti Koiviston puhetta näiden valtiopäivien avajaisissa, missä hän totesi, että hallituksista riippumatta mm. maatalouspolitiikkaa on hoidettu pieleen — ei hän sitä näillä sanoilla sanonut, minä vähän suomennan. Kun olin tänään Kauppakamarissa, siellä asiantuntijat kertoivat meille erilaisten kappyröiden ja tosiasioiden perusteella, miten nimenomaan 80-luku oli rakenteellisen vinoutuman kulta-aikaa. Silloin nimenomaan rakenteellinen kehitys Suomessa meni siihen suuntaan, mitä täällä nyt haluttaisiin purettavan ja todella pitäisi purkaa. Sitä tämä hallitus on lähtenyt mielestäni hyvin reippaasti ja oikean suuntaisesti purkamaan.

Ed. I i v a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Presidentti Koiviston puheen maatalouspoliittisen osan minäkin ymmärsin moitteeksi myös sosialidemokraateille, sosialidemokraattien viime vuosien hallituspolitiikalle. Kyllä me kaikki yhtä syntisiä tässä olemme.

Samoin Holkerin hallituksen aikana kävi niin, että talouspoliittisen päätöksenteon ympäristö hyvin monista syistä, mm. rahapolitiikan vapautumisen myötä, joka tapahtui meillä liian myöhään, muuttui niin jyrkästi, että kyllä se hämmennys oli paitsi hallituksessa niin suomalaisessa yhteiskunnassa laajemminkin.

Olen iloinen siitä, jos ed. Laivorannan puheenvuoron voi tulkita niin, että keskustassa on ainakin joitakin ihmisiä, jotka halusivat käydä rakennepoliittikkaan kiinni.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä sen puheenvuoron voi tulkita niin, ja se näkyy mielestäni myöskin hallituksen ja pääministerin toiminnassa. Ei tämän hallituksen sisäinen toiminta mitenkään ristiriidassa mielestäni ole, niin kuin ed. Iivari väitti sanoen, että keskustelu osoittaa, että hallitus on kyvytön ja keskenään ristiriitainen. Mielestäni hallituksen ministerit toimivat keskenään aika hyvässä yhteisymmärryksessä. Se on näkynyt ministeri Kanervan puheenvuoroista. Se on näkynyt muista ministereiden puheenvuoroista. Jos me kansanedustajat täällä vähän toisiamme piikitämme, se kuuluu meidän poliittiseen kuviomme.

Ed. T i u r i : Herra puhemies! Täällä on viime aikoina onneksi huomattu, että syyllinen ei ole pelkästään nykyinen eikä edellinenkään hallitus, vaan Suomessa on paljon tehty virheitä viime vuosikymmeninä eikä niistä varmaan kaikkea oppia oteta. Kun ulkopuolella on vielä tapahtunut kaikenlaista, olemme siinä, missä olemme, ja nyt tarvitaan hyviä ajatuksia ja hyviä keinoja siitä, mitä pitäisi tehdä. Minä listasin ed. Kalliomäen luettelon siitä, mitä elvytystoimet olisivat. Kun niitä katsoo, minun käsittääkseni nykyinen hallitus tosiaan yrittää kaikkia niitä.

Ensimmäisenä mainittiin EY-jäsenanomus. Se ilmeisesti tullaan ihan lähiviikkoina tekemään. (Ed. Jaakonsaari: Ilmeisesti!) Ei se sen pahemmaksi enää siitä muutu sitten, kun se on tehty.

Toinen kohta koski energiansäästöohjelmaa ja lisätoimia energian lisätarpeen hoitamiseksi. Tietääkseni hallitus aikoo antaa energiapolitiitti-

sen selonteon maaliskuussa, jolloin tämäkin asia ilmeisesti (Ed. Jaakonsaari: Ilmeisesti!) selviää ja voidaan päättää.

Kolmas kohta koski valtionosuuksien uudistamista ja sen uudistuksen käyttöönottoa. Tuo laki taitaa nyt olla jo eduskunnassa, niin ettei tarvitse edes sanoa, että se ilmeisesti tulee, vaan se on jo. Tämä laki vain täytyy kiireesti käsitellä ja saada kuntien käyttöön. Tietenkin toivoisi, että siihen liittyisi sitten myöskin kuntien yhteensuostamista ja muuta vastaavaa, joka järkipäätäisi kunnallista hallintoa, joka tällä hetkellä on aika epätaloudellista, kun pienet kunnat rakentavat itselleen erilaisia virastotaloja, jotka eivät mitään pysyvää työllisyyttä kyllä aikaansaa.

Neljäs kohta ed. Kalliomäen listassa oli maatalous ja maaseutupolitiikan uudistaminen. Hallitus ilmeisesti tässäkin kohtaa parhaansa yrittää, ja maatalouslakeja sorvailaan ja maaseutupolitiikkaa mietitään. Varmaan ei kovin helpolla selviä tämäkään asia, ja ehkä, kun EY-jäsenanomusta selvitetään, siinä yhteydessä selviää, mitä tämä uusi maaseutupolitiikkakin voisi olla, koska se täytyy kuitenkin siinä jollakin lailla ottaa huomioon.

Ed. Kalliomäen listassa seuraavana näissä elvytystoimissa oli elinkeinoelämän monopolien poistaminen ja kilpailulainsäädännön aikaansaaminen. Kilpailulainsäädäntö on jo eduskunnan käsiteltävänä, ja riippuu ilmeisesti vain eduskunnasta, kuinka pian se saadaan valmiiksi. Tässäkin kohdassa siis toimet ovat käynnissä.

Soskee seuraavaa kohtaan, jossa puhuttiin pääomaverotuksen uudistamisesta ja sen käyttöönotosta vuoden 93 alusta. Tämäkin on ainakin tietääkseni hallituksen suunnitelmissa ottaa käyttöön silloin. Siinä on tietenkin vielä paljon miettimistä niin, että se saadaan kohtuulliseksi ja järkeväksi, mutta kaikki mahdollisuudet ovat siihen, että se voidaan 93 alusta saada käyttöön.

Sitten seitsemäs kohta käsitteli ulkomaisen pääoman esteiden poistamista. Tästäkin varmaan lakiesitykset ovat tekeillä tai osittain hoidettuja jo niin, että tämäkin kohta on hallituksen ohjelmassa.

Kahdeksas kohta oli työelämän uudistus. Toivottavasti tämä uudistus tarkoittaisi sitä, että myös työmarkkinaneuvottelut ja työmarkkinasäännöt saataisiin järkevämmiksi. Minä luin viimeisestä Talouselämä-lehdestä aika murheellisen jutun, joka kuvasi sitä, miten paperitehtaassa työehtosopimuksia nykyään joudutaan soveltamaan täysin järjen vastaisesti: Kun on sovittu jotakin työnjakoa, sitä sitten noudatetaan, vaik-

ka siinä ei olisi mitään järkeä. Tämän tapaiset rakenteet varmasti aiheuttavat Suomessa teollisuuden kilpailukyvyyn huonontumista, kun näitä vielä työelämän sopimuksissa harrastetaan. Niistä pitäisi päästä eroon, jos halutaan, että tulevaisuudessa on kannattavampaa teollisuutta ja sen kautta enemmän työpaikkoja.

Nämä kahdeksan asiaa sain ed. Kalliomäen elvytystoimista ja toteaisin, että ne kaikki ovat joko jo tulleet eduskuntaan tai ovat lähiaikoina tulossa. Suurin osa ainakin on siinä mielessä hyvässä vauhdissa. Sitten hän esitti vielä välittömiä ratkaisuja, joista täällä ovat muutkin puhuneet. Osa niistä varmaan voidaan toteuttaa siten, että saadaan yritystoimintaa paremmaksi. Esimerkiksi juuri korkotukiasiat ja suhdannelainasiat ovat keskustelun kohteena tällä hetkellä hallituksessakin ja eduskuntaryhmissä.

Itse olen myös sitä mieltä, että aivan hyvin voitaisiin rakentaa moottoriteitä tänne pääkaupunkiseudulle ja jonnekin muuallekin, missä niitä tarvitaan, koska ne ovat kuitenkin tuottava sijoitus. Sen sijaan joittenkin virastotilojen rakentaminen ei varmasti sitä ole. Moottoritie Turusta Helsingin kautta Pietariin varmaan ennen pitkää tarvitaan, ja sen rakentaminen ainakin täällä Turun — Helsingin nurkilla kannattaa mahdollisimman pian hoitaa.

Kun ajatellaan, mitä asioita vielä puuttuu, niin täällä ovat ohimennen vain kansanedustajat puuttuneet siihen, että pitäisi koulutusta ja tutkimusta lisätä. Koulutusta tietenkin voidaan lisätä, mutta jos ei ihan tarkkaan tiedetä, mihin tarkoitukseen koulutusta tarvitaan, niin se on jonkun verran päämäärätöntä, mutta tietenkin järkevää puuhaa, koska aina, kun jotain oppii, niin on paremmassa asemassa kuin ilman sitä oppia. Mutta aivan selvästi uutta teollisuutta tai tällä hetkellä vielä toiminnassa olevaa kannattavaa teollisuutta edistäviä toimintoja voidaan hyvin halvalla rahalla tehdä ja uusia työpaikkoja siten sekä lyhyemmällä että ennen kaikkea pitkällä tähtäyksellä aikaansaada.

Minusta eduskunta liian paljon keskittyy siihen, mikä on juuri tällä hetkellä aikaansaatuissa. Se on tärkeä asia, mutta yhtä tärkeää on se, että meillä viiden vuoden kuluttua edes ovat asiat kunnossa. Jos koko ajan vain tuijotamme näitä lähihetken asioita, silloin pitkän tähtäyksen asiat jäävät aika heikkoon kuntoon.

Kun äskettäin esimerkiksi olin Tutkaksen toimesta Yhdysvalloissa tutustumassa sikäläiseen teknologiaan ja teollisuuden edistämiseen, niin huomasi, että siellä on hyvin suuri mielenkiinto

nyt ja erilaiset toimet kohdistettu siihen, että pieni ja keskisuuri teollisuus saadaan kilpailukykyiseksi. Kun amerikkalaiset johonkin ryhtyvät, niin se on sitten aika perusteellista puuhaa. Siellä on monta sellaista asiaa, joista me voisimme nyt ottaa Suomessakin opiksi.

Esimerkiksi teknologian siirto yrityksiin on Suomessakin mahdollista melkein samaan tyyliin, mitä Yhdysvalloissa on tehty. Siellä on perustettu tällaisia manufacturing technology centeriteitä eli tuotantotekniikan keskuksia, konepajatekniikan keskuksia, joissa kerta kaikkiaan annetaan pk-yrityksille ihan konkreettista apua näitten päiväntekniikan ongelmissa, ei mitään uutta tutkimusta, vaan ihan semmoista tekniikkaa, joka jo on tiedossa, mutta joka välttämättä ei ole tuon pienen yrityksen hallinnassa. Nämä keskuksat ovat sellaisia, joita osavaltio tukee niin, että ensimmäisenä vuotena maksetaan huomattava osa kustannuksista ja viidentenä vuotena vielä 20 prosenttia, sen jälkeen ei mitään. Sen jälkeen nuo kannattavat itsensä. Se näyttää olevan hyvin kannattavaa puuhaa. Niitä on jo useampia Yhdysvalloissa ja esimerkkejä siitä, miten konkreettisesti voidaan pientä ja keskisuurta teollisuutta avustaa ihan päivänteknologiassa ongelmissa.

Teknologian siirtoa voidaan tietenkin suorittaa myös yrityksestä toiseen. Meillä voi olla esimerkiksi elektroniikka-alan tai joidenkin muiden alojen yrityksiä, joissa tiedon taso on aika korkea, mutta joku vieressä samalla paikkakunnalla oleva yritys ei osaa vielä ollenkaan näitä uusia asioita käyttää eikä tiedä niistä. Teknologian siirto on mahdollista myös yritysten kesken, ja siinä ei silloin kovinkaan paljon valtion rahaa tarvita. Myös vertikaalisuunnassa on mahdollisuus kehittää yhteistoimintaa niin, että materiaalien tekijät, komponenttien tekijät, järjestelmien tekijät ja markkinoijat yhdessä kehittävät jotain systeemiä, jossa kaikilla on sopiva osuus. Tämä on yksi ainakin Yhdysvalloissa toimiva järjestelmä. Siellä on hyvin monia tällaisia vertikaalisuuntia, joissa voidaan uutta teknologiaa kehittää. Pienessä maassa ehkä on suhteellisen vähän tämän tyyppistä toimintaa saatavissa.

Kun ajatellaan tuotekehitystukea, niin sehän on sen tyyppistä toimintaa, joka Euroopan yhteisössä ja muuallakin hyväksytään myös teollisuuden tukimuodoksi. Suomessa teollisuutta tuetaan monella tavalla, mutta ne tukimuodot ovat sen tyyppisiä, että ne eivät välttämättä ole hyviin tuloksiin johtavia. Nämä tukirahat pitäisi minusta nyt miettiä uudestaan ja jakaa toisella

tavalla, jolloin ei rahaakaan kuluisi kovin paljon enempää mutta saataisiin paljon suurempi hyöty pitemmällä tähtäyksellä.

Tällaista tuotekehitystukea Suomessa yritykset saavat nykyään keskimäärin vain noin 6 prosenttia tuotekehityskustannuksista, kun esimerkiksi Oecd-maissa se on noin 10 prosenttia keskimäärin ja taitaa olla Ruotsissa ja Norjassa jopa viitisentoista prosenttia. Jos tätä tuotekehitystukea annetaan lisää, se tuottaa heti suoraan työpaikkoja tuotekehitystehtävissä. Yrityksillä on paljon tällaisia suunnitelmia, mutta niitä ei ole voitu toteuttaa, koska Tekes ei ole voinut maksaa sitä osuutta, joka Tekesiltä odotetaan, ja siitä syystä ne odottavat. Kohtuullisella rahalla suuntaamalla tuotekehitystukeen se tuki, joka nyt menee ehkä johonkin muuhun, saataisiin heti näitä toimintoja käyntiin ja sillä tavalla hyvin koulutettua ja pätevää työvoimaa käytöön.

Korkeakoulujen tilaustutkimus tällä hetkellä uhkaa vähentyä siitä syystä, että yrityksillä ei ole niin paljon varoja käytettäväksi ja ne yrittävät hyvin huolellisesti katsoa, mihin rahat pannaan. Tämä on uhkaavasti putoamassa, ja meillä on tutkimusryhmiä, jotka ovat hätää kärsimässä tässä hetkellä. Minusta tässäkin pelastettaisiin sekä päteviä ihmisiä töihin että saataisiin pätevää työtä aikaan, kun on toimivia tutkimusryhmiä, jotka vuodessa, parissa pystyvät jo tuottamaan sellaisia tuloksia, joita voidaan hyödyntää, niin että sekin on hyvin hyödyllistä uuden teollisuuden kehitystoiminnan edistämistä.

Vielä Yhdysvalloista voi ottaa oppia siitä, että siellä on määrätietoisesti ryhdytty kehittämään tätä tilaustutkimustoimintaa tai palvelutoimintaa niin, että on erikoisesti korkeakoulujen ja muidenkin oppilaitosten ja yritysten, nimenomaan pienten ja keskisuurten, välistä yhteistoimintaa ruvettu kehittämään. Nimenomaan pieni ja keskisuuri yritystoiminta on sellaista, joka ei helposti ota yhteyksiä korkeakouluihin eikä tutkimuslaitoksiin, koska he eivät oikein tiedä, mistä on kysymys, eivätkä osaa oikeaan paikkaan kääntyäkään. Tässä jo suhteellisen vähällä väellä palkkaamalla muutamia ihmisiä yhdyshenkilöiksi voitaisiin huomattavasti tuloksia aikaansaada. Minusta tämän tyyppisiä asioita kannattaisi ruveta kehittämään Suomessa tehokkaasti, ja tässä on aika paljon työpaikkoja saatavissa. Jos tuotekehitys tulevaisuudessa vaatii 15 000 työpaikkaa lisää, niin kuin tiede- ja teknologiapolitiikan neuvos-

to on esittänyt, niin tässähan niitä työpaikkoja sitten voidaan luoda.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

4) Ed. Aittoniemen lakialoite n:o 1 laiksi rikoslain 36 luvun 4 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Olen lakialoitteellani rikoslain 36 luvun 4 §:n muuttamisesta halunnut korjata lainsäädännöllisen virheen, suoranaisen munauksen, joka tapahtui siinä vaiheessa, kun rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäistä vaihetta käsiteltiin eduskunnassa viime eduskuntakaudella. Kysymys on vakuutuspetoksen kriminalisoinnista. Silloin kävi sillä tavalla, että kun kolme kuukautta oli ensin taisteltu yhden pykälän kohtalosta lakivaliokunnassa ja tuli kiire, niin loput, mm. tämän lainkohdan käsittely, meni vähän niin kuin lapsi pesuveiden mukana ja tapahtui virhe, paha virhe, jota nyt yritetään korjata tai antaa ainakin viitteitä siihen suuntaan.

Mutta herra puhemies, koska on todennäköistä, että eduskunnassa kansanedustajat, jotka ovat juristeja, haluavat myös tästä asiasta lausua jotakin käsitteilyn yhteydessä, niin ehdotan, että tämä asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

P u h e m i e s : Koska asiaa ei ole yksimielisesti voitu lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ulkoasiainvaliokuntaan:

5) Asetus 7 päivältä helmikuuta 1992 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Somaliaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä (A 1)

valtiovarainvaliokuntaan:

6) Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 2 valtiontilintarkastajain johtosäännön muuttamisesta

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

seuraavaan täysistuntoon:

7) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 226/1991 vp)

ensi perjantain täysistuntoon:

8) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 217/1991 vp)

9) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 222/1991 vp)

10) Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 229/1991 vp)

11) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 228/1991 vp)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 13.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 19 päivänä helmikuuta kello 0.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

